John Paulsen

Familien Pehrsen

Utgave ved Øystein Tvede

Det norske språk- og litteraturselskap/bokselskap.no
Oslo 2025

John Paulsen: *Familien Pehrsen*. Utgave ved Øystein Tvede, Det norske språk- og litteraturselskap/bokselskap.no, Oslo 2025.
Teksten følger 1. utgave, 1882 (København/Gyldendal). Digitaliseringen er basert på fil fra Nasjonalbiblioteket (nb.no).
ISBN: 978-82-8319-840-9 (bokselskap.no),
978-82-8319-841-6 (epub), 978-82-8319-842-3 (mobi)
Filen er lastet ned fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no

Publisert: juli 2025. Oppdatert: august 2025.

Forord: Nøkkelromanen, litteraturens minst ansette sjanger

Det skorter ikke på romaner i norsk litteraturhistorie som har skapt furore. Slike litterære brannfakler har i all hovedsak vært forfattet for å endre verden eller folks måte å betrakte den på. Verk som dette forbindes altså med sterke kunstneriske eller politiske ambisjoner.

I Frankrike har såkalte *romans à scandale*, bøker som fråtser hemningsløst i kjente menneskers privatliv og blottlegger dette i litterær form, ofte skapt like mye furore som kunstnerisk potente verker. Her hjemme har de fleste slike forsøk nesten alltid blitt raskt glemt. Norge på 1800-tallet hadde da også begrenset med kjendiser som kunne tjene til materiale til denne type bedervet litteratur. John Paulsens (1851–1924) utskjelte roman fra 1882 er et unntak. En både berømt og ytterst privat gruppe blir ufrivillig portrettert her: de tre medlemmene av Ibsen-familien. Dette har sikret *Familien Pehrsen* en slags plass i norsk litteraturhistorie.

Den udiskutable Ibsen-koblingen gjør *Familien Pehrsen* så interessant at den må regnes som selve kroneksempelet på sjangeren *nøkkelroman* her til lands. De siste tiårene har gitt oss utallige bøker som kategoriseres som virkelighetslitteratur. Dette er en merkelapp man fester på tekster hvor forfatteren i detalj beskriver sin egen hverdag og omgivelser uten å fiksjonalisere i nevneverdig grad. Vi innvidde som makter å gjennomskue slike motefenomener, vet at dette bare er en blodfattig avart av den utskjelte modersjangeren nøkkelroman, hvor forfatteren har langt større frihet til å utfolde seg, både i form av perfide personangrep og fri diktning.

«Nøkkelen» det refereres til kan defineres som innsikten i mer eller mindre private forhold som den privilegerte leser har tilgang til. Det finnes selvsagt nøkkelromaner som i liten grad er blitt lest som sådan fordi «koden» kun er kjent for en engere krets eller fordi de litterære kvalitetene har distrahert leserne fra å jakte etter levende modeller for romanfigurene. I et tyvende århundre preget av autonomiestetikk, altså en motvilje for å lese referanser til virkelig liv inn i teksten, har nøkkelromanen hatt små kår, selv om mange av de kanoniserte forfatterne i verdenslitteraturen, også selveste James Joyce, kan knyttes til sjangeren.[n1]

Hva er kodet i en nøkkelroman? Mulighetene er utallige. I noen bøker kan fiksjonskomponenten være minimal og kun navnene være endret. Disse bøkene nærmer seg fort ukebladreportasjen, og målet med utgivelsen er ofte å tjene penger på å «oute» et kjent miljø eller en skandaløs hendelse som allmennheten gjerne vil ha innsyn i. På den andre ytterkanten finner man verk av betydelig litterær kvalitet, hvor forfatteren ikke gjengir virkelige hendelser, men for eksempel har latt seg inspirere av mennesker i sin egen omgangskrets som i kraft av sin markante personlighet eller sine særegne standpunkt får opptre i en rent fiktiv handling. Her kan man nevne Aldous Huxleys *Point Counter Point* fra 1928, hvor både forfatteren selv, D.H. Lawrence og selveste Charles Baudelaire regnes som modeller for sentrale figurer i romanen, *Hærværk* av Tom Kristensen fra 1930, hvor man finner mange skikkelser fra Københavns litteratur- og journalistmiljø, samt Sigurd Hoels *Syndere i sommersol*, hvor både Nordahl Grieg, Karl Evang, Nic Waal og Trygve Braatøy sies å skjule seg bak de unge og solbrune romanskikkelsene.

Familien Pehrsen hører hjemme et sted mellom ukeblad- og mesterverkpolene i dette sjangerspekteret. Vi blir presentert for en fiksjonsfortelling uten innslag av kjente skandaleepisoder her, men forfatterens lange samvær med Ibsen-familien på kontinentet,[n2] samt visse karaktertrekk og geografiske hint, la til rette for avkoding. Jungeltelegrafen i datidens litteraturverden har nok bidratt til å sementere kategoriseringen av boken som nøkkelroman.

I tillegg til skandaleaspektet ved sjangeren er det også en uunngåelig eim av snobbethet knyttet til nøkkelromanene: For å kunne finnes verdig til å stå modell for en romanfigur i et verk av denne typen må du «være noen»,[n3] og som leser bør du også være en del av «the beautiful people» for å kunne knekke koden, om romanen portretterer en eksklusiv krets. Det er derfor slående hvor usnobbete *Familien Pehrsen* er, med sin klart radikale slagside og sitt engasjement i målsaken.

La oss se på de tre medlemmene av den fiktive Pehrsen-familien:

Millionær og trelasthandler Pehrsen er et nidportrett av Henrik Ibsen, tegnet av hans tidligere protesjé John Paulsen. Fremstillingen av den gamle mentoren er så fortegnet at man ikke kan ta det helt på alvor. Pehrsen er en erkefilister som bringer tankene hen på Onkel Skrue, en figur Ola A. Hegdal faktisk har gitt Ibsens trekk i en karikaturtegning.[n4] Man er kanskje mer tjent med å se på romanfiguren som en spissborgertype som Paulsen har utstyrt med trekk fra sin tidligere venn.

Når karikaturen ikke rammer Ibsens status som kunstner eller samfunnsrefser er det lite trolig at romanen er skrevet primært for å ramme ham.

Som privatmenneske var Ibsen ingen ruvende skikkelse. En del av publikum i 1882 var trolig kjent med den tilkneppede tonen som preget Ibsen-slekten og kontrasten den utgjorde til den rause tonen som preget det bjørnsonske hjem.

Vi blir i åpningen kjent med grossererens familiebakgrunn. Hans alkoholiserte far oppsøker ham i Kristiania for å tigge penger, noe han får på premisser som er så fornedrende at gamle Pehrsen forbanner sønnen. Uten å røpe for mye av handlingen kan vi si at forbannelsen får konsekvenser. Det er vanskelig å si hvor mye vanlige mennesker visste om Ibsens forhold til slekta på denne tiden, men Pehrsen-historien har noe gjenklang i Ibsens trøblete forhold til egen slekt. Uten å forenkle for mye kan man vel si at Ibsen på den ene side var hard mot familien han forlot i Skien og på den andre side var overbeskyttende overfor sønnen Sigurd (1859–1930).

Paulsen tegner et nærmest grotesk bilde av en «parveny» som gjør sitt ytterste for å nå høyere sosiale lag og som suger til seg all heder som han tror kommer hans vei. Et kostelig eksempel er Pehrsens opptreden i Roma, hvor han forakter alt og alle han møter, med unntak av tiggerne, som kaller ham *signore*. Med tanke på Ibsens umettelige appetitt på ordener og utmerkelser er vel denne siden av nøkkelromanen ganske treffende.

Et annet karaktertrekk som forener dikteren og trelasthandleren er aversjonen mot å gi seg hen til følelser. Ibsen var kjent for sin tilknappethet. Pehrsens mantra «Bliver du sentimental, nu» vendes mot ham selv på en grusom måte ved romanens slutt. Likevel elsker Pehrsen sin sønn Sverre like mye som Ibsen elsket sin Sigurd. Vi kommer nå inn på skikkelsen som er mest interessant i vårt nøkkelromanperspektiv.

Sigurd Ibsen var åtte år yngre enn John Paulsen og bare så vidt myndig da *Familien Pehrsen* kom ut. Det er ikke helt klart hva som har motivert Paulsens giftige angrep på sin tidligere omgangsfelle. En troverdig forklaring er at Sigurd var den som sådde splid mellom dikteren og hans protesjé, muligens ved å hinte om at Paulsen oppførte seg i overkant galant overfor fru Ibsen, selv om Paulsen, som trolig var homofil,[n5] neppe hadde noen erotisk interesse for Suzannah Ibsen (1836–1914). Det har vært spekulert mye på årsakene til bruddet mellom Ibsen og den yngre bergenseren, men dette forordet er ikke stedet for å gi en oppsummering av dette.

Sigurd Ibsen var et vidunderbarn som faren hadde nærmest grenseløse forhåpninger til. Disse skulle i stor grad bli innfridd da Sigurd gjorde politisk og diplomatisk karriere. Når man leser Lars Roar Langslets biografi får man inntrykk av at karrieren kunne nådd enda lenger om han hadde vært i besittelse av en mer omgjengelig personlighet.[n6] Det er Sigurd Ibsens påståtte «Napoleon-kompleks» som får en tidlig fremstilling i denne romanen, hvor han tas av dage nesten 50 år før hans faktiske bortgang i Lausanne, hvor han hadde slått seg ned da karrieren var over.

Her har vi altså en litt snodig variant innen nøkkelromansjangeren. Norske lesere blir presentert for en hovedperson basert på en levende, pur ung modell som knapt hadde satt sin fot i fedrelandet og kun var kjent for Ibsens omgangskrets, men som skulle bli en av landets mektigste menn flere år etter at boka kom ut.

Som nøkkelfigur er Sverre trolig dyktigere tegnet enn tilfellet er med den groteske grossereren, men det mangler ikke på infame innslag som nærmest gjør romanskikkelsen til en skurk, noe den hyperkorrekte Sigurd selvsagt aldri var. Et ganske kostelig eksempel finner vi når den forelskede danomanen Sverre stjeler noen landsmålsdikt han tror er skrevet av vennen Lyder og presenterer dem til sin utkårede som sine egne – hvorpå hun, som selv er forelsket i Lyder, raskt ser at det dreier seg om kjente tekster av Vinje!

Det var isfront mellom John Paulsen og Sigurd Ibsen etter bruddet i 1882. I forbindelse med Suzannah Ibsens begravelse skrev Paulsen medio april 1914 til søsteren sin, Andrine Pauline Amundsen (1860–1919):

> – Til middagen efter begravelsen kom jeg ikke. Slemdal er langt fra byen og jeg var ikke rask som sagt. Maven er slemmere end nogensinde, fordi jeg ikke får holde dietten. Jeg kondolerte dog den unge Ibsen og vi veksled et par venlige ord. Han beklaget meget at min helbred forbød mig at komme til middagsselsk. Det var så pinligt for mig og jeg er glad for at det er overstået. Det er nu 34 år siden jeg sidst talte med ham. Den gang han satte så meget ondt for mig (ved sine løgne) hos faderen og greb ødelæggende ind i mit liv. I mit hjerte er jeg ikke længer vred på ham, men jeg holde ikke af at være sammen med ham. – Efter begravelsen, da jeg kom hjem, blev jeg så bevæget. Jeg holdt jo meget af fru Ibsen, men jeg tænkte også på at alle støtter faldt om mig. Den ene alen efter den anden.[n7]

Fru Pehrsen er den klart mest sympatiske i familien, noe som ikke bør overraske med tanke på at Suzannah Ibsen og John Paulsen hadde et meget vennskapelig

forhold, som de gjenopptok etter ektemannens død i 1906. Romanfiguren er primært en selvoppofrende kvinne som ville ha fått et fullverdig liv om hun hadde giftet seg med kunstneren hun virkelig elsket.

*

«Skurk!». Dette ene ordet skal ha vært Ibsens respons da *Familien Pehrsen* kom ut i 1882. Verket kan ha vært et hardt slag for Ibsen-familien, som utvilsomt hadde noen likhetstrekk med den fåmælte og forknytte familien i romanen. Man kan bare gjette seg til hvordan en lignende nøkkelroman om Bjørnson-slekten ville sett ut. At Ibsen brukte Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910) og andre kjente som levende modeller i sine skuespill er forøvrig noe man godt kan notere seg om man skal vurdere om han hadde grunn til å føle seg forurettet.

«Skurk»-anekdoten gikk inn i Ibsen-tradisjonen etter at den dukket opp i *De tre*, memoarene Sigurds kone Bergliot ga ut i 1948. I forbindelse med romanen beretter hun:

> Etterpå hadde Paulsen den dristighet å skrive et brev til Henrik Ibsen. Ibsen besvarte det brevet på et åpent brevkort, adressert til den skandinaviske forening i Rom. På kortet stod bare et eneste ord: «Skurk!» signert Henrik Ibsen. Dette har herr Paulsen glemt å ta med i sine erindringer».[n8]

Det omtalte brevkortet har riktignok ingen sett spor av siden. Hva var Bergliots kilde? John Paulsen nevner det, som hun skriver, aldri i sine skrifter. Den mest åpenbare forklaringen er nok at Sigurd har fortalt henne om kortet, men en Ibsen-kjenner som Erik Henning Edvardsen mener at memoarene, som ble ført i pennen 18 år etter ektemannens død, ikke kan betraktes som en sikker kilde i dette spørsmålet, særlig om det stemmer at datteren Irene Ibsen Bille var den drivende kraften bak boken. Et moment som virkelig gjør denne kildeløse replikken til en gåte, er det intertekstuelle faktum at «skurk» blir brukt om Sverre Pehrsen av Lyder, Paulsens alter ego i romanen, når det kommer frem at førstnevnte har stjålet det som viser seg å være Vinjes dikt fra hans manuskriptsamling.

For lesere med teft for det intertekstuelle byr romanen på flere mulige funn, som på side 33, hvor gamle Pehrsen på fornedrende vis tvinges av sønnen til å forlate kontoret i det skjulte. Dette kan minne om scenen i *Vildanden*, som kom to år etter *Familien Pehrsen*, hvor Gamle Ekdal også må gå bakveien:

> **Ekdal.**
> [...] Vær snil, Pettersen, og lad mig få slippe ind den vejen. *(peger mod*

tapetdøren.) Har gå't den vejen før.

Pettersen.

Ja, De får så gøre da. *(åbner døren.)* Men sans endelig på, at De kommer ud igen den rigtige vejen; for vi har fremmede.

n9

I 2032 fyller *Familien Pehrsen* 150 år. Man kunne i den forbindelse håpe på at noen tar opp tråden og prøver å «avkode» flere av figurene i en av norsk litteraturs første og største nøkkelromaner. Er den grepa målkvinnen Andrea eller den adelsgale billedhuggeren Skram tegnet etter levende modeller, eller kanskje satt sammen av flere? Kan medlemslistene til den norske forening gi oss noen nøkler til *Familien Pehrsen*? En hypotese om den sympatiske Lyder Brinkmann er at han er forfatterens talerør, selv om han ikke deler alle trekk med sin skaper. Paulsen skrev f.eks. ikke på landsmål og svermet som Skram for folk som «var noe». I likhet med Lyder var Paulsen radikaler, noe som kan ha bidratt til konflikten med Ibsen, som på denne tiden hadde gått inn i en konservativ fase.

Boka er også en av de første i en lang rekke kjærlighetserklæringer til Roma fra norske forfattere, men denne sjangeren, som vel er omtrent like elsket og utskjelt som nøkkelromanen, kan vi ikke komme inn på her.

*

Denne digitale utgaven, som kommer med et utvalg noter som berører tekstkritikk, fremmedord, mulige biografiske og uomtvistelige geografiske referanser, har sitt utgangspunkt i et sjangeremne om nøkkelromanen som ble gitt ved nordisk litteratur ved Universitetet i Oslo høsten 2021, hvor romanen inngikk på pensum. Jeg har kollasjonert en optisk lesning mot originalutgaven fra 1882. Åpenbare trykkfeil er rettet.

Takk til Erik Henning Edvardsen, Giuliano D'Amico, Jon Rognlien, Anne Sigrid Refsum og Geir Lima for innspill. Arnfinn Aaslund i Det norske språk- og litteraturselskap har kvalitetssikret arbeidet. Ellen Nessheim Wiger har hatt ansvar for tekstkoding og publisering.

FAMILIEN PEHRSEN

AF

JOHN PAULSEN.

KJØBENHAVN.
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).
TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.
1882.

Tittelside, 1. utgave 1882 (NB 85ga94827) [n10]

[1]

Oktoberaftenen var usædvanlig mild. Høsten nølede iaar med at komme til Kristiania. De to Herrer, som Arm i Arm gik[k1] nedad Karl Johans Gade, havde dog slaaet Frakkekraven opover Ørene; men de kom jo ogsaa fra en stegende hed Selskabssal; de vare begge meget varme.

Klokken var snart tolv. Gaden var ganske øde, med Undtagelse af et Par Konstabler, der søvnigt patrouillerede paa Fortouget. Nu og da rullede en Droske forbi, det ramlede en Stund, saa døde Støjen hen i den midnatlige Stilhed. Et og andet Hyl kom fra Tivolikanten,[k2] hvor der var Concert.

«Men det er virkelig for tidligt at gaa hjem, Lyder!» sagde den ældste af Herrerne, en elegant, firtiaarig, mager Mand, idet han standsede og tændte sin udslukte Cigarstump [2] hos Kammeraten. «Hvad, om vi først gik til Ingebrigt[k3] og fik os en Kaffe?»

«En god Ide!» svarede den anden, der var usædvanlig kraftig og skulderbred, og greb atter Vennens Arm.

«Ide? – Hm! – Men saa er i Maalstrævere! I kan ikke aabne Munden uden at komme med et Fremmedord.»

Den unge, storvoksne Mand smilte blot. En Række hvide, spidse Tænder kom tilsyne. Ilden fra hans Cigar kastede et grelt Glimt over hans lyse Ansigt med det rødlige Skjæg.

De gik videre i Taushed, i denne tunge Fordøjelsesstemning, der følger ovenpaa en Festmiddag med hede Vine.

«Endelig er vi der!» sagde den ældste og saa op mod de smaa, visne Træer, der som enlige Vogtere staar udenfor den bekjendte Kafé. De gik ind i Stuen og satte sig i en Krog, for ikke at generes af de øvrige Gjæster, nogle gamle Theatergjængere og et Par højrøstede, toddydrikkende Studenter.

«Morede du dig hos Pehrsens[k4] iaften?» spurgte Skram – saa hed den Ældre. «Og saa en Maraschino, August!» sagde han til Opvarteren, der bragte Kaffeen. «Nu burde du dog kjende mine Vaner.»

[3] «Aaja! Det var en Hugnad at se paa de unge, vakre Jenterne.»[n11]

«Hugna? – Vil du være saa snil at oversætte det? Jeg er endnu ikke nok indviet i 'Maalets' Mysterier.»

«Nu, vil du, jeg skal tale pæredansk, saa kan jeg ogsaa det.»

Skram smilte; men dette Smil klædte ham ilde, det gav Øjnene et smægtende Udtryk. I Øjeblikket saa han ud som en gammel, forelsket Matrone.

«Nej, jeg vil kun, kjære Ven, at du skal være konsekvent. Ikke den ene Stund bruge fremmede Ord, og den anden de mest bondske Vendinger. – Hvor underligt forresten, at du, Lyder Brinkmann, du, der tilhører en af vore rigeste og mest aristokratiske Familier, skulde blive en slig 'Folkeven', sværme for Bønder, Fæhuse, Landsmaal og Lugt af gamle Skindbukser! Ved du, at jeg blev behageligt overrasket iaften ved at se dig komme i Snipkjole og hvidt Slips? Jeg frygtede nemlig halvt, at du vilde optræde i Vadmel, som din Yndlingsdigter, salig Wergeland, engang gjorde det.»

«Spot ikke med disse Ting, Skram,» bad Lyder[k5] og rynkede de lyse Bryn, «du ved, jeg taaler det ikke. – Opgaverne i Verden er forskjellige ... Lad os heller snakke om Pehrsens! [4] Hvorfor var du saa taus ved Bordet? Du talte næsten ikke et Ord med din Dame.»

«Den væmmelige Fru Hakedal! ... Piperviks-Dialekt ... Hun er ligesaa plebeiisk som hendes Navn. – Det var den Rette at give *mig*[n12] til Borddame.»

«Ja, du er jo vant til at færdes i Udlandets fineste Lag, mellem Baronesserne og Komtesserne i Rom og Paris,» lo Lyder. «Det var rigtignok en Forandring.»

«Jeg kjedede mig ogsaa uafbrudt,» sagde Skram med en ugenert Gaben. «Denne Rigdom uden Gratie, denne Munterhed uden Aand! – Jeg havde hele Tiden den trykkende Fornemmelse af, at jeg var Gjæst hos Herr Pehrsen, det vil sige hos en Parvenu.»[k6]

«Man maa dog agte Manden; han har ved ihærdigt Arbejde –»

«Ja, han har jo falleret et Par Gange.»

«– svunget sig op fra smaa Kaar ... Nu har han Møller og Skogbrug og –»

«Planke-Adel! – *Fi donc!*[k7] – La' du Mærke til, at Fru Pehrsen selv bragte Desserten om? Hun formelig nødede mig til at smage paa de syltede Frugter. Istedetfor Gjæst*frihed* kan man her tale om Gjæste*tvang*. Det minder mig om en ung Bondekone vesterpaa, der græd, fordi jeg ikke gjorde nok Ære paa [5] Rømmegrøden hendes, jeg spiste kun et Par Skeer. – Gud, hvor dette er ægte norsk! Istedetfor den aandrige, belivende Værtinde, faar vi en Opvartningspige – en Rolle, der naturligvis falder en Fru Pehrsen langt lettere –»

«Fru Pehrsen er et gjildt Kvindfolk, jeg holder af hende.»

«Og saa Pehrsen, der spiste med Kniven hele Tiden! Undertiden stak han den saa langt ind, at jeg frygtede for, den skulde komme ud igjen i Nakken. – Hvor hans Lakaisjæl forraadte sig hvert Minut! Den unge, fattige Naturforsker i den luvslidte Kjole gad han neppe se paa, hvorimod han var nær ved at brække Halsen, saa dybt bukkede han sig, for denne forlorne, svenske Baron – Gud ved, hvor han har faaet fat i den Karl – og for den nybagte Statsraad Hansen. – Ja, det er mig en servil Hund, denne din gode Pehrsen!»

«Du er skarp ikvæld, Skram, ellers holder du nok paa de Fornemme. Pehrsen kunde forresten gjerne udbragt din Skaal – det glemte han. Men drik nu din Maraschino!»

«Om Husets Søn vil jeg nu slet ikke tale,» vedblev Skram, overhørende Vennens Bemærkning. «Den Sverre er et lidet Fæ! – Mødte ikke han, den unge Vært, der frem i hvide [6] Glacéhandsker og med Chapeaubas i Haanden –»

«Snak ikke ondt om Sverre, for det er min Ven, det ved du.»

«Hvad dog ikke forhindrer, at han mangler *savoir vivre*.[k8] Naar man er Husets unge Vært, træder man ikke op i Toilette og Manerer som var man en fremmed Gjæst. Man skal gjøre Honneurs, for Fanden! – Men hvor skulde ogsaa Gutten lært noget i et sligt Nybyggerhjem!» – Med en ærgerlig Mine tømte Skram sin Maraschino. «Han burde reise ud med os og se sig lidt om i Verden.»

«Ja, tror du ikke, Sverre har Lyst dertil. – Stakkels Gut, han har det ikke godt hjemme! Faderen er for kold, for streng mod ham – forstaar ham slet ikke. Sverre betroede mig, at det var hans inderligste Ønske at være i Rom en Vinter, Moderen vil det ogsaa gjerne – hun er klein for Brystet, ved du – men de tør ikke engang tale derom til Pehrsen.»

«Fatter vil ikke ud med Mynten? – Den gamle Gnier!»

«Nei, Pehrsen har mange Feil, men gjerrig er han ikke, kun en Smule paaholden. – Men véd du, Skram, at det er stygt af os, at snakke saa ilde om en Mand, hvis Gjæster vi netop har været. Burde vi ikke heller være [7] taknemmelig og erindre, at denne Fest gaves til Ære for os – vi to Lykkelige, der imorgen faar reise afsted, til Rom, ligetil Rom –»

«Aa, neimen om vi skylder ham en Døit, Lyder! Det er tværtimod Pehrsen, som bør takke os – hvad han forresten ikke gjorde – for den Ære vi viste ham ved at tage mod Indbydelsen. Slige Parvenuer som han er jo gale efter Folk af vor Kaliber. Vi er rent ud «gefundenes Fressen». I deres selskabelige Menageri viser de os frem for de øvrige Hverdagsgjæster lig vilde Dyr, netop ankomne fra Afrika eller China, som en Art Brilleslanger eller Aber. Det er ikke hver Dag, at Pehrsen har slige Lækkerbidskener som en Maalstræver og en Billedhugger at byde paa – Ja, du, Lyder er jo ogsaa Digter og Folkehøiskolelærer –»

«Tak! – Mine 'Fjell-Lundar' har vel de Færreste læst her i Oslo.[k8a] En anden Sag er det jo med dig, 'vor bekjendte Landsmand, Billedhugger Skram,' som dit 'Morgenbladet' altid skriver. – Ja, i dig faar jeg en god Cicerone,»[k9] – Skram saa ondskabsfuldt paa ham – «Fører, mener jeg, som kan vise mig alle Samlingerne dernede. Du kjender jo Rom ligesaagodt som jeg kjender Bergen eller Oslo. – Mens jeg husker det, mødes vi imorgen paa Dampskibet eller er du saa snil først at komme op og hente mig?»

[8] «Jeg henter dig, præcis Kl. 11. Du har vel nu sagt Farvel til alle Venner og – Veninder?»

«Af Veninder har jeg desværre ingen, det véd du,» lo Lyder, men en Ting maa jeg kjøbe mig imorgen, inden vi farer afsted, og det er en ægte, norsk Tollekniv. Hvem ved, hvad der kan hænde os paa Reisen? Disse romerske Banditter –»

«En bergensk Gammelost burde du ogsaa ta' med,» svarede Skram uhyre alvorligt, «den har en egen national Lugt.»

«Du, Spottefugl! – Jeg kjøber nu Tollekniven alligevel, jeg.»

Opvarteren havde imidlertid slukket de fleste Blus, de gamle Theatergjængere og de unge Studenter var ranglet afgaarde. Opvarteren, der var søvnig og træt, saa bønfaldende paa vore to Venner.

«Vi er nok de Sidste, vi maa gaa'» sagde Lyder. «Kl. er over 1. – Og vi skal jo tidligt op imorgen.»

De betalte og tog sine Hatte.

Dagen efter strøg de med Hamburgerbaaden sørover.

[2]

[9] I en Villa i Homansbyen, hvis plumpe Bastardstil røbede Eierens fuldstændige Mangel paa Smag, boede Grosserer Pehrsen.

Villaens Indre svarede ganske til det Ydre. Her var Pragt, forgyldte Møbler, kostbare Speile, brogede Tæpper, tunge Fløiels-Portièrer, alt uden Spor af ordnende Skjønhedssands. Malerier i svære, forgyldte Rammer hang fra Gulv til Tag, uden Hensyn til den nødvendige Belysning. Salonen havde i det Hele en forbausende Lighed med et Auktionslokale, hvor allehaande prægtige Sager er samlet i et Røre.

Straks man aabner Døren til et Hjem, mærker man ligesom paa Luften derinde, om Kjærlighedens Samliv er tilstede. Forener hin Følelse Hjerterne, er alt skjønt, hjertemildt, [10] hyggeligt. *Personligheden* har trykket sit intime Stempel paa det Hele.

Hos Grosserer Pehrsen forekom En altsammen, trods det overdaadige Udstyr, fattigt, koldt, ubesjælet.

Man frøs ligesom midt i al denne Pragt. Hvad var det, som manglede?

Familiens tre Medlemmer, Far, Mor og Søn sneg sig om hverandre som Fremmede.

Familien er netop samlet i Dagligstuen. Fruen, en liden, svagelig Dame med et Par store, mørke, forgrædte Øine i det blege, udtærede Ansigt mere ligger end sidder i Sofaen. Hendes smukke, sorte Haar er skjødesløst ordnet og truer med at falde ned paa den venstre Skulder, hun lugter til en Eau de Cologne-Flaske og trykker nu og da sin Haand mod Panden med et lidende Udtryk. En Roman, hvori hun netop har bladet, er gledet fra Sofaen ned paa Gulvtæppet. Nu og da hoster hun.

«Har du igjen Hovedværk?» spurgte Pehrsen, just ikke blidt, idet han langsomt, med Haanden paa Ryggen drev op og ned.

Om Pehrsens Ydre er lidet at sige. Det var den almindelige Kristiania-Grosserer-Type, med en Smule engelsk Sving.[k10]

[11] «Aa, jeg har mest ondt her,» sagde Fruen og trykkede Haanden mod Brystet.

«Mama hostede hele Natten,» sagde Sverre frygtsomt. Det var en tyveaarig, spinkel Fyr med mørke Øine, der lignede Moderens. «Jeg hørte det lige ind i mit Værelse. Selskabet igaar har taget for meget paa Mamas Kræfter.»

«Men hvorfor i Herrens Navn gi'er I da Selskab?» sagde Pehrsen og standsede med et vredt Ryk. «Var det mig eller var det Jer, som endelig vilde, at vi skulde gjøre Stads paa Jeres Ven, Maalstræveren, inden han reiste? I skreg mig Ørene fulde om hans fornemme Familie, om hans Far, Amtmanden, om hans Søster, Hofdamen, om Hensyn, der burde tages. Nu faar jeg minsæl Takken. Tyndt Øl ovenpaa.»

Sverre vilde tale, men et bønfaldende Blik af Moderen lukkede hans Mund, der allerede trodsigt krusede sig.

«Du fulgte altsaa dine Venner ombord, Sverre,» sagde Fruen. «Det var pent af dig. De Lykkelige, som faar leve hele Vinteren dernede i Solskinnet!»

Hun saa mod Ruden, mod hvilken den første, kolde Høstregn, længe ventet ovenpaa Tørken, drev ensformigt, og hun sukkede uvilkaarligt.

[12] «Uf, disse evindelige Jeremiader!» sagde Pehrsen.

«Jeg har jo slet ikke klaget,» stammede Fruen og trykkede Haanden mod Panden med en Mine, der tydeligt nok bad om Skaansel.

«Jo, du klager *indvendig*, du siger rigtignok ingenting, men jeg forstaar dig alligevel,» brummede Pehrsen. Fruen tabte i det Samme Eau de Cologne-Flasken, hvis Indhold flød ud over Tæppet. Lugten af den stærke Essents trængte sig næsten bedøvende ud i Værelset.

«Nei, hvor du er klodset! Altid den Samme! – Der har du nu ødelagt mit fine Tæppe, og denne Stank forpester Luften i Stuen min! Puh! – Det er ikke til at holde ud.»

Pehrsens Eiendomspronomen havde, mærkeligt nok, kun Singularis. Det var *min* Stue, *mit* Tæppe, *min* Villa.

Hustruen og Sønnen skulde knugende føle deres Afhængighed, de skulde stedse erindre, at de levede af hans Naade. Hun havde jo slet ingen Medgift bragt ham, og Gutten var kommen nøgen og fattig til Verden som alle andre Børn.

Fruen bøiede sig med Besvær ned og tog Flasken op igjen. Sverre saa fjendtlig paa [13] Faderen og hjalp hende med at tørre det lugtende Vand bort af Tæppet. Deres Øine mødtes betydningsfuldt ved dette Arbeide. Hendes var stille bedrøvet, Sønnens harmfuldt. «Tys,» bad Moderen, «ikke et Ord!»

En lang Pause.

«Hvorfor tier I nu bumstille, begge to? Hm, jeg forstaar disse Martyrminer! Jeg er naturligvis en Tyran, ikke sandt, et ufordrageligt, slet Menneske? Sig det kun lige ud – I mener det saa alligevel.»

Ingen svarede. Pehrsen drev med stærkere Skridt frem og tilbage, og hvergang han kom til den Del af Tæppet, som Eau de Colognen havde besudlet, skar han en Grimace af Modbydelighed.

Sverre vilde liste sig ud af Salen. Han gik lydløs paa Taaspidserne, paa en eiendommelig, sky Maade.

«Hvor vil du hen, Gut? – Bliv! – Om et Par Minutter gaar jeg paa Kontoret – saa bli'r du alligevel kvit mig. – De Par Minutter kan du vel holde ud i din Fars Selskab, hvad?»

Sverre satte sig, med den samme lydløse Bevægelse, paa en Stol. Han kneb Munden trodsigt sammen, som om han havde fattet den [14] bestemte Beslutning ikke at veksle et Ord med Faderen.

Atter Pause, længere end den forrige.

Pehrsen saa, med et Slags stille Raseri, paa disse to stumme Skikkelser, Hustruen, der bladede i Romanen uden at læse, Sønnen, som med den utilgjængeligste Mine af Verden keg ud ad Vinduet.

«Familieliv!» mumlede han mellem Tænderne og fortsatte sin Marche, der blev stærkere og stærkere, tilslut stormende. Pludselig stillede han sig op ligeoverfor Hustruen, der løftede Bogen op foran sig som vilde hun afbøde et Slag.

«Vil du vide, hvad der er iveien med dig? Det er hverken dit Bryst eller dit Hoved, som værker, alt dette er Narreri og Affektation – nei, det er kun dine Reisegriller, dine Luner, som du ikke faar sat igjennem, og derfor skal nu hele mit Hus undgjælde, naar du sætter op dette sure Fjæs. – Man skulde tro, du var det ulykkeligste Fruentimmer paa Guds grønne Jord. Istedetfor faar du alt, du peger

paa. Har du ikke min Hest og Vogn, hvis du vil kjøre ud, faar du ikke Lov til i mit Hus at gi'e saamange Kaffe-Slaberadser som du vil? – bare jeg slipper at være tilstede mellem Sladdersøstrene – faar du ikke saamange Penge [15] du vil til dine Toiletter, kort sagt, kan du ikke gjøre, hvad du vil, du ligger der paa Sofaen og drømmer og er romantisk hele Dagen.»

Fruen holdt Lommetørklædet for Munden og dæmpede sin Hosten.

«Min stakkels, gamle Mor maatte arbeide og slide som en Træl hele Dagen – det var hverken Romanlæsning eller Drømmerier – men hun var jo heller ingen fin Dame, vil du indvende, kun en simpel Kone, helt simpel. – Og dog var hun tilfreds med sin Lod i Livet. Du blir det aldrig. Du forlanger kun Nyt. Forrige Aar vilde du til Paris, iaar til Rom.»

Han greb Bogen af Fruens Haand og keg i den.

«'Italienske[n13] Noveller.' – Tænkte jeg det ikke! – Som om ikke disse 'Kunstnere', Brinkmann og Skram allerede havde fyldt dig nok med romerske Røverhistorier! Den storsnudede Stenhugger pratede jo ikke om andet.»

Sverre kastede atter et fiendtligt Blik paa Faderen.

«Lægen har jo rigtignok raadet mig til at tilbringe denne Vinter i Syden,» indvendte Fruen blidt, «han ved bedst, hvor svag min Helbred er, men desuagtet har jeg aldrig bedet dig derom, jeg har ikke nævnt et Ord.»

«Men det er netop Feilen din – du bér» [16] aldrig om noget, man skal ane dig, opdage dig, saa kostbar er du. – Men dette hører maaske med til det Fine, til Familiekarakteren? Jeg har nu engang ingen fornemme Slægtninge[k11] at rose mig af som du, hverken Generaler eller Admiraler, jeg har hjulpet mig selv frem ved mit eget Arbeide, med disse mine to Hænder, jeg er en 'selfmade-man' – og deraf er jeg stolt.»

Han saa udfordrende paa Sønnen, hvis aristokratiske Ligegyldighed oprørte ham.

«Ja, du Gut, har vel andre Meninger i det Stykke;» tilføiede han bittert, «havde du havt en fattig, forgjældet Embedsmand til Far, en Amtmand f. Ex. som din Ven, Maalstræveren, har det, saa vilde du knejset med Nakken – men en Handelsmand, som ovenikjøbet er af 'simpel Extraktion' – det er jo saa, du kalder det? – hvad betyder det? Intet! – Det har man jo blot Grund at skamme sig over.»

Sønnen sad ubevægelig som om han slet ikke havde forstaaet Faderen. Denne stod ligesom i Spænding. Maaske ventede han en kjærlig Modsigelse, et godt Sønne-Ord? Men da Svaret fremdeles udeblev, trak han Mundvigen forgræmmet nedad, Kinder og Pande fik en dunkel Rødme.

«Sverre er den af os, som har størst Lyst [17] at reise,» sagde Fruen. «Han har betroet mig det. Fra Liden af, siden han saa Kobberstikket derinde i Sovekamret, Kolosseum og Konstantinsbuen, har han sværmet for at se Rom.»

«Saa Gutten blir sentimental nu?[k12] Ogsaa han 'sværmer». – Hm!»

Sverre fór sammen som rammet af en Pidske-Snert og saa dadlende paa Moderen. Men Pehrsen blev underlig tankefuld.

«Hør bare! – Dertil duer altsaa dog en gemen Grosserer-Papa? – han kan sende den fornemme Herr Søn, som har Moderens fine Blod i sig, paa Reiser. – Det gjælder jo kun at aabne Pengesækken – et Arbeide, hvortil der heldigvis ikke behøves nogen særdeles fin Afstamning. En almindelig Kasserer kan gjøre det Samme. – Hm, saa Sverre har ogsaa Lyst,» sagde han for sig selv, og idet han nævnede Sønnens Navn, fik Stemmen en anden, om ikke blødere, saa dog en mere dæmpet, sitrende Klang.

«Hvad er din Mening, Gut, med dette Paafund?» spurgte han med pludselig Barskhed. «Vil du og din Mor reise fra mig – eller – skulde ogsaa jeg ...»

«Du burde naturligvis følge med.»

Pehrsen udstødte en Strubelyd, man kunde tro, det var Rørelse, det lød imidlertid som [18] en tilfreds Grynten. Hænderne, som hvilede paa Ryggen, gned han ubemærket.

«Men hvor vil det saa gaa med mine Forretninger? – Umuligt!»

«Sverre mente, at din Fuldmægtig, der er en slig prægtig Mand, kunde imidlertid – ja, Sverre troede, at –»

«Sverre mener, Sverre tror, Sverre ønsker! – Det er godt nok, men hvorfor henvender ikke Gutten sig til mig selv? Hvorfor skal du altid være Mellemmand? Man skulde tro, jeg var en ren Bussemand, et Skræmsel. – Er jeg kanske ikke din Far, Gut?» Han vendte sig vredt mod Sønnen. «Er jeg din Far eller er jeg det ikke?»

«Desværre er du det,» mumlede Sønnen, heldigvis saa sagte, at den stridbare Fa'r ikke hørte det.

«Men saa svar da, for Fanden! Du er da ikke født stum? Eller kanske du altid er saa taus som her hjemme? Taler du ikke heller, naar du er ude, sammen med dine Kammerater?»

«Jo, med *dem* taler jeg.»

Pehrsen saa næsten bestyrtet paa Sønnen, det forgræmmede Drag ved Mundvigen traadte stærkt frem, saa fór han ud af Stuen, smeldende Døren efter sig.

«Gud, Sverre!» raabte Moderen straks, han [19] var borte. «Hvorfor siger du altid Pehrsen imod?»[n14] (hun gav aldrig Manden hans Fornavn ligesaalidt som han hende) «Du er gal, Sverre! Du ved dog, at han igrunden holder saa af dig.»

«Tys, Mama, jeg har Ret – det ved du godt selv. En tyrannisk Natur som hans maa ha' Modstand! Hvis vi altid føiede ham og snakkede ham efter Munden, vilde vi være fortabte begge to.»

Moderen nikkede resigneret. Der var Sandhed i Sønnens Ord. Hendes svage Kraft var jo forlængst brudt i Kampen mod denne haarde Mand. Nu følte hun sig undertiden som en Ruin.

[3]

[20] Paa Veien til sit Værelse standsedes Pehrsen af den gamle Tjenestepige, der fortalte, at «en Mand vilde tale» med ham. «Hvor er han, Maren?» – «Jeg har vist ham ind paa Kontoret.» – «Hvad vil han, hvordan ser han ud?» – «Aa, han ser ikke bra' ud, det er vist en gammel Fyldefant, som vil laane Penge.» – «Hm! –» Pehrsen gik hurtigt ind paa Kontoret. «Altid blir man overløbet af alskens Pak.»

Kontoret kaldte man det lille Hjørneværelse, hvis Vinduer vendte ud mod Baggaarden, fordi Pehrsen der læste sine Aviser og røgte sin Pibe. Pehrsens egentlige Forretningslokale laa forresten et godt Stykke fra Villaen, i en af Kristianias mest beferdede Gader nede ved Havnen.

En gammel Mand, der krammede en luvslidt, [21] bulet Silkehat mellem sine skrukne Hænder, stod ydmyg nede ved Døren. Den Gamles Minespil var højst pudsigt at iagttage. En forlegen Ængstelighed blandede sig med et trygt Smil, som om han følte, at han igrunden dog havde stor Ret til at betragte sig som hjemme i dette smukke Værelse med Dyreskinds-Tæppet fremfor Pulten, med den broderede Avisholder og det elegante Bord med Røge-Rekvisiterne.

Pehrsen tumlede tilbage ved Synet. Hans Ansigt blev sprudende rødt, hans smaa Øine stod stive i Hovedet. Overraskelse, Harme og Skræk gav hans Træk sit vekslende Udtryk.

«Du her! – Hvad vil du? – Er du forrykt? –»

Den Gamle tabte ganske sit Smil, Ængsteligheden vandt Overhaand, Silkehatten kramedes mere og mere ivrigt mellem de dirrende Hænder. Imidlertid fattede Pehrsen sig. Han keg forsigtigt ud i Entréen og laasede saa den Dør, som førte ind til Salonen, hvor Fruen og Sønnen opholdt sig. Kontoret havde to Udgange. Den anden førte til Baggaarden.

«Goddag, Fredrik –» Den Gamle rakte usikker Haanden ud, en Haand, der var kroget, barket og smudsig som en udslidt Arbeiders. «Vil du da slet ikke hilse paa mig?»

[22] «Hvad vil du dog?» spurgte Pehrsen, skjælvende af Utaalmodighed, idet han forsigtigt gjemte sine hvide Hænder under Frakkeskjøderne. «Har jeg ikke engang for alle forbudt dig at opsøge mig her i mit Hjem? – Mangler du Penge? Eller hvad er der iveien? Hvorfor er du ikke bleven i Stensund? Jeg sendte dig jo nylig din Maaneds-Gage ... Eller har du ikke modtaget den?»

«Jo, jeg har vel det – og brugt dem op ogsaa – Gudnaa's.»[k13]

«Tys, skrig ikke saa! Min Kone er derinde. Tal sagte, for Fanden!»

«Hvad Galt var deri, om Sofie hørte, at jeg var her? Det er et Kvindfolk, som har Hjertet paa det rette Sted. Ikke jager hun mig væk som en Hund. – Du ved, i gamle Dage ...»

«Kald hende ikke Sofie! Det lyder saa fælt i din Mund.»

«Jeg hører da til Familien, jeg ogsaa, skulde jeg mene –»

«Hm!» mumlede Pehrsen og trommede febrilsk paa Bordkanten. «Men jeg har liden Tid,» vedblev han og saa paa sit Gulduhr. «Skynd dig! Til Sagen! Du er atter i Pengeknibe, hvad? Men hvorfor skriver du da ikke? Hvorfor komme i egen Person? – Hvilket [23] Held, at Ingen har seet ham her uden gamle Maren – og hun ved ikke, hvem han er,» sukkede Pehrsen for sig selv.

«Ja, det skulde være fælt gjildt igjen at faa nogle Skillinger i Lommen –»

«Men jeg begriber ikke, hvortil du bruger alle de Penge, jeg gier dig. 15 Spd.[k14] har du nu faaet hver Maaned og noget extra til hver Høitid. Med den Sum maatte du pent kunne komme ud paa et sligt billigt Sted, som du lever. Klæ'r har du, Hm» – Gamlingen saa med et næsten polisk Grin ned paa sin lappede Brok – «Sko behøver du ikke, for dem kan du sy dig selv, det er jo din Haandtering – og hvilke andre Udgifter har du saa? Hos Bondefolkene, hvor du er indlogeret, betaler du kun ti Spd. for Mad og Værelse, maanedlig. Altsaa har du endnu fem Spd. tilovers til Tobak og slige Smaating. – Men jeg er ræd for, at du ikke har bedret dig trods alle dine Løfter. Du drikker hver Skilling op, det gjør du.» Han traadte nærmere hen til den Gamle. «Puh, ja, var det ikke det, jeg mærkte? Brændevinsgausen staar jo langt af dig.»

«Det er, Fanden spleise mig, Løgn – jeg har kun drukket en eneste Dram idag, en liden en, fordi jeg vilde være pyntelig og nøitral, naar jeg skulde hilse paa dig.»

[24] «Men du er jo fuld, Mand –»

Pehrsen betragtede den Gamle med afskyblandet Mistro. Gamlingen var høi, svær, bredrygget. (Han lignede slet ikke en Skomager, kun de indadbøiede Ben tydede derpaa.) Hvide, buskede Bryn skyggede over de smaa, blygraa Øine, Ansigtet havde denne blaarøde, opdunstede Farve, der er eiendommelig for forfrosne Droskekudske og for Drukkenbolte; men den usædvanlig høie Skaldepande og det hvide Haar og Skjæg bragte i Forglemmelse de vulgære Træk og gav ham et værdigt, næsten patriarkalsk Udseende. I Mundvigerne saa man det brune Spor af Tobaksskraaen, Skjægget var paa sine Steder smudsig gult og mindede om en gammel Hestehale.

Han bar en luvslidt, langskjødet Kjole af blaat Klæde, der var knappet saa vel, at man intet Linned opdagede, Bukserne derimod var af mørkegraat, tykt Vadmel og flikkede paa Knæerne. Skoene var store, plumpe og stinked af den Tran, hvormed de var smurte. Inde i Silkehatten havde han stukket et Par hvide Uld-Vaatter og et kjæmpestort, rødrudet Bomulds-Lommetørklæde.

«Neigu', om jeg er fuld, Sønnemand,» svarede Gamlingen hikkende og indtog en særdeles stiv Stilling. «Jeg tar aldrig mere end [25] jeg kan lavere, og idag har jeg, som sagt, kun smagt en liden Lysholmer, eller kanske det var to – men bitte, bitte smaa var de – bare for at stive mig op, ser du – jeg var saa klein –»

«Med dig vil det ta' en sørgelig Ende, hvis du ikke snart bedrer dig.» (Pehrsen kunde ikke faa Ordet «Far» over sine Læber) «En vakker Dag kommer du paa Mangelsgaarden, eller man vil finde dig i Rendestenen, kreperet som en druknet Rotte.»

«Nei, snak ikke saa stygt da! – Sligt vil aldrig hænde, saalænge jeg har dig, Sønnemand. – Du tar dig nok af mig, som Ole Semenarist siger.»

«Omgaas du endnu den fordrukne Skolemester?»

«Det er jo beste Kammeraten min. – Han er Pinedød mere klok og lært end vi begge tilsammen. Han kan Láttin og' han, ja ligesaa godt som Bispen. – Ser du, Sønnemand, en anden Slusk kunde vel greiet sig med de 15 Dalerne, du sendte, men ikke jeg, maa du vide. – Jeg, som er Far til en slig gjild Gut som du –. Hele Kristian[k15] kjender dig jo og snakker om dig. Jeg maa være 'Sjentelmand' jeg, siger Ole Semenarist, og leve flot – blot for at [26] gjøre Ære paa dig, Sønnemand. Ja, jeg maa 'presangtære', siger Ole Semenarist, og saa tør jeg Pinedød ikke knibe paa

Skillingen, men jeg maa rive i baade sent og tidligt, Bayere og Drammer. – Jeg maa rive i, forstaar du, og det er det, som er saa fælt kostbart. 'Æren er dyr den,' sa' Kjærringen, hun kjørte til Kirke i en bottenløs Vogn, som hun maatte springe ind i den hele Veien, jamen er den saa.»

Med et Suk, der lignede en Stønnen, aabnede Pehrsen sin Lommebog. «Her skal du faa ti Spd., men saa maa du ogsaa love mig, at du straks reiser hjem og ikke rangler Pengene bort herinde. – Au, jeg har ingen Smaasedler! – Men skrub nu af – Jeg skal sende dig de ti Spd. i Posten til Stensund.»

Gamlingen, der forgjæves havde ventet paa, at Sønnen skulde bede ham tage Plads, satte nu Hatten med Vaatterne og Lommetørklædet forsigtigt fra sig paa Gulvet, og lod sig selv med hele sin Vægt falde ned i en fin Lænestol af Rør. Det skreg og knak i Stolen som vilde den springe i mange Stykker. Pehrsen saa irriteret paa ham.

«Nei, du maa ikke slaa dig ned! Skrub af, hører du! Jeg venter Besøg, vigtige Besøg –»

[27] «Ja, jeg vilde kun sige dig, at du ikke maa sende de ti Dalerne til Stensund, fordi – fordi ...»

«Nu? Hvorfor ikke? Saa tal da ud af Leveren.»

En nervøs Ængstelse forraadte sig i hele Pehrsens Holdning.

«Fordi jeg ikke bor der mere. Jeg bor siden igaar her i Kristian, jeg.»

Pehrsen satte op en Mine, hvis Fortvivlelse blev næsten komisk. Og han gjorde en Bevægelse som om han vilde forgribe sig paa den gamle Far.

«Her? – Her! – I samme By som jeg! – Umuligt!»

«Netop, Sønnemand!»

«Hvilken Skandale! Min værste Fjende kunde ikke spillet mig en slemmere Streg ... Jeg betalte dig jo de 15 Spd. maanedlig paa den udtrykkelige Betingelse, at du skulde leve derborte paa Landsbygden, langt fra mig og Hovedstaden. – Har du glemt det?»

«Ja, ser du, Ole Semenarist mente –»

«Til Helvede med den gamle Drukkenbolt!»

«– at jeg burde ta' herind. 'Denne Filleflækken er ikke god nok for dig, Pehrsen,' sa' han, 'du, der er Far til den rige Grossereren [28] derinde i Kristian,' sa' han, 'du bør leve sammen med ham,' sa' han, 'for der er jo dog noget, som heder Familieliv og sligt,' sa' han, 'og saa kan du der faa saamange Moneter[k16] som du vil,' ja det sa' han, 'og har du for mange af dem, kan du ogsaa sende mig en Seddel,' sa' han. – Aa, det er et udspekuleret Kreatur, den Skulemesteren! 'Du bør ikke gaa her i Bygden som en Lusehund,' sa' han, 'mens Sønnen din derinde lever som en Prins og slaar stort paa, og har en ny Frakke hver Dag,' ja, Pinedød sa' han det, Sandhed i hvert Ord.»

«Du reiser straks tilbage, jeg forlanger det, jeg befaler dig det, hører du? – Og herefter skal du faa *tyve* Spd. hver Maaned og Tobak skal jeg sende dig extra. Er du saa tilfreds?»

«Neigu', om jeg nu reiser ned igjen til det Fillehullet – Jeg liker ikke Landet, jeg. – Jeg er lei nu af at se paa, hvordan Kreaturene slippes ud hver Dag, og hvordan Bikkja bider dem i Bagbenet. Det er ikke Liv, det. – Og Ole Semenarist finder jeg heller ikke mere, for han er ta't til Stavanger for at præke for Hedningerne og Mormonerne der – Talegaver har han, men først maa han fugte Munden lidt – Haha! –»[n15]

«Du reiser alligevel – jeg vil det.»

[29] «'Nei,[n16] det gaar ikke,' sa' Ræven, da – Ja, hvad sa' han nu? Det kan ogsaa være det Samme. – Jeg vil fortælle dig, at jeg alt har logeret mig ind her hos Mor Tvedt nede i Piperviken – alle mine Pakkenelliker er der, og jeg har betalt forud Hyren for en Maaned. Jeg synes fælt godt om Kristian, jeg. Gaderne er saa brede og fine – og saa de fine Shapperne da ...»

«Hvis du er kommet her i den Tro, at du faar leve sammen med mig eller ha' nogen Omgang her i Huset, saa har du gjort en feil Beregning. – Reiser ikke du herfra, saa reiser jeg.»

Fruens Idé om at tilbringe Vinteren i Rom stillede sig pludselig for Pehrsen i et formildet næsten skjønt Lys.

«Du skammer dig da saa svært over gamle Far din, Fredrikmand? – Ja, det er vel saa, det,» sukkede Gamlingen spagfærdigt, og førte Haanden op til sine rødsprængte Øine. Der var Graad i hans Røst.[n17] «Da du var liden Pøik, var du saa snil mod mig ... aa, jeg husker det godt ... Da din Mor levede ... Gud glæde hende i

Himlen! ... Naar vi saa gik til Kirke sammen ... hver Søndagsmorgen ... og du tog mig saa trut i Haanden ... og de smaa Fingrene dine krablede som [30] Fugleklør ind mellem mine ... Du var saa glad hele Veien ... du saa paa de nye Bukser, Mor havde syet dig, paa de blanke Skoene, du havde faaet af mig ... og smilte, smilte ... Og i Kirken sang du Salmerne med saa høit, at Klokkeren saa op fra Boken sin ... og siden, ovenpaa Middagen ... Mor gav os Røgekjøt med Kaalsuppe – aa, jeg husker det saa godt, altsammen! ... ja, saa gik vi en Tur langs Fjæren ... Jeg samlede alle de runde, blanke Stenene til dig ... og du var saa glad i dem, og glad ved at se Sjøen og alle Skibene ... Og saa fortalte du mig ... om alt du den Uge havde lært i Skolen ... om alle de fremmede Lander og Byer ...»

Den Gamle var efterhaanden bleven ganske ædru. Underlæben faldt ned og Trækkene blev saa slappe og hjælpeløse.

«Fordømt Sludder!» sagde Pehrsen.

«Men nu har jeg det ikke godt mere, Fredrikmand ... det var i gamle Dage det – Aa, at Mor skulde dø saa tidligt ... det blev min Ulykke, du, Ulykke for os alle – Aa, Anne Marie, Anne Marie!» En Taare, der langsomt var rundet ned og nu hang som en Draabe paa Spidsen af hans røde Næse, tørkede han bort med Bagsiden af sin Haand. «Jeg blev saa alene ... ganske alene ... [31] Nei, jeg kunde ikke trives dernede i Stensund ... alt var mig saa fremmed ... Og ingen ting havde jeg at bestille ... Og saa kom i Lediggangen alle de underlige Tankerne over mig ... Naar jeg om Kvælden sad alene sammen med Skulemesteren og tog mig en Dram eller et Kortslag ... alt var saa uhyggeligt, Stuen saa tom og kald, kun den Brændevinsflasken paa Bordet – ja, saa undrede jeg mig over, at jeg sad der saa ensom og forladt ... i al denne Stygheden, derude paa Bondebygden ... Jeg huskede paa, at der ikke langt borte fra mig, i den store Byen leved' en Søn af mig, som ikke vilde kjendes ved mig i al min Skrøbelighed ... en rig Søn, der havde Hus og Hjem og Familie ... Og saa længtes jeg til mine Barnebarn, som jeg aldrig faar se – aa, hvor jeg længtes, du! ... jeg syntes, jeg maatte springe op paa flyende Flækken og løbe over Dal og Fjeld for at se dig og dine ... Men saa faldt det mig ind i det samme, at du jo slet ikke brydde dig om mig, at du vilde stænge Døren for mig, og ved den Tanke vendte sig Drammen i Munden min, som havde det været den sureste Eddike, jeg spyttede Brændevinet ud ... men, saa maatte jeg straks efter ha' mig en ny Dram ... for at døve alle de svarte Tankerne, som huserede [32] herinde og vilde gjøre mig gal ... og saa igjen en ny en, indtil jeg blev saa fuld, at Sorgen glemtes i Ørsket, og Skulemesteren maatte klæde af mig og hjælpe mig iseng som var jeg en liden Unge ... Ja, Skulemesteren var snil mod mig han, i al min

Skrøbelighed og Elendighed ... Han er ogsaa saa lykkelig ... han har aldrig været gift ... han har ingen Barn, som –»

Han sukkede tungt, tungt. Pehrsen havde med rynkede Bryn hørt paa ham.

«Nei, jeg er ikke saa glad i Brændevinet, som Folk trur! 'Du er en ulykkelig Mand, Pehrsen,' sa' Skulemesteren ofte til mig, 'en Skibsbrotten paa Livsens Hav, det er Sagen.' sa' han. – Aa, fik jeg bare leve i Familien din, Fredrikmand ... ikke bo her, bare nu og da faa Lov at besøge dig ... Børnene, ser du ... Kunde jeg undertiden faa høre et godt Ord af dig ... mærkede jeg, at du holdt en Smule, bare en Smule, af mig, for jeg er dog, alt i alt, din Far, Fredrik – ja, saa vilde meget bli' anderledes ... det lover jeg dig ... Og naar jeg saa kom i Huset dit og fik se paa dine vakre Barn, *mine* Barn, hvor pent de opførte sig ... ja, da kunde jeg aldrig mere bringe det over mit Hjerte at smage paa det Stærke, det lover jeg dig ... og jeg skal [33] holde mit Ord ... Dine Barn skal ikke ha' Skam af gamle Bestefar ...»

Han trak det rødrudede Bomuldslommetørklæde ud af Silkehatten og tørkede snøftende sine gamle Øine.

«Slige Løfter har du givet saa tidt,» svarede Pehrsen uden Spor af Bevægelse, «jeg tror dig ikke mere.»

Den Gamle saa kummerfuldt bønfaldende paa ham uden at mæle et Ord. Saa foldede han Lommetørklædet omhyggeligt sammen og lagde det sukkende tilbage i Hatten.

«Tys! Der kommer Nogen!» raabte Pehrsen (det bankede paa Kontordøren). «Nu maa du gaa! – Nei, ikke den Vei! Der kunde du møde min Kone. – Kom her!»

«Ja, jeg skal gjerne gaa – men kunde jeg ikke først faa Lov – – faa Lov at se Sverre? Han skal være saa vakker, siger alle. – Aa, bare en eneste, eneste Gang!»

«Hvad skal det tjene til? Sverre kjender dig jo ikke. Han ved jo ikke engang, hvem du er. Du vilde blot skræmme ham.»

«Tror du? – Men det er netop Sorgen min dette, at jeg blir skyet som en Spedalsk. ... Han er dog Barnebarnet mit, og Blod er aldrig saa tyndt, at det jo er tykkere end Vand ... Jeg vilde saa gjerne ta' ham i [34] Haanden engang og se hvad for Øine han har. ... Er de graa? ... Ligner de dine, Fredrik?»

Pehrsen mere puffede end førte Faderen ud til Bagtrappen. Gamlingen fik neppe Tid at tage sin Hat med Vaatterne og Lommetørklædet til sig.

Pehrsen lukkede Gadedøren efter ham. Gamlingen stod alene, med Hatten i Haanden, udenfor Villaen. Vinden ruskede i hans ubedækkede, hvide Haar, og Regndraaberne slog som Hagl mod hans furede Ansigt, men han ændsede det ikke.

Han saa blot op mod Huset, nikkende i bittert Dybsind, han betragtede alle dets rige, plumpe Forsiringer, han betragtede Vinduerne med de lyse Gardiner, bag hvilke han troede det fandtes, som han forgjæves søgte: et *Hjem* med Familielivets Glæder og Sorger – og saa fik han pludselig om Munden det samme forgræmmede Træk, der var eiendommeligt for Sønnen. Familieligheden traadte i dette Øjeblik slaaende frem.

En stor Taare brød sig langsomt Vei ned over den rynkede Kind, blandede sig med Regndraaberne og blev tilslut borte i det smudsig hvide, sammenfiltrede Skjæg.

Saa vendte han sig, satte Hatten paa, og [35] gik med bøiet, lidt vaklende Holdning nedover mod Byen. Da han naaede en af Smaagaderne i Piperviken, saa han sig forsigtig, sky omkring, og forsvandt saa i et lidet Hus, over hvis Dør der stod malet med snørklede Bogstaver: «Udskjænkning af Win og Øl».

Her vidste han, at han fandt det Middel, som kunde trøste ham.

[4]

[36] Byen laa ved Elven; den var bitteliden, havde kun et Par tusind Indbyggere. En Smule Fabrikdrift og en ret betydelig Trælasthandel var Byens Indtægtskilder. De faa Embedsmænd, som fandtes der, spillede en meget ydmyg Rolle. De vare alle uformuende, og den rige, velnærede, storpralende Trælasthandler saa med Foragt ned paa disse Statens luvslidte Tjenere, der ikke havde Raad til hverken at give Danse- eller Sviregilde.

Noget Theater havde Byen naturligvis ikke. De Fattige morede sig med at gaa i Bedehuset, høre omstreifende Lægprædikanter og synge «glade Salmer» – en svensk Taler akkompagnerede endog sit blomstrende Foredrag med Harpe-Toner – de Rige, Trælasthandlerne og Fabrikeierne slog Tiden ihjel ved at give det ene dundrende Champagne-Lag efter det andet, [37] mens Embedsmændene, aristokratiske og dannede, følte sig højst malplacerede i disse Omgivelser, og levede tilbagetrukne i sine stille Hjem, hvor Læsning og Musik fyldte Aftenen.

I denne Smaaby fødtes Fredrik Pehrsen.

Hans Far, den gamle Skomager, boede i en Udkant, i et lidet, faldefærdigt Hus, hvis knuste Vinduer stoppedes af gamle Klude. Der var dog en Tid, da det lille Hus, rent og helt, med klare Ruder skinnede mod Solen.

Dengang levede endnu Moderen, Anne Marie.

Med hendes Død – Fredrik var dengang en 10 Aar gammel – forfaldt altsammen. Den hidtil saa skikkelige, brave Mester, der havde elsket sin Hustru over al Maade, slog sig paa Drik, Arbeidet gik ikke, Kunderne tog af – og tilslut sad vor stakkels Skomager tilbage i stor Armod. En gammel Nabokjærring tog sig en Smule af Husvæsenet mod at faa gratis Skotøi.

Fredriks Opvækst blev just ikke lys. Ofte maatte han gaa sulten paa Skolen, ofte kom han did med et blaat Øie eller med en blodig Næse. Naar Faderen havde drukket, kunde han, ellers Godmodigheden selv, blive meget opfarende; da pryglede han Gutten, der desværre var trodsig og respektløs mod den Gamle.

[38] Undertiden maatte Fredrik holde sig ganske borte fra Undervisningen, fordi hans Klæder var i Ustand, eller Faderen havde forsømt at lappe hans Sko. Da sad han hjemme og vantrivedes i den tomme, smudsige Stue, hvor Regn og Vind drev ind trods de stoppede Ruder, og hvor Faderens Krak og Læster erstattede de solgte Møbler. Til Tidsfordriv kjæklede han med sin ældre Bror, en lang, rødhaaret Krabat, der en vakker Dag strøg tilsjøes og siden aldrig spurgtes mere.

Faderen vilde tage Fredrik ud af Skolen og lære ham sit Haandværk; men her fandt han stærk Modstand hos Gutten, der allerede drømte om at blive «noget fint» i Verden. Støttet af en ældre Lærer, der havde lagt Mærke til hans Videbegjærlighed og Flid, blev han endnu nogle Aar i Skolen. Hurtigt gjennemgik han alle Klasser. Skolen elskede han; den var for ham, ulig hvad den er for andre Børn, det frieste, deiligste Sted, han vidste. Derinde, i de lyse Sale, var alt saa renligt og net. Der fik han læse, lære, synge, der fik han fortroligt omgaaes pene, velklædte Børn, der udmærkedes han af sine Lærere og glemte al den Uhygge, som ventede ham i Hjemmet.

Han sluttede sig, allerede beregnende, til [39] de fornemste Gutter i Klassen. Et Par unge Bønder, Sønner af nogle velstaaende Gaardbrugere i Byens Nærhed, saa han ikke engang paa, de var saa «simple». Han skyede alt Samkvem med dem, ræd for at Folk skulde slaa ham sammen med dem. Mødte han dem tilfældigvis paa Gaden, gjorde han en stor Omvei.

Tilslut lykkedes det ham at blive god Ven til Erik Sundt, Byfogdens Søn, ved at gjøre denne allehaande smaa Tjenester og følge ham i Hælene som en tro Hund.

Standsforskjellens Bitterhed skulde han desværre allerede tidligt lære at kjende. Naar han besøgte sin Ven Erik, blev han aldrig sluppet ind i Byfogdens elegante Sal. Han stod paa Gadehjørnet og ventede, at Erik, underrettet af Tjenestejenten, kom ned til ham. Eriks Mor kunde slet ikke like, at han omgikkes «den fillede Søn til den fordrukne Lappeskomager». Og det var sandt, Fredrik var trods al sin Omhu – han flikkede nu selv sine Klæder – meget styg i sin Dragt.

En af Trælasthandlerne gav et Børnebal. Erik var naturligvis buden. Fredrik stod i Snesølet udenfor det festlig oplyste Hus og frøs, indhyllet i et gammelt Shawl efter Moderen. Han saa Skyggen af de dandsende [40] Par tegne sig paa Gardinerne, han hørte den dragende Valse-Musik – og pludselig kjendte han en slig Smerte over, at han ikke var med deroppe i det glade, fine Lag, hvor Erik dandsede med de vakre, hvidklædte Smaapigerne.

Men han, Stakkar, havde jo heller ingen Byfoged til Far, han var jo kun Søn til den «fordrukne Lappeskomager».

Naar Faderen i Fuldskab slog efter ham med Remmen, græd han ikke, men bed haanligt Tænderne sammen; dog denne Aften, da han laa i sin kolde Seng, med Moderens gamle Shawl over sig istedetfor Tæppe (dette Shawl maatte tjene til alt), da kom Taarerne listende, den ene efter den anden, bitre og brændende, som kun et Barn kan græde dem.

Erik reiste omsider til Kristiania. Byfogden, der først havde bestemt ham til Handelen, vilde nu, at han skulde gaa den akademiske Vei. Fredrik havde den mest brændende Lyst til at komme til Hovedstaden og studere som Kammeraten, men der var desværre Ingen, som vilde «hjælpe ham frem», og Faderen lo blot af hans Høihedsstræben. «Skomager, bliv ved din Læst», sagde han.

Han maatte tilslut ud af Skolen og fik Ansættelse i en Butik, men da han i Længden [41] fandt det «for simpelt» at staa bag Disken og række Kaffe, Gryn og Sukker til alle Byens rødhændte Tjenestejenter, forlod han denne og søgte Plads paa et Grosserer-Kontor. Han satte sig godt ind i Principalens Forretninger – det var Trælasthandel – han var dygtig og sparsom, lagde sig i Aarenes Løb Penge op og etablerede sig tilslut selv. Det gik godt. Han kunde ernære en Kone, mente han, og giftede sig med Sofie Hjort, Datter af en fornem og forarmet Embedsmands Enke. Hele Byen skreg paa Mesalliance og paastod, at Moderen, der havde Reden fuld af uforsørgede Døtre, havde tvunget den svage, syttenaarige Sofie til at tage «Skomager Persen sin Søn».

Og den stakkels Sofie, tilføjede man, elskede og var gjenelsket af en anden, en ung, fattig Maler, der havde studeret ved Akademiet i München. Men disse maatte nu skilles; han var reist tilbage til Tydskland.

Et Par Aar levede Pehrsen og Frue flot. Sofie var en «Barnekone», der slet ikke forstod sig paa Husstel og Pengevæsen, men kun drømte over sine Romaner, en Poesiens Verden, hvori hun glemte det Skibbrud, hun allerede havde lidt i Virkelighedens, – og Pehrsen, der gjerne vilde i de fine Kredse, [42] hvortil hans Hustru hørte, søgte ved overdaadige Middags- og Champagne-Selskaber at lokke disse til sig.

Følgerne udeblev ikke. Falliten[k17] var der, inden Nogen tænkte derpaa.

Ydmygelsen blev grændseløs. Pehrsen maatte bøie sin stolte Nakke og krybe fra Hus til Hus, til alle sine Kreditorer for at tigge om Akkord. Det var en sand Spidsrod, denne Tiggergang! I sin korte Velmagtstid havde Pehrsen ofte været hovmodig og arrogant mod sine Omgivelser. Nu hævnede de sig. Nogle lod ham vente timevis i Forstuen, andre vilde ikke engang modtage ham, enkelte dængede ham til med sarkastisk Medlidenhed, og alle var enige i, ikke at ville gaa ind paa noget Forlig. De krævede Lovens hele Strenghed anvendt. Rettens Betjente indfandt sig i Hjemmet og lagde Beslag paa alt, Rub og Stub, Møbler, Sengklæder, Kjøkkenredskaber.

Fruen besvimede først; siden fattede hun Mod. Hun udleverede selv alle sine Pretiosa, det Gulduhr med Kjede, Armbaand, Brosche med mere, som Pehrsen havde foræret hende. Hun var stolt, hun vilde ikke bære «stjaalne Smykker».

De havde allerede to Smaa, en Gut og [43] en Pige. Fire Mennesker sad der hjælpeløse tilbage i de tomme, udplyndrede Stuer. De havde intet at spise, intet at sidde eller sove paa. I Vuggen (som heldigvis ikke var bleven bortauktioneret) laa Børnene og skreg, Fruen græd, Svigermoderen skjældte Pehrsen ud for en Bedrager – og Pehrsen selv gik, efter den første Fortvivlelse, paa en Kneipe. Han drak. Faderens ulyksalige Tilbøielighed lod til at ville gaa i Arv. Naar han saa ved Midnatstid kom ravende hjem, var han oftest i et trættekjært, brutalt Lune, Fruen gjemte sig ræd, mens de forsultne Unger hylede stærkere end sædvanligt.

Fruen, der var meget musikalsk, lykkedes det at tiltrygle sig nogle Piano-Informationer i «bedre Huse». Pehrsen fik fat i noget Afskriverarbeide hos en af sine tidligere Omgangsvenner, en meget naadig Herre, hvem han til Gjengjæld høitidelig maatte love aldrig mere at sætte sin Fod i Kneipen. En anden «Ven» lod i et Selskab Hatten gaa omkring for at samle ind nogle Skillinger til «stakkels Pehrsen, at han ikke rent gaar i Hundene».

Det var netop saa meget, at de fristede Livet.

«Naar Krybben er tom, bides Hestene», er et gammelt Ord, der atter her fandt sin [44] Bestyrkelse. Pehrsen og Frue laa i stadig Strid. Hun følte instinktsmæssig, at det her gjaldt en Kamp om Livet, at hvis hun ikke itide fik Magten over denne herskesyge, grove Natur, vilde han efterhaanden knuse hende. Hvad hun ejede af Kraft, opbød hun derfor i disse Ulykkens Dage, af sin moralske Overlegenhed smedede hun et Slags Vaaben, der skulde holde ham, Fallenten og Drukkenbolten, i stadig Respekt. Jo dybere han sank, jo høiere og renere steg hun, hun blev ligesom borte i Skyerne, det var en Murillos Madonna, med Halvmaanen under sin

Fod og Glorien over sit Hoved, alt var Fromhed, Forsagelse, Pligt – men intet nyttede hende.

Med et plumpt Fodspark styrtede han om den Helgen-Piedestal, hvorpaa den unge, af sit Roman-Rige saa voldsomt udrevne Frue havde stillet sig. Han behandlede hende, som om hun havde været en utro, brødefuld Hustru, og knuste hende i Tidens Løb langsomt, men sikkert. Legemlig Mishandling anvendte han aldrig (engang, en eneste havde han dog løftet Haand mod hende, men da var han beruset), Torturen var aandelig, bestod i Spot, Ligegyldighed, Ondskab.

Slig sneg sig hen nogle Aar, fuld af Armod og usigelig Bitterhed.

[45] Saa kom det lykkelige Omslag i Pehrsens Liv. Erik, der levede som Bureauchef i Kristiania, havde ikke glemt Vennen, om hvis Nød man havde fortalt ham. Han skaffede ham en Stilling som Fuldmægtig hos en af sine Bekjendte derinde. Pehrsen med Kone og Børn flyttede til Hovedstaden. Pehrsens nye Principal døde kort efter, Enken tog Pehrsen til Bestyrer af Firmaet, Forretningen blomstrede under hans Hænder, Pehrsen blev hendes Kompagnon, spekulerede heldigt, tjente en Formue, skilte sig tilslut ud af Firmaet og dannede et nyt, som nu var et af de mest ansete i Kristianias Handelsverden. «Fredrik Pehrsen» havde en udmærket god Klang paa Børsen.

Drikke gjorde han ikke mere. Han havde nemlig lagt Mærke til, at hans nye, fine Bekjendte, hvis Vinkjældere var fulde, alligevel var meget nøgtern i Nydelsen af Spirituosa. Det maatte altsaa ikke være «fornemt» at tage sig en Rus, men det var jo netop Pehrsens Maal at ville være lige saa fornem, som de Andre. Hvad ikke Fruens Overtalelser havde kunnet udrette, virkede, mærkværdigt nok, denne hans egen Appel til Forfængeligheden. Han blev maadeholden som en «Gentleman».

[46] Det var i disse Storheds Dage, at hans Navn fik sin endelige, bestemte Form. Først havde han kaldt sig Persen som Faderen, saa Pedersen, siden Petersen, derpaa Perssen, saa Pers o n; men da denne Endelse fandtes for «svensk», forandredes det til Pehrssen og til slut simplificeredes det til Pehrsen.

Fruen foreslog, at han skulde vrage hele Sen'ne-Navnet og kalde sig Kalvedal efter den Husmandsplads, hvor hans Far var født, men dette fandt Pehrsen for bondsk og fjøsstinkende, og blev sint paa sin Kone, fordi hun saa taktløst mindede ham om hans Udspring. «Den Familiestoltheden!» brummede han.

Men midt i sin Rigdom var Pehrsen ingen lykkelig Mand. Det Hav af Ydmygelse, Smerte og Skam, som engang havde skyllet over hans Nakke, havde ligesom krøget ham og givet ham Trællemærket.

Han kunde aldrig reise sig rank mere.

Huskede han gamle Dage, Falliten, Exekutionen, Spidsrods-Gangen, Skillings-Indsamlingen til Fordel for ham, stak han Neglene ind i Haandfladen og saarede sig tilblods.

*

[47] Fruen og Sverre sad sammen i den fortrolige Skumrings-Time.

«Hvor underligt!» sagde Sverre, «at jeg aldrig har kjendt Far til Papa! Hvad var han egentlig?»

«Aa, han er – Fabrikant».

«Han lever altsaa endnu?»

«Naturligvis».

«Og jeg, som troede ham død! Papa taler jo aldrig om ham, ved du. – Hvad Slags Fabrikant er han?»

«Han er – han fabrikerer – nu han fabrikerer Fodtøi».

Fruen hostede.

«Han er Skomager, med andre Ord!» raabte Sverre. «Hvortil alle disse skjønne Omskrivninger! Naa, det er en net Extraktion!»

«Men *min* Bestefar var General», svarede Fruen med et Smil, «og min Oldemor var af gammel dansk Adel».

«Har du Stamtræet, Mama?» spurgte Sverre ivrigt. «Aa, det burde du skrive ned! Det kunde være saa interessant og nyttigt for mig. Kommer jeg engang ind i en diplomatisk Carriere, saa ...»

Pehrsen traadte uventet ind. Begge taug skræmte. Fruen, der frygtede for at han [48] alligevel skulde hørt noget (han havde den mindre smukke Vane at lytte ved Dørene), begyndte paa en forvirret Vis at tale om Rom og Rejseliv.

«Lad os da i Herrens Navn stryge derned, for at føie Jer», sagde Pehrsen, der samme Dag havde været i Piperviken og havt en hemmelig Sammenkomst med sin Far uden at opnaa noget Resultat. Gamlingen var stædig som en Okse og vilde slet ikke vende tilbage til «Fillehullet dernede». Han havde det forresten saa godt hos Mor Tvedt, der kridtede hans Smaasnapse op paa Væggen istedetfor at forlange Kontanter. Hans sidste Ord til Pehrsen lød: «*Du har været en slet Søn, Fredrik, men saa sandt Gud lever, Sverre vil engang hævne mig paa dig. Husk paa det!*»

«Gud, hvor deiligt!» raabte Fruen. «Er det virkelig dit Alvor, Pehrsen? – Aa, hvor deiligt!»

Men Sverre taug.

«Naa, hvad siger du, Gut?» spurgte Faderen, der havde glædet sig til et Takke-Ord. «Er du ikke nu tilfreds?»

«Jo!»

Dette tørre Enstavelsesord var det Hele. –– Pehrsen skalv i Mundvigen.

[49] «Skulle vi ikke skrive til Fredrikke?» (det var Sverres Søster, der opholdt sig i en fransk Pension) raabte Fruen. «Hvor det vilde more hende at være med!»

«Aa, lad hende bare bli' i Paris! Hvorfor skal vi for den Sags Skyld ta' hende ud af Pensionen? Reisen bli'r dyr nok alligevel for os Tre. Fredrikke trives jo forresten bedre derude, end sammen med os, det siger hun jo selv».

Fruen havde ikke Mod at komme med nogen Indvending.

Den kolde Høstregn, der havde varet i flere Dage, slog fremdeles mod Ruderne. Fruen lyttede til den ensformig dryppende Lyd, men hun sukkede ikke mere. Hun lukkede Øjnene, mens et Smil strøg over hendes blege Ansigt. Hun tænkte paa Italiens blaa Himmel, paa det milde Klima, der skulde gjøre hendes Bryst saa godt. k18

[5]

[50] Dagen var varm og lysende. I Luften laa en svag Duft af Roser og Violer. Solstraalerne spillede over Magnolier og Mandeltræer, over den graa Steneg, det grønne Laurbær og den fløielsmørke Cypresse. De kjærtegnede Rosenbuskens blegrøde Blade og smøg sig lige ind i Myrthekrattets Dunkelhed.

Hvide Marmorguder, skinnende mod den blaa Luft, stod under Palmers Viftetag og drømte om Grækenland. Fontainerne rislede og rislede, akkompagnerende med sin sølverne Klang hver stille Drøm ...

Hun drømte ogsaa, den blege Dame fra Norden, der alene sværmede omkring paa *Monte Pincio*, i dets hemmeligste Gange. Engang standsede hun og plukkede, useet af [51] Karabinieren, en Rosenknop. «Og det midtvinters!» mumlede hun, indsugende Blomsterduften i et langt, nydelsesfuldt Drag. Hun var i den samme, urolig glade Stemning, hvori hun pleiede at være hjemme, naar Vaaren pludselig meldte sig med Solblink og Bækkebrus ovenpaa en lang, lang Vinter ...

Hun beundrede alt, hun saa, Natur som Mennesker, og hun syntes, der var slig Harmoni mellem de fornemme Planter og det gratiøse Folk, der vandrede mellem dem. Alt var Skjønhed, denne Skjønhed, som hun saa bittert havde savnet og saa stærkt længtes efter. Nu nød hun den i fuldt Maal, og nød den saa meget mere intensivt som hun anede, at dette blev den sidste Vaar (slig forekom Sydens Vinter hende), som hun vilde opleve.

En Time svandt hen. Solen holdt paa at synke. De fleste Spadserende forsvandt. Hun blev tilbage. Hvor denne Stilhed og Ensomhed var forfriskende! Klokkerne begyndte at ringe i den nærliggende Nonne-Kirke St. Trinità dé Monti,[k19] Tonerne klang saa blødt og fromt i den klare Luft, Træer og Buske svøbte sig ind som i et Slør for Natten, Roserne duftede stærkere, man hørte en Fugl klage i Myrthekrattet, og langt derborte, mod den glødende gyldne Aftenhimmel sortnede St. Peters [52] gigantiske Kuppel, medens et lilla-violet Taageflor lagde sig søvntungt udover det graa Mylder af Kirker, Ruiner, Paladser og Mausoleer, som kaldes Rom ...

Lænet mod Ballustraden, hvorfra man overskuer Piazza del Popolo med Obelisken og Marmorløverne, stod nogle nysankomne Fremmede, Englændere, Tydskere, Normænd, og gav sin Beundring over Udsigten Form i sine respektive Tungemaal: Beautiful indeed – Wunderschön – Vakkert.

Det sidste Udbrud kom fra Sverre, der med sine Forældre var ankommet Dagen før, og nu i sin Ven Lyders Selskab for første Gang betraadte Monte Pincio. (Karakteristisk for Familien Pehrsen var, at man udenfor Hjemmet aldrig saa dem samlet; Mor, Far, Søn, hver gik sin Vei).

«Ja, her er vakkert!» gjentog Lyder, «uendelig vakkert! – Se tilhøire! Kampagnen blaaner og bølger som en Sjø ... Og hin enkelte Pinie der mod Horizonten! Hvor fint tegner den sin grønne, udspændte Parasol mod den rødlige Himmel! ... Hvad du ser der langtude, er Monte Soracte[k20] ... Hvilke Linier! ... Ja, man forstaar, hvorfor Kunstnerne saa gjerne bor her».

«Du har Ret. – Apropos Kunstnere, [53] hvordan har Skram det? Han er vel hele Dagen i sit Studie?»

«Nei, bevares! Han trasker mest om i Selskaber. Du ved, det er hans Svaghed at ville omgaaes Storfolk. Den ene Dag er han til Middag hos en 'principessa',[k21] den anden i Soireé hos en Kardinal, ialfald fortæller han det selv. – Han har forsøgt ogsaa at drage mig ind i dette Liv, men jeg satte mig straks paa Bagbenene. Jeg hører slet ikke hjemme i de 'fine Cirkler', som han kalder det, jeg trives der ikke».

«Nu, jeg for min Del kunde nok ha' Lyst til at være med der», sagde Sverre med et lidet Suk. «Du ægte Normandssjæl længes vel allerede hjem igjen til disse Mirakel-Fjelde, som skulle vedblive at staa, 'om end Kloden rokkes'?»[k22]

«Aa, egentlig Længsel har jeg ikke», svarede Lyder og trak paa Smilebaandet ved at huske hin gamle, begeistringsdrukne Fædrenelandssang, «men jeg maa tilstaa, at naar jeg ser noget rigtigt Fagert hernede, tænker jeg straks paa noget Lignende derhjemme. Hin Pinie der f. Ex. bringer mig i Erindring vore Graner – aa, slige Graner har intet andet Folk! Vel kunde Wergeland skrive sit Digt til dem – 'Med et Tedeums søde Gru' ... Kampagnen [54] minder mig, just ved Modsætningen, om vore staute Fjelde ... og naar Fontainen risler, drømmer jeg om Elven, der i vilde Hop danser ned gjennem Dalen, – aa, slige Elve, som vi har derhjemme, du! Og saa Fossene du, vore Fosse – de er makeløse!»

«Bjerkebæk!»[k23] lo Sverre. «Nei, jeg er fuldt ud lykkelig ved at være her. Ingen dum Hjemve skal faa Lov at forstyrre mig Nydelsen. Jeg ved forresten ikke, hvad Hjemve er. – Hvor underligt, at dette er en Decemberdag», tilføiede han og saa med sammenknebne Øjne (han var noget nærsynet) udover den sommerlige Natur, «at vi gaar Julen imøde. Nu ligger der Sne og Is i Kristiania. Hele Fjorden er frossen. Huh!»

«Jeg liker saa godt vor norske Vinter, du maa ikke sige 'Huh' til den! Hvilken Poesi den eier! De pudrede Træer, hver Kvist som oversaaet med Sølvstjerner, de glitrende hvide Marker, der synger under mine Skridt, Bjeldeklangen, naar vi kjører gjennem den stille Granskog, der staar i Drømme og lytter, og saa vore Skøiteture paa den blanke Is i Maaneskin ... Et sligt Landskab i Nysne og Maanestraaler er som et fortryllet Sted, en Eventyrplet, hvor Snedronningen[k23a] med sine Rener til Forspænd og ...»

[55] «Men er det ikke Papa, som kommer der?» afbrød Sverre hans poetiske Udgydelser og pegte i det samme paa en undersætsig Mand, der, trods det milde Veir, havde indhyllet sig i en tyk Pelts.

«Jo, det er *Far* din». (Lyder stødtes altid, naar Vennen sagde Papa og Mama, han vidste ikke, at Sverre var befalet af Forældrene at sige dette, da «Far» og «Mor» lød for simpelt, det sagde jo ethvert Bondebarn).

«Lad os da gaa herfra», bad Sverre og trak Lyder hurtigt med sig mod den indre Del af Anlæget. «Jeg vil ikke træffe ham, ser du. Det er saa kjedeligt».

«Naa, det er en net Maade, du omtaler Far din paa».

«Men du ved jo, Lyder, hvordan han behandler mig ... Vi har igjen havt en Strid. Det gjaldt mine Lommepenge. Du kan ikke tro, hvor kneben han er – og hvor ydmyget jeg føler mig, hvergang jeg maa modta' noget af ham – grændseløs ydmyget! – Aa, denne Afhængighed! – En vakker Dag løber jeg hjemmefra. Jeg blir Afskriver eller Timelærer».

«Du, den rige Grosserer Pehrsens Søn».

Sverre trak paa Skuldrene.

«Allerede i Kristiania gjorde jeg et Forsøg [56] paa at staa paa egne Ben. Jeg vilde ikke skylde Papa noget. Saa oversatte jeg nogle politiske Opsatser fra Fransk for et af vore større Blade; Honoraret var godt. Men Papa kom efter det, Gud ved

hvorledes, og blev rasende. Det passede sig ikke for mig, mente han, jeg var intet Fattiglem, der behøvede at ty til Avisernes Barmhjertighed. – Kan du forstaa dette, Lyder? Han forbyder mig at ernære mig selv ved ærligt Arbeide, men paa den anden Side la'r han ovenpaa hver Udbetaling af mine Lommepenge følge en Mindelse om, at i min Alder forsørgede han sig selv, han laa ingen anden til Byrde, med mere. Ved du, hvad jeg ved en slig Leilighed sa' til ham? 'Hvorfor satte du mig ikke til et Haandværk istedetfor til Bogen? Saa havde du allerede nu seet Renterne af den Kapital, du siger at ha' ødslet paa mig. Jeg havde maaske nu været en ordentlig Mester, kanske Bager eller Smed istedetfor den stakkels Student, der endnu maa læse en Række Aar, inden han kan 'forsørge sig selv', med andre Ord, faar et Embede'. – Sagen er, Lyder, at Papa er forfængelig, han tror, der skal bli' noget af mig, noget Stort, der kan give Pehrsen-Navnet Glans. Det kunde dog hænde, at han der stygt forregnede sig. [57] Jeg har ikke nogen særskilt Begavelse. Jeg kunde jo ogsaa dø tidligt ...»

«Bah! – Men du har for lidet Gemyt, kjære Ven, og for megen Kritik. – Jeg har indtil de sidste Aar modtaget hver Skilling af Gamlingen, ogsaa han har brummet undertiden – engang slog han rent Haanden af mig, ved du – dog, jeg har aldrig følt noget ydmygende deri. Men jeg holder jo ogsaa meget, meget af Far, trods alle hans fornemme Griller og Mangel paa nationalt Syn. Det er min bedste Ven».

Sverre slog Øiet ned. Der lagde sig noget hjælpeløst, ligesom forknyt over hans lille, lidenskabelige Ansigt.

Vennerne gik tause videre mod det store Basin med Svanerne i Anlæggets Baggrund, der, hvor Udsigten til Villa Borghese aabner sig. Lyder blev pludselig rød op over Ørene. Sverre fulgte Retningen af hans Blik og opdagede to Damer, en ældre og en yngre, der begge lænede sig mod Basinets Gitter. Den unge Dame havde et Hvedebrød i Haanden. hvormed hun søgte at lokke Svanerne til sig; den ældre fulgte med moderlig Stolthed alle hendes Bevægelser.

«Hvem er det, Lyder?»

[58] «Tys, lad os standse her et Øieblik! Hun har endnu ikke seet os».

Fra sit Skjul under nogle Stenege betragtede de nøie den unge Pige.

Hun var blond og blaaøiet, hendes Figur var slank uden at være høi, det lyse Haar, der i Solen blev gyldent, var samlet i Nakken i en græsk Knude, hvorover et blaat Reiseslør flagrede. Kjolen var ogsaa blaa og efter nyeste Snit.

Sverre fandt, at hendes Hage var for spids, til at Ansigtet kunde kaldes egentlig skjønt, men naar hun smilte som nu – man saa en liden, særlig fremstikkende Overtand – glemte man det enkelte Træks Uregelmæssighed. Hun blev helt fortryllende.

«Nei, se bare!» hviskede Sverre. «Det er et lidet Maleri».

Den unge Pige, der blussede af Livslyst og Iver, stak Haanden med Hvedebrødet ind mellem Gitteret. Dammens stille Flade brødes itu som et Speil, idet den tammeste af Svanerne seilede mod hende, hvid og stum, dragende en Fure efter sig. Den lignede en frossen Snebølge, der pludselig faar Liv og ruller afsted.

Sin lange, gratiøse Hals strakte den frem – og snappede Brødet. Den unge Pige lo [59] tilfreds og saa triumferende paa Moderen. Men over den hele Scene, over den blaaklædte, guldhaarede Kvindeskikkelse, over Dammens Mørke og Svanens Hvidhed lagde Aftenrødmen sine sidste varme Toner.

«Nei, hvem er hun dog?» raabte Sverre.

«En Landsmandinde. – Kom, saa forestiller jeg dig».

De nærmede sig hilsende Damerne.

«Min Ven, Sverre Pehrsen, juridisk Kandidat, – Frøken Andrea Storm, Fru Storm».

Fruen rakte ham venligt Haanden; Andrea bøiede høfligt Hovedet, med denne Sikkerhed, der udmærker Kvinder, der har levet meget med i Verden, – og Sverre gjorde et Buk, mere dybt og keitet end han pleiede. Han følte den samme Beklemmelse, som naar man uventet stilles lige overfor en Berømthed.

Andrea Storm var, trods sin Ungdom, kjendt over hele Norge. Hun var ingen Kunstnerinde, hun havde hverken skrevet eller malet, det var hendes storartede Godgjørenhed, hendes ædle Brug af sin Formue, hendes nationale Interesser, der havde givet hende Ry. Og for at øge dette med Poesiens Skjær, havde en af vore unge Lyrikere ikke alene forelsket sig i hende, men givet disse sine [60] ømme, ubesvarede Længsler offentligt Udtryk i en liden, elegisk Digtsamling.

Største Delen af sin Formue havde Andrea skjænket til en Folkehøiskole, hvorved hun selv havde virket som Lærerinde.

«'Drea' morer sig med at made Svanerne», sagde Moderen, efter at de første Hilsener var forbi. Det var en stout, velvoksen Dame med røde Kinder og et Par

straalende blaa Øjne under den graanende Haarfylde. «Hun blir nu altid et Barn».

«Ikke mere end du, Mor!»

Hun saa kjærligt paa den smukke, kraftige Mor. De forlod Monte Pincio. Herrerne ledsagede dem. Fruen talte meget og livligt; de Andre fik næsten ikke komme til Orde.

Da de skiltes, inviterede Fruen Sverre til ved Leilighed at komme paa Besøg. «De maa ta' Hr. Pehrsen med Dem», sagde hun til Lyder. «De ved, at vi er hjemme næsten hver Aften. Vi byr paa hjemlig Passiar og romersk Vin, kan ikke det friste?»

Vennerne var alene; de gik ned i den nærliggende «Café degli Artisti»,[k24] Skandinavernes sædvanlige Samlingssted, og tog et Glas Vermouth.

«Saa *det* er Andrea Storm!» sagde Sverre. [61] «Hun var jo elegant klædt, havde dannede Manerer – kort sagt, en Dame».

Lyder saa forbauset paa ham.

«Du maa ha' havt nogle underlige Forestillinger om Frøken Storm! – Hvordan troede du saa, at hun skulde se ud? Med Fiskehale som en Havfrue eller med Kosvands som en Huldre?»

«Man har beskrevet mig hende som et Slags idealiseret Bondejente, der talte Maalet og gik klædt i kort Vadmelsstak, sølvspændte Sko, røde Uld-Strømper, Søljer, Bringedug og alle disse Bonde-Greier. Man kalder hende jo 'Maalstrævernes Dronning'».

«Det er sandt, Andrea Storm klædte sig engang i Nationaldragt, men som du ser, gjør hun det ikke mere, men følger Parisermoden. Hun kan jo ogsaa virke paa andre Maader for Sagen end ved slige Smaating».

«Sagen! Hvilken Sag taler du om?»

«*Vor* Sag naturligvis. Maalet, Folke-Oplysningen, Friheden – *Norskheden* med andre Ord».

«Ah saaledes!» sagde Sverre, ikke uden Ironi. «Forresten var hendes Optræden ganske spagfærdig. Jeg havde drømt om et Slags norsk Nihilistinde, en Petroleuse ...»[k25]

«Tøv nu ikke, Sverre! Her er din Spot [62] paa urette Sted. Andrea Storm har intet til fælles med hine fæle Russekvindfolk. Det er en Dame, som du, Pinedød, maa ha' Respekt for».

«Ja, du indskrænker dig nok ikke til Respekten alene; hvis jeg ikke feiler, er du helt forliebt i hende. Du blev jo ganske rød i Hovedet, da du saae hende».

«Sludder, Gut!».

«Men nu maa du erindre, at ta' mig med dig en Kvæld. Du er jo allerede Husven. – Naar gaar du did? – Morer man sig der? Ja, lov mig nu, at du tar mig med».

«Vi faar se», svarede Lyder kort, «vi faar se».

Han havde øiensynlig ingen stor Lyst til at indføre Vennen i Andrea Storms Hjem.

[6]

Rom er som en rig Fyrste, der giver forskjelligt, men giver til alle. Enhver Individualitet, som gjæster den, modtager noget. Faa er de Lykkelige, som overskuer og optager i sig hele dens Rigdoms Fylde.

For *Byron* var Rom den store Kirkegaard, en Samling af Verdensruiner, over hvis Kjæmpesorg han søgte at glemme sin egen, mindre Lidelse; for *Goethe* var den Skjønheds-Staden med den høie Plastik, der gav hans harmoniske Væsen den sidste Fuldendelse.

Nogle søger der Viden, andre Glemsel, de fleste Skjønhed.

For Andrea blev Rom som en Lysthave, fuld af Blomster, som hun glad plukkede. Den ene Dag henryktes hun over en Rafael, [64] den anden sværmede hun om i en af de underskjønne Villaer, en tredie Dag sad hun under Peterskirkens høie Hvælv og lod sin Sjæl flagre afsted i Røgelse og Orgelbrus.

Sverre, der var lidet æsthetisk anlagt, følte sig mest tiltrukken af Forum romanum med alle de historiske Erindringer. Han kjøbte sig Gregorovius' berømte Værk over Staden og studerede flittigt dens Fortidshistorie. Ønskede man en nøiere Oplysning over romerske Keisere og Paver, deres Rækkefølge m. m., behøvede man blot at spørge ham; han var som en anden Baedeker.[k26]

For Lyder blev Rom den By, hvor Andrea levede – alt andet blegnede. Han læste Roma bagvendt, og fandt da den rette Betegnelse for sin Stemning: Amor, Amor!

Den berømte Stad med de syv Høie tabte for ham alt selvstændigt Værd; den reduceredes til at danne Kulisserne om den Scene, hvor hans Hjertes Heltinde yndefuldt bevægede sig.

Pehrsens Opgave var som alle vulgære Reisendes at klage. Han klagede over alt, over den italienske Mad, over kolde Værelser, over slette Senge, over Utøi m. m. Og hans stakkels, sygelige Hustru maatte undgjælde, [65] fordi Romerne havde indrettet sin levevis paa deres Maade – uden først at spørge Hr. Pehrsen tilraads. Hvad der forsonede ham en Smule med Opholdet, var de elskværdige Tiggere, der

kaldte ham «Excellence» og bøiede sig dybt til Jorden for ham, naar han gav dem en Soldi.[k27] Og Pehrsen var, mod Sædvane, gavmild. Det er jo ikke hver Dag, at en Excellence-Titel bydes En.

Fru Storm og Datter havde aflagt Visit hos Pehrsens. Bekjendtskabet var sluttet, og smaa Udflugter foretoges sammen. Fru Pehrsen deltog dog ikke altid i disse, dertil var hun for svag. Hun brød sig ikke stort om de lange, trættende Gallerier. Lidt Solskin og Blomsterduft var nok for hende, og det fandt hun paa Monte Pincio, hvor hun spadserede hver Dag, i Reglen alene. Der, under den blaa Himmel, mellem Myrther og Roser, drømte hun om igjen en gammel Drøm.

Hun havde erotiske Fantasier, skjære som en ung Piges ... Hun erindrede ham, den Anden, den forstødte Maler ... Hun undrede sig over, hvordan hendes Liv vel vilde formet sig ved hans Side ... En *Kunstners* Hustru. ... Ak, hvad betød det, om Atelieret var fattigt, Bestillingerne faa, bare der var Kjærlighed ... denne Følelse, uden hvilken Livet [66] trods al ydre Rigdom er nøgtern og graat som en støvet Landevei ... Han havde studeret her i Rom i flere Aar, hun vidste det ... Mange Gange havde han, fuld af Mismod, vandret her paa Monte Pincio, i de samme Alléer, hvor hun nu dulgte sin Vemod ... Thi han havde døiet meget ondt baade som Kunstner og Menneske ... Ingen Anerkjendelse, Næringssorger, Sygdom ... Hvor mon han nu var? Aviserne havde paa lang, lang Tid ikke nævnt ham ...

Naar Fruen saa kom hjem i Skumringen, traf hun Pehrsen, der imidlertid havde skrevet Forretningsbreve, og som stadig modtog hende med sit spodske: «Har du sværmet nok om i det Blaa nu? Har du været sentimental tilgavns?»

Julen havde man feiret i den skandinaviske Forening[k28] i Via Pontefici[k29] paa den traditionelle Vis. Der var mange Sange, endnu flere Taler, megen og sur Vin, en Risengrød, der ikke var nogen Risengrød (den romerske Kok havde efter Recept af Fru Pehrsen laget en mystisk, klumpet Vælling, fuld af Rosiner, som han beærede med hint hjemlige Navn) og en Julegran, der havde en overraskende Lighed med et tilstudset Laurbærtræ. Dertil Musik og Dans.

[67] Sverre havde flere Gange valset med Andrea, hvad der mishagede Lyder, som slet ikke kunde dandse.

Man var i Januar, og vore to Familier besluttede i Fællesskab at foretage en Tur til Monte Testaccio og den nærliggende protestantiske Kirkegaard. Til Selskabet sluttede sig foruden Billedhugger Skram et Par Bekjendte fra «Foreningen», Herr

Rosenius, en ung, svensk Æsthetiker med en svær Knebelsbart og et Par smaa, ærlige graa Øjne, og to danske Damer, for hvem Æsthetikeren var Kavaller.

Den ene, Fru Berner, var en spæd, leende Blondine, der efter sit eget Udsagn «vilde more sig i Rom i Vinter, for det var min Skam bleven saa kedeligt i København». Hun var Enke, formuende og kunde være en otte og tyve Aar gammel.

Frøken Dagmar Lunde, en høitbegavet Malerinde, var ganske ung og brunet. Hendes Figur var ligesaa kraftig som slank, for storbygget, fandt mange af Herrerne. Hun var saaledes næsten et Hoved høiere end den lille, vevre Enke.

De Ældres Forslag om at kjøre, forkastedes af Ungdommen, der foretrak at [68] spadsere derud. Veien skulde være lige saa behagelig som smuk. Skram førte an.

Morgenen var solklar, men kjølig. En Tramontana[k30] blæste, gav Damerne en frisk Rødme og legede med Andreas blaa Slør. Alle havde forsynet sig med Bædeker og Plaids. Sverre, der havde glædet sig til en tête-à-tête med Andrea, maatte istedetfor nøie sig med hendes livlige Mor, der lagde Beslag paa ham hele Henveien.

Lyder og Andrea gik for sig, passiarende uafbrudt mest om hjemlige Forhold. Andrea fortalte, at hun nylig havde faaet Brev fra Norge, og at det gik saa godt med Folkehøiskolen. Ti nye Jenter havde i Aar meldt sig ind. Hvad Maalsagen angik, havde hun erfaret, at en Del af Biblen var bleven oversat paa Norsk, hvad der glædede dem begge meget.

«Det unge Norge» kaldte Skram spottende Parret og forstyrrede dem slet ikke i deres nationale Sværmerier.

Tilslut kom Æsthetikeren med de to Damer, til hvem han vekslende gjorde Kur. Begge to udmærkede ham, Fru Berner iøinefaldende nok, Dagmar paa en stille, blufærdig Vis. En hemmelig Væddekamp fandt Sted mellem Damerne. Momentant lykkedes det [69] Malerinden at fængsle ham, men den kokette Enke vandt dog tilslut Seiren. Hendes blaa Øine lod ham ganske glemme «lilla fästmöen min», om hvem han havde udbredt sig saa hyppigt og naivt de første Dage af sit Romerophold, og hvis Portrait han da altid havde baaret paa sig, rede til at vise det frem ved hver Leilighed. Han var nemlig forlovet med en liden Præstedatter høit oppe i Wärmelands Skogbygder.

Enkens Øine var ogsaa vidunderlige. De forstod at bede og smægte, som kun blaa Øine forstaar det, og de svømmede oftest, for endnu mere at forvirre Beskueren, i en vaad Glans.

Lige saa let som det er for Andre at fremtvinge et Smil, var det for Enken at smykke sig med en Taare. Hun havde den altid til sin Disposition, og den gjorde altid, dirrende i de mørke Øienhaar, en glimrende Virkning.

Naar den ledsagede en øm Bebreidelse, var den uimodstaaelig. Æsthetikeren deklamerede om «en Øiets April, fuld af Sol og Regn», om «dugbesprængte blaa Forglemmigeier» m. m., og naar man nu spurgte ham: «Hvordan lever Fästmöen din», blev han ganske forlegen.

[70] Man vandrede ud Via della Salara. Tiberen, smudsig og lad, viste sig paa deres Vei. Tilhøire saa man Kapitols Tinder, lysende i Solen. Veien slyngede sig videre mellem graa Mure, tilslut naar man en stor Slette. Monte Testaccio er nær.

Pehrsens praktiske Natur vaagnede, da han fik høre, at Høien efterhaanden havde dannet sig af ophobede Potteskaar. Han begyndte med sin Stok at grave i Jorden. De Andre, mere interesserede for Udsigten, løb op paa Høiens Top. Derfra saa de langt, langt udover, lige til Volskerne.

Middagssolen var der allerede og lod det storladne Landskab fremtræde i det bedste Lys. Ved Høiens Fod ligger Cestius-Pyramiden, ensom og mørk, i hele Gravmælets Vemod, nær ved den betegner en Skog af høie Cypresser Stedet, hvor mangen skjønhedssøgende Landsmand har fundet den sidste Hvile. Som en ubegrændset Ramme derom strækker sig Kampagnen udover, bølgende, brunviolet farvet, dens Jævnhed brudt nu og da af Akvadukterne, hvis rødlige, lange Buer minder om sønderbrudte Tempelhaller. Rundt omkring Sabiner- og Albanerbjergene, med blaanende, bløde Linier, mod en lysbleg Himmel. De kridthvide Punkter her og der viser, [71] hvor de herlige Smaabyer, Tivoli, Frascati, Marino, ligger.

Pehrsen var den første, som mindede om Mavens Krav. Hvor skulde man spise? Skram foreslog at tage en improviseret Frokost i en Hytte, som laa tæt ved. Han kjendte Folkene, sagde han.

Uden Ceremonier spadserede man ind i Huset. En forfrossen Italienerinde, hvis lige saa fattige som maleriske Dragt ikke bar noget særligt nationalt Tilsnit, sad med Hænderne i Skjødet ved Siden af Ovnen, hvori der ikke brændte nogen Ild. De tykke, kolde Stenmure prydedes af en Mater dolorosa med de syv Spyd i Brystet, forresten var Stuen, naar undtages et Par Rørstole og et Bord, meget øde.

Hvad der interesserede Skram mest, var Synet af en lemlæstet, corinthisk Kapitæl, der var stillet slig, at man kunde benytte den til Sæde. Skram vilde endelig kjøbe den; Bladværket var saa fint udført, fandt han. Værtinden smilte som af en slet Spøg. «Vale niente, Signore, pietra solamente».[k31]

I et Hjørne af Stuen var noget Halm og brogede Tæpper, der lignede Hestedækkener, henkastet. Pjuskede, forsultne Høns spankede [72] om paa Gulvet, og oppe i et Vindu, der var høit, tykt og tilspigret som et Fængsels, sad en hvid, skindmager Kat og pudsede sig.

Underhandlingerne med den forfrosne Værtinde begyndte. «Niente, Signore, niente», sagde hun og ledsagede sin Beklagelse over Husets Armod med det mest elskværdige og udtryksfulde Fingersprog. Hun havde intet i Huset, hverken Mad eller Vin; jo, noget Brød og Salat havde hun dog, maaske ogsaa lidt Skinke. Æg maatte der ogsaa findes, mente Skram og pegte paa Hønsene. Værtinden nikkede.

Hun bragte tilslut, hvad Huset formaaede, og gik bort til en Nabo for at hente Vin. Imidlertid fik hendes Gjæster fuld Raadighed over Hytten. Man dannede en Festcomité. Fruerne Pehrsen, Storm og Berner valgtes enstemmig.

Med Husmødres majestætiske Miner forlod disse Damer Stuen og gik ud i Kjøkkenet. Efter megen Søgen fandt man en gammel Jernpande, hvori endnu nogle gule Levninger af Polenta. I Sverres Lod faldt det at rense denne «Augias Stald»,[k32] et Hverv, hvorfra han skilte sig meget slet, mente Damerne. De maatte gjøre Arbeidet op igjen, hvad der [73] naturligvis skete under Skjæmt og Latter. Imidlertid skyllede Lyder og Skram, med unødvendig, men høist morsom Travlhed et Par brøstfældige Vinglas (Skram smøgede forsigtigt op sine fine Manchetter) og lagde nogle Rørstokke og Træfliser paa Gruen. Snart blussede en Ild i Veiret. Stegepanden kom paa, en behagelig Duft fyldte efterhaanden Kjøkkenet. Herrerne vilde hjælpe til med Stegningen, men det strenge Dame-Triumvirat frabad sig bestemt enhver klodset Indgriben.

Værtinden kom tilbage med et Par Foglietter[k33] i Haanden og modtoges med Bravoraab af det glade Selskab. Snart stod delikate Speilæg med Skinke, frisk Brød og den velsmagende Chianti paa Bordet.

Vanskeligst var det at finde Sæder til alle. Af Halmen og Tæpperne i Krogen dannede Sverre et Slags «tyrkiske Puder», hvorpaa de yngre Damer leende tog Plads. De mere laa end sad paa Gulvet. Skram nedlod sig med Velbehag paa den ødelagte, korinthiske Kapitæl, Sverre og Lyder spiste staaende. «Vi kan tro, at vi er

i Stiftsgaarden og souperer», sagde Sverre med Munden fuld af Skinke. «Her kan man da i al Fald naa [74] frem til Buffeten», og han tog sig smilende et nyt Speilæg.

Vandringen og den friske Tramontanaluft havde givet alle en voldsom Appetit. Maden smagte fortræffeligt, Vinen kunde man ikke nok prise. Alt var Liv, Spøg og Lystighed, man snakkede i Munden paa hverandre og drak tankeløst af hverandres Glas. Selv Pehrsen blev, paavirket af Chiantien, meddelsom. Han anstillede Sammenligninger mellem Kommunevæsenet i Kristiania og Rom, en Sammenligning, der ikke faldt ud til den fremmede Hovedstads Fordel. Hjemme var alt bedre og renligere. Skram talte høirøstet om sine fornemme Bekjendtskaber i Roms beau monde,[k34] og viste Pehrsen og Fru Storm, der var rige nok til at kunne give ham Bestillinger, en udsøgt Opmærksomhed.

Æsthetikeren holdt for sine lyttende, danske Veninder et lidet Foredrag om «det Primitives» Fortrin, Lyder skar med Tollekniven sit Navn ind i Bordet (eller var det Andreas?), Sverre rullede sig ovenpaa Maaltidet en Cigaret, Pehrsen skreg paa mere Vin, Foglietterne var allerede tømte – da sprang pludselig den magre Kat med et listigt Hop ned af Vinduet midt paa Bordet mellem [75] Flaskerne og Glassene, der alle ramlede omkuld.

Hele Selskabet lo, kun Fru Pehrsen skreg af Skræk, og Fru Berner benyttede Anledningen til med affekteret Ængstelighed at trykke Æsthetikerens Arm.

[7]

Men den almindelige Munterhed gav Andrea Lejlighed til at kunne liste sig ubemærket bort. Et Øieblik efter fjernede ogsaa Lyder sig.

Andrea mere løb end gik henover Markerne, indtil hun naaede den protestantiske Kirkegaard. Hun havde en Trang til at besøge den alene. De store Minder, hun her vilde dvæle ved, blev ligesom profanerede i et støiende Selskab.

Porten stod heldigvis aaben. Langsomt, ligesom søgende, gik hun fra Grav til Grav, mellem sorte Cypresser med solgyldte Toppe, og hvide Marmorstøtter, mellem Laurer og Myrther; alt reiste sig saa søndagsstille, mod den blaa Himmel, i denne lyttende Ensomhed. Nu og da kom et Vindstød, og Cypresserne suste hemmelighedsfuldt klagende.

[77] En høi Fred faldt over hende.

Hun mærkede, at nogle Grave var forsømte, kun den grønne Efeu dækkede dem, andre skjultes næsten af Blomster: Roser og pragtfulde Camelier.

Mangt berømt Navn, mangen rørende Indskrift bragte hende til i Vemod at standse og mindes om, at hvor skjønt end Livssolen straaler, en Aften maa den dog dale.

Geni, Ungdom, Skjønhed, Intelligents, alt fandt hun her samlet i den fælles stumme Ro. Aander, der i Livet haardt havde bekjæmpet hinanden, laa her ved hinandens Side i broderlig Enighed, alle faldne som Offer for den samme ubønhørlige Naturmagt, hvem Lighed og Broderskab ikke er noget tomt Ord.

De fleste var kunstelskende Fremmede, født i kolde Snelande, hvor Kunsten ingen Templer havde. Nu stedtes de til Ro her, i Solskinnet, i Nærheden af den Stad, man har kaldt Kunstens Vugge. Nogle var kommet hid, fuld af Poesi og Skabertrang, for i Skjønhedslandet at finde Løsning paa alle de Tankens Gaader, som fyldte dem – og Løsningen kom ogsaa, men ak, i Dødens strenge Skikkelse.

Keats og Shelley! De hviler her ikke langt fra hinanden. Hele Englands Ungdom [78] har i Fantasien bøiet Knæ og grædt over denne lille Plet Romerjord, der

indeslutter Støvet af det Største, det Kostbareste, deres nye Digtning eier. – Goethes Søn! – o, hvor bæver man ikke ved Navnet! – det var hans eneste. – Hauch! Den ædle, danske Skald, hvem Vaaren nægtede sin «Krans af Violer, gjennemflettet med Krokus», han har nu til Gjengjæld faaet Ærens Laurbær og Skjønhedens Roser strøet ud over sit Leie. –

Andrea havde omsider fundet den Grav, hun ledte efter. Denne hvide Marmorbuste gjenkaldte hende den kjære Afdødes Træk.

Ja, her hvilede han, den store Seer, den høie Sagafortæller, han, der skjænkede os til os selv, idet han gav os en Historie, en Fortid, en Æt, hvoraf vi kunde være stolt .... Men ved hvert gyldent Blad, han føiede til vor Saga, hang en Draabe Blod, og da Sagaen endelig var færdig, brast Kjæmpens Sjæl med det samme, for det var med sit eget varme, rødt strømmende Hjerteblod han havde skrevet den ...

Ved *Munchs* Grav[k35] stod hun.

Andrea, opdragen i en Kultus for alt Norsk, for hvad Betydeligt vi kunde eie, maatte ved denne Mands Hvilested gribes dybere end andre. Taknemmelighed, Ærefrygt, [79] Ømhed vekslede i hendes Sind. En liden, vissen Buket, medbragt lige fra Norge, tog hun frem af sit Bryst og lagde den paa Graven. Buketten bestod af smaa Grankviste og enkelte Markblomster. De skulde være ham en Hilsen fra Hjemmets fjerne Jord, fra det fattige Land, som han havde elsket saa høit og ofret saa meget ...

Lyder stod pludselig foran hende. Dreven af den samme Tanke som Andrea, havde han i Stilhed forladt Selskabet. De saa betydningsfuldt paa hinanden. Andreas Øine var fulde af Taarer.

«Ja, han var meget for os», sagde Lyder dæmpet. Saa taug de begge i vemodig Eftertanke, mens deres Hjerter mødtes i én stor Følelse.

Stille gik de bort.

Hele Selskabet kom nu styrtende med Skram i Spidsen. «Havde jeg nu ikke Ret i, at vi vilde finde 'det unge Norge' her?» raabte Billedhuggeren. «Ja, nu har I vel anstillet de mest melankolske Betragtninger?»

«Sentimentalitet!» mumlede Pehrsen.

Selskabet spredtes nu omkring paa Kirkegaarden. Æsthetikeren tog et Blad fra Shelleys Grav og forklarede sine danske Veninder, hvad Indskriften «cor cordium»

betød. Dagmar [80] søgte alene op Hauch, og hun var meget alvorlig, da hun kom tilbage. Hun havde hilset paa den lyriske Digter, hun yndede mest.

Sverre stod i Samtale med sin Mor, da et pludseligt Vindstød løftede en liden Sørgesløife fra en af Gravene og førte den lige mod Sverres Bryst. Med et Udraab af Angst rev Moderen Sløifen bort. Overtroisk som alle sensible Naturer saa hun i denne Tilfældighed et slet Varsel. Hun var trist og ordknap paa hele Hjemveien. Det lykkedes hende ogsaa at gjøre Sverre forstemt. «Blir du sentimental nu, Gut?» spurgte Pehrsen – og fik som Svar et ondt Blik.

Skram var den første, som skyndede paa Hjemturen. Han skulde om Aftenen paa Bal hos den tyske Ambassadør, og skulde han faa sit Toilette i Orden, maatte han nu afsted.

Mageligt slentrende, en Smule trætte, gik de hjemover. Sverre var nu saa heldig at faa Andrea ved sin Side. Lyders Tur blev det at underholde Moderen.

Sverre bød Andrea Armen; hun tog den smilende. Pehrsen saa næsten taknemmeligt paa den unge Pige. Naar man udmærkede Sønnen paa en eller anden Vis, bævede hans Faderhjerte af glad Stolthed.

Det begyndte allerede at skumre. Enkelte [81] Stjerner traadte frem. Fra Markerne kom en Duft af Urter, Løv og brændt Jord, og i Stilheden hørte man Tiberen bruse ...

I Taushed gik de videre. Lige overfor Andrea blev Sverre ofte forlegen, vidste ikke, hvad han skulde sige hende; hun var jo ogsaa et Par Aar ældre end han.

Ellers kunde han være meddelsom nok. For den Tvang, han led i Hjemmet, hævnede han sig ved udenfor dette at være fri, spottende, undertiden cynisk i sine Udtalelser. Da Andrea nu spurgte ham, om han ikke længtes hjem, kom Spottelysten over ham. Den ene ironiske Bemærkning om hjemlige Forhold afløste den anden. Det var, som man hørte Skram tale.

Paa engang interesserede og frastødte han hende. Han var hende ialfald noget Nyt.

«Jeg mærker, at De desværre ikke er en af vore», sagde hun med et lidet Suk, og i sit stille Sind besluttede hun at «omvende denne Kosmopolit». Sverre var kvik og intelligent, han blev engang rig, det kunde nok være Møien værd at vinde ham for «Sagen».

«De mener, Frøken, at jeg ikke er nogen norsk Normand?»

«Aa, spot nu ikke mere! – Ja, jeg mener, at De ikke holder nok af Deres Land, at De [82] ikke tror paa os, at vi i Deres Øine kun er en Flok 'raabarkede Bønder', for at bruge Deres ikke meget originale Udtryk. Vore Bestræbelser for at løfte Folket, for at oplyse det – Oplysningen er vor første, vor vigtigste Fordring – at gjengive det sit Sprog og sin Nationalitet, alt dette er Dem ligegyldigt».

«De gjør mig Uret, Frøken. Ogsaa jeg er med paa at «løfte» Folket, det er kun om Midlerne, vi ere uenige. Jeg tror f. Ex. ikke, at Deres Maalstræv vil hjælpe Folket meget frem; nei, der maa andet «Stræv» til!»

«Men oprøres De da ikke over at tale et fremmed Tungemaal, et Sprog, der er laant af en tidligere Fiende, et Sprog, der i sin Udenlandskhed ikke har Udtryk for vort inderste *hjemlige* Følelses- og Tænkesæt? Føler De ikke det ydmygende, det falske, det uselvstændige ved dette Forhold?»

«Nei, slet ikke! Dette Sprog er min Mors, det første, hvori jeg har lært at tænke og føle. De taler jo selv dette 'fremmede Tungemaal'.»[n18]

«Simpelthen, fordi De ikke forstaar Norsk. Taler jeg med en Italiener, taler jeg Italiensk – med Dem Dansk; det er jo ganske naturligt».

Hun gjorde en Bevægelse med Armen, [83] som vilde hun trække den fra ham. Han mærkede, hun var harm og søgte at formilde hende.

«Jeg maa indrømme, at Maalstrævet paa en Vis har gavnet os».

«Se, se!»

«Alchymisterne søgte i gamle Dage de Vises Sten, at lage Guld lærte de dog aldrig, men i sin Stræben derefter gjorde de Opdagelser, vigtige for Chemien ... Maalmændene har gjort noget lignende. Den nye Tunge; som de længes efter, faar de aldrig indført, men deres Syslen dermed har bidraget til at styrke vor Nationalitet, øge vore Saga-Skatte, berige Sproget med gamle, gode Ord af Folkedybet –».

«Bah! – Engang vil vort Sprog tales over hele Landet fra Nordkap til Lindesnæs. – Det er kun et Tidsspørgsmaal».

«Aldrig! Fordi Deres Sprog har ligget ubrugt og dødt i de sidste Aarhundreder, mens vor Tænkning stigende er gaaet fremad. – Det kan ikke spænde over den. –

Man ifører aldrig en voksen Mand Barnets aflagte Klæder ... Han sprænger dem kun itu».

«Billedet halter».

«Forresten er vor Opgave, efter min ringe Mening, at bringe Norge mere og mere ind i [84] de store evropæiske Kulturstrømme, men ikke at isolere det, som Deres Maalstræv gaar ud paa. Er ikke det stakkels Land allerede isoleret nok ved sin Beliggenhed, ved sine Fjelde? Jeg vilde helst, at hele Verden talte ét Sprog, Fransk f. Ex».

«Naa, det er mig en net Patriot», tænkte Andrea, men sagde intet. Hun manglede ikke Argumenter til at fortsætte Striden, men hun vilde afvente en bedre Leilighed. «Han blir slem at omvende», mente hun, men just dette tiltrak hende.

Det er ikke de tamme Heste, som er interessantest at dressere.

Man var allerede ved Indgangen til Korsoen. Turen var slut. Æsthetikeren forsvandt med den hoppende Fru Berner under Armen (de havde i Stilhed aftalt at soupere sammen i «Falcone» og siden besøge et af Smaatheatrene) og overlod Dagmar til de Norskes Selskab.

Dagmar saa længe og trist efter dem. Hendes Underlæbe krusede sig, det var, som vilde hun briste i Graad.

«Jeg vil forsøge at gjøre en Normand af Dem», var Andreas sidste Ord til Sverre. Imorgen sender jeg Dem, hvad De ikke har læst, et Par islandske Sagaer og vor Digters Skrifter. Ja, jeg mener naturligvis Vinje».

[85] Han trykkede fast den Haand, hun til Afsked rakte ham. Haandtrykket berørte hende ubehageligt, for Sverres Haand var fugtig, brændende.

Men Lyder var den Lykkelige, som fulgte Andrea hjem.

[8]

Andreas Bestefar var Bonde og Husmandssøn, en Omstændighed, som man ikke nok kan tage i Betragtning, naar man vil forstaa denne mærkelige Piges Udvikling.

Han svang sig ved Flid og Dygtighed op til Handelsmand i den lille, nordlandske Bygd, hvor han var født. Han giftede sig med en Præstedatter, men midt i sit «konditionerede Liv» beholdt han mange af Bondens Sædvaner tilligemed hans Sprog. At «knote» eller «danske» var ham en Umulighed. Af sin Herkomst var han stolt som en Fyrste. I Familien gik der Sagn om, at man nedstammede fra en af de store Bonde-Ætter, der havde taget Del i Slaget ved Stiklestad.

Han havde flere Børn. Sønnerne sendtes til Universitetet, men Gyda (saa hed Andreas [87] Mor) blev hjemme, undervist af en trondhjemsk Guvernante. Faderens stoute og enkle Sæt at være paa, havde paa hende en stor Virkning. Hun sammenblandede ham med de høie Kjæmpeskikkelser i Sagaen, hvori hun læste de lange Vinterkvælder, naar Havet bruste og Stormen slog om Fjeldene, ved hvis Fod Handelsstedet laa ... og saa drømte hun om den svundne Storæt, hvortil hun hørte. I Fantasien levede hun mere end i Virkeligheden.

En Sommerreise til Bergen forandrede hendes Liv. Hun mødte en ung, elskværdig Mand – han var Konsul og Kjøbmand – og blev hans Hustru. En Række lykkelige Aar fløi hen. Saa døde han, og Enken sad tilbage med en stor Formue og en liden Pige, Andrea. Da Sørgeaaret var forbi, deltog Fru Storm atter i Verden. Hendes Hus blev med Tiden et af de selskabeligste.

Til den nationale Kunst-Bevægelse, som i Sekstierne rev Sindene med sig, og som for Bergensernes Vedkommende gjorde dette Tiaar til deres rigeste, fuldt af Skjønhedsaabenbarelser og Musik, sluttede Fru Storm sig med hele sin Sjæl. Hendes nordlandske Fantasi fik her noget at øve sig paa.

I Glorien af et Verdensry kom Ole Bull [88] tilbage til sin lille Fødeby, i hans Haand blev Buen en Ønskekvist, Tonens Genier adlød ham blindt, og en norsk Scene trylledes pludselig frem for det undrende øie. I Bjørnstjerne Bjørnsons Skikkelse

sprang vor nyfødte Poesi frem paa Brædderne,[k36] i Klangen af Lurer og Horn kom den, med Sagakappen over Skulderen og Bondens røde Toplue paa Hovedet.

Fortid og Nutid flød her sammen til én Melodi.

Ved Siden af disse to Stormænd bevægede sig en Kvinde, ligesaa skjøn som begavet, øvende Kritikens fine Tugt. Hele Norden kjender nu Magdalene Thoresens[k37] Navn.

Fru Storms smukke Hjem blev snart et af Samlingsstederne for denne Aands-Adel. Med naiv, lyrisk Begeistring optog hun hver ny Ide. Hun var en af de Kvinder, der lærer at elske Ideerne gjennem Manden, deres Bærer. Hun reflekterede ikke, spurgte ikke sig selv, om Tanken var god eller ilde, havde den blot en nobel, sympathisk Fortolker, var hun erobret – og hvilke Fortolkere fandt hun ikke her?

I en saadan aandelig Atmosfære voksede Andrea op.

Over hendes Barndom har vor unge Kunst [89] bøiet sig og synget stammende sine første, vidunderlige Sange ...

Sælsom var hun som Barn. En stor Videbegjærlighed, en varm Kjærlighed til de Fattige og Undertrykte udmærkede hende. Dertil kom en stor Lighedstrang. Hun kunde saaledes ikke forstaa, hvorfor Tjenestejenterne skulde spise ude i Kjøkkenet, mens hun og Moderen spiste alene i den prægtige Sal. Hun vilde have dem bænket ved samme Bord, men i dette Stykke gik den ellers ettergivende Mor ikke efter hendes Hoved.

Engang, da Moderen alene havde foretaget en Spadseretur, fandt hun ved sin Hjemkomst Salonen fuld af alle Gadens barbenede Unger, som Andrea i Hast havde samlet til Gjæstebud. Andrea sad straalende glad ved Pianoet og sang Folkeviser for Fattigbørnene, mens disse gjorde sig tilgode med Syltetøi og Kager, som Andrea for deres Skyld havde stjaalet fra Husjomfruen. Ved Moderens pludselige Komme tog alle de smaa Gjæster Flugten.

Ofte forsvandt Andreas Kaaber og Kjoler paa en mystisk Maade, og da havde altid Husjomfruen samtidig seet et eller andet fillet Pigebarn, der paa Dørtrappen havde klaget [90] sin Nød for «Frøken Drea», saa kaldte hele Kvartalet hende. –

Andrea blev voksen, og istedetfor som Moderen daadløst at «sværme», *arbeidede* hun for de nationale Tanker, man havde opdraget hende til at støtte. Hun søgte at

føre dem ud i Livet. En større Arv efter en Onkel gjorde hende pekuniært uafhængig, og Moderens Formue stod ogsaa til hendes Disposition.

Med blind Beundring saa Moderen op til denne energiske Datter, Alt var velgjort, hvad «Dreamor» gjorde. Kun ét nægtede hun Datteren, det var at klæde sig i Bondekostume som denne selv dengang bar det. «Jeg vil ikke gjøre mig til Nar paa mine gamle Dage. Det er en anden Sag med dig. Du er ung, og dig klær disse Baand og Søljer».

Foruden at arbeide for de Fattige og virke paa den Folkehøiskole, hun havde oprettet, søgte Andrea at gavne Folke-Oplysningen ved at oversætte paa Maalet fra Engelsk berømte Smaaskrifter for Almuen. Disse udgav hun anonymt og uddelte dem gratis i Bygderne. Desuden gjorde hun besværlige Reiser omkring i Norges mest ubefærdede Strøg «for at lære Folket rigtigt at kjende».

Af Overanstrengelse faldt hun tilslut i en [91] haard Sygdom. Neppe helbredet sendtes hun af Lægerne til Syden, for at hvile sig ud. Alt Arbeide var hende forbudt.

Og nu var hun altsaa i Rom. –

Sverre havde allerede flere Gange besøgt Andrea, i Selskab med sin Mor og alene; men altid traf han Lyder der. «Du er nok bleven Husven for Alvor», sagde Sverre spodsk, «men vogt dig for Husvarmen, den er farlig, ved du».

Sverre trivedes saa vel i Andreas Bolig. Der var Piano, Bøger, Blomster, Gemytlighed, hele Duften af Hjerteforholdet mellem Mor og Datter, al den Hygge, som han savnede i sit eget Hjem. – Han bragte Andrea de laante Bøger og fik nye at læse. For at indsmigre sig hos hende, hyklede han en voksende Interesse for «Sagen». Hun forudsaa med Glæde den Dag, hvor de kunde «tale Norsk med hinanden», og gav ham til dette Øiemed Ivar Aasens Ordbog. En Anelse om hans Usandfærdighed berørte hende dog allerede pinligt nok. Sverre havde en Dag bragt hende tilbage et Bind Digte af Vinje med stor Ros over deres Skjønhed. Da Andrea siden tilfeldigvis aabnede Digtsamlingen, fandt hun, at Halvdelen var – uopskaaren.

En Dag spadserede Sverre alene i Villa [92] Borghese, forbi Casino'et[k38] til Villaens[k39] mere afsidesliggende Del. Paa en Bænk i Skyggen af nogle gamle Ege sad en ung, blond Dame og læste. Han troede at gjenkjende dette blaa Slør. Ganske rigtigt, det var Andrea. Da Sverre hilste paa hende, tabte hun forskrækket Bogen, saa fordybet havde hun været i Læsningen.

Han tog Bogen op og keg i den.

«Lassalle! – Studerer De Lassalle?»[k40] spurgte han overrasket og tog Plads paa Bænken ved hendes Side.

«Ja, hvorfor ikke?»

«Jeg troede ikke slig tør Lekture kunde interessere Dem».

«Men det er jo om Arbeiderspørgsmaalet», svarede hun roligt, «og det bør interessere os alle. Eller er De maaske en af dem, som mener, at vi Kvinder ikke bør lære noget, ikke vide noget. Da vil jeg svare Dem med et gammelt Ord: 'Naar man gi'er en Gut Dannelse, skaber man kun en dannet Mand, men naar man gi'er en Kvinde Dannelse, skaber man en oplyst dannet Familie'».[n19]

Sverre fik her en kjærkommen Anledning til at berøre alle de ildnende Tanker, som er oppe i Tiden. Fra Kvindeemancipationen og Socialismen gled han med en diplomatisk [93] Vending over til at udmale den frie Kjærligheds Skjønhed. Den Taushed, hvormed Andrea hørte paa ham, øgede hans Mod. Han bekjendte, at han i hende troede at have fundet omsider en af disse stærke Kvinder, der i Bevidstheden om sin Selvherlighed stolt hæver sig over Samfundets smaa Vedtægter, over alle ynkelige Menneskepaafund (saa kaldte han Lovene) og betonede det efter hans Mening Latterlige i, at man ved *ydre*, brutale Baand tror at kunne forpagte for evigt det Flygtigste, Skjønneste, Sarteste, som Mennesket eier: hans Hjertes Følelse.

Og ligesom henrevet af sin Tales Varme lagde han sin behandskede Haand paa Andreas. Hun trak sin hurtigt tilbage og saa paa ham ikke uden Mistro. Det Keitede i hans Væsen, som første Gang havde slaaet hende, var nu ganske borte. Hans Optræden var sikker. Hans Antræk var ligesaa elegant som hans Figur fin og sirlig. De lyse Glacéhandsker sad stramt om de smaa Hænder med de lange Fingre, som legte med Spadserestokken.

Det brune Ansigt med de uregelmæssige Træk udtrykte en tæmmet Lidenskabelighed. Øinene var sorte og brændende, næsten stikkende. Naar han smilte, fik de et cynisk [94] Glimt, og alle Tænderne, hvide og spidse som et Rovdyrs, traadte da frem, stærkt lysende mod den røde, kjødfulde Mund, der forraadte megen Sandselighed.

Andrea maatte modstræbende indrømme, at han var vakker, men denne Skjønhed var hende ikke sympathisk; den lignede mere en passioneret Sydlændings end en

Nordboes.

I Sekundet lukkede hun Øinene og saa en anden Skikkelse, en høi, bredskuldret Mand, en rødskjægget Viking med et Par blaa Barneøine i det kraftige Ansigt.

Hvor Sverre med al sin Elegance og Læsning syntes hende lidet betydelig sammenlignet med Lyder!

«Men det blir kjøligt», sagde Andrea, reiste sig og stak Bogen i Lommen. «Det er paa Tide at gaa hjem. Mor venter mig».

Sverre fulgte hende. Tause gik de nedover Alléen. Sverre anede, at han var gaaet for vidt, og Andrea havde ingen Lyst til at optage en Samtale, der truede med en frivol Vending. Hun vilde desuden kun ægge hans Spottesyge, om hun nu fortalte ham, at hun saa langt fra at være en «stærk Kvinde» endnu havde bevaret sin Barnetro (hun tilhørte Grundtvigianernes Kreds), og at hun slet ikke [95] kunde tænke sig et Samliv med en elsket Mand uden i lovlig Form, det vil sige som et Ægteskab, beskyttet af Samfundet, helliget af Kirken.

Paa Piazza del Popolo mødte de Lyder. Andrea hilsede ham med udulgt Glæde.

«Men hvorfor har De allerede forladt Villaen, Frøken Andrea?» spurgte Lyder. «De lovte jo at vente der ved de gamle Egetrær, indtil jeg kom og hentede Dem».

«Her har jeg nok forstyrret en øm tête-à-tête», tænkte Sverre og bed sig i Læben.

«Det blev koldt», sagde Andrea, og jeg havde desværre intet Shawl med. Men vil De ikke gjøre os den Fornøjelse at følge med hjem. Der var noget, Mor vilde tale med Dem om, hun vilde ha' et Permesso,[k41] tror jeg, til Villa Albani».[k42]

Sverre forstod, at han var tilovers og tog kort Afsked. Andrea saa med en liden Skuldertrækning efter ham.

«Hvor underligt, at *han* heder Sverre», sagde hun. «Dette gammelnorske Kongsnavn, hvori der er ligesom Klangen af en Kamplur og et Hærskrig, passer slet ikke paa ham. – Jeg ved en Anden, som heller burde bære hint Kongsnavn».

[96] Hun betragtede skjælmsk Lyder. Han strøg smilende sit Skjæg.

«Og hvad burde da Sverre hede?»

«Robert[k43] eller René[k44] som en af Romantikens blaserede Helte. – Jeg har en Anelse om, at han beundrer disse og tar dem til Forbillede».

[9]

Sverres herskende Egenskab var Ærgjerrighed, men det var ikke hin store, varme Følelse, der driver en Mand gjennem Kamp og Forsagelse opad mod Magtens Tinde, for at blive en Menneskehedens Velgjører, idet han bruger Magten som et Middel til at gavne og nytte – nei, det var en uædel, selvkjærlig Trang til despotisk at herske, til at se andre bøie sig i Støvet, til at tyrannisere sine Omgivelser og selv føle sig som Imperator.

Alexander, Cæsar, Napoleon var hans Idealer i Historien. Han drømte om store Revolutioner, om oprivende Tids-Storme, der ligesom Orkanen fører Havbundens Indhold op paa Overfladen, skulde løfte ham, Plebeieren, ud af Massen, op mod et eventyrligt stort [98] Maal. – Den lille Korsikaner besteg jo tilslut en Verdenstrone ...

I hans Fantasier laa Verdener for hans Fod, ja, Konger og Keisere tog Hatten af for – Sverre Pehrsen.

Der var megen barnagtig Forfængelighed i dette.

Som Skolegut morede det ham at skrive Breve til sig selv med denne Udenpaaskrift: «Til hans Excellence, Sverre Pehrsen, Storkors af» etc. Passerede Militærmusiken forbi hans Hjem, sprang han øieblikkelig til det aabne Vindue og gjorde en naadig Bevægelse med Hovedet, eller han slog nedladende ud med Haanden, indbildende sig, at han var en Fyrste eller stor General, der modtog de defilerende Troppers Hyldest. Til andre Tider drømte han, at han sad paa en høi, gylden Trone, omgivet af Landets Store, og at hans strenge Far, hvem han altid tidligere havde maattet underordne sig, nu ydmyg og skjælvende nærmede sig Tronens Fod ... Denne Drøm standsede altid med et Spørgsmaal: Skulde han i Mindet om Faderens tidligere Barskhed ublidt støde ham væk, eller burde han være ædelmodig og tilgivende løfte den Gamle op i sine Arme?

Det gik Sverre som de fleste Fantaster. [99] De maa slaa af, mere og mere paa sine Fordringer, Dalende ned fra Skyerne med brudte Vinger, er de tilslut glad ved at have fast Jord under Fodsaalen.

I Mangel af en Trone syntes ham nu meget attraaværdig en Minister-Taburet, ja, selv et almindeligt Thingmandssæde fik en viss Dragningskraft for ham. Forberedende sig til en politisk Fremtid var han meget flittig. Sent og tidligt studerede han. Naar Pehrsen ved Midnatstid endnu saa Lampen brænde paa Sønnens Værelse, nikkede han tilfreds: «Hm, af den Gut blir der noget». Og saa begyndte ogsaa Faderen at drømme, men i disse Fremtidsbilleder laa han slet ikke ydmyg ved Sønnens Fødder, tvertimod, det var denne, som kastede sig paa Knæ for Faderen og rørt takkede ham for alt, hvad han havde gjort for ham, for «alle Penge, han havde kostet paa ham».

Sverre havde før sin Afreise fra Norge skrevet en Afhandling om statsretlige Forhold. Det var et Prisskrift. Nu modtog han pludselig Underretningen om, at hans Afhandling var bleven udmærket med Universitetets Guldmedaille.[k45] Hans Glæde var stormende. Minister-Taburetten rykked saa forunderligt nær.

Hvordan skulde han meddele Faderen [100] denne store Nyhed? Og hvordan vilde vel Gamlingen modtage den? Taalte han en saadan overvældende Fryd? Faderen var korpulent og blodrig; man kunde frygte et Slagtilfælde. Pyt, man dør ikke af Glæde, han vilde dog taale det! Men hvilken Form vilde vel Faderens Lykke og Stolthed – det var jo Pehrsen-Navnet, der blev forherliget – hans glade Taknemmelighed mod Sønnen antage? Vilde han fortumlet falde ham om Halsen, eller vilde han ligesom gamle Geijer, da Sønnen,[k46] den senere store Digter, bragte ham sin prisbelønnede Afhandling, trykke i betydningsfuld Taushed hans Haand mod sit rørte Faderhjerte?

Sverre havde en næsten sygelig Trang til Anerkjendelse, især af Faderen, denne lukkede Mand, der altid nægtede ham den – ialfald i aabent udtalte Ord.

Efter Middagen, ved Kaffeen (da var Pehrsen gemytligst) fortalte Sverre sin Hemmelighed. Han var forlegen og gned den høire Haand ned ad Siden, han stammede, men holdt Øinene hele Tiden stivt fæstede paa Faderen.

Intet, af hvad han haabede, skete. Pehrsen tabte ikke engang Kaffekoppen.

«Se, se!» sagde han roligt og gjorde et [101] langt, velbehageligt Drag af Piben. Et Øieblik efter gik han ligesaa rolig ud af Stuen, sandsynligvis for at sove sin Middagssøvn, som han pleiede.

Sverre sad maalløs tilbage. Moderen søgte at trøste ham, men forgjæves. Denne Skuffelse var for stor.

«Du skal ikke forsvare ham, Mama, han er hjerteløs, hjerteløs. Nu ligger han derinde og snorker og har ganske glemt, at jeg er til, og at der er Guldmedailler i Verden. Eller kanske han indbilder sig, at det er ligesaa let at skrive en politisk Afhandling som at skrive ud en Conto-Courant over Tømmer? – Disse Trælasthandlere! – Men jeg vil ikke taale denne Behandling længer, Mama. For hvem anser han mig dog? – Ja, jeg reiser bort, langt bort. Han skal ikke se mig mere».

«Tøv! – Du forstaar ikke din Far, Sverre, det er Feilen. – Du ved, hvor han holder af dig, og hvor han glæder sig over din Fremgang, om han end ikke siger noget. Han er ikke af mange Ord i Følelseskapitlet, det ved du. Men læg Mærke til hans Miner, hans Bevægelser! Den Maade, hvorpaa han førte Piben til Munden, da han fik det at vide, var for mig en hel Historie. Hvor det frydede [102] ham i hans inderste Sjæl! Men *tale* kan han nu engang ikke, slig er hans Karakter. Han har kun Udtryk for sin Vrede og sin Bitterhed, men ikke for sine gode Rørelser, dem maa man gjætte sig til. Tror du ikke, at ogsaa jeg har lidt under dette evige Taushedssystem?»

«Men han er da for Pokker ikke født døvstum», svarede Sverre opfarende. «Hvorfor fik han en Tunge, naar han ikke vil bruge den?»

Han brusede ud af Stuen, ind i sit eget Kammer. Der i Ensomheden hengav han sig til de bitreste Betragtninger.

[10]

Han oversaa sin Barndom og Ungdom – og det var alt graat og kjøligt som en Høsttaage. Søsterens milde Skikkelse kastede en gylden Stribe ind i denne graa Væv ... Ja, hende holdt han af ... Desværre var hun blot hjemme et Par Aar; først drev Sygelighed hende bort, hun skulde behandles af en berømt, fremmed Læge, siden kom hun til den Pariser-Pension, hvor hun fremdeles var. Fredrikke havde følt ligesaa tungt som Broderen det Hjemløse ved deres Hjem og var glad ved at være udenlands saa længe som muligt.

Engang havde han sluttet sig varmt til sin Mor, men han følte nu, at de ikke mere var for hinanden, hvad de engang havde været. Kun naar de slog sig sammen i stridbar [104] Enighed ligeoverfor et tyrannisk Overgreb af Pehrsen, blussede der op ligesom noget af deres gamle, kjærlige Forhold.

Fru Pehrsen saa med Smerte, at Sverre «voksed fra hende», hun klagede over, at han blev hende «for positiv» og ikke mere vilde deltage i Gudstjenesten sammen med hende, ligesaa lidt som han var at formaa til at «gaa til Alters». Hun erindrede, ikke uden dyb Vemod, hvordan Sverre som Barn altid havde fulgt hende til Kirken; hans smaa Fingre havde sluttet sig saa ømt og tillidsfuldt om hendes. Undertiden havde han baaret den forgyldte Salmebog for hende.

Fru Pehrsens Hovedinteresser var Romanlæsning og Kirkebesøg. Dette lyder forunderligt, men fandt dog sin Forklaring deri, at begge Dele gav Næring for en ledig, higende Fantasi. Ceremonierne og Musiken i de katholske Kirker tiltalte hende især.

Tænkte Sverre paa Faderen, var det med lignende Følelser, hvormed en fra Skolen Undsluppen mindes en rigtig ond og forhadt Lærer. Ingen Ros, ingen Opmuntring, kun Arbeide, sure Miner, og atter Arbeide.

Han huskede, naar han havde faaet en Udmærkelse i Skolen, hvordan han stolt og hjertebankende sprang hjemover, forud glædende [105] sig til Faderens Glæde – og hvordan han da istedetfor den ventede varme Paaskjønnelse modtoges med en Taushed, en isnende, der bragte hans lille Barnehjerte til at staa stille i Brystet.

«Har jeg gjort noget Galt, Mama?» spurgte han senere forknyt Moderen. «Sig, hvad det er, at jeg kan rette mig».

Naar han som Liden snublede paa Gulvet og græd over sine Buler, trøstede aldrig Faderen ham, endskjønt han var i Nærheden. Han lod ham rolig «skrige ud». – Aa, hvor skarpt nu Sverre erindrede dette, hvor bittert!

Havde han gjort en gal Guttestreg, bankede ikke Faderen ham. Han spottede ham kun, og Gutten frygtede mere disse satiriske Pidskeslag end den haardeste legemlige Tugt. Tilslut blev han ræd Faderen, han tabte al Fortrolighed til ham, frygtende Kritik. «*Blir du sentimental nu?*» var jo det stadige Spørgsmaal, hvormed Faderen slukkede som med en kold Douche hver barnlig varm Meddelelse.

Sverre havde været styg som ganske liden. En gul, tør Hud, glansløst sort Haar, skjæve Ben og en Holdning, der var saa sky og klodset, at han saa ud som et lidet Trold. Faderen kaldte ham «Abekatten min», og [106] engang i Fuldskab (det var i Fallitens onde Dage) havde Pehrsen taget en Ridepidsk i Haanden og fundet en djævelsk Morskab i at lade det forskræmte Barn hoppe omkring, accompagneret af Ridepidskens truende Smeld. «Dans nu, lille Abekatten min, saa dans for Fanden!» raabte han med en uhyggelig Latter. Gutten sprang omkring med store, forskrækkede Øine, nu og da saa han paa Faderen – hvilket Blik! – ydmygt og tro som den Hunds, der slikker Herrens Haand, selv naar denne mishandler den. Han kunde slet ikke faa ind i sin lille Hjerne, at hin Mand med Ridepidsken i Haanden og det fæle Grin om Læberne var hans Papa.

Men dette Barneminde var Sverres pinligste. Han krympede sig derved som en Aal, der blir levende flaaet.

Sverre voksede til og blev smuk. Haaret fik Glans, Huden Farve og Kroppen rettede sig, rank som et Lys. Faderen blev opmærksom paa ham og ganske stolt, naar Andre roste den lille, vakre Krabat. Og da saa Guttens store Evner glimrede i Skolen (han var altid øverst i Klassen) skete det fulde Omslag i Faderens Sind.

Han holdt af Sønnen og lagde de skjønneste Planer for hans Fremtid.

[107] Medens Sverre i sit stille Sind holdt Dom over Faderen, var denne «Hjerteløse» beskjæftiget med at tænke kjærligt paa ham. Han havde i slig Hast forladt Salen, blot for at skjule sin store Sindsbevægelse. Alene paa sit Værelse, drev han op og ned, gnidende Hænderne bag Ryggen som han pleiede i glade Situationer. «Den

Pokkers Gut – GuldMedaille! Vil man bare se – Pehrsen-Navnet kommer til Ære og Værdighed. Pokkers brav Gut!»

Hurtigt aabnede han sin Skrivepult, søgte og søgte, Hænderne blev mere og mere utaalmodige, en Skuffe med gamle Regninger aabnedes og sloges i igjen, en anden med Vexelblanketter ligesaa, endelig i et lidet, indre Gjemme fandt han, hvad han ledte efter. Han pudsede sine Briller og gik mod Vinduet for bedre at kunne betragte det.

Det var et Portrait af Sverre, taget i de første Studenterdage. Med Duskehuen paa tre Haar og med Øine, der haabefuldt skuede ind i Fremtiden, sad han der, ung, rank, smilende ...

Pehrsen saa paa Billedet, længe – længe, han vendte det paa alle Kanter, han betragtede det gjennem den hule Haand, og han holdt det fra sig, saa det fik Perspektiv. Under [108] denne Sysselsættelse strøges efterhaanden ud det forgræmmede Træk om hans Mundvig og gav Plads for et lidet, lykkeligt Smil, saa sjeldent hos Pehrsen.

Han drømte – og Sønnen var Helten i denne skinnende Fremtidssaga ...

Thi denne Kjøbmandssjæl havde ligesom Skrivepulten inderst inde bag alle de prosaisk praktiske Skuffer sit lille, hemmelige Gjemme, der kunde lignes med en Forelskets, hvor Kotillons-Sløifer og tørrede, endnu duftende Blomster holder en sød Erindring vaagen.

Bag Pengestoltheden, Bitterheden og Arrogancen laa en Følelse vel forvaret, hans Faderkjærlighed, saa meget mere varm, stærk og levende, fordi den var skjult.

Ja, han elskede, underligt nok, med Lidenskab denne Søn, for hvem han kun havde Taushed eller bebreidende Ord ...

Pehrsen lagde omhyggelig Portraitet tilbage paa dets Plads, og pludselig, idet han lukkede Billedet inde, fik han en voldsom Længsel efter at se Sønnen, trykke ham mod sit Bryst og sige: «Hvor jeg holder af dig, kjære Barn, hvor jeg er stolt af dig, Gutten min! Du har kun gjort mig Glæde og atter Glæde. Var der noget Lyst og Godt i mit Liv, saa skyldes det dig, Barnet mit!» – [109] Men i næste Øieblik skammede han sig over endog at have tænkt dette. Sligt «Føleri» kunde passe sig for et fjollet, sentimentalt Fruentimmer, ikke for ham, der var Mand og Grosserer.

Han stødte Asken ud af sin Pibe og kastede sig paa Sofaen for at tage sin «Middagslur», men idag vilde ikke Søvnen komme – han kunde ikke glemme dette, at hans «velsignede Gut» havde faaet Guldmedaille. Og saa tænkte han paa, at han vilde glæde Sverre ved at forære ham noget, en Kasse med Havanna-Cigarer f. Ex.

Men hele Ugen derefter talte ikke Sverre med Faderen, og mødte han ham udenfor Huset, slog han ind paa en anden Vei. Pehrsen forstod ikke dette. «Hvorfor mon Gutten er saa sturen?» tænkte han. «Har jeg gjort ham noget?»

Men Cigarkassen glemte han rent at forære ham.

[11]

Lyder var paa Skrams Atelier. Det mest iøinefaldende ved dette var en stor Alabaster-Kumme, fuld til Randen af Visitkort. Skram sørgede altid for, at de fineste Kort, de med Grevekronerne og Titlerne laa øverst, og han blev meget smigret, naar en naiv Besøger udraabte: «Gud, har De havt Besøg af den og den! Hvilken Ære!»

Hans Arbeider havde intet ved sig, der erindrede om Antikens simple Storhed. Det var i slet Forstand moderne Sager, Damer med Kniplinger, Smykker og store Frisurer. Ansigtets sjælfulde Udførelse var for Skram en Bisag. Hans Kunst gik ud paa at hugge Kniplingen til slig, at den «lignede de virkelige Blonder paa en Damekjole», og at gjengive nøiagtig hver Fletning i en Dame-Chignon. [111] Og i denne Genre, der forresten dyrkes meget i Italien og der undertiden lader Plastiken synke ned til et Haandværk, havde han næsten bragt det til Mesterskab.

En slig Sten-Knipling blev under hans Haand ikke længer Sten. Den tabte sit solide Stof og blev som en Sneflok let og luftig.

«Du har vel havt Visit af Pehrsen?» spurgte Lyder, hvem Kammeratens Kunst var for fin og uforstaaelig, og som nu til Tidsfordriv rodede i Alabaster-Kummen.

«Nei! Er det ikke underligt, at han ikke kommer? – Det er næsten en Fornærmelse mod mig, saa længe som han nu har været i Rom. Men Ministeren var hos mig iforgaars og den tydske Legationssekretair Baron von Brück ... Ministeren var saa glad i Busten der, hun med Halsbaandet. Ser det ikke ud som virkelige Perler? Saa blanke og runde! Kanske Ministeren kjøber det! Apropos, ved du, at Pehrsen har gjort en Bestilling hos Rosenmark, denne fordømte Finlænder, som kun forstaar at male Cypresser, der er ligesaa kjedelige som han selv. Men saadan er vore norske Parvenuer. Det er ikke fint nok at bestille hos Landsmænd, mener de. Pokker ta' dem allesammen!»

Og han gav Marmorblokken, hvorpaa han [112] huggede, et mere ivrigt end kunstforstandigt Stød.

Lyder fortalte, at Sverres Afhandling var bleven prisbelønnet og om den Spænding, der for Tiden herskede Søn og Far imellem, paa Grund af dennes besynderlige Opførsel, da han erfarede Nyheden. Han havde ikke sagt Sønnen et eneste anerkjendende Ord, ikke et eneste!»

«Ja, det er denne vor forbandede norske *Taushed*», brummede Skram, idet han vredt huggede videre, «den er et Nationalonde, ligesaa indgroet som Spedalskheden, Maalstrævet ...»

«Sludder!»

«Maalstrævet, Raaheden, Bondeforgudelsen. Gives der nogen anden Plet paa Jorden, hvor man tier og fortier saa meget som hos os? Se blot hen til vor Literatur, der jo skal være et Speil af Samfundet! I de fleste Noveller og Dramaer er det Tausheden og den alene, som danner Motivet og giver Forviklingerne. «Hun taug» heder det paa det mest afgjørende Sted, «Han taug. De taug». Havde Maren eller Karen aabnet Munden i rette Tid istedetfor med falsk Anstand at snerpe den sammen, havde megen Ulykke været sparet, men saa havde jo ogsaa [113] Hovedkonflikten været borte, og Novellen var sandsynligvis forbleven uskrevet».

«Nu overdriver du, Skram!»

«Det Ærgerlige ved Sagen er, at disse Stakkare, der er lam i Kjæften, indbilder sig at være aandsfornemmere end vi andre, der benytter Munden til at tale med, og giver vort Hjerteliv et tilsvarende Udtryk i Ord, i Blik, i Kjærtegn. Jeg tør sværge paa, at Hr. Grosserer Pehrsen, Trælasthandler fra Drammen –»

«Han er slet ikke født i Drammen, det ved du godt».

– «tror sig mig og dig uendelig overlegen, fordi han er saa tør og ordknap og tilbageholden. Han smigrer sig i Stilhed med at eie en Sjælens Blufærdighed, en Følelsens Finhed, en Mimosenatur, som vi andre Grovkornede mangler. Ja, du smiler, Lyder, men der er mere Sandhed i mine Ord, end du selv aner. Jeg har studeret denne din Grosserer temmelig nøie. Hans Feil er intet Hverdagsmenneskes, det maa man indrømme. Men han skulde vogte sig for, at ikke den underkuede Følelse tilslut hævner sig ved at krepere der inde i Skallen, at hele hans Personlighed tilslut blir en Forstening, en eneste; thi Følelsen vil ha' Luft, Lys, Sympathi, i modsat Fald [114] slappes og sløves den som en Muskel, der ikke øves; den dør».

Skram svang Meislen paa en Maade, der viste, at hans eget Muskel-System var i den bedste Orden.

«Ja, jeg afskyr disse Faamælte, disse tilknappede, hovmodige Daarer, der indbilder sig at være Tidens Hellenere, og dog ikke er andet end dens Barbarer – thi de forstaar ikke, at jo høiere Civilisationen stiger, jo rigere blir Følelsens Udtryk i Tale som i Digt, det blir fint nuanceret og mangfoldigt vekslende som Farveovergangene i dette Atlask (han pegte paa en Sofapude). Ved du, hvad jeg ofte grunder over, naar jeg ser Pehrsen og Sønnen sammen, Faderen stum, Sønnen høflig kold som en Fremmed? Mon ikke her i Stilhed spilles et husligt Drama, som venter paa en forfærdelig Opløsning?»

«Du ser Spøgelser ved høilys Dag».

«Ja, lever vi, Lyder, skal du sande mine Ord. – Aa, havde jeg blot literært Talent som du! Da havde jeg straks skrevet en Bog, en flammende Protest mod denne norske Taushed, denne Morder, der stille snigende udvælger sine Ofre, denne Landeplage, værre end Ægyptens Græshopper – og ved du, [115] hvad jeg vilde kalde Bogen? 'Pehrsen' simpelthen. Det blir originalt! 'Pehrsen'[k47]».

«Hvor du fantaserer, Skram! – Men læg nu Meislen fra dig og tal fornuftigt et Øieblik».

«Aldrig har jeg talt fornuftigere end nu. – Pehrsens Karakter vil jeg endog søge at forklare psychologisk. Det er Arv, ser du, Nedstamning! Bedstefaderen var Bonde, fra en Gaard vesterpaa, som hed Kalvedalen – og fra disse Bønder er det, han har faaet sit tause Naturel. – Har du iagttaget vore Bønder, Lyder? Ja, du kjender dem jo bedre end jeg. – Hvor tunge, stilfærdige de omgaaes med hinanden! Hvor varsomt de flytter sig, hvor kostbar de veier hver Sætning! For dem er Ordsproget gjældende: Taushed er Guld. – Det hører endog med til god Tone blandt dem at være faamælt. En Mand, der snakker og snakker meget, taber de al Tillid til. I denne Bondens Ordknaphed er noget, som minder om Sagastilen, og denne Taushed er smuk og respektabel, saalænge den optræder som Beherskelse af en Smerte, saalænge den dækker over en Klage, der vilde være umandig – men hvor Glæden ordløst fornægtes, hvor Kjærligheden forties, hvor Tausheden fra at bli' et Værn blir et Vaaben, der saarer [116] sin egen Eier, der er jeg ikke længer med, der oprøres jeg».

«Bah! – Du kjender ikke Folket, Skram. Det er Feilen din».

«Mener du? – Lad gaa! – Men kan du Historien om Bondekonen med Rokken? Manden har været lang Tid ude paa Reise, han har som Fisker døiet meget ondt, og vender nu endelig tilbage. Uventet træder han ind i sit Hjem. Han finder Hustruen spindende. Nu skulde man tro, at hun i Gjensynets Glæde var sprunget op, havde væltet Rokken og var falden Manden om Halsen. – Jo, Tak! – Nei, Far, hun blir saamænd roligt siddende og spinder videre endnu et Par Sekunder – imidlertid gløder det i hende – saa reiser hun sig ligesaa roligt – aa, hvor det gløder i hende! – tørrer sin Haand af paa Stakken og gaar langsomt mod Manden, hvem hun endelig ligesom undvigende rækker Haanden med et sindigt: 'Du faar være velkommen da'. – Bondens nedarvede Begreb om Anstand kræver denne Fornægtelse af Følelsen. Har du ikke her som i ét Billede hele hans barbariske Opfatning af Hjerteforholdet?»

«Hvad du kalder barbarisk, finder jeg vakkert. Der er, som du selv siger, noget Sagaligt og Mandigt deri. – Men lad os ikke [117] strides om dette, Skram. Vi blir aldrig enige, det ved du af Erfaring. Men Tak for din Forelæsning! Nu gaar jeg!»

«Men du kommer vel i 'Foreningen' imorgen? Der vil bli morsommere end ellers. Begge Ministrene vil gjøre os den Ære at besøge os – naturligvis med deres Gemalinder».

«Ja, det vil bli noget for dig», lo Lyder og tog sin Hat. «Farvel». –

Da Lyder kom hjem, fandt han Sverre ventende paa sig. Han laa mageligt paa Sofaen og røg en Cigaret. «Jeg vilde hente dig til en Spadseretur», sagde han. «Apropos, der er kommet Brev til dig, mens du var borte. Det ligger der paa Kommoden».

Lyder saa paa det uden at læse det. «Det er blot fra Tante Karoline, jeg kjender Haandskriften».

«Hun kalder dig Lyder *von* Brinkmann, ser jeg af Udenpaaskriften. Er du virkelig af Adel, Lyder?»

«Ja, vi skal nok være det», svarede han halv ærgerlig, halv forlegen, «men vi har kastet von'net bort for længe siden. Det er kun Tante Karoline, som endnu holder paa det. Hun er nemlig saa gammel som alle Hougene og forfengelig som alle gamle Narre».

[118] «Man skulde næsten tro, at du skammer dig over at være Adelsmand», sagde Sverre og saa med hemmelig Respekt paa Vennen. Lyder steg betydeligt i hans

Øine ved denne Opdagelse. «Men skal vi saa ikke gaa paa Monte Pincio? Veiret er saa skjønt – og maaske har vi det Held at træffe Frøken Storm der?»

«Du længes efter at fortælle hende om din Guldmedaille? Du vil imponere hende, hvad? – Forresten vil vi ikke træffe hende paa denne Tid. Hun gaar der kun om Eftermiddagen».

«Det la'r til, at du er meget indviet i, hvordan Frøkenen tilbringer sin Dag. Men du hører jo ogsaa til 'Partiet'. – Apropos, er der noget sandt i de Historier, man fortæller om hende?»

«Hvilke Historier?»

«Nu, f. Ex. med den unge Digter! Hun skulde koketteret forfærdeligt med ham, han blev tilslut kjed af hendes Luner og rev sig løs, og hun tog sig dette saa nær, at hun fik Feber. Reisen hid er en Reconvalesence-Tur».

«Lutter Opspind! – Slig Sladder som i denne lille, skandinaviske Kreds her findes ikke noget andet Sted i Verden. Vi er ikke [119] i Rom, men i en lille, nordisk Ravnekrog; aandelig talt, i Tromsø eller Kristiansand».

«Du kan ha' Ret. – Platonisk har vel Forholdet ialfald været», sagde Sverre med et Smil af drillende Ondskab, «ja, det vil vi haabe».

Lyder blev purpurrød af Forbitrelse.

«Ti Gut – eller jeg slaar dig lige i Fjæset». Han tilføiede roligere: «Ja, snakker du en anden Gang slig om Frøken Storm, en Dame, som jeg og hele Norge med agter og ærer, saa maa vort Kammeratskab være slut, hører du det».

«Godt Ord igjen», sagde Sverre, «men du maa indrømme mig, at der ofte er noget sandsepirrende ved hende, noget *je ne sais quoi*.[k48] Eller maaske det blot kommer af Dragten, disse moderne, stramme Kjoler med Tricot-Liv, der aabenbarer og fremhæver Former, som vore Bedstemødre omhyggeligt skjulte ... Har du ikke lagt Mærke til, at hendes Hofter –».

«Nok! – Jeg har intet lagt Mærke til», svarede Lyder barsk. «Lad os saa gaa! – Eller vent først et Øieblik».

Han gjennemlæste flygtigt Tantens Brev. Imidlertid stod Sverre, hvis Discretion ikke var meget udviklet, bøiet over en uddragen [120] Skuffe i Lyders Skrivepult. Den var fuld af Papirer.

«Nu ser jeg alle dine Hemmeligheder, Lyder!»

«Gjør intet. Det er kun poetiske Forsøg – smaa Digte».

«Paa Maalet?»

«Naturligvis».

Benyttende et Øieblik, hvor Lyder vendte Ryggen til ham, tog Sverre et af Digtene og stak det ubemærket i sin Lomme.

[12]

Den skandinaviske Forening i Rom er den skjønneste og rigeste, som vi har udenlands. Understøttet med Pengebidrag af Staten, hegnet om af Kunstnerne, besøgt af alle Gjennemreisende, indtager den, særlig i selskabelig Henseende, en betydningsfuld Stilling. Den har Traditioner. Store danske, norske og svenske Navne – Thorvaldsens[k49] bekransede Buste findes der ikke forgjæves – knytter sig til dens Tilbliven og Fremvækst.

I Via de Pontefici har den sit Lokale,[k50] tæt ved Ruinerne af Augusti Mausoleum. Foruden den store, smukke Salon findes der flere Smaaværelser og et udmærket Bibliothek. Salonen er vakkert dekoreret af flittige og kjærlige Kunstnerhænder. Det norske, danske og svenske Flag, ordnet til ét Drapperi, er [122] det Første, som møder Øiet. Medailloner og Fresker smykker Væggene, Thorvaldsens Psyche smiler til os fra sin Sokkel, og Mapper, fulde af Kunstnernes Skitser og Udkast, Fotografier efter deres Arbeider, kostbare Billedværker samt alle Hjemmets Aviser fylder Bordene. To Pianoer staar til Afbenyttelse for de musikalske Medlemmer.

Denne Forening byder Nordboen dernede i Syden et lille Stykke Hjemliv.

Den er aaben hver Dag fra tidlig om Morgenen til sent paa Kvælden, men den egentlige Samlingsaften er Lørdagen. Da er alle Lys og Kroner tændte, en Masse Gjæster indfinder sig, den romerske Vin kommer paa Bordet, og Musik, Samtale, Sang og Dans veksler livligt. Det lykkes Foreningens gamle, elskværdige Formand, en Musiker af Rang, at gjøre hver slig Sammenkomst til en Fest.

Den Fremmede, der en Lørdagsaften indføres i «Foreningen», overraskes først ved den Elegance i Manérer og Toilette, som her gjør sig gjældende. Det er et udpræget aristokratisk Selskab. Den fattige Kunstner maa desværre ofte træde beskedent tilbage for de tilfældige, fornemme Gjennemreisende, der mægtigt breder sig med Rang og Rigdom, og protegerende behandler den skjødesløst [123] klædte Maler, der hverken har Kjole eller Klak[k51] til at møde frem i.

Svenske Baronesser, danske Godsbesiddere og Etatsraader, norske Grosserere og Professorer, og saa en Flok Literater, Stipendiater, Archæologer, Geologer,

Sangerinder, der har tabt sin Stemme og haaber at faa den igjen i Syden, Komponister, Pianister m. m., – alt finder man samlet her i et Røre.

Nu og da gaar der en Hvisken gjennem Forsamlingen. En Berømthed fra Norden passerer. Denne gamle, sirlige Dame med det stadige Smil og det sorte, raslende Fløielsslæb er den bekjendte Forfatterinde, Fru A. Hin lille, tykke med det speidende Ansigt og en Kniplingsvæv, hvori en kjæmpestor Camé, over det graa Haar, er den geniale Malerinde Fru B., og den gamle, værdige Herre derborte med Guldbrillerne kjender al Verden som den store Digter C. Den statelige Mand med Ordenstegnet, for hvem Konsulen høfligt bøier sig, representerer Danmark. Det er Kammerherren og Gesandten D. Hans norsk-svenske Kollega, ogsaa bestjernet, staar i hans Nærhed. Baron E. har et venligt Ord for alle, og er yndet af alle. Det gamle Ord «Noblesse oblige»[k52] er for denne Mand ingen tom Floskel, men en Leveregel.

[124] Flere af de svenske Damer, samlede om vor Ministerfrue, Baronesse E, bærer Baldragt, nedringede Silkerober, Blomster i Haaret, Diamanter om Halsen. Deres norske Søstre er tarveligere og tilsyneladende mindre «salonfähig!» Baronessen overstraaler dem alle. Det er en blond, distingueret Skjønhed, hvis fine Profil og pudrede Haar bringer os til at tænke paa Marie Antoinette, i hvis Liv forresten en af hendes Forfædre har spillet en ligesaa vigtig som ærefuld Rolle.

I dette brogede Lag findes ogsaa Pehrsens, Storms, Lyder, Skram og Herr Rosenius med de danske Damer.

Andreas Indtræden – hun kom tilfældigvis temmelig sent, ledsaget af Moderen – vakte megen Opmærksomhed. Man hviskede ligesaa meget, da hun gik gjennem Salen, som om det havde været Forfatterinden med Fløielsslæbet.

Andrea var klædt i en simpel blaa Kjole, der sluttede tæt til hendes slanke Figur. Det lyse Haar bar hun i to tykke, lange Fletter hængende nedover Ryggen, slig som vore Bønderjenter bruger det. Hendes eneste Smykke var en stor, norsk Sølje af gammeldags Arbeide.

«Hvor skjøn!» raabte nogle. «Hvor underlig!» sagde andre. «En blond Gretchen», [125] hviskede en Literat. «Kostumet er fortræffeligt. Hun mangler kun den sølvstukne Taske og Salmebogen».

Skram i Snipkjole og hvidt Slips sprang straks imod hende og førte hende og Moderen til de bedste Pladser. I «Foreningen» var Skram i sit Element. Mellem

disse svenske Baronesser og bestjærnede Ministre følte han sig saa lykkelig. Han lod til at kjende alle og være velseet af alle. Han fo'r med en Værts Iver hid og did mellem de forskjellige Grupper, havde altid et smægtende Smil og en Kompliment paa rede Haand, bukkede og nikkede, og undlod ikke at hilse dybt, hver gang han passerede Ministrene.

«Den Mand har *savoir vivre*», hviskede den unge, norsk-svenske Attaché, Grev[n20] Z. «Jeg traf ham nys hos den tyske Ambassadør. Han kommer i de første Kredse her. – Og jeg har sjelden hørt en Normand tale saa godt Fransk».

«Jeg har inviteret ham til vor næste Soirée», svarede Ministeren og fulgte gjennem Lorgnetten alle Skrams Bevægelser. «Han har allerede aflagt os to Visitter». –

«Du kunde da for en Gangs Skyld taget et Par Handsker paa dig», sagde Skram bebrejdende til Lyder. «Dit Slips er heller ikke [126] af nyeste Façon. – Se, den unge Pehrsen iaften, hans Dragt er nu ganske *comme il faut*![k53] Jeg har givet ham nogle smaa Vink, ser du. Dog ogsaa han har begaaet en Feil. Han bærer sin massive Guldkjæde – men den bruger man ikke nu at bære i Selskab, man lægger den fra sig hjemme. Se Attachéen, Grev Z., han har kun sin Lorgnet hængende ned over Vesten».

«Kjed nu ikke Livet af mig», bad Lyder og jog leende Skram fra sig. «Aldrig faar du mig omskabt til nogen Mode-Journal».

Pehrsen blev i sin Egenskab af Kristiania Børsmatador forestillet for Ministeren. Det var Konsulen, som ydede den forfængelige Grosserer denne Tjeneste. Pehrsen bukkede og snoede sig og bukkede sig paany, hans brede Bagdel kom i evig Kollision med Omgivelserne.

Et af Pehrsens stille Sværmerier var at faa en Orden. Han havde allerede i Hjemmet gjort adskillige Forsøg i den Retning. Han havde som Høiremand agiteret i et Arbejdersamfund, paa en opsigtvækkende Maade havde han skjænket større Pengesummer til offentlige Øjemed, og under Kongens sjeldne Besøg i Hovedstaden havde han vist en paaskjønnelsesværdig Loyalitet ved at dekorere saa festligt [127] som muligt ikke alene sit Hus, men ogsaa sine Pakboder – dog var det ikke lykkedes. «Naadens Sol» faldt ikke paa ham.

«Maaske det kunde gaa bedre her», tænkte Pehrsen, hvem Forfængeligheden gjorde dum (ellers var hans Forstand skarp nok). Og han bukkede sig paany lige til Jorden for Ministeren. «Bare Wasaen[k54] at begynde med», tænkte han videre, «jeg

er slet ikke fordringsfuld. – Og hvilken Fryd for Sverre at ha' en dekoreret Far. Da først vil Gutten bli' stolt af mig. Endnu er han det ikke rigtigt».

Sverre saa i det samme ringeagtende paa Faderen, der saa ganske lod til at tabe al Selvfølelse og Værdighed, og som uden at vide det, var Gjenstand for mangt medlidende eller haanligt Smil.

«Servil!» mumlede han, bed Læberne sammen og vendte sig bort for ikke at se mere. Han følte sig saa grændseløs ydmyget ved Faderens Kryberi.

Imidlertid var der bleven musiceret. Fru Berner, iaften kokettere end sædvanlig, i sin rosenrøde Kjole og sit kunstlede «Barnesmil», havde netop foredraget en af Gades Sonater. Nu opfordrede Formanden Andrea til at synge, og da hun undslog sig, bad han hende om [128] dog at læse noget fore. Hendes Evne i denne Retning var bekjendt.

Andrea lod sig ikke nøde. Man hentede fra Bibliotheket den Bog, hun ønskede – det var vore Huldre-Eventyr – og hun bladede søgende deri.

Stille blev det i Salen, Passiaren indskrænkede sig til en enkelt, nysgjerrig Hvisken. Andrea stod lænet til Pianoet. Og i denne frie Stilling læste hun. En velgjørende Sikkerhed var over hende.

«Hvem er det?» spurgte Ministeren lorgnetterende. «En Skuespillerinde?»

«Noget lignende», svarede Attachéen, «hun hører til det norsk-norske Partiet, der altid 'bråkar så fasligt'. Man fortæller, at hun i Hjemmet reiser omkring blandt Bønderne og præker Republik og Socialisme».

«Fruentimmer maa ikke befatte sig med Politik», svarede Ministeren med sit godmodige Smil. «Hun burde gifte sig, saa fik hun andet at tænke paa – Mand og Barn, hahaha!» – Attachéen lo pligtskyldigst med. «Hun er forresten vakker. Finder ikke Greven, at hun minder om Frithjofs Ingeborg?»[k55]

«Ah, den guddommelige Tegnér!» sukkede Attachéen. «Slige Digtere finder man ikke nu tildags», og han reciterede sværmerisk:

[129] «Hvar är Ingeborg nu? Har hon glömt mig alltrén ...»

«Tys!» hviskede Ministeren. «Vi forstyrrer».

Andrea læste videre, læste med dyb Forstaaelse af Folkeeventyrets Humor og sammentrængte Kraft. Hendes Røst var klangfuld uden at være stærk. Hun smilte ikke en eneste Gang, men den Tørhed, hvormed hun sagde det Morsomme, fremhævede netop dette og gav Tilhørerne en sund Latter.

Svenskerne forstod hende lidet, Danskerne mere, hendes Landsmænd, hvoraf ikke faa var samlet, havde tilegnet sig alt, hvert Ord, hvert udfyldende Minespil. De jublede, Lyder især. Under hele Læsningen havde hans Øie hvilet taksomt paa hende. Det var jo hans Lands folkelige Poesi, som i denne Stund forherligedes.

Sverre derimod havde med et ironisk Smil betragtet Andreas Optræden. Skram ogsaa. Han frygtede for, at hun, «mindre bekjendt med de fine Former, skulde begaa en Fadaise».

En Takkekreds, hvoriblandt den elskværdige Ministerfrue (Skram drog atter Pusten ovenpaa Ængstelsen) omringede Andrea. Hendes egen Mor var den Lykkeligste. «Du kjære Barn», sagde hun straalende og strøg Datteren over Haaret. «Hvor ta'r du alt dette fra?»

[130] Rosenius nærmede sig med en ægte svensk Kompliment, saa rhetorisk var den. Skram efterlignede ham. Ministerfruen havde jo anerkjendt Andreas Præstation. –

Formanden satte sig til Pianoet, en Vals af Chopin kastede sit smeltende Lok gjennem Salen, og snart saa man det ene Par efter det andet hvirvle sig rundt i Takten af disse vidunderlige Toner, hvori Smertens og Glædens Genier ligesom mødes ... Er det en Hulken eller en Latter, en Velkomsthilsen eller et Farvel? ... Og idet man grunder derover, jages man videre, over i en ny Stemning ...

Sverre dansede med Andrea. Da han førte hende paa Plads, gav han hende, ubemærket af de Andre, en forseglet Konvolut.

«Hvad er det?» spurgte hun nølende.

«Et lidet Forsøg paa at skrive Landsmaalet – et Slags norsk Stil, om De vil. – Men det er bestemt for Dem alene. De maa ikke vise det til nogen – mindst til Lyder, han vil blot gjøre Nar af mig».

«Det lover jeg Dem».

«Det er nemlig Vers».

«De er altsaa ogsaa Poet», sagde hun, synligt smigret, og hun saa venligt paa ham.

«Man fusker i Haandværket», svarede Sverre med affekteret Beskedenhed.

[131] «Men hvordan har De kunnet lære vort Maal i slig kort Tid?»

«Husker De ikke, at De har laant mig Aasens Ordbog, foræret mig en norsk Grammatik?»

«De maa ha' studeret uendeligt. – Naa, det fornøier mig, at De efterhaanden blir en af vore». Hun ledsagede disse Ord med et vindende Smil.

Man beskyldte Andrea for Koketteri, men ingen Bebreidelse kunde være uretfærdigere. Koket var hun aldrig, det ved alle hendes Venner, men i sin Propagandisme gik hun undertiden for vidt. Hendes Iver for at vinde Sagen Tilhængere fik ofte Karakteren af en personlig Tilbøielighed ligeoverfor Vedkommende.

Hun søgte lærvillige Elever, og mod sin Villie fik hun beundrende Elskere.

Sverre engagerede hende paany. Og hun dansede videre med ham, stolt af den Erobring, hun her havde gjort for «Sagen». Sverre, der brammende havde regnet sig til det saakaldte «Intelligentsparti»,[k56] han, der nylig havde udtalt sig spodsk om Maalet og «Maalstræverne», var nu vunden. Han skrev endog Digte paa det Sprog, han tidligere havde forsmaaet. Kunde Seiren være fuldstændigere?

[132] Hun passiarede livligt med ham, hun spøgte, hun lo. Lyder, der stod surmulende i en Krog og trak i sit røde Skjæg, lod hun til at have glemt. Sverre straalede. Han hørte paa hendes Tale med et forud nydende Smil som En, der drømmer om Besiddelse. Det cyniske Glimt i hans sorte Øie kom stærkere frem end sædvanlig. Nu og da kastede han et langt Blik paa hende, et Blik, der tilslut fik dette Stive og Stirrende, som en vellystig Tanke, stedse kredsende om sig selv, giver det.

I dette Øieblik troede han sig elsket af Andrea. Maaske en anden Mand, med mindre Selvtillid end Sverre, ogsaa havde smigret sig med et saadant Haab, forledet dertil af Andreas Venlighed.

Men da han for tredie Gang opfordrede hende til en Vals, svarede hun nei. Hun likte ikke den Maade, hvorpaa Sverre dansede. Han knugede hende tæt ind til sig, hans Knæ berørte undertiden, som tilfældig, hendes, og engang følte hun hans brændende Aande paa sin Hals.

«Nei, nu maa jeg hvile», sagde hun. «Nu bør De engagere Frøken Dagmar. Hun sidder der ganske alene».

Sverre fjærnede sig. «Jeg vil følge hende [133] hjem», tænkte han. «Bare denne fordømte Lyder kunde skubbes tilside!»

Lyder stod fremdeles i sin Krog og ærgrede sig over, at han saa lidet var øvet i Terpsichores[k57] lette Kunst. Han var sint paa sig selv for sin Klodsethed. Og Handsker havde han heller ikke.

Han havde iagttaget Sverre og Andrea hele Tiden og havde følt en uklar Smerte ved at se, hvor hun udmærkede ham. Hvad betød dette?

Fru Storm, der mærkede hans Forstemthed, sluttede sig til ham og fik ham omsider draget ind i en kvik Samtale. Hun bad ham forelæse et af sine Digte i «Fjell-Lundar» – men det vilde han ikke.

Den lille Fru Berner blev det improviserede Bals Dronning. Som en rosenrød Sky svævede hun omkring i Salen, og de blaa Øine arbeidede ligesaa flittigt som de smaa, rappe Fødder. «Taare-Blikket» faldt rammende til alle Sider.

Men Rosenius var hendes stadige Kavaller.

[13]

Dagmar sad alene, uændset midt i dette store Selskab. Hendes Skjønhed var af denne finere, sjælfulde Art, der mere maa søges i Udtrykket end i Trækkene, en Skjønhed, der vil opdages. Hendes sorte, strenge Dragt med den hvide Linkrave bidrog heller ikke til at fremhæve hende.

Hvergang Rosenius og Fru Berner dansede forbi hendes Plads, sænkede hun de store, bedrøvede Øine, og hendes Hænder famlede krampagtigt om Lorgnetbaandet.

Et Par Herrer nærmede sig med skjønne Ord om det store Billede, hun i disse Dage havde udstillet, og som Kritiken havde rost saa meget. Derpaa gik de med et Buk, uden at bede hende om en Dans, overladende hende paany til hendes traurige Betragtninger.

[135] Hun vidste, at hun var den mest begavede, den mest berømte af alle disse unge Kvinder, som iaften glimrede her – og dog var hun den mindst bemærkede af dem alle ... Hvor Skjønheden, særlig den grovere, der aabenbarer sig i blomstrende Hudfarve og fyldige Former, virker bestikkende paa en Mand! Ligeoverfor den spiller sjælelig Begavelse, den være saa høi den vil, Stedbarnets Rolle. En Kvindes Geni virker heller afskrækkende end dragende paa Manden. Hun maa besidde en høi Grad af Ydmyghed og Ynde, for at han skal kunne tilgive hende denne Aandens Overlegenhed.

Dagmar erindrede alle de Lovtaler, Aviserne havde ydet hendes sidste Maleri, og med et bittert Smil tænkte hun paa, hvor lidet Ry kan læge det Hjerte, der vil Kjærlighed og intet andet ... O, hvor gjærne byttede hun ikke al hin kolde Beundring mod et rigtigt varmt Ord af et elskende Menneskehjerte ...

Og hun saa vemodigt paa den unge, vakre Svenske, der fremdeles valsede med Baldronningen.

Man havde fortalt hende, at en Kunstnerinde bør leve alene, kun ofre sig for sin skjønne Opgave. – Intet Hjem, ingen Mand, ingen Husmoderpligter ... Engang

havde hun [136] troende lyttet til disse Ord ... Nu klang de for hende som hule Fraser, Paafund af en overspændt og sygelig Romantik ... Netop en Kunstnersjæl, der længes stærkere og føler dybere end Andre, trænger dobbelt til at overrisles af Følelsens varme Kilder, at leve Kjærlighedens rige, inspirerende, evigt foryngende Liv – ellers visner den som en forsømt Plante og dør ...

Det gav et Stød i hende. Han stod pludselig ved hendes Side, han, som havde overseet hende hele Aftenen. Nu gjaldt det at beherske sig, at fornægte denne stakkels, ømme Følelse, som hun nys i sin Tanke havde givet saa megen Frihed og Livsret.

Hun bøjede instinktmæssig Hovedet. Hun kunde ikke forhindre, at Rødmen steg op i hendes blege Kinder, men hun kunde holde Aandedrættet tilbage, saa at Brystet ikke gik saa høit, og hun kunde skjule Blikket, saa han ikke opdagede alle dets tause, kjærlige Bebreidelser ...

«Tør jeg udbede mig næste Française, Frøken Dagmar?»

Hun svarede ikke straks, ræd for at hendes dirrende Stemme skulde forraade hende. Hun førte Lommetørklædet mod sine tørre, brændende Læber.

[137] «Tak, jeg danser ikke».

Han gjorde et forlegent Buk og snoede sin lange Moustache.

«Ah, De vil ikke, Frøken?»

«Jo – men jeg kan ikke».

Der var kun halv Sandhed i disse Ord. Hun havde lært at danse, men hendes store, stoute Skikkelse tog sig ikke ud i en Balsal. Hun havde engang, da hun figurerede i en Kvadrille, bemærket nogle ironiske Øiekast hos de Omstaaende, og det var nok for hende til aldrig mere at sætte sin Fod paa Gulvet.

Der er intet, som en Kvinde frygter mere end at blive ugratiøs.

Han bad om at faa Lov at tage Plads ved hendes Side. Hun nikkede stumt. Hans Arm berørte hendes, idet han satte sig. Uvilkaarligt sitrede hun.

«Hvor Deres Veninde gjør Lykke iaften», sagde han, da Fru Berner hoppede forbi ved Attachéens Arm. «Hun burde altid bære rødt; det klæder hende charmant».

«Fru Berner er ikke min Veninde», svarte Dagmar koldt.

«Ah – saa? –» Rosenius snoede atter sin ulykkelige Knebelsbart.

«Det er et almindeligt Bekjendtskab. Jeg har aldrig i mit Liv seet hende før hun kom [138] hid til Rom. Hun nærmede sig mig først, hun aflagde en Visit paa mit Atelier».

«Maa jeg takke Dem for Deres herlige Billed», sagde han for at vende Samtalen, «jeg blev ganske begejstret over det ... Der er en Stemning deri, saa dyb og fin, som kun en Kvinde magter det, og samtidig en Sikkerhed, en Kraft, som man ellers blot finder hos Mænd».

Hun kastede et Sideblik paa ham. Hin særlig mandlige Egenskab var just ikke den, som gav hans Ansigt Præget. Det var saa vegt, Brynene saa blødt tegnede – men mon det ikke var netop paa Grund af denne Svaghed, at hun elskede ham? Hun var jo stærk nok for dem begge ...

«De bærer med Rette en Dronnings Navn, Frøken Dagmar ... Den Krone, som smykker Dem, er Geniets – den eneste Krone, som har Værd, fordi den er uforgjængelig. – Tillader De, at jeg drikker med Dem?»

Den fadeste Kompliment, sagt i dette klingende svenske Sprog, hvori de «stora minnen» ligesom majestætisk ruller, fik for hende en vidunderlig Vellyd. Hvem bryder sig om Teksten, naar blot Musiken er deilig? Hun syntes, det svenske Sprog var det Fagreste, hun vidste. Det havde det italienskes [139] Blødhed og Vokalrigdom tilligemed den malmfulde Styrke, eiendommelig for den nordiske Tunge.

Hun lyttede mere til hans Stemmes Klang end til selve Ordene ... Det sang og summede for hendes Øren ... En behagelig, næsten vellystig Træthed faldt gradvis over hende ... Det var, som man en hed Sommerdag lader sig synke tilbage i den kjølige Sjøes Dybder – man føres af Strømmen ... Al hendes Villie slappedes ... den blev borte paa denne bløde Fart ... Kun én Tanke holdt hun fast paa midt i Drømmens søde Voldtag: *han* var i Nærheden, hun indaandede samme Luft som han ...

Han havde reist sig og kom nu tilbage med to fyldte Glas. Hun saa paa ham og af den forhøiede Glans i hans smukke, graa Øine, af hans elskværdig dumme Smil mærkede hun, at han allerede havde smagt paa den stærke Romervin.

«Ja, leve Kunstens Dagmar!» raabte han pathetisk. «En Skaal for Deres yndige Fødeland, for det lille, ved sin Intelligents store Danmark».

Hun rødmede og nippede til Glasset. Han var saa alvorlig, saa ydmyg ridderlig just i dette Øieblik. Endelig gik han. Fru Berner [140] vinkede ham til sig med en Bevægelse af sin Vifte.

Men af denne lille Skaaltale levede Dagmar Resten af Aftenen. I Sekundet var hun lykkelig …

Fru Pehrsen, der hele Tiden havde klaget over «Hovedpine» (saa kaldte hun sine Brystsmerter) brød først op. Sverre maatte gjøre Følge og var meget lei derover. Det Sidste, han saa, var Andrea, der smilende hørte paa en vestlandsk «Regla», som Lyder fortalte.

Der boblede noget, som ikke var af det Gode, op i Sverre, idet han betragtede Parret. Det samme Smil havde Andrea nylig givet ham, netop paa denne Vis havde hun bøiet Hovedet, velvilligt lyttende, en Smule tilside.

«Den Bonde-Tamp Lyder!» mumlede han og gik med Moderen. «Uf!» –

Andrea havde stor Lyst til at sige Lyder, hvilke Fremskridt Sverre havde gjort i Norsk, men saa huskede hun sit Løfte og taug.

Kort efter gik Ministrene med Gemalinder, hvad der for «den fornemme Del» af Selskabet var Signalet til Opbrud. Skram forsvandt (han skulde have den Ære at ledsage en svensk Baronesse til Hotellet), og Pehrsen, der ogsaa vilde regnes til «la crème [141] de la crème» (som Skram kaldte det), fulgte Exemplet.

Men Andrea tilligemed Moderen og Lyder blev i «Foreningen» lige til over Midnat, og de tillod at more sig – uden Ministrene og «den fornemme Del».

[14]

Dagmar var født i Jylland. Hendes Forældre var Bønder. Da hun viste sig at være et opvakt Barn, der snart lærte at læse og skrive, blev hun af Faderen sendt til den nærliggende Kjøbstad for at tage Tjeneste der, istedetfor at blive ude paa Landet og passe Gjæssene for Herskabet.

Dagmar (dette Navn skyldte hun Godsets romantiske Frue) kom i Boden hos en liden Kræmmer, men da hun istedetfor at sælge Papir og Blyanter til de faa Kunder, selv brugte disse Varer op, idet hun paa Papiret klorede op allehaande Tegninger, alt, hvad hun havde seet i sit unge Liv, Herregaardens Gjæs, Kjørene, den lille Landsbykirke, Skog-Stenterne, den tykke Degn, Træerne [143] udenfor Butikken, Kunderne, de gamle, vraltende Madammer som de unge Piger og Skoledrengene, og tilslut endog fordristede sig til at karikere Principalens smørfede, kuglerunde Ansigt, blev hun af denne, under mange Skjeldsord, sat paa Porten.

Det var Sommer. Med sin lille Bylt og sine Tegninger i Haanden sneg Barnet sig ud af Staden, og vandrede langsomt hjemover langs den øde Hede. Ak, hvad vilde den strenge Far sige? Hun var bange for at møde ham – han slog hende sikkert ihjel –

Hun satte sig ned i Lyngen og græd. Den synkende Sol gyldnede de violette Lyngtoppe, og Hedelærken kvidrede. Men Barnet græd endnu stærkere. Hun kunde slet ikke forstaa, hvorfor hun var jaget bort, og endnu mindre sin ubændige Lyst til at ødelægge alt Principalens Papir, ved at kradse paa det. Mon ikke en ond Aand var faret i hende? Hun erindrede de religiøse Formaninger, Degnen havde givet hende med paa Vejen, da hun drog hjemmefra, og hun begyndte at drømme stygt om Synd og evig Fordømmelse.

Det knarrede i Sand-Veien. En elegant Reisevogn fo'r forbi. Den gamle, fine Dame, som sad i den, befalede Kusken at standse. Hun steg ud og nærmede sig venligt det [144] hulkende Barn. «Hvad fejler du, min kjære, lille Pige?»

Dagmar fortalte hende, afbrudt af Graad, alt, og rakte hende sine Blyantstegninger. «Men du er jo begavet», raabte Damen, en ligesaa rig som godgjørende

Godsbesidderske, bekjendt i hele Danmark for sin Iver efter at «opdage Talenter». – «Disse Tegninger er udmærkede! – Og ingen har lært dig det, siger du? – Natur-Geni! – Et virkeligt Natur-Geni! –Tør dine Øjne, kjære Barn, du skal følge med mig til Kjøbenhavn, der kan du male og tegne hele Dagen, saameget du vil. – Med dine Forældre skal jeg nok affinde mig».

Hvad saa fulgte, er let at sige. I Hovedstaden kom Dagmar paa en bekjendt Professors Atelier, nød hans ypperlige Vejledning flere Aar, fik ved Siden af en god Skole-Opdragelse; Aarene gik, hun arbejdede paa egen Haand, og indførtes tilslut af sin Velgjørerinde i Kjøbenhavns bedste Familier. Overalt var hun en hædret Gjæst, hendes Rygte var ligesaa rent som hendes Talent stort. Et glimrende Billede, udstillet paa Charlottenborg, og enstemmig beundret af Kritiken, gav den unge Pige pludselig Navn. Siden fik hun et større Stipendium, der satte hende i Stand [145] til at opholde sig i Rom og der studere videre. –

– Dagmar er ene i sit Studie. Hendes Yndling, den hvide Angorakat, dovner sig paa sin Pude. Det er tidlig Morgen, Lyset falder graat og koldt ind i Værelset. Himlen er skyet, man kunde tro, det regnede, men det er kun Sciroccoen,[k58] som ligger i Luften. Dagmar følte den straks, hun løftede Hovedet fra Puden. Denne Tyngde i alle Lemmer, denne slæbende Mathed!

I slige Sciroccodage kan hun slet ikke arbeide, saa nervøs blir hun. Frem og tilbage vandrer hun mellem sine Billeder (at sidde rolig er hende en Umulighed) uden at røre ved dem. Hun er klædt i en lang, lys, folderig Morgenkjole, der holdes sammen om Livet af en rød Silkesnor med lange Kvaster. Det brune Haar falder skjødesløst, uordnet ned over Skuldrene, og hun ser blegere ud end sædvanlig.

Denne Nat har hun ogsaa vaaget … Altid de samme, pinende Tanker!

Den hvide Kat ser paa sin Herskerinde med blinkende Øine som om den forstod hendes Kummer, og for at vække hendes Opmærksomhed, stryger den sig mjauende op efter hende. Hun tar den paa sine Arme og [146] kjærtegner den mekanisk. Denne regelmæssige Bevægelse formindsker hendes Nervøsitet, og Katten snurrer veltilfreds.

Hun sætter den fra sig og gaar hen i en Krog af Studiet som om hun søgte noget … Hun finder det og tar det dog ikke … Ja, hvorfor skulde hun ikke se paa det?

Gjemt bag nogle gamle Malerier staar et Lærred, hvorpaa med Kul er tegnet et Mandsportrait.

Endelig henter hun Lærredet frem og stiller det paa Staffeliet, midt i Lyset fra Vinduet. Selv tar hun Plads paa en lav Skammel ved Staffeliets Fod, Morgenkjolen breder sig som i Bølger rundt om hende, og Haaret vælter sig ned over Ryggen som et mørkt Slør. Med Hænderne foldede om Knæet, med Brynene tanketungt sammentrukne, ganske hensunken i sin Smerte, betragter hun Billedet ...

Jo, det lignede ham ... Det var hans smaa, noget skjævtliggende Øjne, hans Mund formet til et Smil, hans lave Pande – lav og dog skjøn som paa de græske Statuer – – – O, hvorfor havde denne fremmede Mand til hendes Ulykke faaet slig Magt over hende?

Pludselig rejste hun sig, greb Kulstiften [147] og ændrede Billedet, idet hun idealiserede det. Hun gav det en Karakter, en Alvorets Højhed, som Originalen aldrig havde ejet. Brynene fik en bestemtere, energisk Bue, det smilende Drag af Svaghed om Læben tog hun bort, Panden høinede hun og gav den mere Kraft.

Saa viskede hun hele Stadsen ud. – Hvilken Dumhed at ville give Guds Værk i forbedret Udgave, at ville gjøre Vorherres Gjerning om igjen ... Slig som han var, i al sin straalende Karakterløshed var han skjønnest. Hun vilde ikke have ham anderledes. – Var ikke hans Feil ogsaa en Del af hans Selv?

Hun begyndte at tegne Portraitet op igjen i dets tidligere Skikkelse, saa svigtede Kræfterne hende, den lammende Scirocco-Tyngde gled over hende, hun sank ned paa sin gamle Plads paa Skammelen, Hænderne sluttende om Knæet. Hun grundede over en ældgammel Gaade, hvorover saa mangen Kvinde har brudt sin Hjerne itu, og hendes Hoved sank imidlertid dybere og dybere ned mod Brystet ...

Hvordan opstaar egentlig Kjærligheden? Hvorfor netop denne Mand blandt alle Verdens Millioner? – Nei, man har intet selvstændigt [148] Valg ... høie, usynlige Magter, dunkle Naturkræfter vælger for Menneskebarnet ... Hvor ufri staar ikke Villien, den stakkels Villie, ligeoverfor hin urandsagelige Følelse, som kommer mægtigt og ukaldet lig Lynet, der slaar ned paa en klar Sommerdag, – som Stormen, der uventet oprører hele Naturen, knusende Sjøens Spejlflade, hvor stille Stjerner nys bundede, knugende det unge Træ midt i dets Vaardrøm mod Jorden, og slyngende Blomsterstøvet befrugtende udover ...

Under sit Ophold i Kjøbenhavn havde hun levet i en Kreds, hvor alle Landets Stormænd samledes. Der var Digtere, Politikere, Kunstnere, berømte Gjennemreisende fra alle Egne. Og flere af disse Mænd eiede foruden Ryets Glorie ogsaa Ungdommens Ild og Skjønhedens Adelsbrev. Men Ingen af dem alle havde

dog formaaet at røre dette stolte Jomfruhjerte, Ingen havde bragt hende til at sitre af Fryd ved et Blik, af Angst ved en streng Mine, af Fortvivlelse ved et flygtende Fodtrin, hun var forbleven kold som det Staffeli, hvorved hun arbeidede – og saa kom han, denne unge, ubetydelige Æsthetiker …

Hun fattede det ikke. Hun følte sig hendragen til ham fra første Møde.

[149] De gamle, danske Kjæmpeviser, man havde sunget for hende som Barn og hvor Elskovens ubegribelige Magt tillægges Runer og Trylledrikke, kom hende pludselig isinde. Nu først syntes hun, at hun Forstod Visernes dybe Betydning … Ja, hvilken Trolddom er farligere, hvilket Runesprog uløseligere end Elskoven? Den er mystisk som den hellige Bogs Aabenbaringer og har forvildende Løngange som en Labyrinth …

Ubetydelig sagde de, at han var. – Nogle kaldte ham aandløs, Frasemager, og paastod, at hans Konversation kun var en Blanding af rethoriske Smigrerier og gamle Citater, laante hos bekjendte Digtere … Men hvad nyttede dette hende? Maaske det var sandt? Men varmer Solen mindre, fordi der drager nogle Skyer over den? … I hendes Øine var han den betydeligste Mand, fordi han var den Eneste, – den Første, der havde magtet at skabe et sitrende Strengespil af hendes døde Hjerte, et Strengespil, der under hans Herskerhaand vekslende klagede og jublede og skreg vildt, men som dog, trods al Disharmoni, vedblev at være Musik, Livets levende Tone …

I denne hans Tale, som kjedede andre, fandt hun Aand og Poesi … Hun vilde heller [150] sidde med lukkede Øine og lytte til ham end læse Verdens største Digterværk …

Mændene var misundelige paa ham, det var Sagen … Jo, han havde baade Kundskaber og Forstand. – Hun vidste, at en anseet Lærerpost, som man ikke gav den Første, den Bedste, stod ham aaben, naar han vendte tilbage til Upsala – –

Men hvad besad dog den lille Fru Berner forud for hende, at hun slig kunde daare ham? Koketteri? – Men til at bruge slige ufine Vaaben var hun selv for stolt – hun havde aldrig formaaet at hykle, at smigre, hverken i sin Kunst eller i sit Liv …

Hovedet var nu ganske sunket ned mod hendes Knæ. Som et Sørgeklæde bredede det lange, mørke Haar sig udover den sammenkrøbne Skikkelse. Taarerne kunde nu ikke mere trænges tilbage … Hun græd, græd længe og bitterligt …

[15]

Det bankede. Døren sloges op, og inden Dagmar kunde tørre sine Øine, og fjerne Billedet, stod Fru Berner ved hendes Side, klædt i et broget Vaar-Toilette, og med en Violbuket i Brystet.

«Men jeg tror virkelig, De græder, Frøken Lunde! – Hvad er iveien?» – Hun trak sine gule Handsker hurtigt af. «Gud, er det ikke Rosenius!» – Hun pegede paa Portraitet. «Skal De male ham? En Bestilling maaske?»

«De tar feil. Det er Skitsen efter en Model». – Og Dagmar flyttede Billedet væk. «Men vil De ikke ta' Plads? Her finder De desværre alt i Uorden».

«Nei, Tak, jeg maa straks gaa igjen. Jeg skal i Vatikanet. Gaar De med? – Men Deres Øine er virkelig røde!»

[152] «Jeg er lidt uvel. Denne Scirocco! De ved, jeg taaler den ikke».

«Ja, den er ogsaa slem! – Gud, hvor jeg morede mig Lørdagsaften i 'Foreningen'. Har De hørt, at vi siden – det var efter Kl. 12 – kjørte ud til Peterskirken for at høre den 'sukke'. – Det var Rosenius' Idée. Den sukker virkelig, det gamle Skrog, det er ganske gyseligt at høre, hvor det knager og stønner i Murene. – Men den, der sukkede mest, var Rosenius. – Han blev ganske sentimental og vilde partout[k59] ha' en af de rosenrøde Sløifer paa min Kjole. Kan De forstaa, hvorfor alle Mandfolk er saa gal efter mig? Jeg undrer mig virkelig derover» –

Hun lo høit som et Barn, og rettede paa Viol-Buketten.

«Ja, der er ogsaa andre, som undrer sig over det», svarede Dagmar.

Fru Berner saa lynsnart paa hende. Den bebreidende Taare kom dog ikke frem. Disse graadfulde, bedrøvede Øiekast ødslede hun overhovedet aldrig paa sit eget Kjøn; hun vidste, hvor lidet de der nyttede. Men det forlorent Barnlige svandt ganske af hendes Træk, idet hun mistænksomt mønstrede sin Landsmandinde.

«Hvad mener De dermed?»

[153] «Aa, intet – Fru Berner! – Vor Opfatning af mange Ting er kun saa forskjellig».

«Ja, De er sikkert klogere end jeg, jeg blir evindelig det samme lille Tossehoved – jeg er saa 'naiv', siger mine Veninder. – Apropos, Rosenius talte ogsaa om Dem».

Dagmar vendte instinktmæssig Hovedet tilside, saa at ikke Fru Berner kunde udspejde hendes Bevægelse.

«Han fandt, at der var noget *storslagent* ved Dem» – hun kastede med det samme et ironisk Sideblik paa Dagmars høje Figur. «Ja, netop det Udtryk brugte han – Storslagen! – De mindede ham om en Sagakvinde – Gud, er ikke det komisk! – Da foretrækker jeg at være en liden Kjøbenhavnerinde, som jeg er. – Jeg gider ikke engang læse Sagaerne, de er, min Skam, saa kedelige».

Dagmar taug. Fru Berner hoppede om mellem Billederne; der var noget af en rastløs Fugl ved hendes Bevægelser.

«Gud, jeg glemmer at fortælle det Morsomste. – Igaaraftes spiste vi i 'Falcone' – aa, hvilke deilige Trøfler! – og alle lo af Digtet. – Skram og den unge Pehrsen var ogsaa tilstede. – Ja, De maa vide, at det [154] gale Menneske har skrevet et Digt til mig; jeg læste det op for de Andre. Selv var han der naturligvis ikke. Skram – det er en nydelig Mand forresten – fandt det især saa kosteligt, han fik aldeles Mavevrid af Latter. – Gud, hvor dumme Mændene kan være! – Tænk, han kalder mig en 'Solskins-Regn'[n21] – hahaha! – og et andet Sted for en 'Aprilshimmel'. Bare han ikke selv blir narret April. – Hahaha!»

«Jeg forstaar Dem ikke rigtigt – De har modtaget et Digt? Af hvem?»

«Af Rosenius naturligvis – han er jo Poet – af hvem ellers. – Han er forliebt i mig opover Ørene. – Har De ikke mærket det?»

«Og en slig Bekjendelse – der var bestemt udelukkende for Dem – profanerer De ved at lade et helt fremmed Selskab høre den. – Saaledes at prisgive hans Følelse, gjøre den latterlig – Fy!»

«Jeg er nu engang ikke saa romantisk af mig, som De, bedste Frøken Lunde. – De læser sandsynligvis endnu Ingemann.[k60] – Nei, naar man har været gift, som jeg, faar man andre Tanker om Livet. – Man tar Mændene for, hvad de virkelig ere, nogle – Noksagt. [155] Hvorfor skriver han ogsaa slige Galskaber? Har jeg opfordret ham dertil? – Nu skal De selv høre» – hun tog et Papir op af Lommen. «Her er det kostbare Dokument – bare jeg nu kunde læse Svensk rigtigt!»

«Hvar gång jag skådar i ditt öga blå,
som ler i gråt, en himmel i April,
Shakespeares Cordelia jag minnas må,
hvars blickar var som solskensregnet mild».

«Nok!» sagde Dagmar, og hendes Stemme skalv hørligt, men Fru Berner fortsatte dog Læsningen; hun vilde tilbunds ærgre denne hovmodige Malerinde, hvis Tilbøielighed for Rosenius hun længst havde opdaget.

«Som den berömda dottren af Kung Lear,
du är så skön, så blond, så barnasöt» –

«Men De er vist upasselig, Frøken Lunde – De blir ganske graa i Ansigtet. Skal jeg hente Dem et Glas Vand?»

Hun gjemte Digtet. At «ærgre» Dagmar mere, var overflødigt. Stødet havde rammet sikkert og godt.

«Nei, vist ikke ... Det er, som sagt, Sciroccoen ... denne kvælende Luft. – Jeg har været uvel den hele Morgen ...» Hun [156] aabnede Vinduet for at aande lettere og ikke besvime.

«Ja, det ser man virkelig paa Dem. – Et Glas Limonade burde De ialfald ta'. – Det vil gjøre Dem godt».

«Men jeg tør ikke opholde Dem længere, Fru Berner ... De skulde jo i Vatikanet, og jeg maa til mit Arbeide. Farvel!»

Fru Berner imponeredes af den fornemme Ro, hvormed den unge Pige forstod at dølge sin Krænkelse. Det angrede hende, at hun var gaaet for vidt.

«Adieu da! – De vil ikke række mig Haanden? – Naa, vi er lige gode Venner for det. – Anstreng Dem nu ikke for meget. – Det er virkelig kjøligt her paa Deres Atelier. – Faa for Guds Skyld ikke Typhus! – Den grasserer stygt i Rom nu, ved De. – Igaar døde to af mine tyske Bekjendte. – Vi sees vel iaften i 'Genio'. – Maden er forresten væmmelig der. – En Dag fandt jeg en Edderkop i Salaten – Uh! – Men der havde jeg nær glemt min Handske. – Adieu! – Er det ikke en nydelig gul Farve? – Kronprinsesse Margherita bærer altid denne Kulør. – Men den passer ikke rigtig til min Kjole, hvad? ...»

Plaprende og dansende fløi Fruen ud ad [157] Døren – men Dagmar stod tilbage, ubevægelig som en Statue.

Saa fór hun op af sine tunge Drømmerier, hun hentede en Kniv og skar med sammenbidt Mund en stor Flænge i Rosenius' paabegyndte Portrait.

Aldrig, aldrig mere vilde hun se ham.

[16]

Da Andrea aabnede Konvolutten, som Sverre i «Foreningen» havde givet hende, fandt hun istedetfor det ventede, et af Vinjes mest bekjendte Digte.

Lyder kom i det samme, hun stod grublende med Konvolutten i Haanden – og i sin første Harme fortalte hun ham alt.

«Han har villet pynte sig med laante Fjær», sagde Lyder, men han har desværre baaret sig meget dumt ad. – Han har altsaa ikke engang læst Vinje, hvis Værker De laante ham, og som han roste saa overordentligt? Ellers kunde han umuligt villet indbilde Dem, at Versene er af ham selv».

Andrea tænkte paa den halvopskaarne Bog. Hendes tidligere Anelse om Sverres Usandfærdighed var nu Vished.

[159] Hendes Tillid til ham var borte.

Lyder saa nøiere paa Sangen. Det var Vinjes yndige «Ei Gjenta eg saag», og han erindrede nu sin egen savnede Afskrift af dette Digt, bestemt for en svensk Komponist, som havde bedet ham om nogle gode norske Tekster.

Sverre havde hin Dag stjaalet Afskriften fra ham i den Tro, at det var en selvstændig Digtning af Lyder, han havde kopieret den med sin smukkeste Haandskrift og givet den til Andrea, hvem han saa gjerne vilde behage.

Men Lyder fortalte ikke Andrea Sammenhængen. Det vilde være at nedsætte Sverre for meget i hendes Øine. «Den Skurk!»[k61] kunde han dog ikke afholde sig fra at mumle.

«Lad os ikke dømme ham for haardt», bad Andrea, mildt dømmende som alle fine Kvinder. «Han er endnu saa ung – og desuden – ja, maaske finder han noget til sin Undskyldning. Det har været en eller anden Misforstaaelse».

Solen sken imidlertid ind mellem de smale Ruder, man saa den solblaa Himmel derude og Blomsterne paa Andreas Balkon.

«Hvor Veiret er vakkert!» tilføiede hun. Se mine Roser derude! Hvor de trives!»

«Skulle vi ikke ta' en Tur til en af Villaerne?» [160] spurgte Lyder. «Idag er de fleste aabne».

«Jo, jeg vilde saa gjerne gaa i Doria Pamfili[k62] for at plukke Violer. Men desværre kan Mor ikke gaa med. Hun har været i Peterskirken i Formiddag og er nu meget træt».

«Jeg foretrækker at hvile her paa Sofaen», lød Fruens venlige Røst fra Sideværelset, hvortil Døren stod aaben; «men I kan jo gaa uden mig ... Jeg vil det saa ... Drea har saa godt af den friske Luft ... Mor Eder saa vel, og hav rigtig mange Blomster med, naar I kommer tilbage ... Jeg elsker Blomster ...»

Andrea lagede Limonade til Moderen, syslede ømt om hende, tog saa sin Hat med det blaa Slør, og ved Siden af Lyder vandrede hun derpaa afsted gjennem de solskinnende Gader til Villaen «for at plukke Violer».

De var lykkelige som Skolebørn, der har en Fridag.

De gik gjennem de mindst befærdede Smaastræder, om det var af Frygt for at møde Skandinaver eller Trang til at være ganske alene, gjorde de ikke sig selv Regnskab for. Andrea gav bort alle sine Smaapenge til Fattigbørn, som, lokket af hendes gode Smil, opholdt hende med et indsmigrende:

[161] «Un soldo, bella signora, muoro di fame».[k63] Lyder maatte tilslut laane hende sin Portemonnaie, idet han spøgende bebreidede hende den overdrevne Godgjørenhed.

«Jeg er saa glad», var hendes Svar, et Svar, der i sin Simpelhed dog gav ham meget at tænke paa.

De naaede Ponte Sisto, der fører over til Trastevere, passerede Paladset Corsini, hvor Dronning Kristina[k64] boede og døde, og fór videre mod St. Pietro in Montorio, hvorfra man har en storartet Udsigt over Rom.

Men Andrea optoges ikke af dette, hun havde kun Øie for en liden, rødlig Villa, omgivet af en rig Have. Villaen saa ud, som om den fortryllede Prinsesse sov sin tusindaarige Søvn derinde. Alle Vinduer var hermetisk lukkede, Have-Murene høie, uigjennemtrængelige, og Ukrudtet derinde fik Lov at vokse ganske som det vilde, kvæle Roserne og klatre knugende opad Cypres-Stammerne.

«Ved De, hvad man fortæller om Landstedet der?» sagde Andrea. «Det eies af en ung, russisk Dame, som, istedetfor at leve her mellem disse Cypresser og Roser, har foretrukket at leve i sit triste Fædreland og der kjæmpe og lide for en Ide, som hun ansaa for ædel og samfundsreddende. Som en af de [162] farligste Nihilistinder vansmægter den unge Pige nu i Sibirien, mens hendes skjønne Marmorvilla der staar ligesom uddød og sørger over sin Herskerindes Skjæbne».

Lyder saa med vemodig Interesse paa Huset.

Saa fortsatte de Turen, men deres Stemning var nu en anden, saa meget Alvor var der kommet ind i den. De talte bevægede om Menneskehjertets Uransagelighed, om de Ædles vidunderlige Trang til at ofre sig for ukjendte Fremtidsslægters Lykke, de mindedes de første, kristne Martyrer og sluttede denne Samtale med at berøre Socialismen, hvortil Andreas Læsning i Lassalle havde givet Stødet.

Uventet var de ved Maalet for sin Vandring.

Doria Pamfili er en af Roms største og yndigste Villaer. Her findes brede Alleer med Kjøreveie for den elegante Verden, men ogsaa stille, grønne Enge, hvor Barnepigerne og deres Uadskillelige, Soldaterne, holder til med Smaabørnene, og dertil hemmelige, mosbløde Stier under Pinier og Stenege, hvor de Elskende kunne smutte ind og uforstyrret sværme. – Det smukke Slot ligger nær ved Indgangen. Det er prydet med antikke Reliefer [163] og Statuer, og omgivet af en Have, fuld af Camelier. En enkelt Palme staar her og der og tænker paa Orienten, hvor den egentlig hører hjemme. Fontainerne slynger sine plaskende Sølvneg op mod den blaa Luft, der i Sekundet fyldes af blinkende Diamanter, i Dammen svømmer Svanerne langsomt omkring paa sine egne Billeder, Marmorstatuerne nikker majestætisk mellem det Grønne, nu og da aabner sig mellem Bosquetterne henrivende Udsigter til Albanerbjergene, til Kampagnen, til den nærliggende Peterskirke, med Monte Soracte fjernt i Baggrunden.

Planløs strejfede Lyder og Andrea om mellem alle disse Herligheder. Efter at have beundret de fine Ekvipager, hvori Roms pudrede Skjønheder strakte sig, forlod de Alfarveien og smøg ind paa afsidesliggende Enge, hvor Violerne skulde findes. De brød sig Vei mellem en Skog af Pinier, en grønlig Dunkelhed herskede derinde, en Duft af Jord, af vild Natur, de traadte paa Kongler, Barnaale, raadne Blade, Mos, nedfaldne Kviste, og undertiden maatte Lyder hjælpe Andrea, naar hendes blaa Kjoleslæb hang fast i en knudret Trærod.

Paa Engene sad allerede pyntede Smaa, [164] medens deres Ammer, prægtige, sunde Kvinder fra Sabinerne, smykket med Sølvpile i Haaret, Koraller om Halsen, og røde, flagrende Silkebaand ned ad Nakken, lod sig kurtisere af Bersaglererne, brune, sortøiede Soldater med kjæmpestore Fjærduske paa Hatten. Hist og her gik nogle unge, med røde Bædeker forsynede Fremmede, hvis søgende Stilling fortalte, at de var kommet til Villaen i samme Hensigt som Lyder og Andrea.

Men at finde Violer er ingen let Sag.

Andrea ledte længe, før hun fandt en, og hun maatte huske paa det forslidte Digterbillede om Blomsten, «der blygt skjuler sig, men hvis Duft forraader den».

Lyder hjalp Andrea med Plukningen. Til slut blev han saa ivrig, at han kastede sig paa Knæ, og, nærsynet som han var, stak han Næsen ned mod Græsset. Andrea lo hjerteligt af hans Klodsethed. Deres Samlerlyst blev større og større, de sprang omkring allevegne og tog intet Hensyn til, om de forstyrrede de elskovsfulde Ammer og Bersaglierer. I Ophidselsen rødmede deres Kinder, og Aandedraget gik kort. Deres Glæde blev tilslut rent overgiven. Høie Jubelskrig, som hos legende Børn, meldte hvergang de havde gjort et Fund. Engang fik de samtidig Øie [165] paa samme Viol, de greb efter den i samme Øieblik, men istedetfor at faa fat i Blomsten, fik de et kraftigt Tag i hinandens Hænder. Lyder vilde ikke slippe Andreas Haand, men saa langt paa hende, hun rev sig løs, rødmede, med en halvt ærgerlig Mine, og fandt saa Violen. Nu opstod en spøgefuld Strid, om hvem der egentlig skulde være Eier af denne Skat. Lyder sagde, at han var den, som først havde grebet efter den, men Andrea paastod smilende, at hun først havde seet den. Et rigtigt Dilemma! Lyder vilde nu bringe det salamonske Domsprog i Anvendelse og snakkede om Deling, men Andrea vilde paa ingen Maade indlade sig paa et saadant Barbari. Skulde den lille, uskyldige Blomst parteres? Aldrig i Evighed! Hun vilde erstatte Lyder hans indbildte Tab ved at skjænke ham en anden Viol; hun løsnede allerede en ud af sin Samling, men Lyder vilde slet ikke høre paa det Øre. Alle Italiens Violer havde intet Værd for ham, sammenlignet med denne ene, som de begge, ved en stille, sympathisk Overensstemmelse, havde faaet Øie paa; kun den vilde han eie, den alene, og han vilde føle sig saa frydfuld rig, om hun gav ham den.

Hun kastede den i Fanget paa ham uden at se op. Han satte den triumferende i sit [166] Knaphul, stoltere og taknemmeligere end en provençalsk Troubadur, som den fagre Borgfrue havde udmærket ved at give ham sine Farver at bære.

De plukkede videre, indtil Solen holdt paa at synke. Saa holdt de op. Lyder skjænkede Andrea alle de Violer, han havde fundet. Lagt sammen med hendes egne blev det en liden, pen Buket. «Mor vil bli glad», sagde Andrea, «hun holder saa af Blomster, ved De».

Andrea var træt, hun havde bøiet sig saa ofte. Lyder bød hende Armen. Atter gik de gjennem Pinjeskogen, der nu var dobbelt dunkel, og hvorigjennem en enkelt rød Straale af Aftensolen forvildede sig. Andrea lænede sig fast paa Lyders Arm, hun følte sig saa vel, saa tryg hos ham.

I Sverres Nærhed blev Atmosfæren lige som lummer, alt truede med Udbruddet af en brutal Passion. I Lyders Kjærlighed derimod slumrede endnu Begjæret, den lignede en af Hjemmets drømmende Kjærn, hvis stille Flade favner Himlens Blaa og alle Breddens hvide Lillier ... Hans Følelse for hende var øm og ren som Duften af disse Violer, der nu som tause Elskovsbud svævede mellem dem ...

De kom ud paa Alfarveien, i Nærheden [167] af Slotshaven med Camelierne, Statuerne og Palmerne, et Billede, som den blaa, i Vest rosensprængte Himmel gav et eget, tryllende Skjær. Andreas Ansigt blev med et saa vemodigt. Lyder spurgte hende om Grunden.

«Det er maaske naragtigt uf mig – men jeg tænker endnu paa hin Nihilistinde. Hvor meget har hun ikke ofret – og jeg ... hvor lidt!»

Lyder mente, at hun, hvis det krævedes, vilde have hele Nihilistindens kjæmpende Evne, offerfreidige Hengivenhed.

«Se, dette prægtige Slot!» sagde Andrea. «Disse Camelier, disse Marmorstøtter! – Føl, hvor Luften er mild! Ikke sandt, alt er saa yppigt, saa skjønt? ... Men midt i min Nydelse blander der sig Anger og Uro ... Jeg synes ikke, jeg har rigtig Ret til at leve i al denne Skjønhed, mens saamange lider Nød derhjemme ... Jeg fører jo nu blot et unyttigt Drømmeliv, mens Andre derhjemme arbeider for vor store Sag ...»

Lyder svarede, at hun kun gav hans egne Følelser Udtryk. Ogsaa han havde ofte bebreidet sig, hvor gagnløst han levede hernede i Syden. Det blev tilslut et blødgjørende Capua.[k65] Han vilde vende hjem allerede om en Maaned. At han ikke allerede var reist, var [168] hun – og hendes Mor – Skyld i. Et sligt behageligt Selskab! Han havde netop faaet Brev fra den Kammerat, der udfyldte hans Plads paa Folkehøiskolen. Eleverne strømmede til, Skolen trængte til at udvides. Men Præsten i Bygden, en Ortodox og Danoman, gjorde alt sit for at rive ned, hvad

Folkehøiskolen byggede op. Præsten havde tidligere været Bygdens Tolk paa Thinget, men nu vilde man, at Lyder skulde stille sig til Valg. Det blev det unge Norge mod det gamle; Demokratiet mod Bureaukratiet. Og Lyder vilde gjerne, thi hvordan kunde han bedre fremme Sagen end ved at holde den frem for «Landets Kaarne».

Andrea svarede, at det vilde glæde hende saa, om han blev Thingmand. Saa kunde han ogsaa fremsætte Forslag, der kunde bedre Kvindens Stilling hjemme. Endnu var Loven ofte m o d Kvinderne, de holdtes umyndige, fik som gifte ikke raade over sin Formue, stod under Mandens Værge, blev halvt lønnede etc. Tilslut fantaserede de om en Fristats Fortrin. Lyder var med Liv og Sjæl Republikaner.

Slig fortsattes Samtalen, idet de Arm i Arm slentrede ned gjennem Alléen, der førte til Udgangen.

De gik i Sydens Pragt, men drømte om [169] Nordens Armod, de vandrede under Pinier og Palmer, men mindtes længtende de simple Graner, som Hjemmets Fjeld eiede, og denne deres fælles store Kjærlighed til det lille Land deroppe i Sneen forenede vidunderligt deres Hjerter ...

Ak, hvormange Forbedringer de vilde udføre, hvormange Planer de lagde, hvormange Drømme – men alle gik de ud paa at befordre Fædrelandets Fremtidslykke.

Tusmørket var der, alle Ekvipager var borte, Villaen næsten øde, kun en og anden Fremmed, forsinket som Lyder og Andrea, spadserede omkring i Gangene.

De vendte tilbage, men istedetfor at vælge den korteste Vei hjem, søgte de fremdeles de bugtede Smaagader. Stjernerne kom frem paa Himlen, og Lys tændtes i Husene.

Hvilken malerisk Færdsel i en slig romersk Smaagade!

Her tripper et lidet, langøret Æsel afsted, belæsset med Grøntsager, jaget af den brune, barbenede Driver; hist kommer en Bondepige fra Kampagnen med Sølvpilen i det blaasorte Haar, en hvid Hovedbedækning af Form som vort norske Skaut, et broget, uldent Forklæde, der ligner et Tæppe, og om den brune Hals en rød Koralsnor, – saa en liden, trivelig [170] Pater, hvis Ben gaar som Trommestikker, idet han skeler til de forbigaaende Skjønne; dertil lasede, syngende Børn, Udskrigere, excentrisk klædte Englændere m. m.

Foran Husenes smaa Madonnabilleder er Olie-Lamperne tændte.

Andrea henryktes over alt. Hun standsede fremfor de oplyste Madonnaer, fremfor Slagterboderne, beundrende Italienerens Sands for Dekoration, der selv her, midt i Mad-Prosaen, ikke fornægtede sig. Om de brune Skinker slyngede sig grønne Kranse, Laurbærret, Dafnes[k66] uforglemmelige Blad, blev her fornedret til at pryde et kogt, rødt Svinehoveds Pande. En liden Gris havde en Buket af Roser i det aabne Gab. Og her og der, mellem Fedevarerne var Lys, Zwiebler, farvet Papir effektfuldt placeret.

Trængslen i Gaderne var stor. Men naar en hastig Fodgjænger tilfældigvis stødte Andrea, trykkede hun blot fastere Lyders Arm. Ukjendt mellem de Fremmede at vandre ved hans Side, o, hvilken Lykke! ... I det Fjerne og dog hjemme! ... Det forekom hende, som om alt, hvad hun saa denne Kvæld, var arrangeret saa skjønt, udelukkende til hendes Ære, for at glæde hende. Det var for hende, at Stjernerne blinkede saa venligt, at Madonnabillederne [171] straalte bag sine Lamper, at den trivelige Pater teede sig saa morsom, og Butikkerne havde dekoreret sine Vinduer.

Hvad talte de To om paa den timelange Hjemvei? Hun erindrede det ikke selv siden. Det var Ubetydeligheder, smaa Suk, forklædte Spørgsmaal, undvigende Svar ... Hun huskede ikke, hvordan Ordene faldt, kun Stemningen, for hvilken de var det ufuldkomne Udtryk, ligesom man husker det tilbagevendende Grundmotiv i et Musikstykke, men glemmer dets enkelte Satser ... Det var disse smaa, klodsede, hjertebankende Ord, hvor man mere lytter til Stemmens vibrerende Klang end opfatter Ordets Mening, en forvirret Samtale, der faar «hele sin Fortryllelse fra det, som skal dølges, og som dog ikke kan dølges».

Andreas Lykke var fuld. Ingen Uro, ingen Angst for at tabe blandede sig skyggende deri. Hun var saa vis paa, at hun eiede hele hans Sind. Hun ønskede ingen Erklæring, men vilde fri bæres videre mellem Himmel og Jord paa sin gyngende Drømme-Stige. Ordet, selv det skjønneste, var brutalt, sammenlignet med disse tause, ubundne Harmonier, hvori deres Hjerter nu fandt hinanden ...

Vort forelskede Par blev pludseligt revet ud af sin salige Fortabthed. I Korsoen,[k67] mens [172] de passerede Café Colonna, mødte de Sverre. Han hilsede, men Hilsenen blev ikke besvaret. Andrea gjemte sit rødmende Ansigt bag Violbuketten, Lyder saa til den anden Side. Hurtigt ilede de forbi Sverre.

«Hm!» mumlede han og gned Haanden keitet ned ad Siden, hvad han pleiede at gjøre i kritiske Momenter. «Er det saaledes fat? «Det unge Norge» sværmer om

paa egen Haand og vil slet ikke kjendes ved min Ringhed? Lyder saa rent straalende ud. Hvad mon der kan være passeret?»

Fuld af den nagende Bitterhed, som Skinsyge og Tilsidesættelse indgiver En, saa han længe efter Parret. «Kokette!» mumlede han tilslut, og gik ind i Kaféen, for at trøste sig med en Kop sort Kaffe, hans Yndlingsdrik.

Andrea bad Lyder ved Afskeden, om han ikke vilde følge op med og være deres Gjæst den Aften. «Mor venter Dem», sagde hun, men Lyder modtog ikke Indbydelsen. Han trængte til at være alene med sig selv og sine overstrømmende, vin-gjærende Tanker ...

Denne Aften gik Andrea sent tilsengs. Halvt paaklædt sad hun paa Sengen, bøiet over sine Violer, helt inde i sin unge Kjærlighedsdrøm ...

Hun huskede pludselig Sverre, den Grimace, [173] han havde skaaret ved at træffe hende og Lyder, men hun skjød ham straks bort fra sin Tanke, som man forskyder en ubuden Gjæst. Hvad kunde den stakkels Sverre med sin barnagtige Forfængelighed, sin usande Natur og sin Mangel paa Fædrenelandskjærlighed være for hende?

Andrea Storm kunde blot elske den Mand, der uegennyttig vilde ofre sig for en Idé, en Aandens Helt, der med hele sin begejstrede Sjæl vilde leve og virke for sit Land og Folk – og en slig Ridder troede hun at have fundet i Lyder.

Ved første Møde var hendes Sjæl fløiet mod ham som mod noget kjært Beslægtet, længe Ventet.

Og hun bøiede sig endnu dybere ned over sine Violer, erindrende Lyders kampfulde Historie. Han havde jo nys selv fortalt hende den.

[17]

Lyder von Brinkmann, eller som han selv kaldte sig Lyder Brinkman, var Ætling af en over Danmark indvandret tydsk Adelsfamilie. I flere Aarhundreder havde Slægten boet i Norge, uden at modtage et nationalere Præg eller føle en større Interesse for deres nye Fædreland. Søn efter Far havde været Embedsmænd, alle i høie Stillinger, nogle havde endog staaet Kongen og Hoffet personlig nær.

De betragtede sig selv som Dannelsens Missionærer i en raa Nybygd, som Repræsentanter for den fremmede Kultur mellem en Flok Vilde.

«Ach, disse Bønder», sagde Lyders Bedstefar, den gamle General-Krigscommissair, sukkende, naar han talte om Normændene, «de ingenting forstaa – de sig aldrig bukke – [175] aldrig kysse min Haand. Umuligt en Opvarter eller Lakei af dem at gjøre – stive, stolte – mangle al Education».

Han tog sig med et nyt Suk en Pris af sin Skildpaddedaase, den gamle, fine Herre med Kniplingsmanchetterne og Kalvekrydset, hvori den blinkende Diamantnaal. Og saa fordybede han sig i et Bind af Voltaire eller Diderot.

Thi der var Sands for Læsning og Literatur i denne Familie, men det var kun franske eller tydske Skribenter, man valgte. At Norden havde noget at byde paa i denne Henseende lod ikke Familien til at have ringeste Anelse om. En af Lyders Onkler, der i sin Ungdom studerede i Heidelberg, havde endog udmærket sig ved at skrive (paa tydsk) og lade trykke en videnskabelig Afhandling.

Lyders Far, Amtmanden, en stiv, formel Herre, med meget Hjertelag bag det konventionelle Ydre, havde giftet sig med en *norsk* Dame. Han var den Første af Familien, som gjorde dette, de Øvrige havde i sit Valg af Hustru gaaet til Udlandet. Dog, Norskheden var hos Lyders Mor mere «i Klæderne skaaret, end i Sindet baaret». Hun tilhørte en af disse indvandrede Ætter, hvis bedste Erindringer var i Danmark eller Holstein. Hun [176] følte ligesom sin Mand «en sand Horreur» for alt «det Raa og Bondske» hos sine Landsmænd.

Lyder havde flere Søstre og Brødre, der, stille og artige, opførte sig ganske til Forældrenes Tilfredshed, hvorimod Lyder allerede som liden Gut ærgrede og uroede dem ved at være «anderledes end alle andre». Om Sommeren, naar de boede paa Landstedet, legte han uafbrudt med Bønderbørnene, hvad der strengelig var ham forbudt, og istedetfor det fine, korrekte Bogsprog, blandet med Fransk, som Moderen talte, kom han med Ord, haarde og klingende, som hun ikke forstod, men som mindede hende om Tjenernes Snak, naar de larmede ude i Drengekammeret.

«Gud forbarme sig, tror jeg ikke, han taler Bondemaal!» raabte hun ved en slig Leilighed, og var nær ved at daane. Og Faderen betragtede ham hovedrystende. Hvad skulde der blive af et Barn, der var saa lidet lig ham selv? Et Svane-Par, der pludselig opdager en Ælling mellem sin stolte Yngel, kunde ikke blive mere forundret end disse aristokratiske Forældre ved at følge Lyders Udvikling.

Han var dem stik modsat i alt.

Kom der Gjæster til Landstedet, og [177] Børnene skulde forestilles, var Lyder aldrig at finde. Han var gaaet tilfjelds med Gjætergutten eller tilskogs med Per Skytte. Eller han sad inde paa en Bondegaard og hørte, hvor det gamle Lægdslem, en tidligere Spillemand, fortalte Ægler og Eventyr. Kom han endelig slentrende hjem, var det i en forreven og smudsig Tilstand, hans Sko var itu, hans Bukser hullede, hans Haar stod som Børster, man skulde tro, det aldrig havde kjendt en Kams Herredømme. Moderen paastod, at han «lugtede af Fjøs og Stald», og slog en hel Flaske Eau de Cologne over ham, inden hun slap ham ind i Salen til Gjæsterne.

At ride paa usadlede Heste, at svømme gjennem Elven, hvor den var stridest, at tage Ryggetag med Bondegutterne, at bestige de utilgjængeligste Fjeldtoppe, alt dette lærte Lyder af sig selv. Derimod var det en Umulighed for Moderen at give ham «en Smule air», hvormeget hun end exercerede med ham. At bukke sig pent og træde smukt ind en Dør forstod han ikke, at klimpre paa Piano som sine Sødskende vilde han slet ikke lære, af Dansemesteren, der skulde indvie ham i Francaisens Ture, gjorde han Nar, for at bære Handsker havde han en ren Afsky (hans Hænder var store og røde som en Kokkepiges, [178] klagede Moderen), og de franske Bøger, Bedstefaderen forærede ham, kastede han bort. Folkeeventyrene eller den gamle Spillemands Historier var ham tusinde Gange kjærere.

Som en vild, uvorren Plante skjød han op midt i dette tamme, veldresserede, af en fremmed Dannelse prægede Hjem. En balstyrig, hjertevarm, uopdragen Gut, der

elskedes af Folkene paa Gaarden (de kaldte ham, betegnende nok, «han Lyder»), hvorimod han var en Gjenstand for sine Forældres og Sødskendes bitre Kritik.

Mod sin Villie maatte han gjennemgaa en Latinskole, men hans Ønske var at forblive paa Landet og uddanne sig som Agronom. Hvormange Gange forbandede han ikke hine gamle romerske og græske Forfattere, som han maatte læse, fængslet paa sit Kammer, mens den grønne Skog og den blaa Himmel lokkede derude!

Saa kom Mærkedagen i hans Liv. En Bog bestemte hans Skjæbne. Han kunde den gang være en fjorten Aar gammel.

At denne Bog, der var af hjemlig Oprindelse, var kommet ind i hans Drivhushjem, der holdt sig strengt lukket mod alle norske Strømninger, var ogsaa forunderligt. Husjomfruen havde kjøbt den og laant den til den bondefødte [179] Stuepige, og fra denne havde Lyder kapret den.

Men «Synnøve Solbakken» var Bogens Navn.

Det var en af de første Vaardage med Solluft og drivende Skyer – aa, hvor godt han erindrede det! – og han sad paa sit Kammer ved det aabne Vindue med Lindetræerne og læste, som han aldrig før havde læst – i Smil, i Taarer, med bankende Hjerte. Nei, hvad var dog dette for noget? Saa nyt og skjønt, saa nyt og dog saa underligt gammelt og kjært! ... Den gamle Spillemands Historier, hans Sommerliv i Mark og Skog, hans Besøg i Bondebrylluper, hele hans Samliv med Folket, alt fandt han her igjen ligesom forklaret, og tusinde gode, kjære Ting, han havde tænkt, men aldrig fundet Ord for, vendte her tilbage som i Klangen af fuldtonende Lurer ...

Han læste Bogen ud i et Drag og følte sig som beruset. Det var Nationalitetens Trylledrik med hele dens styrkende Sødme, man her for første Gang havde budt ham, han Stakkel, der var indsnørt i en fremmed Kultur og blind af Klassicismens Støvskyer.

Kammeret blev ham med et saa snevert, han fik ikke Luft trods de aabne Vinduer, [180] hans Bryst svulmede og udvidede sig, som vilde det sprænges – han maatte ud, ud ...

Som en Gal løb han gjennem Gaderne og standsede først, da han var udenfor Byen, ud i det aabne Land med dets grønne Enge, dets Birke, som dryppede af de Saar, Børnene havde tilføiet dem, de smaa Bønderhytter og den blaa Fjord i Fjernet.

Her følte han sig hjemme.

Han saa udover den herlige Natur, han favnede med sit Blik Fjorden, Fjeldet, Dalen, det var ham, som om han første Gang med fuld Bevidsthed tog Hjem-Naturen til Eie og lagde den ind mod sit ømtbævende Hjerte, idet han jublende raabte: «Det er mit, det er mit, altsammen, Fjeldet og Fjorden, det er mit! Disse Bønder, som arbeider der paa Markerne, de er mine – de er mine Brødre – mit Folk. Jeg staar ikke mere alene – jeg er et Led af noget større. Jeg tilhører nogen – et Land, som var stort og atter kan blive det – og dette Land har Faderens Krav paa mig. Vi har en Historie, en Fortid, en Fremtid. Aa, hvor jeg er lykkelig, at jeg er født her, her i Norge».

Al den Fædrenelandskjærlighed, som hans Slægt havde fornægtet, al den Takskyld, de aldrig havde ydet det lille, afsidesliggende [181] Land, som dog i Generationer havde givet dem Ly og Læ og Formue, brød nu frem som en længe tilbageholdt Strøm hos Lyder, Slægtens yngste Skud.

Han vilde ligesom betale og sone for dem alle.

Saften rislede ikke fyrigere i Birkens beskaarne Stammer end Blodet gjennem Lyders unge Aarer i dette Øieblik. Overstrømmende af glad Taknemmelighed brusede det. Han løb op igjennem Dalen, han løb, til han ikke kunde mere, nydende Naturens Vaar og sin egen Ungdom, hele sin gjorte, fagre Opdagelse. Og saa gik han ind i Birkekrattet, og exalteret, begeistret, som kun en romantisk Skolegut kan være det, blottede han sin høire Arm, skar med Lommekniven i den, saa Blodet piblede frem, og med dette sit eget røde, dampende Blod tegnede han saa med et vellystigt Smil paa den hvideste Birkestamme et Navn, berømt og elsket over hele Norden, et Digternavn, hvori et Rovdyrs vilde Kraft og et Himmellegemes ømme Blidhed vidunderligt formæler sig …

Men fra denne Dag gik det slettere med Lyders klassiske Studier, hvorimod han til Gjengjæld fordybede sig saa meget ivrigere i Munchs «Det norske Folks Historie» og i de [182] gamle Sagaer. Kammeraterne gjorde Nar af ham og kaldte ham en «norsk Normand». Han balte sig frem til Examen (han fik et non),[k68] og Studenterlivets Friskhed forsonede ham nu noget med den tidligere Skoletids Tvang. Han drømte, skrev ismug Digte, beundrede og sværmede som hundrede andre Studenter, for hvem Russe-Aaret med dets *dolce far niente*[k69] ligger som en grøn Lystplet ved Indgangen til Brødstudiets og et senere Embedsmandslivs ørkenagtige Tørhed.

Faderen vilde, at han skulde vælge en diplomatisk Stilling; han havde gode Forbindelser i Stockholm og tvivlede ikke om, at Lyder vilde «pousseres»[k70] frem ligesom hans Sødskende. Broderen var jo allerede Bureauchef, Søsteren Hortense havde fungeret som Hofdame. Men her mødte Faderen en bestemt, forud overveiet Modstand.

«Jeg vil leve og arbeide for Folket», sagde Lyder.

«Ingen Fraser! – Hvad mener du? Hvad vil du bli'?»

«Skolelærer!» lød det lakoniske Svar.

Den fornemme Amtmand tumlede tilbage, som om han havde faaet et Slag. Hans Søn, en født von Brinkmann, Skolelærer, og det ovenikjøbet Lærer for Bønder!

[183] Men her gjaldt hverken Bønner eller Trudsler. Med en urokkelig Seighed, der mere mindede om vore Bønders eiendommelige Karakter end om «fin Oprindelse», holdt Lyder paa sit Forsæt. Det kom til Brud mellem Far og Søn. Lyder forstødtes. For en Bonde-Lærer var der ingen Plads i Faderens elegante Hus. Han sendte Sønnen hverken Brev eller Penge. I et Aar maatte Lyder leve, som han bedst kunde, han var Afskriver paa et Sagførerkontor, han gav Informationer[k71] i Oldnorsk, han skrev Smaating i Vers og Prosa for et Blad paa Landsmaalet – undertiden frøs og sultede han, dog hans sunde, taalmodige Sind hjalp ham ud over alt. Midt i Ensomheden og Lidelsen slap han aldrig sit store Maal afsyne. I Stilhed uddannede han sig til en Folkelærers, en Opdragers ansvarsfulde Opgave.

Saa døde Moderen; i den fælles Sorg over hende forsonedes han og Faderen, denne hovmodige, men hjertensvarme Fader, der igrunden elskede sin Søn høit og havde lidt mere ved Skilsmissen end denne.

Moderen efterlod ham en liden Formue, og for denne realiserede han straks sin første Ungdoms Drøm, han byggede en Folkehøiskole og det i en Del af Landet, hvor der var mest [184] Offer ved at gjøre dette, i en naturskjøn, men ensom og forsømt Bygd, hvis Bønder betragtede al Lærdom og Oplysning, foruden Biblens, som et Djævelens Værk.

Men hans nuværende lille Reise til Rom skulde være ham ligesom en Indvielse til hans fremtidige Arbeidsliv i Folkets Tjeneste. Han vilde eie en Skat af store Minder til at tære paa derhjemme i Bygdens Afsluttethed.

[18]

Tre Mennesker var samlet i Dagligstuen – og taug. At tie var forresten deres sædvanlige Beskjæftigelse, særlig over Middagen. Fruen laa paa Sofaen og krøllede en Avis mellem de magre Fingre, Sverre rullede sig en Cigaret, og Pehrsen gik med den krøgede Holdning, der var ham egen, og med Hænderne paa Ryggen, op og ned. Det bløde Gulvtæppe dæmpede Lyden af hans Skridt.

Fem Minutter varede denne Taushed; imidlertid hørte man Udraaberne paa Gaden skrigende falbyde Blomster og Frugter.

Endelig sagde Fruen efter en skjult Gaben:

«Mon vi ikke snart burde g'ie et Selskab, Pehrsen?»

Mandens Svar bestod i en uhøflig Brummen.

[186] «Vi har allerede modtaget saa mange Visitter – se, Brikken der er jo næsten fuld af Kort – og desuden har vi flere Gange været udbudne. Det er nu paa Tide, tænkte jeg, at vi gjør Gjengjæld – eller, hvad mener du, Pehrsen?»

«Lad mig dog engang være i Ro. Disse kjedelige, huslige Sager! – Du ved desuden, over Middagen – min Fordøielse. Ja, altid plager du mig».

Sverre kastede det gamle, fiendtlige Blik paa Faderen. Naar Pehrsen var i ondt Humør, maatte Hustruen vogte sig og være Diplomat. Han fiskede ordentlig efter et uvenligt Udtryk, en uafhængig Meningsytring, hvorved han kunde hænge sig, og som kunde tjene til Afløb for hans Galde.

«Men du maa huske paa din Stilling, Pehrsen», sagde Fruen, som kjendte hans svage Side, «du er i vor skandinaviske Kreds her en af de Første, de Rigeste, du omgaaes med Ministrene og Attachéerne – ja, du har som sagt en Stilling, du maa repræsentere».

Træt af evig at bekjæmpe og modsige den stride Mand, snakkede hun ham undertiden efter Munden – og kjøbte sig ved disse feige Indrømmelser et Øiebliks

Ro, denne Hvile, som hun, Patienten, høilig trængte.

[187] «Det var ikke saa dumt sagt – igrunden har du Ret. Jeg maa *repræsentere*. Men hvad Selskab skulde vi saa give?»

«En liden Middag, havde jeg tænkt mig».

«Nei, det er baade for kostbart og heller ikke fint mere. Det kan due hjemme i Kristiania, al denne Opdækning af Mad, ikke her i Rom. Ministrene og de Fornemme her by'r kun til The, ved du – og saa et Glas Vin senere hen paa Aftenen».

«Maaske det blir bedst», svarede Fruen og indtog en mageligere Stilling i Sofaen. Hun syntes, hun havde anstrengt sig nok.

Naar Pehrsen vilde dadle noget eller nogen, sagde han altid: «Det er ikke fornemt», eller: «Han er ikke fin nok», indbildende sig selv at være et Mønster paa en Verdensmand, en Aandens Aristokrat, mens Sandheden var, at hans mangelfulde Opdragelse, hans plebeiiske Manerer gjorde ham til stadig Skive for hans Omgivelsers Spot.

Skram kaldte ham «Parvenu», vistnok ikke uden Grund. I samme Stund Pehrsen blev den rige Mand, søgte han ogsaa at blive «den fine Mand», «Jentelmanden», som han selv udtrykte sig. Dette «gentleman-like» bestod dog hovedsagelig deri, at han klædte sig rigere og smagløsere end Andre (han bar saaledes altid [188] nogle kjæmpestore Lommetørklæder af gul og rød Silke), at han skrev sine Breve paa tykt, engelsk Papir med sit Navne-Ciffer over (havde han korresponderet med Rangspersoner, vilde han have lært, at disse bruger ganske almindeligt Papir til sin Brevveksling), at han bukkede sig til Jorden for en Overordnet, mens han neppe gad røre ved Hattebremmen, naar en ringere Stillet hilste paa ham.

Skinnet gjaldt ham overhovedet mere end Virkeligheden. Af denne Grund likte han ret godt Skram, hvis elegante Dragt og adelige Bekjendtskaber høilig imponerede ham, hvorimod han havde lidet tilovers for den jævne Lyder, der i Pehrsens øine foruden sin «Bondskhed» og sin Uvillie til at bære Handsker ogsaa havde den Feil, at han befattede sig med at skrive Vers.

Pehrsen foragtede Poesien af hele sin Bourgeois-Sjæl. En «Digter» var i hans Mund et Skjældsord, som han undertiden gav Sønnen, naar denne kom med en Ytring, der svævede ud over Trælast og Smørtønder. –

Lyder kom samme Dag for at tale med Sverre. De var ene paa dennes Kammer. Det viste sig her, at Lyder, trods al Faderens Tro derpaa, vilde afgivet en meget slet Diplomat. Uden al Indledning, harm og rød, greb [189] han Sverre i Skulderen og skjændte ham Huden fuld, fordi han saa grovt havde villet narre Andrea. «Men Falskhed slaar sin egen Herre paa Halsen», sagde han. «Du, der spotter over alt Norsk, du, der kalder Folket for en tankeløs Flok af Kjør, der følger blindt Bjeldekoen, du, der sætter en udlevet Adelsmand over den dygtigste Borger, du gaar hen og indbilder Andrea Storm, at du er Maalmand og Frihedsven. – Du maatte skamme dig som en Hund, maatte du».

Sverre søgte ikke engang at forsvare sig, men gned blot den høire Haand nervøst ned ad Siden. Det forknyt Hjælpeløse, der undertiden faldt over ham, mærkede atter hans Holdning. Nu forstod han, hvorfor Andrea hin Aften havde passeret ham uden at ville gjengjælde hans Hilsen.

Lyders Harme svandt straks. Han havde ventet Grovheder, og han fandt en Svaghed, ligeoverfor hvilken hans gode Hjerte var modstandsløs.

«Hvordan kunde du dog gjøre dette, Sverre?» sagde han endelig i en mildere Tone. «Jeg tror, du maa være bleven rispende gal».

«Er Andrea – jeg mener Frøken Storm – meget sint paa mig?» spurgte tilslut Sverre.

[190] «Ja, det kan du vel vide – Tosk som du er! Hun vil ikke se dig mere».

«Bah! – Jeg skriver et Brev – jeg undskylder mig – en fatal Misforstaaelse».

«Naa, det blir din Sag», svarede Lyder og gik sin Vei. Sverre stod igjen og bed grublende paa sine lange, velsoignerede Negle.

[19]

Vore Bekjendte, Pehrsens og Storms, skulde foretage en ny Udflugt sammen, med Lyder og Skram som Anførere. Maalet gjaldt denne Gang Cæcilia Metellas Grav.[k72] Lyder var gaaet i Forbøn hos Andrea for Sverre; denne havde ydermere tilskrevet hende en forvirret, skruet Billet, som hun var naadig nok til at tage for god Vare.

Hun talte dog ikke med Sverre den første Del af den appiske Vei, som de passerede, tilligemed de gamle Grave, som der findes.

Andrea havde bedet Dagmar, hvis Studie hun flere Gange havde besøgt, og for hvem hun havde fattet et sandt Venskab, om at deltage i Turen, men Dagmar havde undskyldt sig med Ildebefindende. Hun saa ogsaa bleg og melankolsk ud. Fru Berner og Rosenius var efter Forlydende reist sammen til Frascati[k73] [192] for der at tilbringe et Par Dage i den herligt beliggende Villa Falconieri. Man sagde, at Rosenius nu havde brudt med sin «fästmö» og vundet en ny i den lille, blonde Enke.

Vort Selskab standsede et Øieblik for at se den lille Kirke «Domine quo vadis». Da Fru Storm spurgte, hvoraf Kirken havde faaet dette Navn, vendte Pehrsen sig straks til Sverre, af hvem han myndig forlangte Oplysninger.

I en Tone, hvori der endnu var nogle Rester tilbage af den tidligere Skoleguts Remsen, fortalte Sverre aandeløst (det var, som om han ikke hurtigt nok kunde imødekomme Faderen), at Legenden vilde vide, at Petrus her, da han flyede Martyrdøden, mødte Kristus, og paa sit Spørgsmaal: «Domine, quo vadis?»[k74] fik af Kristus Svaret: «Venio iterum crucifegi»,[k75] et Svar, der beskjæmmede Petrus i den Grad, at han uopholdelig vendte tilbage til Rom.

Pehrsen saa paa Sønnen med synlig Stolthed. De latinske Ord havde han ikke forstaaet, men det kunde ogsaa være det samme. Hovedsagen var, at de imponerede Damerne.

«Har du mærket, at den gamle Nar altid bruger Sverre som Konversations-Lexicon», hviskede Skram til Lyder. «Naa, han vil ha' [193] Valuta for de Skolepenge,

han har kostet paa Krabaten! Disse Grossereres Valgsprog blir dog altid: do ut des».[k76]

«Nei, nu maa du ikke kritisere for meget», bad Lyder, ellers gaar vor Fornøielse Pokker i Vold».

Sverre benyttede sig af Situationen til at nærme sig Andrea, der stod ene. Selskabet spadserede videre, og Sverre gik nu sammen med Andrea istedetfor Lyder, over hvem Skram fremdeles udøste sit gnavne Lune.

Sverre var klog nok til ikke at berøre Historien med Digtet. Her at gjøre en ny Undskyldning vilde være det samme som at rode op i en Skarndynge, den stinker kun mere.

Efter at han i flere Minutter havde gaaet taus ved hendes Side, sagde han pludselig med et Suk, der kom ligesom uvilkaarligt:

«Aa, hvor jeg er ulykkelig!»

Hun saa flygtigt og tvivlende paa ham. Han var klædt i en lysegraa Vaardragt med rødt Slips og lyse Handsker. Denne brogede Dragt passede vel til hans brune Hud og sorte Øine.

«Ja, jeg er virkelig ulykkelig», gjentog han og slog med sin tynde Spadserestok efter Veiens Smaabuske. Der var nogen Affectation [194] og en Smule Sandhed i dette ungdommelige Udbrud. Ved Siden af den store Lyst til at spille den Interessante, ikke usædvanlig hos unge Mennesker, følte han en virkelig Modløshed ved at erindre sit triste Hjem, ved at se Faderen, der stum og gravitetisk gik foran ham, denne Far, der nys havde behandlet ham som en Skoledreng ved at kræve en Lektie af ham.

«Det tror jeg ikke», svarede hun, og han skvat næsten op ved at høre, hvor haard Andreas Stemme kunde blive. «Hvorfor skulde De være ulykkeligere end Andre?»

Han slog Hovedet af en Tidsel, inden han, noget skjælvende, svarede:

«Om det nu var – blot af den Grund – at jeg Ingen, Ingen har ... til hvem jeg kan ha' Fortrolighed – til hvem jeg kan sige ... hvad jeg dybest tænker – jeg mener det Bedste, det Smule Ædle, som dog findes i hver Menneskenatur ...»

Et mistroisk Blik løftedes mod ham. Spillede han atter Komedie?

«Jeg forstaar Dem ikke. De har jo Kammerater, for hvem De kan skrifte alle Deres Tanker».

«Det Fineste betror en Mand aldrig en anden Mand, enten det er af Undseelse eller [195] af Frygt for ikke at finde den rette Forstaaelse».

«Nu – saa har De Deres Forældre».

«Forældre!» gjentog Sverre, og der var noget i Tonen, som gjorde Andrea opmærksom. Det mindede om disse fjerne, utydelige Nødskrig, man indbilder sig at høre, naar man ved Nattetid vandrer gjennem en mørk Skog.

«Ja – Deres Mor».

«Man kan ikke sige alt til en Mor. Blodets Baand er ikke altid nok til at lokke frem sympathiske Meddelelser. Et Venskab, som frit er valgt og som frit gjengjældes, virker altid stærkere, fortroligere. Det giver mere, ialfald er det mere uegennyttigt».

«Og nu vil De, at jeg skal være Dem denne Ven – hvis jeg fatter Dem ret?»

«Aa ja! – Om jeg kunde haabe ... vidste De blot ... jeg ...»

«Det er da en underlig Vei, De har gaaet, for at vinde mig. Ved List eller Bedrageri faar man ikke Andrea Storms Venskab».

«Aa, glem dette med Digtet! – Er De endnu sint paa mig?»

«De har Ret, jeg vil glemme. Det var om Dem, vi nu skulde tale. Hvad er der saa iveien med Dem? Deres Ulykke?»

«Undertiden synes jeg, at hele mit Liv [196] er saa tomt, saa unyttigt ... Naar jeg f. Ex. tænker paa Fremtiden, kan jeg næsten fortvivle. Endnu vil et Par Aar gaa hen, inden jeg blir nogenlunde uafhængig – og hvad blir jeg saa? Kopist, om ti Aar maaske Bureauchef».

Andrea tænkte: Er dette «det Fineste», som ikke kan betroes en Mand. Hun smilte ubemærket og hørte paa ham med mere Sympathi.

«En ubetydelig Plads i Departementet blir det Hele. En Stilling, hvortil der ikke trænges nogen Begavelse – den første, den bedste Renskriver kan udfylde den – skal jeg nøies med, jeg, som ... Aa, hvor langt anderledes var det dog i mine Drømme! – Der var jeg saa stor, jeg greb saa mægtigt ind ...»

«Hvilket Livsmaal drømte De da om?»

Han nølede. Turde han fortælle hende sine barnagtig-forfængelige Tanker? Sine Skoleguts-Fantasier om en Alexanders, en Cæsars, en Napoleons Storhed? Ikke engang sit Haab om engang at blive Minister, vilde han betro hende. Hun, der var saa oppositionel, syntes ikke om, at en ung Mand gik Regeringsveien. Hun vilde ikke kunne forstaa ham, maaske vilde hun le ham ud.

«Havde jeg blot en Smule af Deres Tro, [197] Deres glade Syn paa Livet», sagde han sukkende istedetfor at besvare hendes Spørgsmaal, «aa, da vilde meget bli' anderledes!»

«Pessimisterne siger, der gives ingen sand Lykke her», sagde Andrea, «jo, der gives én, at glemme sit lille Jeg, idet man arbeider for en stor Sag. Jeg har søgt efter min ringe Evne at gjøre dette, derfor er jeg ogsaa tilfreds».

Han saa paa den unge, freidige Kvinde, som hun stod der, frisk og smilende, med en Art Begeistring i de store, blaa Øine, omgivet af en italiensk Soldags hele Glød, Tramontanaen[k77] legte med hendes blaa Slør, der vaiede flot som et Modets og Haabets Signal – og han følte sig pludselig saa langt fra hende ... Det var, som om hun tilhørte en anden Verden end hans, en bedre og lysere ... Derinde i Solskinnet vandrede hun om med faste Skridt, mens han stod usikker tilbage i Mørket, i Ensomheden ...

«Om De ogsaa forsøgte derpaa – hvad? Tror De ikke, det vilde hjælpe Dem ud over Deres Melankoli?»

«Ja – find mig en Opgave – en, der er værd, at man sætter Livet ind paa den».

«Aa, jeg ved mange – men Departementsveien fører ikke til nogen af dem. Alle [198] Bureauchefs-Drømme maa De slaa ud af Hovedet. Thi De vilde jo leve, arbeide?»

«Ja, jeg vilde gjerne. Men Opgaven!»

«Jeg vil gi'e Dem to istedetfor en. – Der er saa megen Nød og Elendighed i Verden, saa megen Uret at afhjælpe, saa meget Ondt at bøde paa ... Deres Far er rig, De vil engang bli' Besidder af en efter vore Forhold betydelig Formue ... Om De anvendte denne til at hjælpe de Fattige og Undertrykte? Om De satte Dem til Maal at *leve* for den Del af Samfundet, som andre *døder*? Om De valgte Dem til Livs-Devise: '*For Kvinden, for Barnet!*'»

«For Barnet, for Kvinden!» gjentog han drømmende.

«Netop! Tænk paa Barnet, baade det fattige og det moralsk forkomne. Samfundet og Lovene har endnu gjort saa lidet for det. – Har De nogensinde kiget ind i et elendigt Arbeiderhjem og seet de stakkels Smaa der? Moderen er en liderlig Kvinde, Faderen drikker, – og Børnene er givet ganske i disse drukne og brutale Forældres Vold ... Dette er frygteligt, den mest tragiske Side ved Menneskelivet ... Børnene mishandles daglig og har de væmmeligste Exempler for Øie ... De trænger til Hjælp og Forsvar, til moralsk [199] Støtte, men hvem skal saa beskytte disse Stakler mod deres naturlige Beskyttere, Forældrene?»

«Hvor sandt!» mumlede Sverre, og han tænkte samtidig paa, at der gives Børn, hvis dannede Forældre hverken drikker eller slaaes – og at disse Børn maaske alligevel var de ulykkeligste ...

«Og saa Kvinden – ja, her taler jeg min egen Sag – men der er endnu saa lidet gjort for os. Kvinden har hidtil ingen Saga – et enkelt Kvindenavn blusser nu og da op i det menneskelige Udviklingsled, vi kalder Historie, men slukkes straks af et forvildende Hav af Mandsbedrifter og Mandsstorhed ... Enkelte Digtere og Tænkere har i vor Tid udtalt sig til vor Fordel. Det er vægtige Ord, som varsler godt – men dette er ikke nok ... Vi vil mere end Ord; *Gjerninger* maa der til ... Lovgiverne maa nu tage Sagen i sin stærke Haand. Lige-Stilling kræver vi ... Hidtil har vi hverken faaet Lov til at raade over vor materielle Formue eller udnytte vor aandelige Begavelse ... Det eneste, man tillod os, var at lide, lide uendeligt ... Udmærker vi os paa nogen Maade, ved Geni eller ved Arbeidskraft, trænges vi altid tilbage i Skyggen ... Optræder vi som Kunstnere, med Begavelsens [200] naturlige Ret, blir Anerkjendelsen *halv*, – De skulde blot høre, hvad for Historier Frøken Dagmar har fortalt mig, – arbeider vi som en Haandværker for vort Brød, blir Lønnen *halv*, og dog er Kvinden i sit Arbeide i Reglen mere taalmodig og udholdende end Manden ... Hvor denne Uretfærdighed oprører mig! ... Jeg erindrer, at da jeg satte min Skole igang derhjemme, saa vilde Præsten ...»

«Haha», tænkte Sverre, «slap det derud! Personlig Krænkethed».

«Nei, jeg vil forskaane Dem for, hvad jeg selv har lidt, hvordan man har søgt at gjøre mit Kjøn til Hindring for mit Livsmaal, Folkeskolesagen ... Jeg vil blot sige Dem, at jeg ikke kan forstaa de Mænd, som fremdeles gaar med paa at undertrykke Kvinden ... Hvis en Mand elsker sin Mor, hvis han har en Søster, som han agter og holder af, saa maa han ogsaa agte det Kjøn, hvortil de hører, og vise sin Agtelse derved, at han hævder Kjønnets Frihed og Selvstændighed».

«Jeg har aldrig været imod Emancipationen», søgte Sverre at føie ind. «Tværtimod!»

«I sit Hjem er Kvinden den Første, det kan Ingen nægte, der spiller hun en Dronnings Rolle. Hvorfor har hun da saa lidet at sige i det større Hjem, vi kalder Samfundet? [201] Ligger ikke her en stor Uretfærdighed til Grund, en Spotten af vor Intelligents, en Ringeagt for vore friske, uprøvede Kræfter?»

Sverre fandt det her passende at udstøde et lidet, sympatiserende Suk.

«En Kvinde, selv den bedste, er altid mere *smaalig* end en Mand – ja, nu gjør De store Øine – og dog er vor Natur igrunden noblere end Mandens. Man har nemlig altid holdt os tilbage i det *Smaa* i Livet, henvist os til Dagens Bagateller. Men giv os Frihed og Viden, Aandens Lys og Luft, og vi vil opnaa en *Storhed*, som Manden endnu aldrig har seet, men kun anende seet et Glimt af i sine bedste Drømme».

Andrea slog energisk ud med Armen. Hun havde talt sig blussende hed. De blaa Øine eiede Lyn, Kinderne brandt, og Musklerne om den fine Mund dirrede. I Talens Løb havde hun taget Hatten med det blaa Slør af sig, og det blonde Haar fik Lov at kruse sig rundt de smaa Øren og fremover Panden, som det selv lystede.

Sverre tog i et Blik det henrivende Billede ind i sin Sjæl. Han syntes, at hun var meget ensidig i sit Syn paa Kvindens Stilling, og dog imponerede hun ham ved sin Sikkerhed, [202] sin Tro, sin lyse Begeistring … Hvorfor havde han aldrig før mødt en slig Kvinde? Han turde ikke dølge for sig selv, at hans Opfatning af Forholdet mellem de to Kjøn havde været noget cynisk, han havde som sin Yndlingsdigter Heine,[k78] der i en af sine Skitser sammenligner de forskjellige Landes Kjøkken med deres brune eller blonde, fede eller magre Kvinder, seet Sagen mere fra et gastronomisk end fra et erotisk-idealt Standpunkt.

Hans Tilbøielighed for Andrea havde hidtil ikke aabenbaret sig som Kjærlighed, hint stille, varme Følelses-Væld, men som Passionen, der glødende og begjærende, kun drømmer om Besiddelse. Men idag kjendte han for første Gang noget, der i sin drømmende Renhed stod paa Kjærlighedens Grændse. Alle hans tidligere farveskjære Erindringer ilede til for ligesom at styrke denne ædle Følelse, der vilde arbeide sig frem mod Lyset. Han huskede sin første Barne-Ømhed for Moderen, han huskede den Skolekammerat, der havde været ham kjærere og troere end alle andre, og saa et lidet, gulhaaret Pigebarn, der havde udmærket ham paa Børneballerne, mens de andre Smaapiger lo af hans Keitethed.

Han havde en dunkel Længsel efter, at [203] den Verden, hvori Andrea vandrede, engang ogsaa vilde aabne sig for ham; der var nogle ømme Steder i hans Bryst, som under Andreas Hænder havde tonet lig klingende Tangenter, og enkelte ædle Skjønhedssyner blaanede i Fjernet som et forjættet Land ... Han havde en Trang til at sige hende dette, til at fortælle hende, at der foregik ligesom en Revolution i hans Sjæl, at han vilde forbedre sig og søge at blive god og opofrende som hun, at han elskede hende og i hendes Samfund vilde ind i Idealets Egne – men da han endelig, efter megen Grublen og Møie fandt nogle Ord, der tilnærmelsesvis skulde udtrykke hans Tanke, klang de saa komiske, saa forretningsmæssig stive, saa absurde, at Andrea slog op en høi Latter. Thi hvad Sverre sagde, disse søgte lyriske Fraser i Departements-Stil lignede mere et Uddrag af «Brevbog for Elskende», Kokkepigernes og Kudskenes ømme Raadgiver, end en sand, virkelig følt Kjærlighedserklæring.

Andrea lo fremdeles. Sverre blev ildrød i Hovedet og gik over til den anden Side af Veien.

Men denne Andreas Latter afgjorde hans Skjæbne.

[204] Sverre opdagede i denne Stund med uendelig Bitterhed, at han *ikke kunde tale Følelsens Sprog*, en Følge vistnok af den barbariske Tausheds Kultus, der herskede i hans Hjem. Thi Følelsens Udtryk, dets smeltende Nuancer, disse Ord, der smigrer som Kjærtegn, disse Kjærtegn, der skjules i et Ord, det maa læres, som man lærer et andet Tungemaal. De Vilde udstøder uarticulerede Lyd og river Næserne mod hinanden, vi Dannede har en Tale, fuldt udviklet, med vekslende, uendelig rig Form for hele vort Tanke- og Følelsesindhold.

Hvorfor stammede Sverre i dette Sprog, som andre unge Mænd kunde tale som Mestere?

Han saa mørkt paa Faderen, der gik nær ham, irriterende langsomt, han saa paa denne Far, der altid havde stagget og kuet ham, holdt hans Hjerteliv med Magt nede, kneblet hans Mund, hans Ungdoms Begeistring med dette iskolde: «Blir du sentimental nu?»

Naar Faderen kom med denne Sætning, virkede det paa ham som et Slag i Ansigtet.

Der var et Udtryk, næsten af vildt Had, i det Blik han gav Faderen.

Desværre skulde han nu aldrig blive [205] «sentimental» mere ... Andrea havde jo med Haanlatter forstødt ham ... Alt var forbi ... Han gled, syntes han, og sank

dybere og dybere ned i mørke, klamme Grunde, hvor Slimdyr kryber om i de forviltrede Tangmasser … Alle onde Drifter fik Overhaand.

[20]

Lyder havde indtaget Sverres ledige Plads ved Andreas Side. Fra sin Kant af Veien hørte Sverre godt, hvad de hviskede om. Det var om Violer. Lyder sagde, at den Viol, hun havde skjænket ham, endnu var frisk, han havde straks ved sin Hjemkomst sat den i Vand – og Andrea hørte paa ham med et Smil, der var ligesaa glad som undseligt.

Sverre knyttede ismug Haanden. Af Lyder lo hun ikke, men han forstod jo ogsaa at udtrykke sig. Det lød som et Digt, denne deres lille Samtale om Blomster. Sverre ønskede sig langt borte fra det hele Selskab.

Pehrsen fortalte Fru Storm nogle politiske Nyheder, han nylig havde faaet fra Hjemmet, og fik derved Anledning til at gjøre Udfald mod Venstrepartiet, «denne Flok af raabarkede [207] Bønder». Fru Storm rynkede Brynene og saa sig om efter Bistand.

Sverre ytrede, at det vilde være ønskeligt, om Adelen atter indførtes i Norge; om man ikke fik den arvelige, kunde man ialfald tage Carl Johans Forslag op igjen og indføre Person-Adelen.

«Nei, stop nu, gode Ven», sagde Skram med sit sødligste Smil, nu gaar De for vidt. Hahaha! Man maa virkelig bære Navnet *Pehrsen* for at komme med en slig «adelig» Ide. Hahaha! Sverre von Pehrsen, jo det klinger!»

Sverre bed sig Læben næsten tilblods, men det udfordrende Svar, som Skram frygtede, kom dog ikke. Sverre lignede deri Faderen, at han sjelden havde Kraft til at gjøre Skridtet fuldt ud, men altid maatte have en Bro aaben bag sig.

Pehrsen hævnede sig imidlertid over Skrams Uforskammenhed ved i en hviskende Tone at meddele Fru Storm et Par Smaahistorier, der ikke var synderlig smigrende for vor Billedhugger, om Pengelaan, han havde gjort uden at ville tilbagebetale, om hans selskabelige Paatrængenhed m. m., men endte sin slemme Omtale af den fornemsyge Kunstner med disse Ord: «Forresten er han min [208] gode Ven», den

ligesaa sædvanlige som karakteristiske Slutning paa de Attester, Pehrsen gav sine Bekjendte.

«Gud bevare mig for mine Venner etc.», tænkte Fru Storm og greb den første Anledning til at vende Pehrsen Ryggen.

Man passerede Indgangen til Kalixti Katakomber.[k79] Kampagnen laa aaben foran dem med fjerne, blaanende Bjergkjeder. Dagen blev varmere og varmere. Damerne begyndte at klage over Træthed, og da Skram foreslog, at man skulde raste et Øieblik og drikke et Glas Vin i en nærliggende «Capanna»,[k80] fandt denne Idé almindeligt Bifald.

Sverre, der ellers var Nøgternheden selv, tømte det ene Glas efter det andet. Fru Pehrsen saa hovedrystende paa ham. Mens Sverre drak, stirrede han uafbrudt paa Andrea, han slugte hende med Blikke, der blev dristigere og dristigere. Andrea havde kastet sin Mantille, og hendes Kjole, tricot-snever og blød, som Moden vilde det, lod hver skjøn Enkelthed ved hendes Former falde i Øinene, især naar hun raskt bevægede sig. Over dette Legemes Pragt glemte Sverre, at den unge Pige ogsaa havde en Sjæl, høi og rig nok til at møde de Bedstes. I hans Sind reiste der sig en stærk Reaction mod hans tidligere Beundring for [209] hende, han fandt i sin Forstødthed en ynkelig Trøst i at reducere hende til et «emanciperet og behagesygt Fruentimmer», hvis Modstand han higed efter at knuse i et brutalt, hadefuldt vellystigt Favntag, og derved hævne sig over hendes Latter.

Hendes snerpede Dyds-Fysiognomi var igrunden en Maske, som hun bar i Lighed med andre «Fruentimmer», han havde kjendt? Den, der i Skumringen kunde gaa alene og spadsere med Lyder som hun nylig, den, der havde koketteret som hun med hin unge Digter, kunde ikke have saa mange Skrupler? Dertil var hendes Samtale undertiden for fri, næsten æggende ...

Om han prøvede? Ubemærket af Moderen drak han et nyt Glas Vin.

Andrea, der led meget ved at se, hvordan man i Italien mishandler Dyrene,[k81] havde imidlertid kjælet for et stakkels, gammelt Æsel, der var bundet til Hyttedøren. Æslet havde et stort, blodigt Saar paa Ryggen, hvorpaa Fluerne satte sig. Hun jog disse smaa Bødler væk og bad Eieren om dog «for Madonnas Skyld» at pleie det syge Bæst. Og Lyder stod med forelskede Øine og betragtede Andrea, Æslet og Eieren ...

Vandringen fortsattes. Man saa i det [210] Fjerne allerede Cæcilia Metellas Grav. Pehrsen, der havde Lyst til at erfare noget mere om Monumentet, vilde atter blade i sit levende Konversations-Lexicon, men Sverre var nu ikke mere oplagt til at give det sædvanlige høflig-underdanige Svar.

«Ved ikke», sagde han kort. «Du faar se i Bædeker, som vi Andre. Der finder du al ønskelig Oplysning».

Pehrsen var nær ved at tabe Næse og Mund af Forskrækkelse. Dette var jo fuldstændigt Oprør af Sønnen. Han kasted et Blik, der lynte af Harme, paa Sverres vinglødende Ansigt. «Gutten maa være bleven gal – eller han har drukket for meget».

Endelig var man ved Maalet. Det berømte Gravmæle, hvor Cæcilia, Triumviren Crassi Hustru hviler, reiste sig lige foran dem, mægtigt og imponerende, i Form af et rundt Taarn, der takket og gulfarvet tegnede sig mod Horizonten. Rundt om det laa Campagnen, brun og grønlig i Nærheden, blaanende langt borte, hist og her dukkede op Akvadukternes storartede Buer, og over hele Billedet hvælvede sig en Himmel, saa lysmættet og blegblaa som kun Syden eier den.

Vort Selskab mønstrede Bygningens Indre, hvor det egentlige Gravkammer med Inscriptioner [211] m. m. er, og det ophøiede Sceneri i Omgivelserne. Pehrsen var igjen den Første, som afbrød den enthusiastiske Stemning ved at minde Fruen om, at det nu kunde være paa Tid at tage de smaa Proviantposer frem.

Skram valgte en liden, tør Plet et godt Stykke fra Taarnet – og snart laa vort hele Selskab mageligt leiret i Græsset, hvorover Plaids var bredte, og nød skæmtende en improviseret Frokost. Lyder var især oprømt. Fru Storm priste det italienske Solskin og drog, ikke uden en let Gysen, Sammenligninger med det bergenske Regnveir, Andrea morede sig med af Markblomster at danne en Guirlande om Vinflaskerne, en italiensk Skik; Skram beklagede sig, med Munden fuld af Pølse, over at han endnu aldrig, hverken hjemme eller ude, havde været buden til et Hofbal, hans høieste Ærgjerrighed, Fru Pehrsen spurgte, om det ikke var farligt at sidde i Græsset, hun havde læst saa meget om giftige Skorpioner – kun Sverre sad taus og forstemt.

Nu og da heftede han sit sorte flammende Blik paa Andrea, idet han langsomt smagte paa Vinen. Han pønsede øiensynligt paa noget Galt …

De Andre spiste og drak videre, men [212] Andrea reiste sig og gik tilbage til Taarnet. Hun vilde endnu engang se den mærkelige Frise, som smykker dets Tinde. For bedre at betragte disse fine Tegninger, der slynger sig i Form af Blomsterguirlander og Tyrepander, klatrede hun et Stykke op ad Muren, hun troede sig ene og heftede op sin Kjole, hvis Slæb generede hendes Stigen. Da saa hun, at Sverre, der ubemærket havde fulgt hende, stod lige nedenfor, med et cynisk Smil studerende Formen af hendes fine Smalben i den snehvide Strømpe – og istedetfor at beundre Frisen tænkte Andrea nu kun paa, hvordan hun bedst og hurtigst skulde slippe ned igjen. Stedet, hun just havde naaet, var farligt. Smaastene og Kalkstykker ramlede under hendes Fod.

«Ræk mig Haanden!» bad Sverre fremdeles med det samme Smil, «jeg skal hjælpe Dem».

Hun nølede og lod sin opheftede Kjole falde ned, hvad der dobbelt besværede hendes Nedstigen.

«Kom nu! – Slige Pariser-Kostumer egner sig slet ikke til Gymnastikdragter. De er for lidet rummelige. Giv mig saa Haanden! De kommer saa alligevel ikke ned alene».

Hun rakte ham, hvad han forlangte, gjorde et modigt Hop og stod frelst med fast Grund [213] under Fødderne; men Sverre slap endnu ikke hendes Haand, tværtimod, han trykkede den kun fastere.

«Hvorfor lo du af mig? ... Tror du ikke, at jeg elsker dig? ... Jo, jeg *kan* elske, du – slig, at du skal gløde og sitre derved som et Vesuv, forstaar du ... Og igrunden elsker du ogsaa mig – nægt det ikke. Hin Kvæld i «Foreningen» var du saa venlig mod mig, at jeg turde tro – det Dristigste ... Tvivler du om min Discretion ... Aldrig har jeg røbet den Gunst, en Dame har skjænket mig ... aldrig».

«Slip mig!» befalede Andrea og gjorde forgjæves Anstrængelser for at faa Haanden løs, idet hun med Skræk betragtede Sverres brune Ansigt, der glødede af Vin og vanvittig Lidenskab ...

«Ikke før du kysser mig ... du Stivnakke ... jeg er ikke den Første, du gi'er et Kys ... Sødeste, du», sagde han hviskende, stakaandet, og inden den overrumplede Andrea kunde hindre det, knugede han hende tæt, tæt ind til sig og trykkede et sugende Kys paa hendes Kind. Der stod en rød Plet igjen efter det.

Andrea rev sig løs med et Skrig. I samme Øieblik stod Lyder ved hendes Side. Han opfattede straks Situationen. Andrea [214] greb, skjælvende over alle Lemmer, hans Arm.

«Skammer du dig ikke?» raabte Lyder rasende, og det skyldtes kun Andreas snare Mellemkomst, at Sverre samtidig ikke fik et Slag i Ansigtet. «Fy! – Og det er dig, som vil være Adelsmand! Se først at lære lidt Æresfølelse, Gutten min, den mangler du endnu!»

Sverre og Lyder vekslede Blikke, mørke og truende som Tordenskyer.

«Hvad angaar dette dig?» spurgte Sverre. «Hvem har bedet dig komme hid? Har Frøken Storm beklaget sig? Har hun kaldt paa *dig*? Hvad Ret har du til at ville optræde som hendes Beskytter?»

Sverre talte med en kold, haanende Frækhed, en Frækhed saa uventet, saa grændseløs, at Lyders Harme gled over i Forbauselse, blandet med Sorg. Var dette Sverre, *hans* Sverre, Vennen? Der faldt som et Bind fra Lyders Øine. Han opdagede nu, at der aldrig havde været Venskab mellem dem, det var kun et Bekjendtskab, sluttet i Skolen, pleiet af Vanen.

«Hvilken Ret jeg har?» Andrea klyngede sig fremdeles til Lyders Arm, spændt, speidende, ræd for at den høie Ordstrid skulde kalde det [215] øvrige Selskab til og Skandalen saaledes blive fuldstændig. «Jo, det skal jeg ret forklare dig, endskjønt din nuværende Tilstand (han saa paa Sverres drukne Mine) just ikke opfordrer dertil. Som en ung, enestaaende Dame har Frøken Storm Krav paa enhvers Forsvar, der besidder Spor af Ridderlighed, desuden har jeg Landsmandsskabets Ret til at værne om hende, dette Landsmandsskab, som du saa sjofelt har forraadt».

«Tak! – Nei, nu maa De ikke gaa, bedste Frøken, men høre Deres Ridders Veltalenhed tilende. – Maaske han ogsaa har andre Rettigheder, naar det kommer til Stykket, haha!»

«Netop det har jeg», sagde Lyder irriteret, opflammet, «en Ret større end du og nogen ved!»

Han saa, lynsnart, ømt paa Andrea, det var, som om han bad hende om Tilladelse til noget, hun svarede ved at tage hans Haand og med høi, fast Stemme at sige:

«Lyder Brinkmann er min Forlovede».

Det suste for Sverres Øren, som om en Pileregn havde hvislet forbi … Han hørte ikke mere, han saa ikke mere … I denne Stund indbildte han sig, at han i Sandhed havde elsket Andrea, og følte hele Tabets og Forsmaaelsens Smerte … Han sank omsider [216] ned paa en Sten, uden en Taare, uden et Skrig … Hans Kval rasede saa meget værre, som den var bunden … Det stærke Solskin fornærmede ham og skar ham i Øiet, han vilde hele Naturen skulde være mørk og sønderreven, i Harmoni med hans eget Indre.

Hvorlænge han sad der paa Stenen, hensunken i sit fortvivlede Grubleri, vidste han ikke selv … Da han omsider saa op, var Andrea og Lyder forlængst borte. Han var ganske ene i Taarnet, men det forekom ham, at han i Fjernet hørte dæmpede Fryderaab, leende Tilstaaelser, en øm Hvisken – og han holdt Hænderne for Øret for ikke at høre mere.

Saa kaldte Fru Pehrsens ængstelige Stemme paa ham.

[21]

Rosenius, vor svenske Æsthetiker, var en af disse letfængelige, bløde, svage Naturer, der af Verden karakteriseres med Prædikatet «elskværdig», en tvivlsom Ros, der i Reglen kjøbes paa Personlighedens Bekostning, med umandige Indrømmelser til alle Sider, en villieløs Opgiven af sig selv.

Hans Kurmageri til Damerne var af høist uskyldig Art, saa platonisk, saa lidet begjærende, som man kunde vente det af en saa ideal anlagt Æsthetiker.

Hans Forhold til Fru Berner havde samme lette, lyriske Sving. At denne hans Forliebelse endnu ikke var ophørt, skyldtes Fruen, der forstod at fængsle ham ved noget Gaadefuldt i sit Væsen. En Mand forlader ikke gjerne en Kvinde, inden han har fundet hendes egentlige Naturgrund, afsløret den Karakterens [218] Hemmelighed, som gav hende Dragningens Ynde.

Det Problematiske ved Fru Berner var dog ganske let at raade; kun havde Rosenius endnu ikke fundet det ud.

Hun var en af disse midt i Legen snusfornuftige, blodløse Koketter, der er saa ofte skildrede i Romanerne, at man tilslut ikke tror paa dem, naar man møder dem i Virkeligheden. Trods sit «Cordelia-Øie» med «Solskinsregnen» og sine «Barnesmil» var hun i sit Hjerte kold som en Istap. Selv blottet for Følelse, fri for Sandselighed havde hun liden Anelse om, hvilken Virkning hendes behagesyge Opførsel, hendes Smil, Taarer og Haandtryk havde paa Mænd, der eiede baade Hjerte og Drift nok til at forelske sig. Hun legte som et Barn med Ilden. Det «morede» hende at se Mændene, disse «Skabningens Herrer» krybe for sig, at høre deres tossede Komplimenter, at le over deres Sukke og deres Digte til hendes Ære. Da hun selv ingen Lidenskab eiede, havde hun ingen Maalestok for, hvor vidt hun turde gaa i sin ufølte Følelses Udtryk. Engang, da hun vilde opnaa en eller anden Tjeneste af en Landsmand og Ven, kneb hun denne kjærtegnende bag paa Halsen for at gjøre sin Bøn mere indtrængende. Manden [219] blev ganske vild, men Fruen stod der med sit uskyldigste Barnesmil. Hun havde i Virkeligheden ikke tænkt paa, at et sligt lidet Fingertryk kunde gjøre «en ellers fornuftig Mand saa hidsig og desperat». Samme Mand – det var en yngre Maler – der troede sig opmuntret af

Fruen, hvem han betragtede som en Dame, med hvem man ikke behøvede at gjøre mange Omstændigheder, gjorde hende senere paa en ensom Spadseretur en Elskovserklæring, saa utilsløret og naturalistisk som vel muligt. Men da satte Fruen til hans store Forundring op den mest krænkede Mine, det var en dydsiret Lucretia,[k82] der skriger efter en Dolk, og tilslut græd hun saa bitterligt, saa hjerteskjærende, at den unge Maler stod der ligeoverfor hende ulykkelig og forvirret som en Skolegut, der er grebet i Fusk.

«Hun havde aldrig opført sig slig», stammede hun grædende, «at en Mand kunde faa Anledning til at fornærme hende saa blodigt. Hvad troede han dog om hende? For hvem ansaa han hende? Hun havde vist ham en broderlig Venlighed, men var dette Takken derfor?»

Og det Underlige var, at hun selv troede, hvad hun her deklamerede. Paa sine pirrende Nakkekneb m. m. tænkte hun slet ikke.

[220] Men den unge Maler faldt siden den Dag i Unaade; hun vilde aldrig mere omgaaes ham.

Og saaledes endte alle hendes Forbindelser. Der kom en Dag, hvor Elskeren blev paatrængende, han lutter Flamme, hun lutter Is, og saa skiltes de som to fiendtlige Elementer, der ikke kan flyde sammen.

Rosenius' Roman ventede kun paa denne Afslutning. –

Dagmar havde svoret i sit stille Sind, at det nu maatte være forbi mellem hende og Rosenius, at hun ikke vilde se ham mere. Men dette var et af disse Kjærlighedens overilede Løfter, der gives, for straks at tages tilbage. Jo mere hun tænkte paa ham, jo mere undskyldte hun ham. Hvorfor var hun egentlig vred paa ham? Hvad havde han da forbrudt? Havde han lovet hende noget, havde hun at besvære sig over brudte Eder? Nei, langtfra! Hvad kunde han gjøre for, at hun havde kastet sit tossede Hjerte som et Tæppe for hans Fødder? Om han traadte paa det, var det ikke hans Skyld. Man raader ikke over sine egne Følelser ...

Hun blev næsten rørt ved at tænke paa den Venlighed, han altid havde vist hende, hun trak frem af sin Hukommelse enkelte Ord, [221] der havde røbet mere Hjertelag end andre, nogle smaa Komplimenter, hun erindrede den klingende, myge Betoning, eiendommelig for Svenskerne, hvormed han havde sagt dem, og tilslut kom hun ved Kjærlighedens sublime Ulogik til det Resultat, at han ingen Feil havde mod hende, men at hun havde en Uret mod ham, hun havde en Afbigt at

gjøre ham, fordi hun i disse Dage havde gaaet om og surmulet og været ond paa ham.

Hendes Længsel efter at gjense ham blev stærkere og stærkere. Hun vidste, at han spiste i «Genio» hver Kvæld – hun havde jo før saa ofte spist sammen med ham der – men Tanken om, at Fru Berner ogsaa sad der, holdt hende tilbage fra at gaa derind. I Skumringen drev hun frem og tilbage i «Via de' due Macelli», hvor Trattoriet laa; hun standsede udenfor Trattoriets Vinduer med dets Udstilling af Fjærkræ og Grøntsager, og gjennem en Revne i Vinduesforhænget søgte hun at opdage, om han var der – og om han var alene.

Endelig kunde hun ikke styre sig mere. For at møde ham paany trodsede hun Gud og Djævelen, endog Fru Berners spodske Mine.

Hun aabnede resolut Døren til Trattoriet. [222] Han sad der og – o, Lykke! – uden hende. Han var ganske ene. Men at være ene likte ikke Rosenius, da kjedede han sig, tanketom som han oftest var.

Et straalende Smil hilste Dagmar Velkommen. Nu fik han da Selskab. Med svensk Galanteri sprang han op af Stolen, bukkede gjentagne Gange og hjalp hende med at faa Overtøiet af. Hun tog Plads ved samme Bord, ved hans Side.

Han beklagede, at han ikke havde seet hende saa længe, hun kom jo ikke mere i «Foreningen» om Lørdagsaftenen, han gratulerede hende naivt med hendes blomstrende Udseende (hendes blege Ansigt var bleven rødt som et Jordbær i samme Øieblik, hun traf ham), han komplimenterede hende i stærke, men velmente Udtryk for det Portrait, hun nylig havde sendt til Udstillingen ved «Piazza del Popolo», og tilslut fortalte han hende, ikke uden et lidet Suk, at Fru Berner desværre var upasselig (Dagmar aandede lettere), og at hun i nogen Tid maatte holde sig paa sit Værelse. At de havde været sammen, i Frascati, sagde han, var kun et Opspind af disse kjedelige Skandinaver, der ikke havde andet at bestille end at sladre og spadsere paa Monte Pincio.[n22]

[223] Dagmar lyttede til hans Ord, som var det Hjemmets Sange. Hun nippede samtidig til Chiantien og spiste sin «manzo bollito»[k83] med god Appetit; aldrig havde et Maaltid smagt hende bedre.

Mærkværdigt var det at iagttage, hvordan denne stoute Pige, der ellers i Følelsen af sin Kunstnerstorhed og sit Menneskeværd kunde være saa overmodig lige overfor sine Omgivelser, saa myndig i sine Domme, her, lige overfor Rosenius, der var

hende saa underlegen, – hvordan hun her blev taus, kritikløs og forvirret-beskeden. Hun belønnede hans tarveligste Spøg med et Udbrud af denne skarpe og dog musikalske Latter, der var hende eiendommelig, og hvergang hendes Blik faldt paa ham, fik det en egen blød, ydmyg Glans.

Et sligt Blik kan man finde hos tro Hunde af ægte Race.

«Men jeg har en Bøn til Dem», sagde han pludseligt og tegnede med uskrømtet Forvirring med Gaffelen paa Tallerkenen, «dog, der skal virkelig Mod til at fremsætte den».

Dagmar, der netop fyldte sit Glas, skalv saa paa Haanden, at Vinen spildtes.

«Ja, ser Frøkenen – naar man ingen Skjønhed er – et tartarisk Fysiognomi som [224] mit – saa kan man nok ha' Betænkeligheder».

Dagmars Forvirring voksede.

«Men det er snart Mors Fødselsdag – aa, jeg har en prægtig Mor, maa De tro – en, der holder af mig – og saa vilde jeg gjerne, at hun den Dag skulde faa en Overraskelse, der rigtigt kunde glæde hende. Naar en Mor er saa langt borte fra Gutten sin, blir det dobbelt kjært – ja, De forstaar mig?»

Dagmar maatte stammende bekjende, at hun ikke gjorde dette.

«Vilde De vel gjøre mig den Glæde at male mit Portrait?»

Dagmars Hjerte slog høit. Ja, dette var virkelig «Glæde». Male den Elskedes Billede! Faa Lov at være alene, uforstyrret sammen med ham, og fordybe sig i de kjære Træk alle de lange, tause Timer, han nødvendigvis maatte sidde Model for hende ... Da maatte hun erobre ham – da eller aldrig! – Hun vilde ikke grunde over, hvordan denne Bestilling var kommen, om Fru Berner her havde havt Hænderne med i Spillet, ved ondskabsfuldt at fortælle ham om hint Udkast til hans Portrait, eller om han her handlede ganske af egen Villie. Det var hende nok, at hun virkelig fik male ham.

[225] Hun sagde ham, hvor gjerne hun vilde det, og han blev saa glad derover, at han henrykt dreiede sin Knebelsbart. Hun drak for, at Billedet maatte blive saa godt, som hun ønskede det, og hun spurgte ham med stor Deltagelse ud om hans gamle Mor. Rosenius fortalte saa mange smukke Træk om denne og blev ganske rørt ved at erindre al Moderens Godhed. Dagmar mærkede, at han var en god Søn og det

gjorde ham hende endnu kjærere. Hun syntes, at Ingen kjendte Rosenius saa godt som hun nu. Verden forstod ham ikke, og derfor bagtalte den ham.

«Men nu er et Spørgsmaal tilbage», sagde Rosenius, om muligt endnu mere forfjamset end før, «det er det Pekuniære».[k84] Dagmar vilde slet ikke høre paa ham. «Jeg er desværre ikke meget formuende – jeg kjender vel de høie Priser, De faar for Deres Mesterværker – og jeg frygter for, at den lille Sum af fem hundrede Kroner, jeg kan afse til Billedet, ikke vil ...»

Dagmar afbrød ham. Om Penge brød hun sig ikke, det var hende en Fornøielse og et Studium, et *lærerigt* Studium at male et Ansigt som hans. «Man mødte ikke et sligt til hverdags», tilføiede hun rødmende; hans Pande havde en næsten græsk Form og saa [226] hans Øine med deres interessante Snit ... Nei, om Penge maatte han ikke tale, da fornærmede han hende. At Portraitet skulde være en Gave til hans gamle, kjære Mor – hun havde selv en Mor, som hun forgudede – kunde blot styrke denne hendes Beslutning.

Rosenius opponerede ikke mere. «Naar Portraitet er færdigt», tænkte han, «saa sender jeg hende Summen uden videre Ceremonier».

Han fulgte hende hjem, og da han ved Døren trykkede hendes Haand til Afsked, lovte han at komme allerede næste Uge og sidde for hende.

Men denne Nat sov Dagmar saa sødt, som hun ikke havde sovet paa længe. Hun drømte om sit fjerne Hjem, om Danmark og Bøgeskogen ... men dybt, dybt inde, under de silkegrønne Grenes Løvtag, paa de ensomme Stier, hvor Skogmærkerne vokser, gik et Par for sig ganske alene – og vel vidste hun, hvem disse to Lykkelige var ...

[22]

Det var Aften, efter Spisetid. Pehrsens sad alene i sine leiede, romerske Værelser, hvis Præg af Tomhed, af personlighedsløs Hotel-Smag mindede om deres triste Hjem i Homansbyen. Her var som der ydre Elegance, uden Spor af at kjærlige Hænder havde ledet og ordnet. Hvad vi kalder Hygge, denne Blanding af Comfort og Gemyt, manglede.

Pehrsen, Frue og Søn holdt paa med sin gamle Sysselsættelse: at tie. Fruen havde en Art rød Turban om Hovedet (det betød, at hun var lidende, og at hun ønskede denne Lidelse respekteret af Pehrsen ved større Hensynsfuldhed), Pehrsen røg med bevidst Nydelse af en lang Pibe, Sverre sad og dreiede de lange, smekre Fingre ind i hverandre, betragtende sine blegrøde, velsoignerede Negle. [228] Han saa bleg, næsten sygelig ud. Nu og da kastede Moderen et bekymret Blik paa ham.

Stilheden i Stuen var saa stor, at man hørte de Forbigaaendes Fodtrin ude paa Gaden og Kobberkarrenes Raslen ude i Kjøkkenet. Pigerne var beskjæftiget med at vaske dem ren.

Pludselig ringede det. Alle Tre skvat op.

Fruen førte Haanden med et klagende Udtryk mod sin Pande, og saa hostede hun. Hvad kunde denne Ringen betyde? Saa silde? – Og det var heller ingen sædvanlig beskeden Ringen, der melder et Besøg, denne var forretningsmæssig brutal, som naar Postbudet trækker i Klokkestrengen.

Paa et Vink af Faderen reiste Sverre sig og gik ud for at lukke op. Han kom tilbage med et Telegram i Haanden. I Taushed rakte han det til Faderen.

Pehrsen var som Handelsmand, der sad i stor Forretningsførelse, vant til ofte at modtage telegrafiske Depescher, og han aabnede den derfor med stor Sindsro.

Han læste den, skarpt iagttaget af Hustruen og Sønnen, læste den endnu engang, foldede den saa omhyggeligt sammen og stak den roligt i sin Lommebog. Fruen havde dog mærket, at Pehrsens forgræmmede Mundvig i [229] Sekundet havde bøiet sig dybere nedad – og dette vakte hendes Nysgjerrighed.

Pehrsen stak atter sin Pibe i Munden, den var udbrændt, han stoppede og tændte den – alt saa vanemæssig langsomt – og gik op og ned ad Gulvet, en Smule stilfærdigere, mere krøget end han pleiede.

Spørgende saa Hustruen og Sønnen paa ham; de anede, at der var sket noget, men vovede ikke at fritte ham ud.

«Far er død», sagde Pehrsen omsider, og pustede ud en lang, kruset Røgsky.

Fruen gjorde en Bevægelse, som om hun vilde ytre noget, maaske hun havde en eller anden konventionel Condolance-Frase paa Tungen, men saa mødte hun Mandens Blik – og taug.

Men Sverre holdt op med at dreie Fingrene om hverandre. Han saa ligesom bestyrtet paa Faderen, der fortsatte sin rolige, besindige Gang over Gulvet, uden at mæle et Ord videre. Der blev heller ikke fra nogen af Siderne talt mere om den Sag.

Tausheden blev tilslut trykkende, det var, som om den fortættede sig og kvælende som tykke Taager fyldte Værelset.

Sverre trak Pusten, som om hans Hals snørtes sammen.

[230] En Stund efter gabede Pehrsen. Man kjendte Signalet og gik tilsengs.

Det blev Nat. Alt var stille i Huset. Kun En vaagede. I et lidet, tarveligt møbleret Kammer som en Skoleguts, fuldt af Bøger og Papirer, sad en bleg, forlæst Yngling, halv paaklædt ved Skrivebordet, og undrede sig over, hvilke ugranskelige Dybder, der kan findes i et Menneskehjerte, hvad det kan dølge af Ondt og Godt, og drømte samtidig med Vemod om den Bedstefar, han aldrig havde kjendt, men af hvem han vidste sig høit elsket, denne gamle, skrøbelige Bedstefar, hvem hele Familien havde fornægtet, som man fornægter et forlorent Subject.

«Med hvilken oprørende Flegma Papa modtog Sørgebudskabet! ... Ak, om jeg døde imorgen, vilde han sikkerlig ta' sig det lige let ... Denne Mand er uden Hjerte – og denne Hjerteløse er min Far – men derover er det just, at jeg bryder mit Hoved itu».

[23]

Næste Morgen var Fru Pehrsens Hovedpine sporløst forsvunden. Ved Frokostbordet mødte hun i en straalende Sørgedragt, alt, hvad hun eiede af Stenkulsperler, af Jet-Smykker, af sorte Kniplinger og Fløielsbaand havde hun hængt paa sig.

I disse sorte Klæder var hendes brystsvage Bleghed dobbelt paafaldende. Hendes visnede Skjønhed fik noget sælsomt rørende ved sig.

Forundret, men ikke misbilligende saa Pehrsen paa hende. Selv bar han sin sædvanlige graa Dragt med det brune Fløielsbeslag og det gule Silkelommetørklæde stikkende frem af den venstre Brystlomme. Ikke engang et Flor om Hatten vilde han bære. Fruen fandt, at dette var et stivt Stykke, vovede dog ikke at opponere, men en indirekte Bebreidelse [232] søgte hun dog at give ham ved klynkende at sige til Sverre:

«Jeg har desværre kun lyse Handsker. Du maa være med mig i en Butik i Korsoen for at kjøbe mig et Par sorte. *Min* Sorg over stakkels Bedstefar maa være komplet».

Pehrsen brummede noget inde i sit Skjæg. Det lød som «Fruentimmer-Sludder».

«Ja, nu maa vi vel afsige Selskabet?» vovede Fruen at spørge, efter at have samlet Mod dertil et Par Minutter. «Du ved, jeg har allerede inviteret flere til næste Uge – Karnevalsdagene».

«Hvorfor?» spurgte Pehrsen koldt og forundret.

«Naturligvis – din Far – Skik og Brug», stammede Fruen, «og desuden ...»

«Hvad interesserer det Skandinaverne, at – Far (han havde Møie med at faa Ordet over Tungen, det var, som om han svælgte en Portion sur Medicin) ikke er mere ... Lad blot den gamle Mand faa sove i Ro! ... *Jeg* fortæller ikke en Sjæl om hans Bortgang».

Parolen var givet, Fruen og Sønnen forstod ham og vekslede Blikke, deres Opgave blev nu ganske at ignorere den sørgelige Begivenhed.

[233] Men gjennem Sverre fór en let Gysen ved Faderens Bemærkning.

«Er du syg, Gut?» spurgte Pehrsen, «jeg synes du tar af Dag for Dag».

«Stakkels Sverre!» sagde Moderen, idet hun fremfor Speilet, ikke uden et Suk, tog af sig, Stykke for Stykke, den nu unødvendige Sørgepynt, Stenkulsperlerne, Jet-Smykkerne, hele Stadsen, «han læser for meget. – Ogsaa inat har du studeret, Sverre! Jeg saa paa din Lampe imorges; du har siden igaar næsten brugt op al Olien, jeg bad Pigen atter fylde den».

«Det er godt, at Gutten arbeider», sagde Pehrsen, «det skader aldrig Ungdommen. Da jeg var i hans Alder, havde jeg allerede lært saa meget, at jeg kunde forsørge mig selv. Jeg skyldte ikke et Menneske noget, hverken Far eller Mor, ikke en Skilling».

Sverre gik stille og sky ud af Værelset. Naar Pehrsen begyndte paa det Kapitel, vidste han forud Fortsættelsen. Det blev kun en Ydmygelse for ham.

Fru Pehrsen foretog om Middagen flere Visitter. Hun gik ogsaa til Storms. Andrea var ikke tilstede, sammen med sin Forlovede sværmede hun om i Villa Borghese, men Moderen var hjemme, og de to Fruer fik sig [234] over et lidet Glas Likør en rigtig lun Passiar. Fru Storms Ansigt straalte af Liv og Glæde, da hun talte om Forlovelsen, der allerede for et Par Dage siden var bleven deklareret. «Lyder er den rette Mand for min Drea», sagde hun, «her kan man nok bruge det gamle Ord: to Hjerter, et Slag. Drea er ham maaske en Smule overlegen, hun vil bli' en myndig Hustru, men det skader jo ikke». – Det var de Unges Plan, fortalte hun, at reise hjem allerede om en Maaned, og saa ud paa Vaaren at gifte sig.

Fru Pehrsen lykønskede hende hjerteligt, og bad tilslut om hun og Andrea vilde besøge dem Fredag i næste Uge. Et ganske lidet Selskab, mest Landsmænd! Fru Storm blev forlegen og nølede med Svaret. Fru Pehrsen trængte ind paa hende, og tilslut bekjendte Fru Storm Sandheden, at Andrea neppe mere vilde have den Glæde at komme til Pehrsens. Andrea havde bittert beklaget sig over Sverre, og det med Rette.

Fru Pehrsen fik tilslut alt at vide.

Hvor hendes Moderhjerte led! Var dette den Sverre, der som Barn havde fulgt hende i Kirken og fromt sunget alle Salmer med?

Da Fru Pehrsen kom hjem, saa hun mere bleg og medtaget ud end sædvanlig. Hun [235] fandt Sverre alene i Salonen, men passerede forbi uden at tiltale ham. Saa tog hun den røde Silkedug, slyngede den som en Turban rundt Panden og lagde sig paa Sofaen, med Ansigtet vendt mod Væggen. Undertiden hostede hun.

«Du er vist syg, Mama?»

«Ja».

«Er det dit gamle Brystonde – eller er det Hovedpinen?»

«Aa, det er noget andet – noget endnu slemmere».

«Hvad er det da, Mama?»

«Jeg er syg over dig. Aa, at du, Sverre, kunde gjøre mig slig Sorg og Skam! Jeg forvinder det aldrig».

«Jeg, Mama! – Hvad mener du?»

Nu fulgte en Flom af Anklager og Bebreidelser. Fruen paastod, at han maatte være bleven afsindig, siden han kunde forgribe sig paa en Dame som Frøken Storm, saa elskværdig, saa respektabel.

Pludselig hørte man en Kræmten i Sideværelset og en Lyd, som om en Stol væltede.

«Er Pehrsen hjemme?» spurgte Fruen aandeløs og sprang op i Sofaen saa heftigt, at den improviserede Turban faldt af hendes Hoved.

[236] «Ja, han maa være derinde», svarede Sverre forstenet, lyttende. «Jo, han er der, jeg hører ham».

«Gud, saa er vi fortabte», hviskede Fruen og vred Hænderne, «han har lyttet ved Døren, som han pleier, og hørt alt. – Stakkels Sverre!»

Pehrsens Opførsel ved Middagsbordet bestyrkede tilfulde denne Tro. Saa ordknap og gnaven havde han sjælden før været; han vekslede et Par arrige Sætninger med Fruen, hvem han beskyldte for «Brutalitet», da hun tilfeldigvis kom til at gjøre en Bevægelse med Stolen, hvorved Bordets Glas og Flasker klirrede. Senere bebreidede han hende, at hun gjorde ham «ganske nervøs». Maden var heller ikke

efter hans Smag. Disse italienske Salater kunde han slet ikke fordøie, og alligevel vartede hun altid op med dem; altid gjorde hun ham imod.

Paa Sverre saa han slet ikke, men da deres Blikke engang tilfeldigvis mødtes, opdagede Sverre, at Faderen vidste alt.

Ved Aftensbordet var Pehrsen ligesaa ubehagelig. Denne forferdelige, ulykkespaaende, dræbende Taushed! Fruen var bleg som et Lig, hun var nær ved at besvime hvert Øieblik. Sverres Hænder sitrede, saa han slog [237] Vin udover Bordet, hvergang han skulde fylde sit Glas.

En slig Tortur var uudholdelig. Da heller den værste Straf, den slemmeste Skjændepræken!

Sverre reiste sig for at gaa, han kunde ikke holde det ud mere. Da brød Stormen endelig løs.

«Hvor vil du hen?» spurgte Faderen og stillede sig i Veien for ham.

«Jeg havde tænkt at besøge Skram. Han er hjemme iaften, og han har bedet mig om ...»

«Saa du synes, at denne skidtvigtige Skram, der altid kritiserer os, som om vi var det værste Bondepak, er en passende Omgang for dig? – Du blir hjemme! – Naar vil du da engang lære, hvad der passer sig?»

Sverre tog atter Plads. Som han sad der, stille og sammenkrøben, lignede han en Skolegut, der venter i næste Stund at smage Lærerens Spanskrør. Fruen sukkede saa dybt, som vilde hun opgive Aanden med det samme.

Men Pehrsen drev op og ned. Hans Mund havde dette tæmmede Udtryk, der røbede, at han kunde blive frygtelig, naar han slog sig løs og lod Vreden raade.

«Hm! Jeg troede, at naar man var *min* [238] Søn, saa havde man visse Forpligtelser ... Lidt almindelig Anstændighed, en Smule Moral kunde jeg vel forlange af dig – du, som jeg for mine surt fortjente Skillinger har givet den bedste Opdragelse – fine Skoler, Universitetet, Reiser. Istedetfor gjør du kun Skam paa mig. Er du en studeret Mand, maa jeg spørge, eller en drukken Kjørerslamp fra Briskeby, der om Kvælden tar fat paa skikkelige Tjenestejenter, som gaar Ærinder for sit Herskab? – Jeg har ingen Lærdom som du – jeg kan hverken Græsk eller Statsøkonomi, jeg havde heller ingen tosket Far, som kunde spytte i Børsen for

mig, mens jeg dovned mig og gjorde gale Streger – men Voldtægt har jeg endnu aldrig gjort mig skyldig i».

«Gud, doven har han aldrig været, Pehrsen», klagede Fruen, «det ved du godt … Og Voldtægt –»

«Ti, Kjærring!» svarte han lynende barsk og fortsatte saa sin Monolog.

«Hvorfor har jeg strævet hele mit Liv, hvorfor har jeg slidt og kavet sent og tidligt, var det ikke udelukkende for din Skyld, Gut, for at rydde Veien for dig, for at du skulde bli' til noget, noget større og bedre end jeg, for at du skulde komme frem i Verden og [239] vinde dig en høi Stilling, Ære og Agtelse … Og saa river du med et Slag ned – alt, hvad jeg møisommelig har bygget op. Saa sjofelt og gement, at … tvi for en slig Søn!»

Han spyttede ud til alle Sider.

«Far!» kom det fra Sønnens dirrende Læber; men det lød saa sagte, saa modløst. Var det en Protest, en Bøn, en Trudsel?

«Du maa, Pinedød, erindre, Gut, at uden mig er du Skidt og Ingenting – at du selv ikke eier en Øre, men at det er mig, som til Dato – du er nu fireogtyve Aar gammel[k85] – føder og klæder dig og gi'er dig Lommepenge. Se først at staa paa egne Ben og ernære dig selv istedetfor at være dine Forældre til Last. Naar du saa er din egen Herre, er det tidsnok at gjøre Skandaler. Men ikke saalænge du er under mit Tag, forstaar du – Knægt!»

Pehrsen, hvis Ideal var «det Fine», havde et enkelt Punkt, et eneste, tilfælles med virkelig fintdannede Mænd. Hans Stemme blev nemlig lavere, mere og mere dæmpet, jo høiere hans Raseri steg. Tilslut lød den som en svag, uhyggelig Hvislen.

Fruen var sunken tilbage mod Sofalænet. Hendes Hoved laa i en forkert Stilling som livløst mod Lænets Kant. Man kunde tro, hun var afmægtig. Det var jo hendes Skyld [240] altsammen. Hvorfor havde hun talt til Sverre uden at tage med i Beregningen Pehrsens stygge Skik at spionere ved Dørene? Og nu maatte Sverre, stakkels Sverre, lide saa frygteligt for hendes Tankeløshed …

Sverre var nu ligesaa dødbleg som Moderen. Hans lille Ansigt ligesom stivnede i Skræk, i Kulde, i Smerte. Et Par Gange førte han Haanden til Halsen, som vilde han kvæles, og han vædede de tørre Læber med Tungespidsen – Faderen havde fundet ud den ømme Side, hvor han bedst kunde saares.

Hans ungdommelige Stolthed, hans kjække Selvstændighedstrang laa knækket og blødende. – Nei, denne dødelige Krænkelse overlevede han ikke – eller der maatte blive evigt Fiendskab mellem ham og Faderen.

Sverres Taushed hidsede Pehrsen op istedetfor at berolige ham. Hvorfor knyede ikke Gutten, hvorfor forsvarede han sig ikke, hvorfor ydmygede han sig ikke? Ligeoverfor et godt angrende Ord af Sønnen, vilde al hans Harme smelte som Sne for Solen … Fandt ikke Sverre det Umagen værd at bede ham om Forladelse? Havde han saa liden Respekt for og Kjærlighed til sin Far?[n23]

«Men det siger jeg dig, Gut, at gjør du mig atter slige gale Streger, saa jager jeg dig [241] bort». Sverre sprang op, som om et glødende Jern havde hvislet fræsende henover hans Pande. «Jeg jager dig bort som en skabbet Hund».

Fra Sofaen kom en sagte Jamren. Det var Fruen. Og saa hostede hun, som om hendes svage Bryst skulde sprænges.

«Du behøver ikke – at jage – mig», sagde Sverre med en Røst uden al Klang, hvori en tilbagetrængt Hulken.

«Naa?»

«Jeg gaar af mig selv. – Farvel!»

[24]

Paa sin sædvanlige stille Vis forlod han Salen. Forældrene hørte, at han gik ind paa sit eget Kammer, men deri fandt de intet underligt. Efter hver huslig Strid pleiede Sverre at trække sig slig tilbage.

Dog, da en Stund efter Gadedøren aabnedes og faldt i igjen med et Smæld som efter en ilsom Løbende, blev Forældrene opmærksomme. Fruen tørrede sine rødgrædte Øine og saa paa Pehrsen. Han slog sine ned.

«Om vi keg ind i hans Værelse?» hviskede Fruen. – Det var tomt. Og det lille Portrait af Moderen, som hang paa Væggen over hans Skrivebord, var ogsaa borte.

Fruen jamrede høit, da hun opdagede dette. «Nu har du faaet det, som du vilde det», sagde hun til den bestyrtede Pehrsen. [243] «Han er løben bort fra os. Vi ser ham aldrig mere».

«Aa, han kommer nok tilbage», sagde Pehrsen, men han rystede saa i Knæerne, at han maatte læne sig til Bordet, «om ikke før, saa dog naar han er sulten».

«Og det siger du – hans Far – Saa ligegyldigt». Hun kastede sig over Sønnens tomme Seng og græd høit, klagende som et forladt Barn, der jamrer sig. «Aa, gid jeg var død, gid jeg var død! ... Naar skal dette kummerlige Liv ende? ... Aldrig Fortrolighed, aldrig Venlighed, aldrig et godt Ord ... Men jeg har et Hjerte, Pehrsen, og det ved du ikke ... du river i det, Stykke for Stykke, du dræber mig daglig, tommevis ... og du ved det ikke. Du har ikke engang villet tro paa min Sygdom». Atter fik hun en vældig Hostebyge. «Tror du da paa dette?» spurgte hun ham pludselig og viste ham Lommetørklædet, som det opspyttede Blod havde farvet, «eller kanske du mener, at disse Blodpletter ogsaa er 'Narreri og Affektation'. – Aa, du grusomme, grusomme Mand!»

«Sofie!» skreg Pehrsen med en vild Skræk i alle Miner, idet han greb krampagtig hendes Haand. «Du er døende – og du har tiet dermed. Det var Synd, stor Synd af dig. [244] Nei, du maa ikke gaa fra mig, du ogsaa! – Sofie! – Hører du, du maa ikke gaa fra mig».

Aar, lange, bitre Aar var gaaet hen, siden han havde givet hende hint fortrolige Fornavn, der mindede hende om Forlovelsesdagene. ... Og nu var det for sent, det følte hun.

«Tænk ikke paa mig», bad hun og søgte at kvæle sin Hosten. «Nu maa du kun tænke paa din Søn – *vor* Søn ... Bare han ikke har gjort en Ulykke paa sig ... Kanske han i dette Øieblik ... du ved, hvor ofte han har truet os med at ville tage ... aa, nei! det er umuligt! – Men skynd dig, Pehrsen! Gaa ud i Gaden og se efter ham. Maaske finder du ham».

Pehrsen ilede ud. Gaden var mørk, Himlen overskyet, en kold, hvas Vind blæste og ruskede i Pehrsens graa Haar. Han havde i Hastværket glemt at tage Hatten paa sig. Han søgte og søgte, men forgjæves. Det var allerede over Midnat, Gaderne var tomme, kun hist og her stod nogle Gendarmer paa Post. Pehrsen spurgte dem paa gebrokkent Italiensk, om de havde set en ung, sorthaaret Herre i lysegraa Vaarfrakke og med sort, rund Filthat fare forbi, men Gendarmerne forstod ham [245] ikke, de betragtede hans ubedækkede graanende Hoved og trak paa Skuldrene, troende, at det var en gal Mand.

Efter at have gjennemstreifet Smaagaderne, løb Pehrsen gjennem Korsoen, og tilslut (han havde ikke Mod at tilstaa sig selv den skrækkelige Anelse, som drev ham did) stod han forpustet, speidende, vild af Angst, ved Tiberens Bred. Ogsaa den var øde. Floden rullede mørk og uigjennemtrængelig forbi. Dens Brusen syntes at sige: «Jeg ved noget, men jeg fortæller det ikke», og denne sørgmodige Lyd blandede sig sært med den fortvivlede Faders Skrig. «Sverre, Sverre!» raabte han ud i Natten. «Hvor er du? – Sverre, Gutten min! – Saa svar mig dog! – Hvor er du? – Sig det! – Jeg er ikke mere sint paa dig. Kom tilbage! – Sverre! Kom tilbage!»

Et mat, ligesom haanende Ekko fra Murene var det Eneste, han fik til Svar.

Pehrsen angrede allerede sin Haardhed mod Sønnen ... Ja, han var gaaet for vidt! ... Han kunde ikke tilgive sig det selv! – Og saa den syge Mor derhjemme! – Hvilket Jammersbillede! – Alt sort i sort som Floden ved hans Fødder ... Ikke et Glimt af Haab i alt dette Mørke.

[246] En sand Helvedesangst sneg sig over ham, det løb ham koldt nedad Ryggen, det bragte Svedens kolde Draaber paa hans Pande og satte hele hans Krop i en sitrende, febersyg Bevægelse.

Aa, hvor han vilde være god og kjærlig mod Sverre, hvis han endnu var ilive, hvis han fandt ham igjen ... Han vilde bære ham paa Hænderne hele Dagen ... Han vilde sige ham alle de gode Ord, han hidtil af falsk Stolthed havde trængt tilbage ... hvor han holdt af ham, hvor han var lykkelig ved at eie en slig flink og flittig Gut.

Men hvis han nu aldrig saa ham mere ... Sverre havde mere end en Gang skræmt ham med Selvmord, men han havde altid leet deraf som af barnagtige Trusler. Men om han nu alligevel? ... Kanske han allerede var ...?

Nei, han turde ikke tænke denne skrækkende Tanke ud.

I Nøden lover den fromme Katholik Lys til den hellige Jomfru. Pehrsen var vel ingen Mirakel-Troende, men hans ængstede Faderhjerte gav Vorherre mange Løfter denne Nat, mens han stod der ved Tiberen, fortabt og skjælvende. «Hvis Vorherre blot vilde – – Blot dette Ene – – Ja, Vorherre, som læste [247] i Hjerterne, forstod ham nok – – Den gode, snille Vorherre ...»

Han hørte Fodtrin, der gav Gjenlyd i Stenbroen. Pehrsens Hjerte stod stille i spændt Forventning. Men Skridtene fjernede sig, istedetfor at komme nærmere. Et Øiebliks Overlæg, og Pehrsen sprang resolut efter Vandreren. Han indhentede ham. Det var en gammel, laset Mand, der med en Kurv paa Ryggen og en Lygte i Haanden gik og samlede Affald. Kludesamleren, der ræd frygtede for et Overfald, vendte sig truende om. Pehrsen ilede videre med en forvirret Undskyldning. «Pazzo!»[k86] mumlede Kludesamleren og tog beroliget op en Cigarstump af Rendestenen.

Det begyndte allerede at gry, da Pehrsen med uforrettet Ærinde sneg sig hjemover. Han var snavset af sin natlige Fart i de smudsige Gader, han rystede af Kulde for i næste Sekund at brænde som i Feber, og Vinden havde leget med hans graa Haar, saa at de nu hang som tjavsede Masser om Tindingen og ned i Øinene paa ham. Han havde slaaet Frakkekraven op over Ørene, og om sit bare Hoved havde han bundet sit store, røde Silkelommetørklæde, som virkede skarpt mod det skiddenblege, forvaagede Ansigt, der i det grelle Morgenlys saa dobbeltældet og furet [248] ud. En halv komisk, halv tragisk Skikkelse stod den gamle Mand, krøget og frysende, udenfor sin egen Dør og bankede paa.

Tjenestejenten var allerede oppe. Med store, søvnige Øine betragtede hun «il Signore» og hans sælsomme Hovedplag. Hun havde Lyst til at le af ham som af en morsom Karnevalsfigur, men da traf hun hans Blik, og Latterlysten stivnede i

Rædsel. Pehrsen styrtede forbi hende. I et Sæt var han opad Trappen. Et nyt Haab blussede op. Om nu Sverre ... mens han var borte ... det kunde jo tænkes ...

Han rev Døren til Salen op. Nei, Sverre var ikke kommen tilbage! – Med lukkede Øine og det blodplettede Lommetørklæde for Munden laa Fruen paa Sofaen. Hun lignede i sin blege Ubevægelighed et Lig. Hele Tiden havde hun ventet, hver Fiber var strammet. Den nedbrændte Lampe stod ved hendes Side. Hun var endelig sunket hen i en Døs.

Ved Pehrsens Komme slog hun Øinene op. Da hun saa, at han vendte tilbage uden Sønnen, lukkede hun atter stille Øinene. Men Pehrsen mærkede, hvordan den ene Taare efter den anden piblede ud gjennem de lukkede Laag.

«Er du nu bedre?» spurgte han.

[249] «Hvor er Sverre?» skreg hun. «Jeg vil ha' min Søn, min Søn! – Med mig blir det aldrig bedre, før du skaffer mig ham tilbage – – Han holdt af mig, ser du, han tog mit Portrait med sig – det var det Eneste, han vilde eie – af al din Rigdom ...»

Pehrsen kastede sig ned over Bordet og lænte Hovedet over sine korslagte Arme. Hans Ryg bevægede sig stødvis op og ned, og man hørte underlige, dæmpede Strubelyd – – Var det muligt, at Pehrsen, denne haarde Klippe, græd? Isaafald var det første Gang, tænkte Fruen. Hun havde kun én Gang før seet ham i slig Bevægelse, og det var dengang, da Executions-Forretningen fandt Sted i deres fallerede Bo.

Men hvor var Sverre? Var han flygtet ud i den vide Verden? Vilde han aldrig mere vende tilbage til Faderen, eller havde han allerede – –?

Næste Dag gjorde Husets Eier Anmeldelse til Politiet om, at en ung Fremmed var sporløst forsvunden. Politiet vilde nok vide at finde ham, død eller levende.

[25]

Dagmar havde travlt med at forskjønne sit Atelier. Hun havde af Skram kjøbt et gammelt Gobelinstapet, som denne i sin momentane Pengeforlegenhed vilde skille sig ved, den gamle Portière erstattede hun med en ny af rød Damask, og de luvslidte Stole overtrak hun med Silke af samme Farve som Portieren. Af sin Værtinde laante hun et lidet, antikt Bord, indlagt med Mosaik (det vilde tage sig godt ud, mente hun) og saa anbragte hun her og der friske Buketter af Roser og Camelier.

Næsten alle hendes rede Penge gik med til disse Udgifter.

Atelieret lignede tilslut et festligt, duftende Brudekammer; men det var jo ogsaa en Prins, en Elsket, hun ventede, sin Hjerteprins, vor svenske Æsthetiker.

[251] Titania[k87] favnede et Æsel, Dagmar gjorde Stads paa en Herr Rosenius.

Endelig kom han ...

«Nei, hvor vakkert!» var hans første Udraab, og det belønnede hende kongeligt for al hendes Møie. «Her skulde jeg ha' Lyst til at digte – Inspirationen vilde i disse Omgivelser komme af sig selv –»

De begyndte Arbeidet. Han tog Plads i Stolen paa Forhøiningen, hvor Lyset fra Vinduet faldt saa godt ind, og hun stod ved Staffeliet. Han spurgte, hvorhen han skulde vende sit Blik, og hun svarede, at han skulde se hende lige ind i Øiet. En skjøn, men farlig Opgave! – Undertiden faldt han ud af sin bestemte Stilling, og hun glemte at male, mens deres Øine, spørgende og undvigende, et stumt Ømhedens Sprog, sænkede sig i hinanden ... Nu og da smilte de smaat til hinanden som om de gjættede hinandens Tanker ... eller var det blot Situationen med dens nødtvungne Ro, som uvilkaarlig fik et Skjær af Komik? ...

Rosenius sad meget urolig, snart dreiede han sig hid, snart did, altid med Øiet paa hende. Dagmar maatte anmode ham om stadig at beholde samme Positur, hvis Portraitet skulde blive ligt. Han bad hende spøgende om at «corrigere» ham. Leende føiede hun [252] ham deri. Hans Haand, som hun havde placeret paa Stolens

fremspringende Arm, men som efterhaanden var dalet ned paa hans Knæ, uden at han vidste det, lagde hun tilbage paa dens oprindelige Plads. Hendes lange, bløde Haar, der duftede som af Violer, kom derved i Berørelse med hans Kind.

Begge fór sammen som om de havde brændt sig, og han syntes, at Duften af hendes Haar aldrig forlod ham ...

Lykkelige Timer! Stille og glansfulde gled de hen som Bølgerne paa en Solskinsdag glider over i hverandre ...

Hver Morgen Kl. 9 kom han og blev der lige til Middagstid, undertiden endnu længere – Tiden fik for disse To Vinger ...

Han «sad» saa gjerne, han kjendte intet til denne dræbende Kjedsommelighed, som ellers følger med en saadan lang, ørkesløs Stillesidden. For at adsprede ham, fortalte Dagmar ham Historier, mens hun flittigt brugte Penslen. En Dag fortalte hun ham ogsaa sin egen Historie, simpelt og usmykket som kun en ærlig Natur kan det. Hun lagde ikke Dølgsmaal paa noget, hun fortalte saavel om sin fattige Bonde-Herkomst som om al den Hjælp, hun havde faaet af «gode Mennesker» – «Mine Landsmænd er Hjærtefolket, ved De,» [253] sagde hun og viste ham tilslut, meget bevæget, Portraitet af sin fornemme Velgjørerinde, «min anden Mor».

«Men det er jo som et Eventyr af Andersen,» raabte Rosenius. «Slige Ting burde man skrive ned.»

«De kan jo gjøre det,» sagde hun drillende, «det er jo Deres Fag at digte.»

Hendes hvide Angorakat strøg sig imidlertid kjærtegnende op ad Rosenius, og Dagmar saa med Glæde dette. Et godt Varsel! – Katten var saa klog, den havde rigtige Instinkter. Fru Berner kunde den saaledes slet ikke like, men hvæsede ad hende.

Dagmar havde for Vane at nynne ved Arbeidet, naar dette lykkedes for hende. Hendes Stemme var frisk og blød, uden at være høi. Rosenius blev opmærksom paa Stemmens Skjønhed, og bad hende dog endelig at synge ud af fuldt Bryst. Hun gav efter, og fremdeles malende, sang hun for ham mange af disse yndige Folkeviser, hvorpaa Danmark er saa rig, det var om Roselille og hendes Mor, om Agnete og Havmanden, om Hr. Villemand og «hans Mø saa pur», om Marsk Stigs Døtre, om Ridder Hr. Oluf og Elvermøerne, om Prinsessen og Gangerpilten, og hundrede andre. Han fik aldrig nok af dem, og hun [254] sang saa gjerne, ikke alene fordi saamange skjønne Barndomserindringer knyttede sig til disse Viser, men hun slog

ogsaa ham sammen med Visernes Helte, han var hendes Hr. Olaf, Hr. Villemand, Havmanden, altsammen.

Imidlertid sad Rosenius som i en Drøm paa det vidunderlig stille, af Blomsterduft og Melodier fyldte Atelier, hvis tykke Mure hindrede Gade-Larmen at trænge ind. Hans æsthetiske Sans fik her saa megen Næring. Disse Purpurroser, disse alabasterhvide Camelier i de store, pompejanske Vaser, dette Bord af Mosaik med dets fine Arabesker, disse brogede Stoffer af Silke og Fløjl, alle disse rige, forskjelligartede Kunstgjenstande, der findes i en Malers Arbeidsrum! Og saa hun, Dronningen i denne Kunstverden! – Hvor morgenfrisk stod hun ikke der fremfor Staffeliet! Hvor denne lyse Robe med de røde Silkekvaster passede til hendes slanke Figur, og hvor denne røde Koral-Kam fremhævede Haarets mørke Kolorit! Han ønskede i denne Stund selv at være Maler for at kunne i Farver skildre hende.

Mens hun sang for ham og fortalte ham sine Historier, saa han uafbrudt paa hende, og opdagede tilslut, at hendes mørke Øie var «eine unergründlich süsse Nacht» (han havde [255] nylig læst Lenau)[k88] ja han opdagede endelig, at hun var skjøn, med noget af den romerske Kvindetypes Høihed over sig – skjønnere end hans tidligere «fästmö», skjønnere end den lille, vimsede Fru Berner. Og mens hun malte videre, skrev han i Tankerne et Digt til hende, Rimene fandt han ikke i Øieblikket, men i Raastof vilde Digtet omtrent lyde saaledes:

«Yndige Dagmar – høie Kunstnerinde – du Nordens Angelica Kaufmann[k89] – Du bærer med Rette samme Navn som en af Historiens fagreste Kvinder, hin Danmarks uforglemmelige Barnedronning – thi det er mig som om al Danmarks Poesi samler sig i din fortryllende, storslagne Skikkelse. – Du er fin og blød som Bøgebladet, naar det en Vaardag aabner sit silkegrønne Hylster, – frisk og sund som den salte Bølge, Sundet vælter mod Klinten, og ligesom Lyngblomsten paa den Hede, hvor din Vugge stod, er du enkel, skjøn og beskeden – I din Gang er der en bølgende Takt, som minder om Danmarks gyldne Agre, naar de modne vaier for Vinden – o, du, min fine Lyngblomst, hvor jeg elsker dig – lad mig faa hvile i din Skygge, grønne Bøgeblad, vai for mig, du Ager af Guld, brus for mig, o, du Sundets friske Vove – ja, brus og syng for mig –»

[256] Hvordan han vilde bringe sine tidligere Opfatninger af Dagmar som «Sagakvinde» og «Romertype» i Samklang med dette sidste Produkt af hans Muse, blev hans egen Sag. Han var jo Æsthetiker, og Folk af hans Slags har jo Lov til at være en Smule ulogiske og vekslende.

En Dag klagede han over Tørst. Dagmar bragte Sukker, Vand, Citroner, og lagede ham den deiligste Limonade. Han fulgte henrevet hver Bevægelse af hendes hvide, lidt farvesmudsede Haand, naar hun trykkede den gule Citronskal og lod Saften sprøite ud. Han kunde ikke noksom rose Drikken.

Siden fik han hver Dag et Glas Limonade. Intet kan være ufarligere end denne Drik, og dog lod den til at virke berusende som Vin paa Rosenius. En Dag gjorde han hende, efter at have nippet til Glasset, en forblommet Kjærlighedserklæring.

Havde Dagmar, i Erindring om Kjæmpeviserne, skrevet usynlige Elskovsruner[k90] paa Citronens fine Hud?

En anden Dag bragte han hende Digtet i fuldfærdig Stand. Versene var saa pompøse, Rimene saa klingende, man kunde tro, det var skrevet af Tegnér. «Til Nordens Angelica Kaufman», hed det.

[257] Dagmar fandt sig just ikke smigret ved denne Sammenstilling, de Billeder, hun havde seet af Tydsklands forgudede Angelica, Goethes Romer-Veninde, havde ikke tiltalt hende særdeles, men Digtet selv glædede hende meget.

At Fru Berner nys havde faaet et lignende, lod Dagmar til at ville glemme.

Hin Dame var fremdeles upasselig[k91] og nødt til at holde sig hjemme. Onde Tunger paastod, at den norsk-svenske Attaché søgte at forkorte hende denne ufrivillige Ensomhed ved at aflægge hende hyppige Besøg.

Imidlertid spiste Dagmar Aften efter Aften sammen med Rosenius i «Genio». – De To alene! – Hvilken Lyksalighed! – Hun var saa glad i Øieblikket, og vilde slet ikke tænke paa Fremtiden.

Havde han ikke paa en Vis friet til hende? Og med sin «fästmö» derhjemme havde han jo brudt forlængst – Han var fri – Hvad var der saa iveien?

[26]

Skram sad alene i sit Studie og morede sig med at være gnaven. En sammenkrøllet Avis laa ved hans Fødder. Døren til hans Beboelsesværelse, der laa ved Siden af Studiet, stod aaben. Saa gik han derind og gjorde alt for at glemme «den fordømte Kritik». Han klimprede paa sit Piano, han gyngede sig i Lænestolen, rygende en Cigaret, han bladede i en Roman af Brødrene Goncourt (Skram læste næsten aldrig norske Forfattere), han prøvede sin nye Pariserdragt fremfor Speilet (Monsieur Loiseau havde desværre gjort hans Maal noget større, mens han fremdeles var lige mager), men ingenting kunde adsprede ham, ikke engang den lille Ærgrelse over Pariserskrædderens Feilgreb. Han gik tilbage til Studiet og rodede i Kummen med Visitkortene, men den ellers saa styrkende [259] Tanke paa hans fornemme Bekjendtskaber formaaede idag ikke at sætte ham i Stemning.

Han skelte modstræbende hen til den sammenkrøllede Avis paa Gulvet. Han havde i sin første Harme kastet den did. Saa greb han den pludselig. Jo, han maatte endnu en gang læse det! Stod det der virkelig, Sort paa Hvidt, at alle hans herlige Billedhuggerværker, disse Skjønhedsskikkelser med Kniplinger og fine Frisurer kun var «Modedukker i Sten».

Hvilken Uforskammethed!

Han havde nylig sendt hjem til Udstillingen i Kristiania et Par af sine nye Arbeider og «Morgenbladet» havde straks grebet Anledningen til at læse den elegante Kunstner Teksten. Havde det endda været «Dagbladet», det kunde han tilgive, hine Bønder forstod ham jo ikke, men «Morgenbladet», hans eget Parti, hvis intelligente Kritikkere var hans Kammerater. – Her maatte stikke en Kabale under.

«Digteren har dog Ret,» mumlede han og citerede: «Du store Blad, som gjøder med Skandalerne»,[k92] idet han forbitret, Stykke for Stykke, rev Avisen isønder, og kastede Resterne i Papirkurven. Et nyt Citat, yndet af [260] miskjendte Storheder, faldt ham ind, og han deklamerede:

> «Es liebt die Welt das Strahlende zu schwärzen,
> und das Erhabne in den Staub zu ziehn.»[k93]

Ligesom de fleste Kunstnere affekterede Skram en knusende Ringeagt for Kritikkens Dom, mens han i Virkeligheden tog sig meget nær den ubetydeligste Dadel, og i flere Dage kunde ærgre sig over en saadan «literær Snob, anonym Skribler, gemen Penneslikker» m. m. Af slige Skjældsord havde han et helt Lager.

For at forøge hans Misstemning havde han samtidig med Anmeldelsen (der var sendt ham af en «god Ven», af hvem man jo altid faar slige behagelige Nyheder) modtaget et Brev fra sin gamle Søster, en Dame, der udmærkede sig ved en djærv, hensynsløs Aabenhjertighed.

«Mens du,» skrev hun, «dernede i Rom omgaaes med Baronesser og Markiser, og hvad alt det Fantepak heder, og sjokker fra det ene Selskab til det andet, *arbeider* (dette var to Gange understrøget) dine Kolleger og vinder sig Navne, der ganske fordunkler dit – og du er dog den Ældste af dem. A. har, som du vel ved, faaet Medaille paa Salonen, B., der for Tiden studerer i Paris, er paa Veie at blive en berømt Mand. Rom er en Drømmeby, du bør bort derfra saa snart som muligt trods [261] alle de 'fine Kredse', som du omtaler, trods alle de gamle Antikker i Vatikanet og Capitol. Det er den nøgne, levende Model, du bør studere, ikke det døde Grækerbillede, og endnu mindre – Modejournalerne! Dette burde du selv indse og spare mig for at sige dig Ubehageligheder, men jeg mærker, du er slaaet ind paa en gal Vei, og saa kan jeg ikke tie længer. Det er min Pligt som Søster at tale, du ved, hvor jeg holder af dig ('Gamle Heks!' udbrød her Skram). Paris er nu den eneste, den rette By for Kunstneren. Der forstaar man at arbeide og der er *Natur* og Sundhed i Kunsten, ingen *Mode*-Nykker! – Gaa til Paris, til Paris!»

Ogsaa hun, den gamle, sære, men tro Beate talte om «Moden». Skulde det være en Hentydning? Han skummede af Raseri, og for at berolige sig nogenlunde, maatte han tilbagekalde i sin Erindring alle de smigrende Udtalelser, Ministre, Grever og andre «Højtstaaende» havde ladet falde om hans Kunst.

Han arbeidede jo ikke for «Plebsen». Dertil havde hans Smag altid været for fin. Hans Publikum havde altid hørt til «le beau monde».

Han gik omkring mellem sine Statuer og Buster, han saa paa dem med ømme Faderblikke, [262] han strøg kjærtegnende hen over dem og mumlede: «Saa I er Modedukker, I? Alle sammen? Haha! – Nei, disse raa Normænd forstaar sig ikke paa Kunst, paa sand Kunst, det er Sagen! – Og Søster Beate er jo halvfjollet, hun gaar i Barndommen. – Hvad kan *jeg* lære i Paris. Jeg var til længe før man talte om alle disse Gyplinger, der nu holer sig Medailler paa Salonen og andetsteds. – Naar man engang er Mester og har faaet Stempel derpaa, sætter man sig ikke atter paa

Elev-Krakken ... Jeg har jo et Marked allerede, jeg har Bestillinger, hvad bryr jeg mig saa om hin misundelige Vinkelskriver i Skandalbladet? Det er sandsynligvis en forulykket Kunstner, der nu hævner sig paa mig, der er heldigere situeret –»

Og saa trøstede han sig saa godt han kunde.

Det bankede. Lyder kom ind, og blev noget surt modtaget. Han var jo ogsaa en af disse «raa Normænd», der ikke forstod sig paa Kunst. Aldrig havde han sagt en Kompliment over hans Mesterværker, aldrig gjort en Bestilling – og Lyder var dog formuende.

«Gaar du i Selskabet hos Pehrsens?» spurgte Lyder, der vant til Skrams Lunefuldhed, [263] tog Sagen meget rolig. «Det skal jo være imorgen.»

«Nei,» svarede Skram tvært. «Hvad har jeg der at gjøre? Disse Mennesker er mig for hjemmebagte, de har ingen «*bon ton*».[k94] – Pehrsen har endnu ikke været hos mig, derimod har han, ligesom Rosenius, bestilt sit Portrait hos Frøken Lunde, ja, saa siger man. – Den Tølper! – Igaar havde jeg forresten Besøg af Monsignore Parini – ja, du kjender vel ham – han staar paa Nippet til at blive Kardinal, er en god Ven af Paven.»

Skram gjorde her en kneisende Bevægelse som om han selv stod paa intim Fod med hans Hellighed.

«Har ikke den Ære,» sagde Lyder tørt.

«Nei, med Pehrsen omgaaes jeg ikke mere! Der er[n23a] en gammel, adels- og ordensgal Nar. – Ved du, at han i Hemmelighed har været oppe hos Ministeren, i den Tro, at denne kunde skaffe ham en Dekoration i Knaphullet. – Den Dumrian indbilder sig, at Ministeren gaar med Lommen fuld af Olafs- og Wasa-Ordener som Børnene med Tinsoldater, og at han blot behøver at gjøre et Greb i Lommen og derved lyksaliggjøre en Persen eller Paalsen ... Ministeren lo hjerteligt, da han fortalte mig Historien. – Pehrsen havde tilbudt sig, det skulde [264] være et Slags Vederlag for den ønskede Orden – at understøtte nogle 'nødlidende Skandinaver' inden vor Forening. Hahaha!»

Lyder deltog ikke i Latteren.

«Apropos, du har vel læst 'Morgenbladet'. – Er det ikke skjændigt? – 'Modedukker!'»

«Kritiken var streng, kjære Skram, men mon der ikke var noget sandt i den?»

Det søde, næsten stereotype Smil forsvandt ganske fra Billedhuggerens Læber.

«Hvad mener du?»

«Ja, du gi'er mig Lov til at være oprigtig? – Se den Buste der! – Ansigtet forsvinder aldeles under en stor Rembrandts-Hat med lang Strudsfjær. Det forekommer mig som at hugge ud Fjærens hundrede Krusninger har været dig det Væsentlige. Jeg for min Del bryr mig ikke om sligt Mode-Stads. Det er noget Krimskrams, synes jeg – ja, nu har jeg snakket lige ud af Posen.»

Skrams Ansigt blev surt som Eddike. Atter «Moden»! – Idag har hele Verden sammensvoret sig mod mig, tænkte han og mumlede mellem Tænderne «Norsk!» hvad der for ham i dette Øieblik var synonymt med «Torsk!».

En Stund stod begge tause.

«Der blir forresten ikke noget Selskab af [265] hos Pehrsens,» sagde omsider Skram, «du ved vel, at Sverre er rendt væk.[n24] Ingen ved hvor, og nu er Politiet sat i Bevægelse for at finde ham. – Ja, jeg forudsa' jo, at det vilde ende slig. – Husker du ikke vor Samtale dengang? – Naar man har en slig gammel Grinebider til Far, en Mand, der *tier* Folk ud af Huset, saa –»

«Umuligt!» raabte Lyder overrasket. «Naar er det sket? – Stakkels Sverre!»

«Ja, Enkelthederne ved jeg ikke. Det maa du spørge Familien om.»

«Det vil jeg virkelig, og det paa Stedet,» svarte Lyder, greb sin Hat og gik, glemmende over Sverres Skjæbne, at han havde fornærmet Skram, der besvarede hans Farvel med en lang, uhyggelig Fløiten.

Ligesom alle ædle Hjerter glemte Lyder over en Fjendes Ulykke al Uret, som denne før havde tilføiet ham. Han erindrede blot, at Sverre engang havde været hans Ven, og at denne Ven nu var ulykkelig.

[27]

Ja, Sverre var ulykkelig! – Da han hin Nat flygtede bort fra Hjemmet, havde han først irret omkring i Gaderne uden Maal. Nattevinden kjølte efterhaanden hans kogende Blod. Ovenpaa Raseriet kom Reflektionen. Han satte sig modløs paa en Trappesten. Fra sin vilde Sorgs Høide steg han nødtvungen ned til den nøgterne Betragtning af Situationen.

Et slog han fast. Han vilde ikke mere vende tilbage til Faderen. Men hvor skulde han saa ty hen? Af Venner havde han desværre ingen! Med Lyder havde han brudt og han vilde ikke udsætte sig for en ringeagtende overlegen Behandling ved at opsøge Skram. Maaske denne først holdt en Moralpræken for ham og siden med Magt førte ham tilbage til [267] Faderen, som en Skolegut, der er deserteret fra sine Lektier.

En Gaslygte stod i Nærheden. Han reiste sig, og ved Lygtens Skin undersøgte han sin Portemonnaies Indhold. Det var tarveligt nok! – Han regnede op igjen og op igjen, men Resultatet blev dog det samme: 13 Lirer og 5 Cent. – Med det kom man just ikke langt.

Hvorfor havde dog altid Faderen holdt ham saa knapt? Havde han nu havt Penge nok, kunde han kjøbt sig en Jernbanebillet til Wien, hvor han havde en god Bekjendt, en ung Læge, som studerede der. Denne kunde saa hjulpet ham videre.

Han erindrede, at han her i Rom havde et Par italienske Omgangsvenner, nogle unge, snusfornuftig-überschwängliche[k95] Studenter, men til disse Kammerater, der «tænkte i Positiv og talte i Superlativ», havde han ikke stor Tiltro. Neppe en af dem vilde give ham Husly.

Han begyndte atter sin planløse Vandring gjennem Gaderne. Uden at han vidste det, havde han passeret Tiberen, og var paa den anden Side i Trastevere. – Et lidet, elendigt Hus med en Lygte foran det prangende Dørskilt vakte hans Opmærksomhed. Han havde før engang paa sine Spaserture seet det.

[268] «Albergo della Luna» stod der og en gul Halvmaane var malet paa Skiltet.

Om han tog ind i dette simple Værtshus? – For sine faa Lirer kunde han leve der skjult et Par Dage, og saa se Tiden an. – At banke paa et fint Hotel, nyttede ikke. For det første vilde det være saa kostbart, desuden vilde man neppe modtage ham, der kom uden al Bagage.

Den Nat sov Sverre i «Albergo della Luna», hvis man kan kalde disse hans urolige Feberdrømme for Søvn. Hele næste Dag sad han inde som en Fange; man bragte ham Maden paa hans Værelse. I Skumringen først sneg han sig ud og søgte op en af sine romerske Bekjendte, en ung Literat, hvem han bad om at skaffe sig lidt Afskriverarbejde eller nogle Sprog-Informationer. Sverre skrev nemlig og talte de fleste moderne Sprog med samme Lethed, et Fortrin hos Sønnen, hvorover Pehrsen, der selv kun kjendte en Smule Engelsk, var meget stolt. – Ja, han vilde nu for Alvor ernære sig selv! – Heller lide Nød og Sult, men være uafhængig, end derhjemme i al Husets Overflod blive hundset af Faderen.

«Mama vil ta' sig det mest nær,» tænkte han og saa længe paa Moderens Portrait, som han havde hos sig. «Hun vil savne mig, Stakker! – Men hvad er der at gjøre ved det?»

[269] En Middag hørte han, at Værten hviskende talte med en Politibetjent. «Mache,»[k96] sagde Betjenten til den bestyrtede Vært, «non é un ladro, caro Padrone, ma un Signorino, un Galantuomo – Solamente un poco pazzo.»[k97]

Sverre sitrede. Var man paa Sporet efter ham? Det var jo om ham, man talte. – Nei, Gudskelov, Tyv var han endnu ikke –

En halv Time efter kom Faderen til ham. Politiet havde givet ham Underretning – og han havde maattet betale en god Douceur derfor.

Sverre sad netop og grublede over sin Portemonnaies Tomhed. Han havde betalt Værtens Regning for disse Dage, og havde nu blot et Par Soldi tilbage. Iaften maatte han desværre gaa sulten tilsengs, hvis ikke Værten gav ham Credit. Ved det uventede Syn af Faderen tabte han Portemonnaien paa Gulvet og dens faa Kobbermynter rullede udover.

«Hvad vil du?» stammede han, paa engang trodsig og bange.

Da Pehrsen mærkede, at Sønnen var i god Behold, frisk og sund, glemte han alle sine Forsætter om at vise Mildhed og Overbærenhed. Det gik ham som hine Katholiker, der narrer Madonna for alle de i Angstens Stund lovede Gaver.

[270] Hans Henvendelse til Sønnen lignede mere Trusler end Bønner, men hverken gode eller onde Ord gjorde nu mere Indtryk paa Sverre. Han holdt fast paa sin engang tagne Beslutning med en sløv Urokkelighed, der paa engang forbausede og imponerede Faderen, der var vant til, at Sverre viste ham blind Lydighed.

«Men hvoraf tænker du da at leve, Gut? Du kan da ikke bo her i dette Hul hele din Tid!» Han betragtede Værelset med dets værkbrudne Stole, en Jernseng som paa et Hospital og et Krucifix paa Murvæggen. «Med disse» – han pegte paa Smaaskillingerne paa Gulvet, «kommer du ikke langt, og andre Penge har du vel ikke? Din Fremtid –»

«For min Fremtid skal jeg selv sørge. – Vær rolig!»

«Se, se!»

«Jeg blir foreløbig boende her – En italiensk Ven har lovet mig noget Afskriverarbeide – Og saa vil jeg levere Oversættelser – denne Gang skal du ikke hindre mig lige som sidst i Kristiania –»

«Haha! – Ja, dermed skal du bli' rig! – – Barn! – Kom saa! – Jeg betaler Værten. Marche!»

Sverre rørte sig ikke.

[271] Pehrsen gik, ved Døren standsede han som om han havde faaet en Idé.

«Din Mor la'r dig hilse.»

«Hvorfor kom hun ikke med dig?»

«Fordi hun holder Sengen – hun er syg – meget syg. – Hun vilde endelig staa op og springe herned til dig, men Lægen forbød hende det ... Hun havde heller ikke havt Kræfter dertil.»

«Men hvad feiler hende da?» spurgte Sverre angst.

«Det er Brystet – hun spytter Blod – Gud ved, hvorlænge vi kommer at beholde hende.»

«Og det siger du mig først nu! – Stakkels Mor! Stakkels Mor! – Og jeg er maaske Skyld deri?»

«Hun fik et Anfald samme Nat, du forlod os.»

Sverre sank ned paa Sengen. Da han saa op, var Faderen borte. Pehrsen vidste vel, at den skjulte Bøn i Hilsenen fra hans syge Mor vilde virke mere end alle hans Overtalelser.

[28]

Ved Lyders Komme udreves Sverre af sine triste Betragtninger. Ikke den mindste Bevægelse røbede, at han følte nogen Glæde ved at se sin gamle Ven. Flegmatisk, let forundret betragtede han ham.

Lyder rakte ham Haanden, det slog ham, hvor disse faa Dage havde ændret Sverres Udseende. Han var gusten i Ansigtet, Trækkene saa slappe, og Øiet havde et stivnet, saart Udtryk.

Men Sverre modtog ikke hans Haand.

«Vær nu fornuftig, Sverre – Tænk en Gang over vort Forhold – Er det mig eller dig, som har havt Uret? Jeg har aldrig gjort dig noget Ondt, du derimod har fornærmet min Forlovede – dog dette vil jeg nu tilgive dig –»

[273] «Tak!» svarede Sverre ironisk. «Altid ædelmodig!»

«Har jeg udtrykt mig galt? – Ja, du ved, jeg er ingen Talekunstner – jeg er ikke af mange Ord, men –» Han lagde Haanden venligt som en Bror paa Sverres Skulder. «Hvad feiler dig? Har man været ond mod dig, Gut?»

«Kommer du som Udsending fra mine Forældre?» spurgte Sverre, mildere stemt.

«Nei, jeg gaar mit eget Ærinde.»

«Du vil besnakke mig, saa jeg vender tilbage til Far, ikke sandt?»

Den ærlige Lyder, slet ikke vant til diplomatiske Sendelser, kløede sig forlegen i Nakken.

«Tag Plads! – Ja, du ser mistroisk paa Stolen – den er rigtignok skrøbelig, men man kan dog uden Fare sidde paa den. – Nu vil jeg gjøre dig et Spørgsmaal, som du skal besvare ganske aabent. – Du ved, hvor lidt jeg synes om Far, men maa han ikke ogsaa være dig og alle andre antipathisk?»

«Du bruger saa stærke Udtryk – Antipathisk?»

«Svar! – Og vær sand!»

«Naar han ikke kan vinde din Hengivenhed – du, som er hans Søn, hans eget Kjød og Blod – hvordan skulde det da lykkes ham [274] at vinde min – jeg, som er ham en Fremmed? – Vi er saa forskjellige forresten.»

«Med andre Ord, du kan ikke udstaa ham – det har jeg længe anet – og som det gaar dig og mig gaar det vistnok de Fleste. – Skram skriger ham saaledes ud overalt som en Parvenu og en Egoist – Far har ingen Evne til at vinde nye Venner, men en særlig Begavelse, rent ud et Geni til at tabe de faa, han allerede har. – Det er en underlig Mand,» sagde Sverre og faldt hen i Tanker.

«Han skulde bare være lidt mer' omgjængelig,» sagde Lyder, «lidt hjerteligere –»

«Hjerte! – Ja, der traf du det! – Hvor jeg forstaar denne Ligegyldighed, denne Reserverthed, man overalt møder Far med! Hvor udæsker han ikke Kritikken! Det er ligesom det blir koldt, hvor han træder ind, det glade Ord dør paa Tungen, Pladsen om ham blir øde som en Kirkegaard – – Hvad nytter det Verden, at man fortæller den, at dette tause, barske Væsen kun er en Skal, hvorunder den søde Kjærne skjuler sig, naar man aldrig faar denne Kjærne at se? – Jeg for min Del har kun faaet de haarde Skaller slængt i Fjæset.»

«Stakkels Sverre!»

«Hvor hele min Opvækst nu forekommer mig ensom og trist – En Hjemløs har jeg [275] været i mit eget Hjem – H j e m! Tør jeg kalde et Hus som vort det? – Havde endda Mor holdt en Smule af Far – men det gjør hun ikke – da havde vi havt det hyggeligere ... Hun har vist aldrig elsket ham – Jeg synes jeg kan føle paa mig selv, at jeg er Resultatet af en Forbindelse, hvor Hjertet har havt saa lidet at sige – Jeg er ikke bleven harmonisk nok – saameget forkert og mislykket – Folketroen siger, at Elskovsbørn er smukkere og friskere end andre, jeg mener det samme – Desværre er jeg intet Elskovsbarn – Med mig vil det ta' en gal Ende ...»

«Bah! – Alt vil gaa godt, naar du bare –»

«Hvor jeg har grublet over mit Forhold til Far i disse ensomme Dage! Nu dømmer jeg ham lidenskabsløst, objectivt som om han var mig en Fremmed. Ak, er han mig desværre ikke en Fremmed? Vil han ikke altid bli' det?»

«Tal ikke saa, Sverre –»

«Jeg beundrer Far –»

«Se, det var bedre,» – sagde Lyder oplivet.

«Jeg har altid beundret hans – Forretningsdygtighed, hans Arbeidskraft, hans finantsielle Begavelse. Der skal særegne Evner, en særegen Udholdenhed til, maa du tro, for at [276] kunne rode sig op af Sølen, hvori Skjæbnen har kastet én. Den fattige Søn til en fordrukken Skoflikker –»

«Sverre!»

«Hvorfor skjule Sandheden? ... Jeg ved nu godt hvad min Bedstefar var for en Stakker ... Altsaa den fattige Søn til en fordrukken Skomager hæver sig op til en af Kristianias mest ansete Rigmænd. Jeg ta'r Hatten af for dette. Det er stort.»

«Arbeidets Adel,» mumlede Lyder.

«Men noget mere end denne kolde Beundring for – Grosserer-Geniet kan jeg heller ikke yde. Det er mig umuligt at holde af ham – Ja, jeg har ikke engang fuld Agtelse for ham – De Midler, hvormed han har svunget sig iveiret som Forretningsmand, har ikke altid været de reneste. Han har ofte benyttet sig af en Sælgers bitterlige Nød til at tilvende sig Eiendomme for Spotpris, han har paa en servil Vis, som jeg foragter, vundet sig mægtige Forbindelser i Handelsverdenen, og at han er en haard, ubønhørlig Kreditor, ser jeg af hans Korrespondance ... Hvormange rørende Breve om Henstand! Han bevilger den aldrig, men driver Gjælden ind uden Skaansel, panter Folkene ud ... Engang blev han selv flaaet ligetil Skjorten – det var i hans [277] Ungdom, da han fallerede – nu flaar han til Gjengjæld andre. – Verdens Gang er saa.»

«Men vi har alle vore Feil, gode Sverre. En Far blir dog en Far. – Blodets Baand – Husk, hvad du skylder ham! – Pieteten –»

«Blodets Baand! – Pietet!» gjentog Sverre ringeagtende. «Du er ældre end mig, Lyder, og burde ha' tænkt dybere, og alligevel sidder du endnu fast til Halsen i gamle Fordomme. – Blodets Baand! Hvad betyder det? Jo, en Mand ser paa en Kvinde og begjærer hende, han oplever nogle vellystige Nætter, og Resultatet er, senere eller tidligere, et Barn, der hjælpeløst kommer ind i en hjælpeløs Verden, til Overflod beheftet med nogle legemlige og aandelige Skavanker, nedarvet fra Forældrene. – Nei, denne stakkels Skabning skylder ikke sine Forældre noget, fordi det er skubbet ind i Livet – ikke for dette alene, Fødselen er jo en simpel Naturproces – tvært imod, ved mangen Vugge burde Far og Mor, der trods Sygdom

og Armod har forenet sig, paa sine Knæ bede Gud (hvis der er en) om Tilgivelse. Det er en Forbrydelse, de har begaaet ved at gi'e Livet til en liden Orm med nedarvet Sygelighed, et stakkels Barn, der aldrig har bedet om den Elendighed, som ufeilbarlig venter det.»

[278] «Nei, nu tror jeg, Sverre, at du har forlæst dig paa Spencer[k98] og de andre moderne Filosofer, du altid havde liggende paa dit Bord. Du har ikke fordøiet rigtig deres gudsbespottelige Tanker.»

«Gid det var saa!» raabte Sverre melankolsk. «Gid det var saa, at det blot var nogle fremmede Theorier, som havde forvirret Hovedet paa mig – da kunde jeg atter læges og bli glad – men Sandheden er, at hvad jeg her fremsætter, er det sørgelige og logiske Resultat af min egen Tænkning over min særegne Stilling til Far ... Det har ledet mig til at reflektere over Børns Forhold til deres Forældre i det Hele taget. – Nei, det er ikke sandt, at den blotte Fødsel nøder os til Taknemmelighed og Hengivenhed mod vore Forældre! Der maa saamænd andet til! Disse varme Følelser maa de vinde efterhaanden ved et helt Livs Opofrelse og Kjærlighed. De maa *erobre* os som den Fremmede gjør, der uden at ha'e en Blodsdraabe fælles med os, dog til slut vinder vort Hjerte og blir vor Ven, blot fordi han er god og trofast ... Ingen Trældomsfrygt, ingen Slægtstvang, men Kjærlighedens *frie* Valg maa her være det Bestemmende ... En Far f. Ex. maa være saa brav, saa øm, saa elskværdig, at om man havde givet [279] mig Lov til selv at vælge min Far mellem tusinde Mænd, havde jeg dog foretrukket min egen og sagt: «Ham og ingen anden!»

Lyder undrede sig over den Veltalenhed, Sverre udfoldede. Hans Øine flammede, hans lille Mund sitrede lidenskabeligt. Lyder mærkede, at det var en længe samlet Tankestrøm, som her fandt sit endelige Udløb.

«Men din Far holder dog saa af dig,» søgte han at indvende.

«Jeg har aldrig tvivlet derom,» svarede Sverre med et bittert Smil. «Ja, han holder af mig, som af sine Skoge derhjemme, som af sine Aktier og Pantebreve, sine Huse og Heste, kort sagt, som af alt det, hvortil en fornuftig Beregning knytter Mennesket, det, hvoraf han kan drage Nytte og Fordel –»

«Huh!» sagde Lyder som om han frøs.

«Jeg er den eneste Søn – han haaber, at jeg skal kunne «forplante Slægten», som man siger – og det med Glans. – Han ved, jeg er begavet, ialfald siger mine

Professorer saa – Han er stolt af dette, og smigrer sig med, at jeg skal drive det til noget Stort i Verden, noget, der kan gi'e Pehrsen-Navnet en Anseelse som Rothschildernes.[k99] – Alt er Egoisme, ser du. – Blev jeg ved et Ulykkestilfælde Idiot imorgen, forsikrer jeg dig om, at han [280] ikke vilde bryde sig mere om mig end om Stolen her, thi da kunde jeg jo ikke mere tjene hans Ærgjerrighed – Et 'blødsinnigt' Menneske holdt op at være hans Søn, jeg blev kun et Lægdslem, der var ham til Byrde – Jo, jeg kjender mine Folk – Hahaha!»

«Le ikke saa fælt, Sverre – Du gjør mig ganske ræd – Alle disse Fantasterier! – End din Mor da! Hende glemmer du.»

Der arbeidede noget i Sverre, det var som om han med Anstrængelse slugte noget.

«Mor er god,» stammede han og saa væk.

Tilslut maatte Lyder gaa ligesom Faderen med uforrettet Sag.

Sverre sad alene tilbage med Hovedet skjult i Hænderne. Timerne gik, den ene efter den anden, det blev Skumring. Og hans romerske Bekjendt, som skulde besøge ham og bringe Arbeide med, kom ikke. En uendelig Trøstesløshed faldt over ham ... Fremtiden laa foran ham ligesaa mørk og fattig som dette leiede Værelse med Udsigten til den smudsige Gade ... Desuden var han hungrig, han havde denne Ungdommens sunde Appetit, som ikke Sorgerne ganske kan udrydde ... Hvorfor havde han ikke havt Mod til at bede Lyder om et lidet Laan? Lyder [281] var god, Lyder havde gjort det saa gjerne – Men han vilde, at Lyder selv skulde tilbudt sig.

Da aabnedes Døren sagte.

En ligbleg, sortklædt Kvindeskikkelse, der vilde synke om af Træthed, stod paa Tærskelen. Han kjendte dette Jammersbillede. Det var hans Mor. Hun havde trods Lægens Forbud reist sig af Sygesengen og slæbt sig hid for at hente sin Søn.

Hun mælte ikke et Ord, hun saa blot paa ham – o, dette Moderblik, saa uendelig sørgmodigt, saa mildt bebreidende, saa kjærligt kaldende! – og faldt ham saa om Halsen med en lang, krampagtig Graad.

Da smeltede ogsaa det Dække af Is, hvormed Sverre hidtil havde søgt at pantsre sit unge, stolte, dybtkrænkede Hjerte. Moderens Bevægelse smittede ham. Han fik Taarer i Øjnene.

«Nuvel, jeg følger dig, Mama … men paa en Betingelse – jeg maa faa Maden bragt ind paa mit eget Værelse, jeg maa spise alene – for jeg kan ikke taale daglig at se ham … ikke endnu. – Alt maa ha' sin Tid.»

Moderen lovede det.

[282] «Og saa maa du ogsaa sige ham, at han aldrig mere maa minde mig om min Afhængighed, om min Fattigdom … Et haardt Ord til, en ny Ydmygelse – og jeg flygter paany … for aldrig mere at vende tilbage.»

[29]

Dagmars korte Lykkedrøm var forbi. Hun saa ikke mere Rosenius. Fru Berner var atter rask, hun pjattede og spaserede som tidligere – og den holdningsløse Rosenius laa paany i hendes Garn.

Dagmar betragtede melankolsk Portraitet, der nærmede sig sin Fuldendelse. Men for at det kunde blive helt færdigt, var det nødvendigt, at han endnu «sad» for hende et Par Gange. Hun lod ham underrette derom. Han lovte at komme næste Formiddag. Hun ventede forgjæves lange Timer. Om Eftermiddagen modtog hun en Billet, hvori han undskyldte sin Forsømmelse med et literært Arbeide, en Korrespondance, der var trængende nødvendig. Senere fik Dagmar vide af nogle Skandinaver, at Rosenius havde været med Fru Berner i Galleri Colonna den samme Formiddag.

[284] Det var altsaa den vigtige «Korrespondance».

Hendes Smerte og Ydmygelse kjendte ingen Grænser. Hvad betød dette? Brød han sig ikke om at faa Portraitet til den bestemte Tid? Hans Mors Fødselsdag var jo allerede i Marts. Tiden var knap. – Vilde han ikke møde hende mere? Men alle hans skjønne Ord, hans Blik, hans varme Haandtryk, hans kjærlige Erklæring og saa Digtet! Havde hun havt Uret i at lægge nogen Betydning ind i dette? Var alt Løgn og Bedrag? ...

Hun søgte ham om Aftenen paa «Genio», men fandt ham ikke. En Skandinav fortalte hende, at Rosenius og Fru Berner nu spiste i «Falcone». Fru Berner havde ytret, at hun ikke kunde like «Genio», fordi der kom saa mange Landsmænd. Man var aldrig alene og i Ro.

Dagmar søgte ham saa i «Foreningen», hvor han hver Eftermiddag pleiede at læse Hjemmets Aviser. Nei, heller ikke der fandt hun ham! Rosenius var ganske forsvunden.

Saa løb flere Dage hen, og hver Dag øgede Dagmars Længsel, hendes Ydmygelse, hendes angstfulde Uvished. Hun evnede ikke at arbeide, hun fik ikke sove. Tilslut

kunde hun ikke holde det ud længer.

[285] Det maatte gaa som det vilde, men hun maatte have en Afgjørelse. Liv eller Død! Enten – eller!

I Fortvivlelse tilskrev hun ham et lidenskabeligt Brev, hvori hun lagde sit Liv, sin Ære i hans Hænder, et af disse Breve, som en Kvinde straks angrer at have afsendt, og som hun gjerne giver sit Hjerteblod for atter at faa tilbage.

Er Manden ædelmodig, kan han betale hendes Tillid med Lykke og Taknemmelighed, men Skam og Spot kan ogsaa være Lønnen, hun faar. Alt er Hazard-Spil!

Hun havde bedet ham om et Stævnemøde Kl. 7 om Aftenen i Poppel-Alleen ved Tiberbredden, tæt ved Via del Fiume, et af Roms ensomste Steder, ligesom skabt for hemmelige Elskende.

Brevet blev rigtigt afleveret i hans egne Hænder. Budet vendte tilbage med denne Besked fra Rosenius: «Jeg kommer».

Ingen Misforstaaelse kunde altsaa indtræde.

Dagmar afventede febrilsk Aftenen. Hun kunde ikke være rolig noget Sted. Med Angorakatten paa Armen vandrede hun op og ned i Atelieret. Hvert Øieblik saa hun paa Uret. Længe før Kl. 7 var hun paa Mødestedet. [286] Om Hovedet havde hun slynget et tæt, sort Slør som Romerinderne bærer det.

Det var allerede dunkelt, Poppel-Alleen øde, undertiden passerede en Arbeider, der efter endt Dagværk vendte tilbage til sit Hjem i Kampagnen. Et Skib med Kul og nogle Smaabaade laa i Tiberen og fyldte næsten dennes snevre Løb. En uregelmæssig Rad af Lys, her og der nogle Lanterner, viste den Vei, Floden tog. Himlen var stjernetindrende, Luften kjølig og viftende, gjennem Alleen raslede et og andet vissent Løv. En liden Gut, der red paa Kulskibets Ræer, sang drævende og monotont en Sjømandsvise, der naturligvis handlede om «amore» og «cuore». Og til hans Toner føiede sig alle hine dæmpede, uvisse Lyd, der kun høres i Aftenstilheden.

Dagmar drog Sløret tættere om sig.

Hun gik op og ned i Alleen, hun syntes det var saa deiligt at vente, med den glade Vished, at han snart vilde være der. Hvad mon han vilde sige til hende? Hvad vilde

hans første Ord være? Mon han vilde finde noget ukvindeligt i hendes Opførsel? Aa, vist ikke – Han var jo Digter, han vilde forstaa en ildfuld Kvindesjæl bedre end Spidsborgerne, han vilde ikke maale den med Hverdagsmenneskets prosaiske Alen –

[287] Hendes Stemning var saa rig, rig til Svulmen som Floden ved hendes Side, saa sødt beklemmende som Duften af disse Nelliker fra den nærliggende Blomsterbod i Via del Fiume. «Hvorfor[n25] dufter Nellikerne stærkere, mere lidenskabeligt end Roserne?» spurgte hun sig selv. Hun yndede saa Nelliker, særlig de blodrøde ...

Jubel og en hemmelig Angst vilde ligesom sprænge hendes Bryst – Hun stod stille og indaandede i sugende Drag den aftenfriske Luft, hun saa mod den vestlige Horizont, hvor en lang Sky, i Form af en Gondol, seilede frem mellem Stjernerne – o, var det ikke hendes Lykkebaad, de To alene i Gondolen? – og hun hørte med et drømmende Smil paa Skibsguttens Vise, der trods sin Ensformighed behagede hende meget ... Handlede den ikke om det eneste Thema i Verden, der aldrig trætter og aldrig slides op, «amore», den samme Følelse, der i denne Stund bragte hendes eget unge Hjerte til afsindigt at banke? ...

Klokken blev imidlertid 7½. Dagmar fandt det ikke mere «deiligt» at gaa der ventende. Den blev 8. Endnu ingen Rosenius! Hun vandrede frem og tilbage, hun stansede lyttende – var det ikke hans Fodtrin? – og fortsatte saa skuffet sin Gang. Hun sank over [288] i en Drømme-Døs, og skræmtes op af denne ved et raslende Blad, der fløj for Aftenvinden. Kom der Nogen?

Hun lænte sig mod et Stykke Murværk, hun kilte sig ind i Væggens Skygge for ikke at sees.

Aa, denne brændende Skam! – Hendes Kinder glødede som Flammer under Sløret.

En hel Time forbi! – Men kanske han endnu kunde indfinde sig? – Hun vilde gaa ham imøde. Han kom sandsynligvis gjennem Ripettaen[k100] – Hun ilede op i denne Hovedgade, der snor sig langs Tiberen. Den var tom. Hun mødte kun et Barn, der havde været hos Bageren, og bar et stort Brød under Armen.

Hun fo'r tilbage til Alleen og skjulte sig som før bag Muren.

Hvert Minut, han udeblev, ligesom forøgede hendes Brøde, den voksede og voksede, den antog uhyggelige endeløse Dimensioner ligesom Skyggerne af disse Popler, der tabte sig i Mørket – thi nu følte hun det som en Brøde, at hun i et overstrømmende Øieblik havde vovet at tilskrive ham hine glødende Ord ... Da hun

gjorde det, var det i den berusende Tro, at hun var elsket af ham, og da havde hun havt Ret – men nu? ... Hvad [289] kunde bedre overbevise hende om hendes Feiltagelse – denne Feiltagelse, som hun aldrig kunde tilgive sig – end hans Udebliven?

Hun havde altsaa givet sin Følelse til Pris, uden at vinde hans til Gjengjæld? Hun havde aandeligt givet sig hen til ham – men hendes Kjærlighed var bleven forsmaaet ...

Slig afviser man en Tiggerske –

Ovenpaa Forventningens Spænding, der efterhaanden slappedes, fulgte en sløv Ro, der afløstes af en vild Angst ... Og saa kom atter Slapheden, en traurig, vinterlig Følelse, ikke langt fra Resignationen ...

Seet fra dette Punkt giver Tiberen et malerisk Skue. Den bugter sig frem, næsten i en Halvbue, og Husene paa begge Sider reiser sig, uden nogen formildende Bred lige op af Vandet som Paladserne i Venedigs Kanaler. Disse Huse er gamle, murgraa, skjæve og harmonerer godt med den gulagtige Strøm, der bader deres Fødder. Vinduerne og Loggiaerne staar uregelmæssigt, hist og her, spottende alle arkitektoniske Love.

I Vinduerne brændte Lys. Mekanisk betragtede Dagmar dem. Hvilke Dramaer med Sorg og Glæde spilledes ikke bag disse oplyste Vinduer! Hvert havde sin egen Historie. Ved denne enlige Lampe maatte en bleg, forlæst [290] Student sidde eller en træt Syerske, hint urolige Blus, der som et Angstskrig skar sig ud i Natten, hørte hjemme i Sygestuen – maaske Døden i dette Nu herjede derinde og skilte en Mor fra sit Barn – men bag denne lille Rude, hvis Lys var saa blidt og dæmpet og hvis hvide Florgardin saa omhyggelig trukket for, maatte findes en Rede for to Elskende.

To Elskende ...

Tiberen bruste forbi med sit evige Suk, Dagmar bøiede sig frem over den, erindrende, ikke uden Gysen, hvormange ulykkelige Sjæle, der havde fundet Fred for sin Smerte i disse dybe, mørke Vande ...

En tragisk Historie, som just i de Dage fyldte alle Roms Aviser, vilde hende ikke ud af Hovedet.

En ung, prostitueret Kvinde, en af Roms Skjønheder, havde pludselig druknet sig og Motivet var dette. Hun havde gjort Bekjendtskab med en ung, brav Militær fra Provinsen, der istedetfor den sædvanlige flygtige Passion indgjød hende en sand Kjærlighed. Hun havde ikke troet sig istand til at nære en slig skjøn, uegennyttig Følelse, hun blev paa engang lykkelig og fortvivlet derover. Men jo bedre hun lærte hans ædle Karakter at kjende, jo [291] dybere beklagede hun sit eget Fald, jo afskyeligere fandt hun sig. Hendes Kjærlighed til ham gav hende ligesom en ny Jomfruelighed, og en Sjælens Adel, som hun aldrig før havde eiet. Hun, den frække Kourtisane, fik pludselig en Samvittighed, øm og fintfølende som en Konfirmandindes ... Med nye, bedrøvede Øine saa hun paa sig og sine Omgivelser. Afstanden mellem ham, den retskafne Mand, og hende forekom hende tilslut uovervindelig. Hans Hustru kunde hun aldrig blive – det vidste hun – og være for ham, den Elskede, hvad hun havde været for næsten alle Roms Lapse,[k101] en Maitresse, der faar Penge, men ikke Agtelse, nei, det kunde hun ikke – ikke nu, efter at hun havde faaet et Glimt af den rene Kjærlighedsverden, som hun tusinde Gange havde forraadt ... Hun sprang i Tiberen – og saa slutted den Roman.

Dagmar bøiede sig endnu dybere ned over Floden, grundende over det gamle Emne, Kjærlighedens dybe Mystik, der af Kourtisaner skaber Martyrer, og af unge, uskyldige Piger lidenskabelige Mænader ...[k102]

«Bum!» klang det med et ved hendes Øre. «Bum!» – Hun skvat op af sine Drømme. Klokken ringede i en nærliggende Kirke. [292] Dagmar talte med vildt stigende Hjertebanken hvert Slag.

«Ti!» skreg hun. «Ti! – O, min Gud!»

Hun krøb sammen i Murhjørnet, disse Klokker ringede for hende til Begravelse ... hendes unge Kjærlighed var Liget ...

I tre Timer havde hun altsaa forgjæves speidet efter ham. Nu nyttede det ikke at vente længer ... Han kom ikke, kom aldrig mere ...

Men *hvorfor* var han ikke kommet? Hvad havde hindret ham? Var han syg, et pludseligt Ildebefindende? Eller – –? Nei, hun havde ikke Mod til at forfølge denne skrækkelige Anelse ... Fru Berner? – Jo, hun maatte tænke det ud!

Om Fru Berner her havde havt sin Haand med i Spillet? Om hun havde lokket Hemmeligheden med Stævnemødet ud af Rosenius, der i sin Svaghed og

Eftergivenhed var saa let at friste, og siden ved Smiger og Kjærtegn fængslet ham til sin Side for at hindre ham i at indfri sin Aftale?

Maaske hendes Brev – o, denne Tanke gjorde hende vanvittig! – i dette Øieblik var i Fru Berners Hænder? Maaske hun læste det høit op for skadefro Skandinaver som hun engang havde gjort med Rosenius' Digt? Disse [293] ømme, stammende, nøgne Linier, kun bestemt for den Elskedes Øie, blev nu brutalt kritiseret, diskuteret, gjort til Gjenstand for Latter og Haan? ...

«Brevet!» skreg hun. «Jeg maa atter faa fat i det forrykte Brev – Kan jeg ikke frelse min Kjærlighed, kan jeg maaske endnu redde Æren.»

Hun fløi lige til hans Bolig (hun vidste godt Adressen, det var Via Sistena[k103] Nr. 101). Hans Vinduer, som vendte til Gaden, var mørke; altsaa var han ikke hjemme.

Hvor skulde hun nu vende sig?

Hun erindrede, hvad man nys havde sagt hende, at Rosenius og Fru Berner pleiede at spise i «Falcone». Hurtigt derhen! Atter krydsede hun Korsoen, kom ind i forvirrende Smaagader, passerede Pantheon, hvis herlige Søilerad lyste roligt i Stjerneskinnet, og naaede endelig den bekjendte Restauration.

Hun havde ikke Mod til at gaa ind, men gjennem Ruden keg hun ind i Værelset. Han var der ikke. Skram sad alene ved et Bord og spiste Østers – men ham havde hun jo ingenting at sige.

Hun styrtede tilbage til Korsoen. Kan hænde hun fandt ham i «Morteo», en stor Café, meget søgt af Skandinaverne, ikke alene [294] paa Grund af det gode Øl, men ogsaa fordi den er længst aaben.

Uden at bryde sig om de elegante Opvartere, der forbauset saa paa den ensomme, forvildede Dame, fo'r hun lige ind i det lille Kabinet, der stødte til den større Sal, hvor de fleste Gjæster opholdt sig. Hun forlangte en Kop Chokolade, som hun ikke drak, og imidlertid mønstrede hun i et Speil, der reflekterede Salen, alt, hvad der foregik derinde.

Nei, heller ikke her var han!

Hun var fortabt, om hun ikke fik Brevet tilbage. Fortabt!

Atter søgte hun hans Bolig i Via Sistina. Vinduerne var fremdeles mørke. Hun ringede krampagtig; det gav en drønende, skrattende Gjenlyd i den store

Stengaard. En søvnig Portner aabnede med en Forbandelse Døren. Han var i Underbenklæder og havde en osende Lampe i Haanden. – Var Herr Rosenius hjemme? – Nei, «il Signore» var endnu ikke kommet hjem. Der laa Breve i Portnerlogen og ventede paa ham.

Og med en vredagtig Brummen sloges atter Døren til.

Dagmar satte sig paa den kolde Stentrappe, fast bestemt paa at afvente hans Hjemkomst, selv om denne først skulde falde ud paa [295] Morgenstunden. Hun drog Sløret endnu tættere om sig og trykkede sig helt ind i Døraabningen.

Det var nu over Midnat.

Hun frøs, hendes Tænder klaprede, men som en tro Hund, der venter paa sin Herre, beholdt hun standhaftig sin Plads. En Gendarm passerede og kastede et mistroisk Blik paa hende, han traf en Kollega, de lod til at holde en stille Raadslagning, mens begge saa speidende mod den Krog, hvor hun sad sammenkrøben.

Hvad vilde de hende? Hun blev bange og sitrede over hele Kroppen. Troede de kanske, at hun var en Tyvekvinde? Vilde de arrestere hende?

Heldigvis tiltalte de hende ikke; hun fik Lov at sidde i Ro og sørge.

Hendes Hoved gled ned mod hendes Fang, hendes legemlige Træthed var ligesaa stor som hendes sjælelige Smerte ... En tung Døs, hvori de bitre Tanker ligesom stivnede, faldt over hende ...

Hun vaktes ved, at en ung, munter Kavaller, der øiensynlig kom fra et lystigt Lag, lagde Haanden paa hendes Skulder og hviskede nogle Ord, der var ledsaget af en saa [296] talende Gebærde, at Ordet igrunden var overflødigt.

Hun fo'r op som stukket af en Skorpion. En Hulken, vild og skjærende, løsnede omsider hendes Kval, og som en Forfulgt løb hun hjemover; hun boede lige i Nærheden.

[30]

Fru Pehrsen var i Bedring. Hun var alene. Hun laa paa Sofaen og læste i en Avis. Pludselig skalv hun og en hektisk, begrændset Rødme steg op i hendes indfaldne Kinder.

Avisen faldt paa Gulvet – og hun i dybe Tanker. Uforvarende havde hun stødt paa et Navn, paa *hans*, Kunstneren, den Forsmaaede, Helten i hendes uskrevne Roman.

Han var nu en Størrelse. Efter en aarelang Kamp, ovenpaa Savn og Møie, al den Forsagelse, der kan følge med et ensomt Kunstnerliv, havde han endelig brudt igjennem. Anerkjendelsens, Triumfens Time var endelig slaaet ogsaa for ham. Hans sidste Billede, et Mesterværk, var bleven indkjøbt af Staten for en høi Sum. I Alles Munde var nu hans Navn.

Om hun var bleven *hans* Hustru? Hun [298] med sin Fantasi og sine uklare Længsler vilde passet saa godt til Kunstnerkone ... Gamle, besnærende Drømme bankede atter paa hendes Hjerte ... Over tyve Aar var nu gaaet hen siden hin Dag, Moderens Magtbud skilte hende fra ham, «Maler-Pjalten», «Væggesmøreren», paa hvis Fremtid den praktiske Mor ingen Tro havde – og i al denne lange Tid havde hun dog aldrig rigtigt kunnet glemme ham. Hvergang hun havde seet et skjønt Billede, havde hun tænkt paa sin Maler og hvisket: «Det vilde ogsaa han kunnet gjort.»

Og saa undrede hun sig over den uendelige Seighed, den næsten vanvittige Troskab i Følelsen, der er eiendommelig for Kvinden, og hun spurgte bedrøvet sig selv, hvorfor disse store Egenskaber saa sjeldent finder sin Anvendelse i Livet, sin Opgave at løse, sit Maal at leve for ...

Mon det f. Ex. kunde være den oprindelige Bestemmelse, at hendes Hjerte skulde trædes langsomt under Fødder af en Pehrsen?

Og hun maatte indrømme, hvad der øgede hendes Bedrøvelse, at han for en Del havde gjort dette med Ret – thi hun havde jo bedraget ham. Hendes Brøde mod

Manden havde været, at hun ikke havde bragt Kjærligheden [299] og Glæden til hans Hjem, kun Savnet over en Anden ...

Hendes Fantasi udmalte forførerisk hvad hun havde tabt ved ikke at tilhøre «denne Anden» og hun faldt over i en saar Graad som et Barns ... Hele hendes liv forekom hende saa tomt, saa trist, saa forfeilet ... Det vilde Gudskelov snart slutte, det var hendes Trøst ...

Det kræmtede ved hendes Side. Pehrsen var stille, næsten lurende kommen ind i Stuen. Hun fo'r sammen og vendte saa Ansigtet mod Væggen for at skjule sine Taarer. – –

– Men for Sverre blev Hjemmet mere og mere utaaleligt. Faderen havde knurret fordi at Sverre spiste alene paa sit Kammer og bebreidet Fruen, at hun føiede Gutten i alle hans Luner. Han forlangte, at Sverre for Eftertiden skulde spise ved samme Bord som Forældrene – eller han kunde være uden Mad. Budet «Hædre din Fader og Moder» stod Gudskelov endnu ved Magt.

Men istedetfor at komme ind i Spisestuen sneg Sverre sig under allehaande Paaskud bort fra Hjemmet, den ene Aften efter den anden. Snart var det en Theaterforestilling, han endelig maatte se (Ristori[k104] optraadte just [300] i de Dage) snart havde han en Indbydelse til et Ungkarle-Lag.

Sandheden var, at han var kommet i slet italiensk Selskab, og at han begyndte at skeie ud. Den strenge, tyranniske Opdragelse, Faderen havde givet ham, bar nu sine sørgelige Følger. Ovenpaa enhver unaturlig Tvang følger altid Reactionen. Giv et sundt, velvoxet Menneske Spændetrøien paa, og det Første han gjør, efter at være bleven kvit den, er at strække sine Lemmer, at springe som en Vild for derved at prøve om han endnu har sine Kræfter i Behold.

Sverres onde Aand var en ung, sortsmudset Neapolitaner,[k105] kaldet Marini, hvis Doktorgrad ikke hindrede ham i at være ligesaa uvidende som udannet. Med den evige Cigarstump i Mundvigen og uden en Skilling i Lommen, var det hans Opgave at flaa de unge Fremmede, hvis Bekjendtskab han tilfeldigvis gjorde paa Kaféerne. Han levede paa deres Bekostning og var til Gjengjæld deres Cicerone, Morskabs-Arrangeur, Lakai, Kobler, alt, hvad de vilde. Hvad man kalder Æresfølelse var for Dr. Marini et fremmed Begreb.

Sammen med denne nette Herre og et Par Ligesindede undersøgte Sverre «det natlige Rom». Snart havde det ikke flere Hemmeligheder [301] for ham, alle dets

Kneiper og Sangerbuler kjendte han.

En Nat, da vort lystige Selskab forlod et berygtet Hus, paa hvis Skjønheder de havde spenderet Champagne, foreslog Dr. Marini, at man i Maaneskinnet skulde kjøre ud til Kolosseum istedetfor at tage direkte hjem. En af Husets Piger, en liden, blond Venetianerinde, tog man med sig i Vognen, lovende Værtinden at bringe hende uskadt tilbage om en Time.

Med Hujen og Pidskesmeld fo'r man afsted. Men Sverre havde den Blonde paa sit Fang, hendes krusede Haar kriblede mod hans hede Ansigt, og hun fortalte ham, at hans sorte Øine var det Vakreste, hun havde set. – Men Sverre drømte om, at det var Andrea, han holdt i sine Arme, den stolte Andrea, og han knugede hende endnu tættere ind til sig.

Man naaede det berømte Gladiator-Theater.

Præsterne har reist et Kors i det Indre af Kolosseum, for derved at hellige Stedet og banlyse alle Rester af Hedenskabet. Men denne Nat spilledes derinde, bag de gamle Travertin-Mure en Scene, saa vild og burlesk, at den atter bragte i Erindring alle hedenske Sagn om elskovsøre Fauner og tumlende Bakkanter.

[302] Den Blonde og Sverre var de Kaadeste. Dr. Marini havde været saa forsynlig at tage med et Par Flasker Champagne, men Glas havde man glemt. Propperne sprang iveiret som Raketter, og den stærkt mousserende Drik gik under Latter og Hujen fra Mund til Mund. Den Blonde fik Champagnen, som hun maatte drikke af selve Flaskehalsen, i Vrangstruben, Dr. Marini holdt hende spøgende under Armene, og Sverre dunkede hende i Ryggen, mens hun med Champagneskummet om de sminkede Læber prustede og vred sig som et vildt Dyr. De tomme Flasker slyngedes til slut med Kraft mod Muren. De knustes med en Larm og Rabalder, som Ekkoet gjentog og bragte forstærket videre til hver Krog i den øde Bygning, hvoraf Flaggermusene fo'r skræmte op. Selskabet lo endnu høiere og raaere, skreg og jublede. Den Blonde klappede i Hænderne og raabte «Bravo».

Pludselig, som skudt op af Jorden, stod to Politibetjente midt mellem dem.

Man havde forstyrret Nattefreden. Hele Selskabet blev opfordret til at følge med paa Stationen.

Sverre, der strax tænkte paa sin Far og dennes Frygt for Skandalen, sitrede som et [303] Løv. Han blev med et ædru. Han forsøgte at liste sig væk, men Politibetjentene standsede ham med et brutalt Ryk.

Dr. Marinis Aandsnærværelse reddede dem foreløbig ud af Faren. Han gav ismug den ældste af Betjentene alle Selskabets rede Penge som «en liden Drikkeskilling» og forsikrede ham, at de var «galantuomini», at de imorgen af sig selv vilde indfinde sig hos Politiet og betale sine respektive Mulkter. De kom fra et lidet Gilde, de var glade, for glade, men han og hans Ledsagere var «Inglesi», Fremmede, der ikke kjendte Roms velvise Love m. m.

Betjentene modtog Sverres og Dr. Marinis Visitkort og fjernede sig med Formaninger til Selskabet om ikke paany at gjøre Optøier. Hvor ugjerne udleverte ikke Sverre sit Kort (hans Adresse stod desværre paa det), men han var nødt dertil. Han havde intet andet Valg.

Men den Blonde græd bitterlig og vilde strax tilbage til Værtshuset. Hvad vilde vel «la padrona», der var saa nøie paa det, sige til denne Historie? Hun blev ganske bestemt jaget bort. Aa, denne stygge Champagne! Den var Skyld i det Hele! Hun [304] vilde aldrig mere smage paa den djævelske Vin ...

Sverre lyttede til hendes Klager og tænkte paa sin strenge Far. – Truede der ikke ham noget lignende? Hvordan vilde det være muligt at skjule det Passerede for Faderen?

[31]

Den næste Dag havde Sverre baade en legemlig og moralsk Katzenjammer.[k106] Han var askegraa i Ansigtet og saa i den Grad angreben ud, at Moderen hovedrystende betragtede ham.

«Er du syg, Sverre?»

«Nej, Mama. – Jeg har kun lidt ondt i Hovedet.»

«Du var længe ude igaar, Barn, for længe. Jeg hørte, naar du kom hjem. Kl. slog tre.»

«Vær nu ikke smaalig, Mama! – Overlad til ham (han pegte paa Pehrsens Værelse) at skjænde paa mig ved hver Leilighed. – Jeg var igaar i et ligesaa behageligt som anstændigt Selskab, hos en ung Italiener, der er Doktor fil. (han kjendte Moderens Respekt for Titler). Jeg morede mig ... Misunder du [306] mig en slig liden Fornøjelse, Mama? – Ellers lever jeg da stille nok» –

Fruen kastede et bedrøvet Blik paa ham uden at svare. Hun førte hostende Lommetørklædet mod Munden og saa tænkte hun: «Det lader ikke til, at hverken Mand eller Søn erindrer, at jeg er en Døende, at de snart mister mig – maaske allerede til Høsten ...»

Men hun elskede ikke Høsten med dens kolde Regn og visne Blade. Hun vilde helst leve til næste Vaar ... Aa, Vaaren var dog saa deilig ...

Sverre sad imidlertid og reflekterede over, hvor han skulde faa Penge fra til Mulkten. Maaske denne blev større end han tænkte. Marini havde ingen Oplysning kunnet give ham i den Henseende.

Sine maanedlige Lommeskillinger havde han længst brugt op og sit Gulduhr havde han i Hemmelighed pantsat (han bar nu Gadedørs-Nøglen i Kjeden i Uhrets Sted). Han maatte ty til Moderen og faa laane af hendes Husholdningspenge; men den Sum blev ikke stor, thi Pehrsen holdt Fruen, trods al sin Rigdom, meget knapt.

Fruen gav ham sukkende alt, hvad hun havde i Portemonnaien. Det var 30 Lirer.

Over Middag gik Sverre hen i Politi-Bureauet, [307] men fandt det lukket, ialfald den Afdeling, som han havde at bestille med. Den vilde først aabne Kl. 3. Han vendte urolig tilbage til sit Hjem. Faderen var ikke tilstede. Moderen laa paa Sofaen og græd.

«Aa, I dræber mig allesammen – du ogsaa, Sverre – – En slig Skandale! – Var det ikke bedre og smukkere, om I havde forskjønnet en Smule den lille Levetid, jeg har tilbage, – istedetfor at – –».

En Hostebyge afbrød hende og var nær ved at kvæle hende.

Tilslut erfarede den opskræmte Sverre, at en Politimand havde været der under hans Fraværelse og stævnet ham til at møde paa Raadhuset den følgende Dag Kl. 10. Pehrsen havde uheldigvis selv modtaget Stævningen, havde erfaret Grunden til samme, og været ude af sig selv af Forbitrelse. Han var straks ilet ned til Politibureauet for personlig at faa Bekræftelse paa, at det virkelig var sandt. Endnu tvivlede han, og mente det kunde være en Misforstaaelse. Sverre stod som lynslaaet.

Han tog sin Hat og stormede ud paa Gaden, uden at ændse Moderens Kalden, af Frygt for at træffe Faderen, der hvert Minut kunde ventes tilbage.

[308] Dette tilgav Faderen ham aldrig, det følte han. Faderen, der i sædelig Henseende selv var saa ren, kunde aldrig forstaa slige Udskeielser.

Han streifede hvileløs omkring i Gaderne, flere Timer gik saaledes hen. Tilsidst besøgte han Dr. Marini, men fandt ikke denne værdige Ven. Aftenen kom, det var Spisetid, men Sverre vovede ikke at gaa hjem, saa ræd var han Faderen. Han vidste jo forud, hvordan han vilde blive modtagen. Med et Fodspark, ialfald med en tordnende Straffepræken. Havde ikke Faderen nys truet med at «jage ham væk som en Hund»?[n26] Og han var Mand for at gjøre Alvor af sin Trudsel. –

I sin ophidsede Fantasi hørte han allerede Faderen deklamere: «Vanæret mit Navn – Politiet – Alt, hvad jeg har bygget op, river du ned ved din sjofle Opførsel – Knægt! – Du ruinerer dig selv – sjæleligt og legemligt – og din stakkels Mor lægger du i Graven før Tiden af Sorg – Sorg over dig. – Din Usling! – Jeg tør ikke mere reise hjem, ikke mere vise mig paa Børsen, paa Gaderne – Man vil overalt pege Fingre ad mig og sige: «Hans Søn blev jo engang arresteret udenlands. Var det for Tyveri eller –» – Ja, man vil tro det Værste om dig – Tilslut oplever [309] vi, at

Skandalen kommer i «Morgenbladet», spredes ud over hele Norge – Skam dig, din Knægt, at give dine ærlige Forældre, vi som kun har arbeidet og strævet for dig, slig Sorg og Skam paa vore gamle Dage – Tvi dig! – Du har ingen Ære i Livet – Gut – det er Feilen – Tvi!»

Aa, hvor han kjendte vel alle disse Tirader, der som en Syndflod vilde udøse sig over hans skyldige Hoved!

Nei, hjem vilde han ikke, ikke for alt i Verden!

Han spiste i Café degli Artisti, skjult i det lille Kabinet, ved Siden af Disken. Saa spadserede han paany omkring i de maanelyse Gader. Han pønsede et Øieblik paa at opsøge Lyder og betro sig til ham, men opgav straks denne Plan.

Tilslut gik han ind i et Osteri og forlangte en Flaske Orvieto, hans Yndlingsvin. I disse gyldne Strømme vilde han søge at drukne alle Bekymringer.

Da han forlod Osteriet, var det næsten Midnat. Hans Holdning var ustø, hans Pande brændte. Hvor skulde han sove inat? Han vidste det ikke. Venetianerinden? Hendes Arme var bløde nok ... Nei, han turde ikke udsætte sig for nye Eventyr! Imidlertid vandrede [310] han om i den stille, øde, af Maanen forsølvede Stad.

Natten var fugtig og stemningsrig. Der blæste Scirocco, en lummer, aandedræts-betagende Vind, der fører med sig Millioner Sand-Atomer fra Afrikas Ørkener. Det forekom Sverre, som om usynlige Sandskorn trængte sig pirrende og æggende som Naalestik ind i alle Hudens Porer, og jog Blodet i Bølgegang, vildt attraaende op. Den søde Duft af Orangerne fra enkelte Haver kildrede ogsaa hans Sandser, den var dobbelt berusende nu om Natten! ... Her og der, over høie Mure, reiste sig dunkle, vaiende Cypresser mod den maaneblege Himmel ... Cypresserne klagede, sang, brusede ... Det mindede om ømme, dæmpede Sukke, om den svage Raslen af en Damekjole ... Holdt man Stævnemøder derinde?

Sverres Blod brændte som hans Kinder og Pande – Alt var i Glød – Hans Sorger glemtes nu, de fortæredes i denne Flamme.

Hvergang en tilsløret Kvinde passerede, stod han aandeløs stille. Var det ikke Elskovens Lykke, den eneste, der er værd at leve for, som i denne hemmelighedsfulde Skikkelse drog forbi? Men Lykken vil gribes [311] og holdes fast – ellers forsvinder den Flygtige.

Han vovede at tiltale en af disse tilslørede Skjønne, men med en theatralsk Værdighed, som kun en Romerinde kan besidde, afviste hun hans Tilbud. En anden Nattevandrerske var mindre streng. Paa Sverres Fløiten standsede hun. Han nærmede sig og løftede skjælvende paa Sløret, men det Ansigt, som nu kom tilsyne, havde desværre en afskrækkende Hæslighed.

Som en Medusa havde aabenbaret sig for ham, stod han en Stund forstenet. Saa flygtede han, pidsket videre af Driften, den mest sviende, mest ubarmhjertige Svøbe, som findes.

«O, romerske Maanenætter,» tænkte han paa sin vilde Jagt, «hvortil er I vel bestemt uden til Elskov!» – Og han speidede ud efter nye Kvindeskikkelser.

Han mødte ingen. Men pludselig befandt han sig i en Gade, han troede at kjende. Ganske rigtigt! – Det var Via di Purificazione.[k107] «*Renselses*-Gaden». Han studsede i Sekundet ved Navnet. – Der, i det hvide Hus boede jo Andrea i den tredie Etage, hvor Balkonen med Blomsterne var. Der var Lys [312] i hendes Vindue. En Skygge rørte sig deroppe – Mon det var hende? Var hun endnu oppe? Aa, han maatte se hende endnu engang!

Til Nabohuset, der var under Reparation, stod lænet en kjæmpestor Stige, som Malersvendene havde glemt at tage med sig eller for Bekvemmeligheds Skyld ladet staa igjen til næste Arbeidsdag. Stigen var ganske nær Andreas Balkon. Det maatte være let at komme didop. Gaden var desuden forladt, ikke en Sjæl saa ham. –

Han krøb opad Stigen, med Hovedet endnu tungt af Vinen og Blodet i Brynde. Det lykkedes ham dog ikke at svinge sig ind paa Balkonen, hvor han kunde faa sikkert Fodfæste, hvad han i sin fortumlede Tilstand dobbelt trængte til – han stod med Taaspidserne paa den kun tommebrede Rand *udenfor* Balkongitteret og holdt sig med begge Hænder fast i Gitterets Jernspiler.

Gardinet var ikke fore. Han saa lige ind i den unge Piges Sovekammer.

En stor Bog laa opslagen paa Bordet. Andrea havde netop læst et Kapitel i Bibelen. Nu sad hun halvnøgen fremfor Speilet og ordnede sit udslagne, gyldne Haar til Natten. [313] Sverre bøiede sig frem, med de stive Øine mod Ruden, brændende, skjælvende, stakaandet.

Andrea reiste sig og gik i sin lette Negligé over Gulvet. Hun syslede med en Buket Violer, som hun havde glemt at give frisk Vand. Sverres graadige Blik slugte hende i Sekundet – for at se endnu bedre, bøiede han sig tungt og stødvis aandende,

endnu længer frem, hans Pande berørte Ruden, der klirrede ... Andrea vendte sig om med et Udraab af Angst.

Sverres Haand slap i det samme Gitteret. Man hørte en Lyd, som af noget tungt og blødt, der faldt mod Jorden – og saa en dæmpet Rallen.

Sverre laa bevidstløs, med knust Baghoved, paa den stenlagte Gade.

En Stund efter fandt en Gendarm ham, her og der aabnedes Døre, nysgjerrige, halvpaaklædte Skikkelser tittede ud.

Sverres Lommebog, hvori hans Visitkort med Adresse, gav Gendarmen Anvisning til at finde hans Bopæl. Den Afmægtige blev lagt i en Vogn og transporteret hjem, efter at man først havde været inde paa et Apothek, hvis raadvilde Farmaceut dog intet udrettede.

[314] Pehrsen og Frue havde siddet oppe og ventet paa Sverre hele Tiden. Endelig kom han – døende. Thi her var lidet Haab om Helbredelse, det saa man ved første Blik.

«Sørgesløifen!» mumlede den sønderknuste Mor, hun huskede paa hint Kirkegaardsbesøg. Men Pehrsen stod maalløs og vred Hænderne.

Sverres Bevidsthed vendte endnu ikke tilbage. Legemet laa udstrakt, fuldstændig slapt, uden Spor af Bevægelse. Ansigtet var hvidt som Kalk, aldeles blodfattigt, Øiet lukket, Aandedrættet gik yderst svagt, neppe mærkbart, af og til hørtes en sukkende Indaanding.

Lægen blev straks hentet.

«Fractura basis cranii,» mumlede han efter at have gjort en flygtig Undersøgelse. Det var et Brud paa Hjernens Grunddel.

Paa Forældrenes stumme, fortvivlede Spørgsmaal havde han til Svar kun en flegmatisk Skuldertrækning, eiendommelig for Italieneren.

«Chi lo sa? – Poveretto! – Chi lo sa?[k108]» – Og han lovte at komme igjen næste Morgen.

«Skulle vi ikke telegrafere til Paris, til [315] Fredrikke?» spurgte Fruen hulkende. «Du ved, hvor hun holder af sin Bror –»

Men Pehrsen rystede kun paa Hovedet. Han havde ikke engang fattet, hvad hun spurgte ham om. Men hans Blik havde dette tomme, stirrende Udtryk, eiendommeligt for Sindssvage.

[32]

Blomster, Blomster, overalt Blomster! Det var som om den italienske Natur havde drysset hele sit duftende Overflødighedshorn udover den sollyse Stad med de syv Høie.

Man var jo ogsaa ud i Februar. Karnevalet var begyndt. Alle Loggiaer var vaarligt dekorerede, i hver anden Gade fandtes en improviseret Blomsterbod, alle de tusinde fornøielsessyge Fremmede skulde jo kjøbe Buketter for at slynge dem som Hilsener til de sortøiede Skjønne deroppe paa Balkonerne.

Der var Pyramider af dunkelviolette Violer og saa de lysere, hvidblaaagtige, som Italieneren kalder «mammola». Der var et Mylr af Roser, glødende mørke, i Midten næsten sortblaa Centifoglier, herlige Provence- og Burgunder-Roser, sarte, blegrøde Theroser, med en Farve som Aftenskyernes blege Glans ...

[317] Der var de hvide Narcisser med den stærke, vellystig bedøvende Duft, der helder sig smægtende fremover paa sine lange, grønne Stengler som om de lig sin Navne i Mythen endnu bestandig søgte noget, et Speil, et Skogvand, for deri at skue sin Deilighed.

Og saa kom Kamelierne, Azalierne, Resedaen, som de forelskede Romere kalder «Amoriner», Levkøier, særlig hvide, Gyldenlakker, Hyacinther i Lilla, i Blegerødt, i Hvidt, i Violet og det skjæreste Morgenrøde, drømmende Penséer, blyge Konvaller, hvide og blegrøde Tusindfryd, Løvetand og alle Kampagnens Smaablomster, en foraarsbugnende Overflod, en Verden af Duft, af Glød, af Farver ...

Men inde i det mørke, kjølige Sygeværelse, bag de nedrullede grønne Persienner laa Sverre alene. Kun Moderen var hos ham.

Han skulde dø og han vidste det.

Dog ikke en Klagelyd kom over hans Læber. Med en stoisk Ro, der vilde gjort en af Sagaens Helte Ære, saa han sin Skjæbne i Øinene.

Normændene forstaar ikke at leve, de ved blot en Kunst og det er at dø – dø med Anstand.

[33]

I sit eget Værelse, ved Siden af Sygestuen, gik Pehrsen op og ned. Af Doktoren havde han netop faaet den sørgelige Vished. Han knugede Hænderne mekanisk ind i hinanden og gjentog hele Tiden med et fjollet Smil:

«Sverre dø – Ja saa da! – Sverre dø – Ja, saa – – Sverre dø, dø, dø – – –»

Doktoren kunde ligesaa gjerne givet ham en ægyptisk Hieroglyf at læse som dette Budskab. Han fattede det ikke – men hvor kan en Fader ogsaa fatte det, at han skal miste sin Søn, sin eneste? ... Verden kunde ligesaa gjerne staa stille, Havet strømme over sine Bredder, Solen begynde at opføre en vild Dans mellem Himmel og Jord – det havde ialfald været ham forstaaeligere ...

[319] Sverre dø – og det allerede idag ... Ikke engang en liden Frist, en liden Udsættelse – Han, som igaar havde været saa frisk og sund – kun en Nat imellem –

Han satte sig ved Bordet og støttede sit værkende, fortumlede Hoved i Hænderne. Det hamrede derinde i Panden, det brusede som i en sydende Kjedel, til andre Tider forekom det ham, at hans Hjerne var tom, udblæst, udpresset som en brugt Citron ... Tankerne slap ham ... de strøg sine egne forvirrede Veie ... Han havde ikke Kraft til en slig aandelig Anstrengelse som til at samle dem ... Han stirrede mekanisk paa Tapetet – det var mørkerødt med sorte Arabesker, han lagde for første Gang Mærke til disse Arabesker, hans Øine vilde ikke slippe dem – de snoede sig jo som Slanger, som sorte Blod-Igler ... Hvorfor kunde han ikke blive dette Tapet kvit? Han opbød al sin Villiekraft og vendte sig til den anden Side ... Hvad betød det, dette tunge Suk, denne Rallen i Sideværelset? ... Ah, nu erindrede han det – – Hans Søn laa jo for Døden derinde ...

De uklare Billeder fik efterhaanden fast Støbning ... Hele hans Samliv med Sønnen fra Fødslen til idag drog i én Sum forbi ...

[320] Slig ser den Skibbrudne fra Vraget det faste Land stige mod Horizonten.

Sverres første Barndomsaar gled over som en Sky, uden Mærke. Han erindrede kun, at Barnet var stygt, at det skreg, og at denne Skrigen generede ham. Men saa

blev Gutten større, og han saa undertiden paa Faderen med et Par Øine saa store, saa sky, saa tankefulde, at Faderen ligesom skamfuld maatte slaa sine ned ... O, disse hellige Barneøine, hvor Uskyldsdrømmen endnu leger, hvor det tabte Paradis ligesom glimter paany! – Pehrsen legte en sjelden Gang med ham, han lærte ham at sætte Tinsoldaterne op i militær Orden, og han snittede en Mast til hans Dukkebaad, hvergang denne knak over ... Gutten betragtede ham da glad beundrende, dog altid en Smule sky – denne Skyhed, der desværre aldrig skulde svinde ligeoverfor den alvorlige Fader ...

Ja, hvor stille og klog havde ikke Sverre været som Barn ... I lange Timer kunde han sidde rolig i sin Krog med Billedbogen i Fanget – man mærkede ikke engang, at han var inde i Stuen ... Og hvor flittig, hvor lærvillig, hvor omhyggelig for sine Sager! ... Hans Bøger saa altid ud som var de nye – han havde Varebind om dem og aldrig sled [321] han dem paa Hjørnerne – Med hans Klæder var det samme Tilfældet – Han fo'r saa pent med dem, børstede dem selv, og lagde dem hver Aften, Stykke for Stykke, i smuk Orden paa Stolen ved sin lille Seng –

Og saa gjorde han undertiden Faderen Spørgsmaal, saa dybe og forstandige, at denne forvirredes. Han vidste jo intet Svar.

Dette havde været Lykke – han forstod det først nu – nu, da alt var forbi –

Og siden Sverres Triumfer paa Skolen, Udmærkelserne ved Universitetet? – Pehrsen havde levet Livet op igjen, idet han med en Jubel, der ikke var mindre oprigtig, fordi den var dulgt, fulgte sin Søns Udvikling – Hver Glæde, Sverre havde, blev ogsaa hans, han delte med ham hver Æresbevisning. Naar Sverre kom hjem og fortalte, at han var rykket op i Klassen, at han var den Første, hvor havde da hans Faderhjerte banket stolt! Han kunde i sin overstrømmende Taknemmelighed have faldt Gutten om Halsen – Aa, hvorfor gjorde han det ikke, istedetfor at staa dér som en følelsesløs Støtte? Aa, hvorfor gjorde han det ikke? – Hvert paatænkt, men ikke givet Kjærtegn, hver varm Tanke, der ikke fik Udtryk, stod nu manende for ham som en ubetalt Regning, en uopfyldt Pligt – –

[322] Han kunde ikke skjule for sig selv, at Forholdet mellem ham og Sønnen blev koldere, jo ældre denne blev, jo mere hans Kritik vaagnede. Først havde han taget denne Sønnens Kulde for Tilbageholdenheden hos en fin Natur, Resterne af hans Barndoms Skyhed – men at dette var et Feilsyn mærkede han desværre snart. Sverre havde ingen Fortrolighed til ham. Han havde ikke skjænket Faderen et Kjærtegn, neppe et Haandtryk, siden han var Barn. Naar Forholdet var bedst

mellem dem, havde det været som to høflige Kammeraters, hvoraf den ene har Alderens Overlegenhed, mens den Yngre underordner sig. – Ikke mere!

Men hvoraf kom denne dumpe Misstemning? Paa hvis Side var Feilen?

Han krympede sig ved det – men det maatte frem – undertiden havde han havt en Anelse om, at Sønnen *ringeagtede* ham. Han havde engang sagt til Moderen, mens Pehrsen lyttede i Sideværelset, at han hadede «Lakeisjæle, som krøb for alle», og han havde i samme Aandedræt berørt Faderens ulykkelige Besøg hos Ministeren, hans «latterlige Ordens-Galskab». – Men hvis Pehrsens Vei ikke altid havde været snorlige, hvis han feigt havde bøiet af og lirket nu og da, «krøbet» [323] en Smule, puttet Fornærmelserne i Lommen, bukket for de Mægtige, som engang staggede ham, slikket Støvet for deres Fødder, for det Parti, som han i sit Inderste foragtede – hvorfor havde han da gjort dette, villigt lidt alle disse bitre Ydmygelser, denne Spytten sig selv i Ansigtet?

Var det ikke for Sønnens Skyld, for at vinde denne indflydelsesrige Venner, for at berede ham en Fremtidsbane saa glimrende, som kun mægtige Forbindelser og Protectioner kan gjøre den? Man havde smilet af Pehrsens naive Jagen efter Ordener – men hvorfor smilte man? Sin simple Fødsel, Bonde-Herkomsten kunde han desværre ikke forandre og give Sverre et Stamtræ, en aristokratisk Oprindelse – men han kunde vinde for sig al den ydre Ære, Titler og Dekorationer, der ligesom bragte hans lave Extraction i Forglemmelse og samtidig lod Glans falde over Sønnen.

«For Sverre, for Sverre!» havde været hans Livs Løsen.

Da han reiste til Rom med ham, var det i en halv Forstaaelse af at der var noget skjævt i deres gjensidige Stilling, og i det hemmelige Haab, at Sønnen derude, i det Fremmede, nødtvungen maatte slutte sig til [324] ham og «bli' noget mere» for ham ... Men, ak, dette var jo ikke skeet, Rivningerne var kun blevet hyppigere ... Sverre havde været slem mod ham. Han havde bevist ham, at hans Følelse for Faderen kun havde sit Udspring i – Frygt. Men det var jo Sønnens *Kjærlighed* han havde villet erobre?

«Sverre vil engang hævne mig paa dig,» lød det pludselig, med sælsom Klarhed i hans Øre.

Hvorfra kom denne Røst? Fik de Døde Mæle? Det var jo Gamlingens Afskedsord til ham, denne stakkels, fattige, skrøbelige Far, som han havde ladet dø derhjemme,

ensom og forladt som en herreløs Hund ...

«Er der en straffende Gjengjældelse?» spurgte Pehrsen skjælvende sig selv. «Jeg var ingen god Søn – og nu ligger min egen Søn derinde for Døden – og bryr sig slet ikke om mig, skjænker mig ikke en Tanke ... Er jeg da død for ham, inden han selv dør? O, min Gud, forbarm dig over mig – forbarm dig over mig – lad ham leve – jeg har kun denne ene Søn – o, lad ham leve ...»

I Nøden lærer man at bede, og man lærer endnu mere, at tro paa Undere. Kunde ikke Vorherre lade ske et Mirakel? Han havde gjort det før. Ingenting var jo umuligt for [325] ham – den prægtige, snille Vorherre, som sad deroppe i Himmelen, og hvis eneste Bestilling var at hjælpe alle Daarer og tilgive alle Syndere.

Ja, hvis Gud gav Sverre Livet, hvor alt da skulde blive anderledes – Hvor hensynsfuld, hvor øm og overbærende vilde han da være mod Sønnen! Hele Pehrsens fremtidige Levnet skulde blive en lang, ydmyg Takkesang mod Gud for hans Godhed.

Thi han havde ikke forstaaet Sønnen – det mærkede han nu – han havde været for haard mod ham, for lukket, for barsk – – Hans Opdragelsesmethode havde været for spartansk, den havde søgt at udvikle en aandelig Haarførhed, men Gemyttets blidere Krav havde den ikke taget med i Betragtningen. Han havde grebet paa Sønnen som om denne var af Jern, og saa opdagede han, at det var en blød, fin Lervase, der brast itu under hans brutale Hænder ... Hvis Sverres Skræk for Faderen havde været mindre, saa var han maaske rolig kommet hjem igaarnat istedetfor at streife om derude i Gaderne – og Ulykken var ikke skeet ...

Var han ikke paa en Vis sin Søn, sin eneste Søns Morder?

Pehrsen stak Haandens Knogler ind i [326] Munden og bed dem tilblods ... Aa, om han nu tabte Forstanden – det vilde dog være en Lise – det var som om der svirrede et Ildhjul om inde i hans Hjerne – Aa, denne Stikken og Gløden – Hvorfor havde Gud ingen Barmhjertighed med ham? – Glemsel, selv Vanvidets, vilde her være en Naadegave – Glemsel – –

Pludselig erindrede han, at Sverre undertiden havde seet paa ham med et Blik saa sælsomt, at Faderen studsede. Det var paa engang spørgende og bedende dette Blik. Det var ligesom han ventede paa noget ... Hvad ventede han paa?

Om det havde været paa et varmt Ord fra Faderhjertets Dyb, paa den Tak, som aldrig kom, maaske paa et faderligt Kjærtegn? ...

En vild, brændende Anger faldt over Pehrsen, Anger over at han aldrig havde *talt*, aldrig udtrykt al den uendelige Ømhed, han følte for Sønnen, al denne stærke, tause Kjærlighed, han gjemte som en Skat paa Bunden af sit Hjerte.

Nu forekom det ham, at han havde tusinde Ting at sige Sønnen, tusinde Tanker at betro ham – nu, da det var for sent ...

Og den nagende Tvivl, der hele Tiden [327] havde luret bag hans bitre Reflektioner, kom nu forstærket, med en tordnende Dommedagslyd, tilbage.

Havde Sønnen nogensinde holdt af ham? Eller havde han aldrig eiet det Barn, han nu for evigt skulde tabe?

Aa, bare han vidste, at dette Sønnehjerte havde været hans, at Sverre engang havde elsket ham – o, da kunde meget, meget udholdes, da havde Døden tabt sin bitreste Brod.

Han reiste sig og stavrede som en drukken Mand ind i Sygestuen. Taus satte han sig ved Sverres Seng. Ligeoverfor ham sad Moderen. Hun, den Dødsdømte, vaagede over den allerede Døende.

Sverre var styg at se paa som han laa der, skjæmmet af Bandagerne, i Sygestuens Skumring. Man havde klippet Haaret af og barberet Hovedet. Kun den blaalige Haarrod sad tilbage, og derover laa Isposer som store Bylder. Lyset, grønligt brudt af Persiennerne, gav hans ubevægelige Ansigt med de lukkede Øine Lighed med et Kadavers. Af Øret sivede draabevis noget tyndt Blodvand.

Pehrsen gjøs ved Synet af disse enkelte Bloddraaber. Han vidste, hvad de betød. Trommehinden var sprængt.

Forældrene mælte ikke et Ord. Naar deres [328] Blikke tilfældigvis mødtes, trak de dem sky tilbage, de læste i Øinene hinandens Tanker. Begge anklagede hinanden for hvad der var skeet, men Fruens Blik talte tydeligst: «Se paa ham, Pehrsen! Betragt dit Værk! Er du tilfreds nu, haarde Mand? Se dog paa ham – – eller kan den Smule Blod skræmme dig? Ellers pleiede du ikke at være saa ømhjertet af dig.»

Det var saa stille derinde. Man hørte Pehrsens undertrykte Snøften, den Døendes dybe Aandedrag og Karnevals-Larmen fra Gaden. Lystige Masketog drog syngende og dansende forbi. Kastagnetterne klingrede, Harlekin svang overgiven sine Narrebjelder, og Tamburinerne buldrede under de rappe Hænder, mens Fødderne taktfast trampede mod Gadens Stenlægning.

Undertiden stansede en Gruppe ligeuden for Vinduet og opførte en Saltarella,[k109] eller en Bajads[k110] foredrog til Mandolinen en kvik Ritornel. «Dacapo!» skreg saa Folkemassen og applauderede stormende. «Dacapo!» – og disse Bravoraab derude blandede sig uhyggeligt med den Døendes Rallen ind i Sygestuen.

«Kjender du mig ikke?» raabte Pehrsen og bøiede sig ned over Sverre. «Aa, du maa kjende mig! – Jeg er jo din Far – det er [329] mig, Gutten min – – Hører du mig ikke? Se dog op! Blot et Sekund! – Du ved, hvor jeg holder af dig, hvor uendeligt jeg holder af dig – Jeg har altid holdt af dig … Den Smule Glæde, Livet undte mig, fik jeg af dig – Kjæreste Gutten min!»

Det Jernskal, hvorunder Pehrsen havde knuget sit Hjerteliv, splintredes her ligeover for Dødens høie Aasyn. Den tause Mand fik Mælet tilbage. Følelsens længe undertrykte Væld strømmede nu over i store, vilde Bølger, som den Vaarflom, der for at naa frem til Dagens Lys, har brudt sig Vei gjennem selve Fjeldet.

Hans Tale var en usammenhængende Række af Bekjendelser, Selvanklager og ømme Henvendelser til Sønnen.

Men denne rørte ikke engang paa sig. Havde han slet ingenting hørt? Kunde han ikke tale eller vilde han ikke?

Men Fruen betragtede gjennem Taarer sin Mand. Kunde det visne Træ pludselig skyde grønne Blade? – Ja, her var skeet et Under, en Aabenbaring …

Karnevals-Larmen udenfor blev stærkere. Mandolinerne klang og smeltede, nu et viltert Hop paa Strengene, saa en øm Svæven, og en kraftig Baryton sang dertil en af disse [330] romerske Gadeviser, hvis Tekst i Reglen er ubetydelig, men hvor Tonen, laant fra gamle Folkemelodier, giver det Hele Stemning og Liv:

> «Høit Kjødets Lyst nu flommer.
> Drik! Elsk! – Vor Fest er kort!
> Snart Aske-Onsdag kommer,
> og feier Glæden bort.»

Pehrsen undslap et sagte Skrig; thi den Døende havde aabnet stort Øinene. De sorte Pupiller var sælsomt udvidede og Ansigtet havde tabt en Smule af sit stive Udtryk. I Øiet, der var rettet mod Vinduet, laa en spændt Lytten.

«Hvor han blir bleg nu?» sagde Moderen. «Det kommer af Støien derude – Han taaler den ikke – Aa, dette stygge Karneval! – Skulle vi ikke hente Præsten?»

spurgte hun pludseligt, aandeløst. «Den protestantiske bor tætved.»

Pehrsen svarte kun med en lang Snøften, men udenfor fortsattes Sangen til Mandolin-Accompagnementet:

«Jeg danser med Lisetta
– hun har den mindste Fod –
men sover hos Ninetta,
hun ildner bedst mit Blod.»

Sverre, der fremdeles lyttede, sitrede som et galvaniseret Lig. Hans Hals bevægede sig, det var som om noget boblede op derinde.

[331] Hvad var det? En sidste Opblussen af den stærke, sandselige Drift, der havde voldt hans Ulykke, en bittersød Erindring om alle de Elskovens berusende Stunder, han ofte havde nydt i sit unge Liv og som han aldrig skulde nyde mere – eller var det simpelthen en taus Protest mod Tilintetgjørelsen, denne forfærdelige Naturmagt, som Ungdommen vel ærbødigt kan bøie sig for, men aldrig begribe ...

Tanken om en personlig fortsat Tilværelse er det sidste Haab, den slipper.

«Kjender du mig ikke?» gjentog Faderen hæst, klynkende. «Sverre! – Gutten min!»

«Lad os bede for ham,» sagde Moderen, «her kan blot Gud hjælpe.»

Men Sverre saa ikke paa nogen af dem, han saa kun sine lange, aristokratiske Hænder, hvoraf han altid havde været saa stolt, og som nu laa kraftesløs udstrakte langs hans Sider. Sygdommen havde givet dem en vokslignende Farve, der stak lysende af mod det røde Sengetæppe. Han havde engang drømt, at disse fine Hænder skulde gribe ind i Historiens Gang, at de skulde underskrive høivigtige Papirer, politiske Dokumenter, der forandrede Landes og Folkeslags Skjæbne – og nu blev deres hele Bestemmelse at raadne i Jorden, at tjene Ormene til Føde ...

[332] Det Nærværende svandt for ham. Forældrene, der fortvivlet bedende bøiede sig over hans Seng, blev ham borte i Fjernet, Andrea, hvem han dog havde elsket, huskede han ikke mere. Kun ét erindrede han, det var alle sine tabte Storhedsdrømme, alle sin Barndoms høitflyvende, vingestækkede Tanker ... Som en Flok saarede Svaner kom de og sang for ham i disse sidste Stunder.

Guld-Spir dukkede op over et Taagehav … Det var Historiens lysende Skikkelser, halv Guder, halv Mennesker, Barnefantasiens beundrede Helte … Hvor han kjendte dem allesammen! … Der var Drømme-Slægtskab mellem ham og dem … Han fulgte Alexander paa hans Triumf-Tog mod Indien, han saa Cæsar laurbærkronet paa Kapitol, og med Napoleon drog han seierrig over Alperne … Men alle hans Ideer var saa forvirrede … Guld-Spirene svandt, Taagerne steg … tilslut tonede alt hen i en glimrende Uklarhed, i sølvlyse Dampe, i noget ubestemt, der dog var gigantisk stort og vaarligt skinnende …

«Aa, du maa kjende mig!» raabte Pehrsen og rystede med vild Kraft den Døendes Arm. Pehrsens Ansigt havde Smerten næsten gjort ukjendeligt, Trækkene var ophovnede og røde, ligesom udviskede i sine Linier, Øinene laa [333] kogte i Hovedet, det graa Haar hang uhyggeligt sammenfiltret ned over Panden. «Hører du mig ikke? – Det er mig – Far din! – Aa, sig blot – at du har holdt af mig … at jeg engang har været noget for dig … aa, blot et Ord! – jeg bér dig – blot et Ord!»

Sverre fæstede sine sløve Øine paa Faderen og dreiede paa sig som om han vilde reise sig op. Pehrsen trak i Forventning langt Pusten. «Endelig!» tænkte han. «Endelig!»

«Blir du sentimental nu?» sagde den Døende. Røsten var saa skjærende kold, saa brusten som kom den fra en anden Verden.

Faderen sank i Knæ med en hæs Strubelyd som om han havde faaet et Hug af en Slagterøkse for Panden. Moderen løftede Hænderne i Bøn.

«Han dør,» jamrede hun, «min Søn dør –»

Sverre havde gjort en heftig Bevægelse, pludselig faldt han sammen, sitrede let og udstødte et halvt Suk. Saa standsede Aandedrættet, Ansigtet blev ligblegt, Munden stod vidt aaben.

Alt var forbi.

[34]

Hvad Dagmar frygtede, var virkelig skeet. Fru Berner, der havde været sammen med Rosenius hin Dag, havde forpurret Stævnemødet. At han hvert Øieblik saa paa sit Uhr, vakte hendes Mistanke, og da han henimod Kl. 7 vilde gaa bort under et eller andet Paaskud, blev alt hende klart. Han skulde træffe Dagmar, af hvem han under hendes Sygdom havde ladet sig male og som han samtidig havde gjort Kur til – aa, hun vidste det godt, endskjønt hun ikke talte om det.

For at faa Rosenius til at glemme den fastsatte Tid, opbød hun alle Koketteriets Kunster. Hun lod «Cordelia-Øinene» spille af alle Kræfter og nedlod sig endog til at give ham ismug et af hine obligate Nakke-Kneb, der forstod at tæmme de gjenstridigste Naturer. [335] Det lykkedes hende ogsaa at slette Dagmar ud af hans Erindring – en halv Timestid. Men da han saa paany vilde bryde op, greb hun til det sidste Middel. Hun blev syg, «Cordelia-Øinene» lukkede sig, hun besvimede –

Resultatet blev, at Rosenius maatte følge hende hjem den Aften.

Tidlig næste Morgen ilede han op til Dagmar for at undskylde sig – men han blev ikke modtaget. «La signorina var syg», sagde den gamle Tjenestepige. Han tilskrev hende en liden Billet; den sendtes ham straks uaabnet tilbage.

Dagmar havde nemlig erfaret, at han havde tilbragt Aftenen i Fru Berners Selskab.

Hendes Ulykke var nu beseglet, hendes gode Rygte forspildt. Thi ve den, hvis Ære skulde leve af en Fru Berners Medlidenhed!

I sin Nød betroede hun sig til Andrea, hvem hun vidste hun kunde stole paa. Andrea fik den delikate Kommission at forlange hint fatale Brev tilbage af Rosenius. I den Anledning besøgte hun ham samme Dag.

Rosenius blev forlegen og rød i Hovedet. Det havde været saa let for ham at komme med en liden Nødløgn, men han forstod ikke [336] at forstille sig. Stammende bekjendte han, at Brevet ikke længer var i hans Besiddelse.

Andrea mønstrede ham fra Top til Taa.

«Er det den Ridderlighed, som Deres Landsmænd har taget Patent paa?» spurgte hun indigneret. «Eller maaske De kræver et lidet – pekuniært Vederlag for Brevets Udlevering? Jeg har læst i franske Romaner om en slig Industri, uden hidtil at ha' mødt disse Elskovs-Spekulanter i Virkeligheden –»

«Aa, Frøken – – denne Krænkelse – –»

«Hvis Deres Fordring ikke er urimelig høi, er jeg straks rede til at honorere den. Jeg er Gudskelov saa formuende, at jeg kan betale for en kjær Venindes Daarskab. Jeg gjør det med Glæde –»

«For hvilken Usling anser De mig, Frøken? – Jeg har vel undertiden været letsindig, men tro mig, jeg er ikke – jeg er ikke –»

Dog Andrea var allerede ude af Døren. Hun sprang lige op til Fru Berner.

Her fik hun en meget kjølig Modtagelse. Fru Berner, der tidligere havde lidet tilovers for Dagmar, var nu helt fiendtligt stemt mod hende. Thi under Fruens Sygdom havde Dagmar, der dog var hendes Landsmandinde, ikke besøgt hende en eneste Gang, hvorimod hun havde havt flere deltagende Visitter af [337] norske og svenske Damer, der tilhørte «Foreningen».

Men dette kunde hun aldrig tilgive Dagmar. –

Efter mange Omsvøb kom man til den egentlige Sag.

«De maa min Skam gjerne faa det Tøieri,» sagde tilslut Fru Berner og hentede Brevet, der laa skjødesløst i hendes Sykurv, mellem Garnnøster og Brodersilke, «jeg bruger det ikke mere. – Gud, hvor det er komisk skrevet! Jeg har leet derover, saa jeg er halvt syg – Dette Sted f. Ex.: 'Jeg venter dig som Bruden den Udkaarne – ja, jeg kan ikke leve uden dig – Elskede, Dyrebare' – Hvor det er kosteligt! Hahaha!»

«Nok!» skreg Andrea og rev Brevet fra hende. «Tør jeg spørge, hvordan dette er kommet i Deres Hænder?»

«Helt simpelt! – Jeg har laant det af Rosenius for at ta' en Copi deraf.»

«Og denne Copi – hvortil vil De benytte den?»

«Vise den til mine Veninder, naar jeg kommer tilbage til Kjøbenhavn, for at de kan se, at dette Dydsmønster, dette udskregne Malergeni, dette Guds Ord fra Jylland,

der vil se hele Verden over Hovedet, igrunden ikke [338] er en Smule bedre end nogen af os Andre – Hun slaar Øinene ned som en Madonna, – den Hyklerske! – og saa skriver hun i Hemmelighed Elskovs-Epistler, der kunde faa en Dragon til at rødme.»

«Tør jeg gi'e Dem et Raad, Frue?» sagde Andrea med denne isnende Ro, hvorunder Harmen skjælver.

«Nu?»

«De burde gifte Dem med Herr Rosenius.»

«Saa? – Hahaha! – Hvorfor?»

«Jeg tror, at I To vil passe udmærket sammen. – Adieu!» –

– Kort efter kom det til fuldstændigt Brud mellem Fru Berner og hendes Tilbeder. Opildnet af Enkens Imødekommenhed havde Rosenius en Aften været mere nærgaaende end det sømmer sig for en platonisk Æsthetiker, med Hovedet fuldt af Bostrøms[k111] Filosofi. Han havde samme Aften drukket en Smule, men Fruen var slet ikke tilbøielig til at skrive hans Forsyndelse paa den romerske Vins Regning, ligesaa lidt som hun vilde indrømme, at hans krigeriske Fornavn «Gustav Adolf» gav ham nogensomhelst Forret til at være dristig mod hende. Hin svenske Heltekonge angreb Mænd, sagde hun, ikke værgeløse Kvinder.

[339] Hun var rasende, hævede sig stolt paa Kothurnerne og den samme krænkede Dyds-Scene, hun tidligere havde spillet for saamange Mænd, gaves nu ogsaa for Rosenius. Han fik tilslut sin Afsked i Unaade. Aldrig mere maatte han vise sig for Dianas fortørnede Øie. Han burde takke Guderne for, at han slap for saa godt Kjøb, og ikke fik Aktæons Skjæbne.[k112]

Karnevalet var nu forbi. Fru Berner drog med hele Fremmed-Sværmen til Neapel. Den unge Attaché reiste did samme Dag, og Rygtet satte deres Reise i Forbindelse med hinanden.

Stakkels Rosenius var nu alene i Rom, men at være alene, likte han, som sagt, ikke. Han kjedede sig, kjedede sig gudsjammerligt. Denne hans indre Tomhed maatte fyldes – men af hvem?

Dagmar dukkede pludselig op i hans Erindring. De var dog yndige alle disse stille Timer, han engang havde tilbragt paa hendes Studie! – Og hun elskede ham –

Om ikke *Kvinden* vilde modtage ham, havde han dog Ret til at faa *Kunstnerinden* itale. Han havde jo givet hende en Bestilling, han vilde paaskynde Portraitets Udførelse. Det Hele vilde faa Karakteren af en Forretnings-Visit.

[340] En vakker Dag stod han uanmeldt i hendes Atelier. Hun tabte Penslen af Haanden og saa stolt paa ham.

Hvad vilde han nu? Ydmyge hende mere?

En Strøm af Undskyldninger, Bønner og Spørgsmaal lod hende ikke komme til Orde. I det ene Øieblik talte han om Portraitet, som han ønskede færdigt, i det andet om sin Elskov, som intet havde kunnet slukke –

Maalløs hørte hun paa ham. Tilslut forstod hun ham. «Er jeg nu god nok?» tænkte hun bittert, «nu, da Fru Berner har forsmaaet ham – nu, da han ingen anden har – [n27] Han forlangte altsaa af hende, at hun skulde bøie sig ned i Støvet og tage op hans vragede, tilsmudsede Hjerte som en Kludesamler tager op af Gaden en gammel, bortslængt Handske – Aldrig!»

Ud af sin dybe Foragt for ham, hentede hun Kraft nok til selv at dræbe sin stakkels, mishandlede, forhaanede Kjærlighed. Hun stødte ham bort fra sig – for bestandig ...

Med en sand Dronning-Mine pegte hun paa Døren.

Som en afstraffet Hund, der lusker afsted med Halen mellem Benene, sneg Rosenius sig ud.

Hun ønskede aldrig at møde ham mere – og dog skulde hun gjense ham endnu engang.

[341] Det var Sverres Begravelsesdag. Alle Skandinaver, Damer og Herrer, havde indfundet sig paa den protestantiske Kirkegaard for at vise Sverre den sidste Ære.

Han blev jordet ved Cestius-Pyramiden, mellem Cypresser og Roser, ikke langt fra den Plet, hvor Keats hviler. Dog med større Sandhed end paa hin unge, engelske Digters Gravsten kunde man skrevet paa Sverres: «Her slumrer En, hvis Navn er skrevet paa Bølgen.»

Hele Verden læser og begeistres nu for Keats udødelige Sange, Poesiens «Adonis», men hvem erindrer vel Sverre Pehrsen trods alle hans titanske Planer og Drømme?

Han er glemt som de Smaasten, Børn morer sig med at kaste i Vandet.

En Pladsken, en Boble – og Vandet lukker sig paany.

[35]

Et Par Dagsreiser fra Kristiania (eller Oslo, som Lyder haardnakket kalder vor Hovedstad) i en af Landets vakreste og skogrigeste Egne ligger, omgivet af en Grane-Lund et stort, venligt Hus, der har faaet Lov at beholde sin oprindelige Træfarve og hvis Svalgang og Gavl er udført i gammelnorsk, udskaaret Arbeide.

Det er en Folkehøiskole.

Derinde i de lyse, høie Rum, hvis lange Rad af Vinduer skinner mod Solen, bor et lykkeligt Ægtepar.

Det er Lyder og Andrea.

De er en Velsignelse for Bygden, hvor de gjør alt det Gode, de formaar. En stigende Oplysning, dermed Renlighed, Velstand, mildere [343] Sæder spreder sig derfra udover i vide Kredse.

Andrea har i sit nye Hjem realiseret flere af sine Barndoms Drømme om Lighed og Broderskab. Gaardens Tjenere faar spise ved Herskabets Bord som det var Sæd i gamle Dage; naar Andrea giver et Lag nu og da, er Bygdens bedste Gutter og Jenter indbudne, blandt de oplyste Gaardmandskoner i Nærheden har hun valgt sig Veninder, og hvad hendes Dragt angaar er den, uden at være som Bøndernes, dog af et enklere, mere nationalt Tilsnit.

Lyder er af alle udpeget som et Thingmands-Emne. Snart vil han indtage sin Plads i Nationalforsamlingen og vække Landets Interesse for den Sag, Folkeoplysningens store og betydningsfulde, der stedse beskjæftiger hans varme Hjerte.

Dagmar er de Nygiftes Gjæst. Efter den endelige Afgjørelse med Rosenius faldt hun i en haard Feber. Hun er nu legemlig og aandelig frisk. Hendes Kinder har i Norges Fjeldluft faaet en Rosenfarve, som de aldrig før eiede, hendes Øie straaler. Hun ser ironisk tilbage paa hin ulyksalige Forliebelse i Æsthetikeren, som paa en overvunden «Børnesygdom». Hele Dagen streifer hun om i Mark og Skog, [344] hun maler af Budeierne og Buskapen og hele Landskabet og hver Søndag synger hun grundtvigianske Sange med Bygdens Ungdom, der forguder hende. Lyders Nabo og

Ven, en ung, elskværdig Sagfører viser Dagmar en paafaldende Opmærksomhed – og man vil vide, at Dagmar ikke er ufølsom for denne Hyldest. Andrea taler allerede skjæmtende om Giftermaal og udmaler hvor hyggeligt det vilde være for Veninderne hele Livet at bo i hinandens Nærhed.

Ofte snakker de sammen om Rom og deres Bekjendte der.

Fru Pehrsen har endelig fundet den Fred, hun her forgjæves søgte. Hendes Død var mild som hendes Liv havde været det. – Pehrsen, denne Mand, som hele Verden og Sønnen med, troede «uden Hjerte», tog sig tilslut Sønnens Død saa nær, at han mistede Forstanden. Han befinder sig nu i et af vort Lands første Sindssyge-Asyler. Lægerne tvivler om hans Helbredelse.

Skram, hvis Kunst mere og mere blir haandværksmæssig, har giftet sig med en svensk, fattig Baronesse, som istedetfor Medgift har bragt ham en Række Ahner, der naar lige op til Sturerne.[k112a] Skram er meget stolt af sin Frues [345] Herkomst og er det hans Hensigt at føie hendes klingende Navn til sit og lade sig kalde: «Skram-Gyldenklo til Gyldenlund».

Fru Berner, der har narret saa mange, er endelig selv løbet i Fælden. Under sit Ophold i Sorrent, forladt af sin Attaché, stiftede hun Bekjendtskab med en ung, neapolitansk Greve, hvis Adel, ikke mindre end hans fine Ydre og Manerer, ganske bestak hende. De blev forlovede. I sidste Øieblik – Ægteskabet var allerede aftalt – viste det sig, at hendes elegante Greve var en gemen Bedrager, en forløben Opvarter fra et Hotel, som Politiet allerede længe havde søgt efter. Nogle større Pengelaan, hvormed hun i sin Henrykthed havde forstrakt «Greven», fik hun naturligvis aldrig tilbage.

Rosenius, der ved sin Hjemkomst til Sverige, fik en Stilling som Docent, opsøgte straks sin forglemte «fästmö», og blev af den lille Præstedatter atter tagen til Naade, men paa én Betingelse: han faar aldrig mere reise udenlands – alene. «Fästmöen», nu hans glade, myndige Hustru, ledsager ham overalt og sørger for at han i sin æsthetiske Trang ikke gjør «gale Streger». –

– En yndig, stille Sommerkvæld sad de [346] Nygifte og Dagmar i Svalgangen og saa ud over Landskabet. De sidste Solstraaler spillede rødligt mellem Granerne, hvis stærke Duft blandede sig med Konvallernes fine Vellugt nede fra Haven. I det Fjerne blaanede Aaserne mildt længselsdragende, mens Lyden af en Siljefløite vemodigt fyldte Luften, og Kjørenes Bjælder klang længere borte i Udmarken.

Lyder lukkede i Sekundet Øinene og saa et andet Billede: En mørk Pyramide, ved den en Kirkegaard med sorte Cypresser …

«Hvor Synd, at Sverre skulde gaa bort saa tidligt,» sagde han omsider sukkende. «Jeg tror nu, at der var bleven noget Stort af ham.»

«Jeg tænker anderledes,» sagde Andrea mildt, mens hun lyttede til Siljefløiten dernede, «det var bedst for ham, at det gik som det gik. Sverre havde en stor, en sygelig Ærgjerrighed, en Art Stormandsgalskab, Livet vilde aldrig indfriet alle hans overspændte Forventninger til det – og dette Misforhold vilde gjort ham ulykkelig.»

«Men han var da meget begavet,» indvendte Lyder.

«Ja, men han vilde dog alligevel aldrig [347] drevet det til noget Betydeligt, ikke i vort lille Samfund. Sverre havde mange Kundskaber, men ingen Energi, ingen Foretagelses-Aand. Han var, kort sagt, et af disse Naturens upraktiske Stedbørn, der *ved* alt, men *kan* intet.»

Noter og kommentarer

n1. Sean Latham: *The Art of Scandal: Modernism, Libel Law, and the Roman a Clef*. Oxford University Press, 2009.
n2. Alt som står om Ibsen-familien og deres forhold til John Paulsen kan føres tilbake til Ivo de Figueiredos biografi i to bind fra 2006 og 2007: *Henrik Ibsen. Mennesket* (2006) og *Henrik Ibsen. Masken* (2007), Aschehoug.
n3. Jeg har kun kommet over ett moteksempel her til lands. I kapittelet «Grosserer og fabrikpike» i erindringsboken *Dikterliv i gamle Kristiania* skildrer Rudolf Muus hvordan tre arbeidersker på Sagene beskylder ham for å ha brukt dem som modell for den glupske snyltegjesten «Gratis-Andersa»:
«Hvad ondt har forfatteren gjort Dem.»
«Han har satt mig ut over byen ved å omtale mig i boka si som 'Gratis-Andersa'».
«Er De sikker på det.»
«Neida, det er grei skuring at det er mig han har ment med 'Gratis-Andersa',» falt den annen kone inn, «og jeg vil ha ham arrestert for det.»
«Nei, stopp!» gneldret den tredje kone. «Det er mig han har skrevet om som 'Gratis-Andersa', og jeg vil ha en klekkelig skadeserstatning av denne dikteren.»
«Nu, det må jeg si,» lo fullmektigen. «Her er nok tre om budet i denne edle veddestrid.»
Rudolf Muus: *Dikterliv i gamle Kristiania*. J. Aass' forlag, 1932, s. 23. Digital utgave på bokselskap.no, 2019:
https://www.bokselskap.no/boker/dikterliv/grosserer-og-fabrikpike
n4. Ola A. Hegdal: *Ibsens ripsbusker og andre litterariteter*. No comprendo press, 2006, forside.
n5. Jan Olav Gatland: *Mellom linjene. Homofile tema i norsk litteratur*. Aschehoug, 1990, s. 65–68.
n6. Lars Roar Langslet: *Sønnen. En biografi om Sigurd Ibsen*. Cappelen Damm, 2004.
n7. UBB Ms 1770A Ola Johan Larsens samling. Kilde formidlet av Erik Henning Edvardsen.
n8. Bergliot Ibsen: *De tre. Erindringer om Henrik Ibsen, Suzannah Ibsen, Sigurd Ibsen*. Gyldendal, 1848, s. 214–215.

n9. Henrik Ibsen: *Vildanden*, 1884, 1. akt; sitert etter Bokselskaps utgave, 2011: https://www.bokselskap.no/boker/vildanden/akt1
n10. 1882-utgaven av *Familien Pehrsen*, som er den eneste som har kommet ut til dags dato, hadde et smussomslag som er blitt fjernet ved innbindingen av Nasjonalbibliotekets eksemplarer, men som er med i eksemplaret som er blitt digitalisert av Münchener DigitalisierungsZentrum. På baksiden av fremre omslagsside ser man reklame for tre nye titler fra «Gyldendalske boghandels forlag»». De to første er *Thyra* av Marie Colban og *En Kjærlighedshistorie* av Thomas Lange. Den tredje tittelen, som er «Under Pressen», er *En Folkefiende* av Henrik Ibsen. Ibsen er med andre ord det siste egennavnet som nevnes før man ser «Familien Pehrsen» på smusstittelbladet. Dette må kalles en slående tilfeldighet, siden Paulsens bok primært er husket som en nøkkelroman om Ibsen-familien. Bokens bakre omslag har på forsiden reklame for bøker av Kristofer Janson og Rich. Kaufman, mens det på baksiden er listet opp John Paulsens tidligere utgivelser hos Gyldendal og Andr. Schous Forlag.
n11. Jenterne.»] *rettet fra:* Jenterne. *(trykkfeil)*
n12. I førsteutgaven er uthevinger markert ved sperring, i denne utgaven er dette endret til kursiv (for å gjøre teksten søkbar).
n13. «'Italienske] *rettet fra:* «Italienske *(trykkfeil)*
n14. imod?»] *rettet fra:* imod? *(trykkfeil)*
n15. Haha! –»] *rettet fra:* Haha! – *(trykkfeil)*
n16. «'Nei,] *rettet fra:* «Nei, *(trykkfeil)*
n17. Røst.] *rettet fra:* Røst.» *(trykkfeil)*
n18. 'fremmede Tungemaal'.»] *rettet fra:* 'fremmede Tungemaal'. *(trykkfeil)*
n19. Familie'»] *rettet fra:* Familie» *(trykkfeil)*
n20. Grev] *rettet fra:* Grev. *(trykkfeil)*
n21. 'Solskins-Regn'] *rettet fra:* 'Solskins-Regn *(trykkfeil)*
n22. Monte Pincio] *rettet fra:* Monte-Pincio *(trykkfeil)*
n23. Far?] *rettet fra:* Far?» *(trykkfeil)*
n23a.er] *rettet fra:*et *(trykkfeil)*
n24. væk.] *rettet fra:* væk, *(trykkfeil)*
n25. «Hvorfor] *rettet fra:* Hvorfor *(trykkfeil)*
n26. Hund»?] *rettet fra:* Hund.»? *(trykkfeil)*
n27. har –] *rettet fra:* har –» *(trykkfeil)*
k1. De to Herrer, som Arm i Arm gik] Selv om det kan virke overraskende med to menn som går arm i arm på gaten rundt 1880, var ikke denne type intimitet blant venner ukjent blant kunstnere og forfattere på denne tiden. Maurits Hansen skriver i 1838 til Conrad Schwach: «Snart saa vandre vi Arm i Arm du elskede tids

savnede, Min Aands Fortrolige! og sætte os paa et ensomt Sted.» (Sitert etter Marianne Storbergs doktoravhandling *Vennskap mellom menn på 1800-tallet* (2009), s. 102.

k2. Tivolikanten] Christiania Tivoli var på denne tiden et forlystelsesområde som strakte seg fra det som i dag er Klingenberggata til Rådhuset. Frem til grunnleggelsen av det nye rådhuset i 1931 het dette småberyktede området Pipervika.

k3. Ingebrigt] Trolig Engebrets Café, Oslos eldste serveringssted, som har holdt til på Bankplassen 1 siden 1863.

k4. Pehrsens] For nøkkelromanens paralleller mellom Pehrsens og Ibsens, se forordet.

k5. «Spot ikke med disse Ting, Skram,» bad Lyder] Skram og Lyder representerer verdimessige motpoler. Skram står for snobberi, adelsgalskap, danomani og stiv formalisme, mens Lyder, selv om han kommer fra en av de «høyere familier», er en forkjemper for folkelig romantikk, målsak, autentisitet og måtehold.

k6. Parvenu] oppkomling, person som nylig har nådd de høyere lag i samfunnet, ofte uten å kjenne god takt og tone

k7. Fi donc!] (fr.) pøh!

k8. savoir vivre] (fr.) dannet opptreden i selskapslivet

k8a. Oslo] Målmannen og patrioten Lyder kaller byen Oslo fordi han ikke regner navnet Kristiania som norsk.

k9. Cicerone] guide (Ordet kommer av den romerske retorikeren Marcus Tullius Cicero (106–43 f.Kr.), som var kjent for sin veltalenhet.)

k10. med en Smule engelsk Sving] Denne preferansen for det engelske kan for en leser i 1882 ha forsterket inntrykket av Pehrsen som en spissborgerlig kapitalist.

k11. fornemme Slægtninge] Henrik Ibsens kone Suzannah, født Daae Thorsen, kom fra en fornem bergensfamilie, som blant annet fostret flere stortingsrepresentanter.

k12. Saa Gutten blir sentimental nu?] Pehrsens mantra, som går igjen gjennom hele romanen

k13. Gudnaa's] Guds nåde (hjelpe) oss

k14. Spd.] spesidaler

k15. Kristian] Kristiania

k16. Moneter] penger

k17. Falliten] Forfatteren kan her ha vært inspirert av kjøpmann Knud Ibsens fallitt, men i romanen er denne altså knyttet til grosserer Pehrsen selv og ikke til romanfigurens alkoholiserte far.

k18. Hun tænkte paa Italiens blaa Himmel, ... saa godt] Motivet kan minne om Torvald Helmers behov for et livsnødvendig opphold i Italia i Ibsens *Et dukkehjem*: «Han måtte jo søge alskens bifortjeneste, kan du vel tænke dig, og arbejde både tidligt og sent. Men det tålte han ikke, og så blev han så dødelig syg. Så erklærte lægerne det for nødvendigt, at han kom ned til syden.»
Henrik Ibsen: *Et dukkehjem*, 1879, 1. akt, sitert etter Bokselskaps utgave, 2011: https://www.bokselskap.no/boker/dukkehjem/akt1
k19. dé Monti] Korrekt stavemåte er enten «de' Monti» eller «dei Monti». Paulsens gjengivelse av italiensk språk og stedsnavn i romanen kan være noe omtrentlig.
k20. Monte Soracte] Monte Soratte, fjellrygg av kalkstein i Tiberdalen
k21. principessa] fyrstinne
k22. om end Kloden rokkes] fra «Hvor herligt er mitt fødeland», tekst av Simon Olaus Wolff (1796–1859)
k23. Bjerkebæk] Fellesnavn etter rollefigur i Erik Bøghs vaudeville *En caprice* fra 1858. Den «norske nordmannen» Bjerkebek er nå mest kjent for å ha gitt navn til Sigrid Undsets hjem på Lillehammer, men var på tiden for romanens handling forbundet med norsk kraftpatriotisme og sjåvinisme. Avledningen «bjerkebekeri» ble brukt som betegnelse av dansker på patriotiske utbrudd av det slaget Lyder kommer med her.
k23a. Snedronningen] referanse til H.C. Andersens kjente eventyr
k24. Café degli Artisti] kafé i Via di Capo le Case, som også Ibsen frekventerte
k25. Petroleuse] kvinnelig revolusjonær under Pariserkommunen i 1871
k26. Baedeker] den mest kjente guideboken for reisende på 1800-tallet
k27. en Soldi] italiensk bøying er: en *soldo*, flere *soldi*.
k28. den skandinaviske Forening] Skandinavisk Forening ble grunnlagt i 1860 og fungerer som en møteplass for nordiske kunstnere, forskere og kulturutøvere i Roma.
k29. Via Pontefici] Via dei Pontefici
k30. Tramontana] nordlig vind
k31. «Vale niente, Signore, pietra solamente»] (it.) den er ingenting verdt, min herre, det er bare stein
k32. «Augias Stald»] Referanse til myten om Herakles, som måtte rense stallen til kong Augias, som ikke hadde fått fjernet gjødsel på 30 år.
k33. Foglietter] halvliter vin
k34. beau monde] (fr.) sosietet
k35. Munchs Grav] Historikeren P.A. Munch (1810–1863) døde i Roma i mai 1863 og ble begravet på Cimitero acattolico di Roma. En minnestøtte på graven ble avduket i 1865, med tale av Henrik Ibsen.

k36. Brædderne] teaterscenen
k37. Magdalene Thoresens] Magdalene Thoresen (1819–1903), forfatter, Suzannah Ibsens stemor
k38. Casino'et] trolig Casino Nobile
k39. Villaens] parkens
k40. De Lassalle] Ferdinand Lassalle (1825–64), tysk sosialfilosof og agitator
k41. Permesso] inngangspass
k42. Villa Albani] herskapshus ved Via Salaria bygget på midten av 1700-tallet for kardinal Alessandro Albani, pavens nevø
k43. Robert] *Robert le diable* (1831), opera av Giacomo Meyerbeer (1791–1864), basert på en legende fra middelalderen
k44. René] *René, ou les effets de la passion* (1805), kortroman av François René Chateaubriand (1768–1848)
k45. hans Afhandling var bleven udmærket med Universitetets Guldmedaille] Sigurd Ibsen tok doktorgrad som 21-åring i 1882, samme år som *Familien Pehrsen* ble utgitt.
k46. Sønnen] Erik Gustaf Geijer (1783–1847), svensk forfatter, filosof og komponist
k47. Da havde jeg straks skrevet en Bog ... 'Pehrsen'] Et klart eksempel på et (potensielt) verk i verket, et fenomen som i litteraturvitenskapen ofte går under den franske betegnelsen *mise en abyme*. Dette er muligens den første romanen i norsk litteratur hvor en av romanfigurene sysler med tanken på å skrive et verk med samme tittel som det omsluttende verket, eller, for å følge logikken fullt ut, skrive verket som personen selv figurerer i og som leseren holder i hånden. Det er interessant at Skram, som formulerer denne tanken, både er en ufordragelig snobb, men også den av romanfigurene som ser visse forhold, særlig karakterbrister, klarere enn andre. Disse to kvalitetene gjør ham for øvrig til den perfekte nøkkelromanforfatter. Se forord.
k48. je ne sais quoi] (fr.) noe udefinerbart (ordrett: «jeg vet ikke hva»)
k49. Thorvaldsens] Bertel Thorvaldsen (1770–1844), dansk billedhugger som levde mer enn førti år i Roma
k50. I Via de Pontefici har den sit Lokale] Skandinavisk Forening holdt til i Via de Pontefici fra stiftelsen i 1860 frem til 1886.
k51. Klak] flosshatt hvor sylinderdelen kan heves og senkes med et slag
k52. Noblesse oblige] (fr.) adelskap forplikter
k53. comme il faut] (fr.) korrekt (for anledningen)
k54. Wasaen] Vasaordenen, svensk ridderorden

k55. Frithjofs Ingeborg] skikkelse i *Frithiofs saga* (1825), epos av Esaias Tegnér (1782–1846)
k56. det saakaldte «Intelligentsparti»] følgerne til Johan Sebastian Welhaven (1807–1873)
k57. Terpsichores] dansekunstens muse i gresk mytologi
k58. Sciroccoen] trykkende middelhavsvind (se beskrivelse på s. 310)
k59. partout] (fr.) for enhver pris
k60. Ingemann] Bernhard Severin Ingemann (1789–1861), dansk romantisk forfatter
k61. «Den Skurk!»] se forordet om «Skurk»-brevkortet Henrik Ibsen skal ha sendt John Paulsen som reaksjon på *Familien Pehrsen*
k62. Doria Pamfili] Doria Pamphili, stort parkanlegg vest for bydelen Trastevere
k63. Un soldo, bella signora, muoro di fame] (it.) en slant, pene dame, jeg er sulten (eg. «muoio di fame», Paulsen kan ha prøvd å etterligne samtidens lokale romerske dialekt)
k64. Dronning Kristina] Kristina av Sverige (1626–89) sa fra seg tronen i 1654. Hun konverterte til katolisismen og flyttet til Roma like etter.
k65. blødgjørende Capua] Trolig en referanse til en beleiring som i november 1860 førte til en viktig seier for parten som ville samle Italia. Kongedømmet Italia ble opprettet det påfølgende året. Her kan det tolkes som at Andrea overvinner Lyder med å appellere til hans kjærlighet til fedrelandet.
k66. Dafnes] Dafne, vannymfe i gresk mytologi, forvandles til et laurbærtre for å unnslippe Apollon
k67. Korsoen] Via del Corso, lang og smal gate som strekker seg fra Piazza del Popolo til Piazza Venezia
k68. non] laveste ståkarakter
k69. dolce far niente] (it.) behagelige lediggang
k70. pousseres] (fr.) hjelpes frem
k71. Informationer] privattimer
k72. Cæcilia Metellas Grav] Mausoleum ved Via Appia utenfor Roma, bygget i første århundre f.Kr. og gjort om til en borg i middelalderen. Cecilia Metella var giftet inn i den kjente Crassius-familien.
k73. Frascati] by to mil sørøst for Roma, et populært reisemål for rike romere. Henrik Ibsen bodde her sommeren 1866.
k74. Domine, quo vadis?] (lat.) Hvor går du, Herre?
k75. Venio iterum crucifegi] (lat.) jeg går for å la meg korsfestes på ny
k76. do ut des] (lat.) jeg gir, for at du skal gi
k77. Tramontanaen] vinden fra nord

k78. Heine] Heinrich Heine (1797–1856), tysk forfatter kjent for sitt skarpe vidd og ironi
k79. Kalixti Katakomber] De eldste katakombene i Roma, oppkalt etter Callistus, som var pave fra 217 til 222
k80. Capanna] enkelt vertshus
k81. hvordan man i Italien mishandler Dyrene} Jf. Hans E. Kincks beskrivelse i *Italien og vi*, 1925, s. 2: «Selvfølgelig er der ulikheter mellem folkeslagene ogsaa andetsteds end paa glosernes felt. Naar Italia-farere vender tilbake, hører man dem f. eks. klage over sydlændingernes *behandling av sine husdyr* som hester, æsler, hunder, høns. De er blit vidne til en av disse motbydelige scener som siden aldrig gaar en nordbo av minde; og de er i en eneste forbauselse, fordi behandlingen i deres øine utelukkende er dum, og fordi den tillike virker paa dem som utslag av psykopathi.»
k82. Lucretia] Den romerske adelskvinnen Lucretia tok sitt eget liv etter å ha blitt voldtatt av kongesønnen Sextus Tarquinius. Ifølge tradisjonen skal folkets reaksjon på udåden ha ført til at republikken ble innført i 510 f.Kr.
k83. manzo bollito] norditaliensk gryterett
k84. det Pekuniære] som gjelder penger; betalingen
k85. er nu fireogtyve Aar gammel] Sverre Pehrsen er altså noen år eldre enn sin levende modell Sigurd Ibsen.
k86. Pazzo] galning
k87. Titania] alvedronningen i *En midtsommernattsdrøm* av Shakespeare. Puck forhekser henne slik at hun forelsker seg i en vever som han har gitt et esels hode.
k88. Lenau] Nikolaus Lenau (1802–1850), østerriksk dikter
k89. Angelica Kaufmann] sveitsisk malerinne (1741–1807) som en tid livnærte seg som portrettmaler i Roma
k90. skrevet usynlige Elskovsruner] kjent motiv fra kjempeviser (middelalderballader)
k91. upasselig] uvel
k92. «Du store Blad, som gjøder med Skandalerne»] kanskje en pastisj over Wergelands dikt «Mig selv» (1841)
k93. Es liebt die Welt ... Staub zu ziehn] fra *Die Jungfrau von Orleans* (1801) av Friedrich Schiller (1759–1805)
k94. bon ton] (fr.) gode manerer
k95. überschwängliche] (ty.) overveldende
k96. Mache] (it., eg. «macché») nei
k97. non é un ladro, caro Padrone, ma un Signorino, un Galantuomo – Solamente un poco pazzo] (it.) Det er ikke en tjuv, min gode mann, men en herre, en

gentleman. Han har bare en skrue løs.
k98. Spencer] Herbert Spencer (1820–1903), engelsk tenker kjent for sin sosialdarwinistiske filosofi
k99. Rothschildernes] ledende finansfamilie med grener i flere land
k100. Ripettaen] Via di Ripetta
k101. alle Roms Lapse] alle byløver i Roma
k102. Mænader] kvinner som dyrket vinguden Dionysos i antikken, ifølge noen kilder gjennom ville orgier
k103. Via Sistena] Via Sistina
k104. Ristori] Adelaide Ristori (1822–1906), italiensk skuespillerinne
k105. ung, sortsmudset Neapolitaner] stereotyp fremstilling som følger oppfatningen av folk fra Napoli som sjarmerende svindlere
k106. Katzenjammer] bakrus
k107. Via di Purificazione] Via della Purificazione
k108. Chi lo sa? – Poveretto! – Chi lo sa?] (it.) Hvem vet? Stakkars gutt! Hvem vet?
k109. Saltarella] dans kjennetegnet ved hoppende trinn, mer kjent som maskulinum: saltarello. Dansen dukker også opp i Jonas Lies *Faustina Strozzi* (1875): «Parvis de danser i Saltarellen!»
k110. Bajads] klovn
k111. Bostrøms] Christopher Jacob Boström (1797–1866), svensk filosof og professor. Hans filosofiske system karakteriseres som rasjonell idealisme.
k112. Aktæons Skjæbne] Den mytiske skikkelsen Aktaion ble spist av sine egne hunder etter at Diana (gr. Artemis) hadde forvandlet ham til en hjort.
k112a. Sturerne] svensk adelsslekt som hadde en viktig politisk posisjon frem til 1500-tallet

---

John Paulsens *Familien Pehrsen* er lastet ned gratis fra e-bokportalen Bokselskap. Lesetekst og flere nedlastningsmuligheter m.m. er gratis tilgjengelig på bokselskap.no